

- ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΛΑΚΩΣΤΑΣ
- ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΥΡΙΤΣΗΣ
- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΑΝΑΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟ ΜΑΘΗΤΗ

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής/τρια / Αξιολογητής/τρια

Κουκουνάρας Λιάγκης Μάριος

Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου

Αξιολογητής/τρια

Κολιοφούτης Αθανάσιος

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογητής/τρια

Γούναρη Μαρία Ειρήνη

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Βραχνός Ευριπίδης

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρική Εμπειρογνώμονας

Θεοδωράκη Αλεξάνδρα

Διπλωματούχος τεχνολογίας γραφιστικών τεχνών

**Υπεύθυνος/η του μαθήματος/γνωστικού
αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης**

Ειρήνη Παπαδάκη, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ, μέλος της Επιστημονικής
Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Νικόλαος Ζαλακώστας - Γεώργιος Κυρίτσης -
Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου

Από τη Δημιουργία του κόσμου,
στην εν Χριστώ
Αναδημιουργία του ανθρώπου

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟ ΜΑΘΗΤΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΣΤΑΜΟΥΛΗ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Συγγραφείς: Νικόλαος Ζαλακώστας, Γεώργιος Κυρίτσης, Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου

Επιμέλεια κειμένου: Λένα Γεωργίου, Δήμητρα Σταύρου

Γραφιστική επιμέλεια – Σελιδοποίηση: Μαρία Παπαευσταθίου

Επιμέλεια έκδοσης: Δήμητρα Σταύρου, Κατερίνα Δανδουλάκη-Χιόνη

Σύμβουλος έκδοσης: Σταυρούλα Σταμάτη

Επεξεργασία εικόνων: Νίκος Γλυκέας

Υπεύθυνος παραγωγής: Νίκος Γλυκέας

Βυζαντινές εικόνες: Ευγενική παραχώρηση από:

- Μητρόπολη Ταμασσού Κύπρου
- Ιερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος
- Ιερά Μονή Σταυρονικήτα, Άγιον Όρος
- Ιερά Μονή Διονυσίου, Άγιον Όρος
- Ιερό Ησυχαστήριο «Ο Όσιος Αρσένιος ο Καππαδόκης», Βατοπαίδι Ορμύλιας
- Ιερό Ησυχαστήριο «Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος», Μεταμόρφωση Χαλκιδικής
- Ιερό Κοινόβιον Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, Ορμύλια Χαλκιδικής
- Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Μακρυνού, Μέγαρα
- Ιερό Ναό Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου Γιαννιτών
- Μοναστήρι Βίσοκι Ντέτσανι, Κόσοβο, Ευγενική παραχώρηση BLAGO Fund

Σημείωση: Από άλλες πηγές είναι οι φωτογραφίες των σελίδων 44, 46, 50, 56, 69, 82 (Shutterstock), 59, 72, 137 (εικονογράφηση από βιβλία των εκδόσεων Άθως), 12, 17, 21, 22, 26, 33, 61, 68, 71, 74, 93, 100, 113, 124, 141, 152 (διαδικτυακές πηγές: Wikipedia, Wikimedia).

Τα κείμενα της Αγίας Γραφής προέρχονται από την επίσημη μετάφραση της Ελληνικής Βιβλικής Εταιρείας (© των περικοπών Ελληνική Βιβλική Εταιρεία)

Σχεδιασμός ψηφιακών αντικειμένων – συγγραφή και επιμέλεια κειμένων: Νικόλαος Ζαλακώστας, Γεώργιος Κυρίτσης, Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου

Συντονισμός ομάδας ανάπτυξης και σχεδιασμού ψηφιακών αντικειμένων:

Δήμητρα Σταύρου, Κατερίνα Δανδουλάκη-Χιόνη

Υλοποίηση: Γαβριήλ Νικολάου, Ανδρέας Χατζηδήμου

Αφήγηση: Ναταλία Μπουμπάρη, Ανδρέας Χατζηδήμου

Ψάλλουν: Χορός Βατοπαιδινών Πατέρων.

Ηχοληψία – ηχητική επεξεργασία ύμνων: Παναγιώτης Καλιωτάκης

Στούντιο ηχογράφησης: Vox Music Productions

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
-----------------------	----------

Θεματικό Πεδίο 1

ΘΕΟΣ	9
Διδακτική Ενότητα 1.1.	10
Ο Θεός αποκαλύπτεται μέσα στην ιστορία	10
Διδακτική Ενότητα 1.2.	19
Η σχέση με τον Τριαδικό Θεό	19
Διδακτική Ενότητα 1.3.	27
Επικοινωνώντας με τον Θεό	27
Διδακτική Ενότητα 1.4.	34
Η δικαιοσύνη του Θεού	34

Θεματικό Πεδίο 2

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ – ΠΤΩΣΗ	39
Διδακτική Ενότητα 2.1.	40
Ο Θεός ως Δημιουργός του κόσμου και του ανθρώπου	40
Διδακτική Ενότητα 2.2.	45
Η κατ' εικόνα Θεού δημιουργία του ανθρώπου και η προοπτική της ομοίωσης	45
Διδακτική Ενότητα 2.3.	50
Άνδρας και γυναίκα: Μοναδικοί και ισότιμοι	50
Διδακτική Ενότητα 2.4.	55
Η ελευθερία του ανθρώπου	55
Διδακτική Ενότητα 2.5.	62
Ο ρόλος του ανθρώπου για το μέλλον της κτίσης	62

Θεματικό Πεδίο 3

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ (ΠΡΟΦΗΤΕΣ - ΑΓΙΟΙ)	67
Διδακτική Ενότητα 3.1.	68
Προφήτες: Το όραμα και ο αγώνας για έναν καλύτερο κόσμο	68
Διδακτική Ενότητα 3.2.	76
Άγιοι: άνθρωποι κάθε εποχής	76

Διδακτική Ενότητα 3.3	83
Μνήμη Αγίων: πρότυπα ζωής των χριστιανών.....	83
Διδακτική Ενότητα 3.4	93
Οι Νεομάρτυρες της Εκκλησίας.....	93
Θεματικό Πεδίο 4	
ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΗ-ΧΡΙΣΤΟΣ	99
Διδακτική Ενότητα 4.1	100
Από τις προφητείες της <i>Παλαιάς Διαθήκης</i> στο πρόσωπο του Χριστού	100
Διδακτική Ενότητα 4.2	104
Ο Χριστός ανάμεσα στους ανθρώπους.....	104
Διδακτική Ενότητα 4.3	112
Χριστός: Αληθινός Θεός και αληθινός άνθρωπος.....	112
Διδακτική Ενότητα 4.4	116
«Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι;».....	116
Διδακτική Ενότητα 4.5	124
Ο Χριστός διδάσκει και θεραπεύει	124
Διδακτική Ενότητα 4.6	130
Από τον Πύργο της Βαβέλ στην κοινωνία της εν Χριστώ αγάπης.....	130
Διδακτική Ενότητα 4.7	135
Η σταυρική θυσία του Χριστού.....	135
Διδακτική Ενότητα 4.8	140
Ανάσταση: η ζωή νικά τον θάνατο.....	140
Διδακτική Ενότητα 4.9	146
Ο Χριστός στην τέχνη.....	146
Διδακτική Ενότητα 4.10	157
Το ελπιδοφόρο μήνυμα της ενανθρώπησης του Χριστού.....	157
Γλωσσάρι	161
Πηγές υλικού	163

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αγαπητοί μαθητές και αγαπητές μαθήτριες,

σύμφωνα με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών της Α΄ τάξης του Γενικού Λυκείου, βασική αποστολή του αποτελεί η ανάπτυξη και η ενίσχυση της θρησκευτικής συνείδησης των ορθόδοξων μαθητών/τριών μας.

Κατά τη φετινή σας χρονιά θα γνωρίσετε τις αλήθειες της Πίστεώς μας, που θα σας βοηθήσουν να αναγνωρίσετε και να συνειδητοποιήσετε την αξία και τη σημασία της Ορθόδοξης Χριστιανικής Παράδοσης, συναισθανόμενοι την ευθύνη για τη συνέχειά της σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο, στο παρόν και στο μέλλον σας.

Με την είσοδό σας στο Λύκειο, με μια πιο ώριμη ματιά πλέον, θα γνωρίσετε την Ορθόδοξη Χριστιανική Διδασκαλία για τον Τριαδικό Θεό, τον Χριστό, την Εκκλησία, τον κόσμο, τον άνθρωπο και τη σύνδεσή της με την προσωπική αλλά και την κοινωνική σας ζωή. Οδηγός σας η διδασκαλία της Εκκλησίας, όπως αυτή καταγράφεται στην Αγία Γραφή και στην Ιερά Παράδοση.

Μέσα από το περιεχόμενο του παρόντος βιβλίου θα έχετε την ευκαιρία να προσεγγίσετε τον αγιολογικό και πατερικό πλούτο της Παράδοσής μας. Κυρίως όμως θα σας δοθεί η ευκαιρία να γνωρίσετε το έργο της Θείας Οικονομίας, το έργο δηλαδή του Θεού για την αποκατάσταση της σχέσεως όλου του ανθρωπίνου γένους με τον Θεό - Δημιουργό και τη σωτηρία του.

Η συντακτική ομάδα του Βιβλίου.

ΘΕΟΣ

- 1.1. Ο Θεός αποκαλύπτεται μέσα στην ιστορία.
- 1.2. Η σχέση με τον Τριαδικό Θεό.
- 1.3. Επικοινωνώντας με τον Θεό.
- 1.4. Η δικαιοσύνη του Θεού.

Η φιλοξενία του Αβραάμ. Αντρέι Ρουμπλιόφ (1360 - 1428), Ρωσία, πινακοθήκη Τρετιάκοφ

Στο θεματικό πεδίο αυτό θα διερευνήσουμε τη διδασκαλία της Εκκλησίας για τον Τριαδικό Θεό και την παρουσία Του στην ιστορία, με σκοπό να οδηγήσει τον άνθρωπο κοντά Του, μέσα από τις σωτηριώδεις ενέργειές Του, με κορύφωση την παρουσία του Υιού Του στον κόσμο. Τον Θεό της αγάπης και της δικαιοσύνης, που το μόνο το οποίο ζητά από τον άνθρωπο είναι να Τον νιώσει ως Πατέρα και να αγωνίζεται για την ειρήνη του κόσμου όλου.

Διδακτική Ενότητα 1.1.

Ο ΘΕΟΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να εντοπίζουμε στις βιβλικές διηγήσεις τους τρόπους, με τους οποίους ο Θεός αποκαλύπτεται μέσα στην ιστορία.
- Να δίνουμε παραδείγματα, μέσα από τα οποία φαίνεται η σημασία της Αποκάλυψης του Θεού για τον άνθρωπο και τον κόσμο.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ Αποκάλυψη
- ♦ Θεός
- ♦ Θεοφάνεια
- ♦ θεοπτία
- ♦ θεοπνευστία
- ♦ Υιός

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Το τι σημαίνει Αποκάλυψη του Θεού και ποια είναι η σημασία της, σήμερα, για τον άνθρωπο και την κτίση όλη.

Τις περιπτώσεις Αγίων ανθρώπων, οι οποίοι έγιναν φορείς των θείων αληθειών Του στην εποχή τους και έως τις ημέρες μας.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ♦ Ανά θρανίο, να σκεφτείτε, να συζητήστε και να δώσετε έναν δικό σας ορισμό για τη λέξη «αποκάλυψη» και στη συνέχεια να τον παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.

Η αποκάλυψη του Θεού στην κτίση και την ιστορία

Η Αποκάλυψη του Θεού πραγματοποιείται με δύο τρόπους:

Ο πρώτος είναι η φυσική θεία αποκάλυψη, η παρατήρηση, δηλαδή, της φύσεως μέσω των δημιουργημάτων Του. Αυτός ο τρόπος δίνει στον άνθρωπο τη δυνατότητα μιας πρώτης γνωριμίας με τον Θεό· να ανιχνεύσει τα αποτυπώματά Του στον όμορφο κόσμο που μας περιβάλλει.

Ο δεύτερος τρόπος γνώσεως του Θεού είναι μέσω της Αποκάλυψέως Του στους εκλεκτούς Του, χαρίζοντάς τους τη δωρεά της προφητείας (θεοπτία*). Όπως επισημαίνει ο Απόστολος Παύλος: «Αφού ο Θεός τα παλιά χρόνια μίλησε στους προπάτορες πολλές φορές και με ποικίλους τρόπους μέσω των προφητών, σ' αυτούς εδώ τους έσχατους καιρούς μίλησε σε μας μέσω του Υιού» (Εβρ. 1,1). Η σταδιακή αποκάλυψη του Θεού στην ανθρώπινη ιστορία κορυφώνεται με την αποστολή του Υιού στον κόσμο (Θεοφάνεια) και αιτία είναι η Αγάπη Του, ώστε να μη χαθεί όποιος πιστεύει σ' Αυτόν, αλλά να έχει ζωή αιώνια (Ιω. 3, 13-16). Την αλήθεια αυτή υπογραμμίζει ένας Θεολόγος του περασμένου αιώνα, ο οποίος υπογραμμίζει ότι για μας, τους χριστιανούς, ο Θεός δεν είναι μόνο στους ουραμούς, αλλά είναι μαζί μας, πρώτον, διότι είναι ο Λόγος και το πρότυπο της δημιουργίας και, δεύτερον, διότι έγινε άνθρωπος και οι άνθρωποι Τον είδαν, εμείς Τον βλέπουμε εν Χριστώ Ιησού.

• Αναζητούμε τη σημασία των λέξεων:

- ♦ **Θεοφάνεια:** «Ολόκληρη η ιστορία της Παλαιάς Διαθήκης γράφεται δια μέσου θεοφανειών...Είναι ο ίδιος Θεός που παρουσιάστηκε “αυτοπροσώπως” και έδωσε τον νόμο, μίλησε δια μέσου των προφητών και στην τελευταία φάση της περιόδου αυτής (*Καινής Διαθήκης*) ενανθρώπισε (έγινε άνθρωπος) για όλους τους ανθρώπους». (Ματσούκα Ν. *Δογματική και Συμβολική Θεολογία Β*. Θεσσαλονίκη: Πουρνάρας, 1985, σ. 58-62). Σημαίνει την εμφάνιση στον κόσμο του Θεού ενσαρκωμένου (*Μέγα Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας*, Δ. Δημητράκου).
- ♦ **Θεοπτία:** σημαίνει το να βλέπει κάποιος τον Θεό (*Μέγα Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας*, Δ. Δημητράκου).

- Τι σημαίνει Αποκάλυψη; Ποια είναι η ουσία της Αποκάλυψης;
- Πώς γίνεται η φανέρωση του Θεού;
- Πότε κορυφώνεται η Αποκάλυψη του Θεού στον κόσμο;
- Ποια η σχέση της «Αποκάλυψης» με τις λέξεις «θεοφάνεια» και «θεοπτία»;

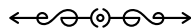
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Προσέξτε την εικόνα και διαβάστε τον παρακάτω στίχο:

«...Μες στον βαθύ ουρανό
Κάθε βουνό κι η υπογραφή του».
Οδυσσέας Ελύτης, Εκ του πλησίον
(1998)

Τι βλέπεις;	Τι σκέφτεσαι για αυτό που βλέπεις;	Ποια ερωτήματα σου γεννώνται;
-------------	------------------------------------	-------------------------------

Η Αποκάλυψη στην Αγία Γραφή

Ας προσεγγίσουμε την Αποκάλυψη του Θεού μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα της *Αγίας Γραφής*:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ♦ Να χωριστείτε σε τέσσερις (4) ομάδες. Κάθε μια να αναλάβει να απαντήσει στα ερωτήματα, με βάση τα τέσσερα (4) αργογραφικά κείμενα και να τα συσχετίσει με τις εικόνες, δημιουργώντας ένα ενιαίο κείμενο. Να το παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.

1η Ομάδα: «Ο Αβραάμ φιλοξενεί τον Θεό στη σκηνή του» (Γέν. 18, 1-18)

Ο Κύριος παρουσιάστηκε στον Αβραάμ κοντά στη Δρυ Μαμβρή, ενώ αυτός καθόταν στο άνοιγμα της σκηνής του κατά το μεσημέρι. Σήκωσε τα μάτια του και είδε τρεις άντρες να στέκονται απέναντί του. Αμέσως έτρεξε να τους προϋπαντήσει και τους προσκύνησε ως τη γη. «Κυρίέ μου», είπε, «αν έχω την εύνοιά σου, μην προσπεράσεις τον δούλο σου. Ας φέρουν λίγο νερό να πλύνετε τα πόδια σας και μετά μπορείτε ν' αναπαυθείτε κάτω από το δέντρο. Θα φέρω και λίγο ψωμί να πάρετε δύναμη και μετά μπορείτε να πηγαίνετε». [...] Τότε ο Αβραάμ έτρεξε στη σκηνή και είπε στη Σάρρα: «Πάρε γρήγορα τρεις γαβάθες αλεύρι εκλεκτό, ζύμωσε το και κάνε πίττες». Μετά έτρεξε στα βόδια, πήρε ένα μοσχάρι τρυφερό και καλό, το έδωσε στον υπηρέτη κι εκείνος το ετοίμασε στα γρήγορα. Πήρε ακόμα βούτυρο, γάλα και το μοσχάρι που είχε ετοιμάσει και τα έβαλε μπροστά στους άντρες. Αυτός στεκόταν απέναντί τους κάτω από τα δέντρα κι εκείνοι έτρωγαν. Τότε ρώτησαν τον Αβραάμ: «Πού είναι η Σάρρα η γυναίκα σου;» Αυτός απάντησε: «Εκεί, στη σκηνή». Κι ο Κύριος είπε: «Του χρόνου τέτοια εποχή θα ξανάρθω, και η γυναίκα σου η Σάρρα θα έχει γιο». Η Σάρρα τα άκουγε όλα αυτά, γιατί στεκόταν από πίσω του, στο άνοιγμα της σκηνής. Ο Αβραάμ και η Σάρρα ήταν γέροντες προχωρημένης ηλικίας. [...] Η Σάρρα, λοιπόν, γέλασε κρυφά. [...] Αλλά ο Κύριος είπε στον Αβραάμ: «Γιατί γέλασε η Σάρρα; Γιατί αμφιβάλλει ότι θ' αποκτήσει γιο τώρα που γέρασε; Τίποτα δεν είναι αδύνατο για τον Κύριο! Όταν την ίδια εποχή ύστερα από ένα χρόνο θα ξανάρθω σπίτι σου, η Σάρρα θα έχει γιο». [...] Από 'κεί οι άντρες έφυγαν. [...] Ο Αβραάμ βάδιζε μαζί τους για να τους κατευοδώσει. Τότε ο Κύριος είπε: «[...] Ένα μεγάλο και ισχυρό έθνος θα προέλθει από τον Αβραάμ και στο πρόσωπό του θα ευλογηθούν όλα τα έθνη της γης».

Η Φιλοξενία του Αβραάμ, Ψηφιδωτό από την Ιερά Μονή Παναγίας του Κύκκου, Κύπρος

Φύλλο εργασίας (10΄)

→ **Να μελετήσετε στην ομάδα σας το παραπάνω κείμενο και να απαντήσετε συνεργατικά στις ερωτήσεις:**

- ◆ Ποιο είναι το θέμα;
- ◆ Ποιος αποκαλύπτεται;
- ◆ Πού αποκαλύπτεται (και σε ποιον/ποιους);
- ◆ Πότε αποκαλύπτεται;

→ **Να αναγνωρίσετε στοιχεία του παραπάνω κειμένου στην εικόνα της Φιλοξενίας του Αβραάμ.**

2η Ομάδα: «Η κλήση του Μωυσή» (Έξ., 3, 1-14)

Ο Μωυσής έβασκε τα πρόβατα του Ισθόρ, του πεθερού του, ιερέα της Μαδιάμ. Κάποτε, οδηγώντας τα πρόβατα πέρα από την έρημο, έφτασε στο βουνό του Θεού, το Χωρήβ. Τότε του φανερώθηκε ο άγγελος του Κυρίου μέσα σε πύρινη φλόγα που έβγαине από μια βάτο. Ο Μωυσής είδε πως, ενώ η βάτος είχε πάρει φωτιά κι ήταν μέσα στις φλόγες, δεν καιγόταν να γίνει στάχτη. Είπε, λοιπόν: «Ας πάω να δω αυτό το παράδοξο θέαμα: Γιατί δεν καίγεται η βάτος;». Όταν ο Κύριος είδε ότι ο Μωυσής πλησίαζε για

να παρατηρήσει, του φώναξε μέσα από τη βάτο: «Μωυσή, Μωυσή». Αυτός απάντησε: «Ορίστε». «Μην πλησιάσεις εδώ», είπε ο Κύριος. «Βγάλε τα σανδάλια σου από τα πόδια σου, γιατί ο τόπος όπου στέκεσαι είναι τόπος άγιος. Εγώ», του λέει, «είμαι ο Θεός των προγόνων σου, ο Θεός του Αβραάμ, ο Θεός του Ισαάκ και ο Θεός του Ιακώβ». Τότε ο Μωυσής σκέπασε το πρόσωπό του, γιατί φοβόταν να κοιτάξει τον Θεό. Ο Κύριος συνέχισε: «Είδα τη δυστυχία του λαού μου στην Αίγυπτο και άκουσα την κραυγή τους εξαιτίας των καταπιεστών τους. Ξέρω τα βάσανά τους. Γι' αυτό κατέβηκα να τους γλυτώσω από τους Αιγύπτιους και να τους φέρω από αυτή τη χώρα σε μια χώρα μεγάλη και εύφορη, στη χώρα όπου ρέει γάλα και μέλι, εκεί που τώρα κατοικούν οι Χαναναίοι, οι Χετταίοι, οι Αμορραίοι, οι Φερεζαίοι, οι Γεργεσαίοι, οι Ευαίοι και οι Ιεβουσαίοι. Και τώρα που η κραυγή των Ισραηλιτών έφτασε ως εμένα, και είδα πώς τους καταπιέζουν οι Αιγύπτιοι, εγώ σε στέλνω στον Φαραώ, να βγάλεις τον λαό μου, τους Ισραηλίτες, από την Αίγυπτο». Ο Μωυσής είπε στον Θεό: «Ποιος είμαι εγώ, για να πάω στον Φαραώ και να βγάλω τους Ισραηλίτες από την Αίγυπτο;». «Εγώ θα είμαι μαζί σου», του απάντησε ο Θεός. «Και να, ποιο θα είναι το σημείο ότι εγώ σε έστειλα: Όταν θα βγάλεις τον λαό από την Αίγυπτο, θα λατρεύσετε τον Θεό σ' αυτό εδώ το βουνό». Αλλά ο Μωυσής είπε πάλι: «Καλά, εγώ θα πάω στους Ισραηλίτες και θα τους πω, "ο Θεός των προγόνων σας με έστειλε σ' εσάς". Αυτοί, όμως, θα με ρωτήσουν "ποιο είναι το όνομά Του;". Τι θα τους πω;». Τότε, ο Θεός απάντησε στον Μωυσή: «Εγώ είμαι ο "Ων", (ο Υπάρχων πάντοτε και, φυσικά, πριν από τη δημιουργία). Αυτά θα πεις στους Ισραηλίτες: «Ο Ων είναι Εκείνος που μ' έστειλε σ' εσάς».

Ο προφήτης Μωυσής βγάζει τα σανδάλια του, ψηφιδωτή παράσταση δού αιώνα, Ι. Μ. Αγίας Αικατερίνης Σινά.

Φύλλο εργασίας 10'

→ **Να μελετήσετε στην ομάδα σας το παραπάνω κείμενο και να απαντήσετε συνεργατικά στις ερωτήσεις:**

- ◆ Ποιο είναι το θέμα; Ποιος αποκαλύπτεται;
- ◆ Πού αποκαλύπτεται (και σε ποιον/ποιους);
- ◆ Πότε αποκαλύπτεται;
- ◆ Πώς αποκαλύπτεται;
- ◆ Γιατί αποκαλύπτεται;

→ **Παρατηρήστε την εικόνα του Χριστού: Ποιο στοιχείο του κειμένου βρίσκουμε σ' αυτήν και τι μας «αποκαλύπτει» για το πρόσωπο του Χριστού;**

Ο Παντοκράτωρ (τοιχογραφία από το Καθολικό της Ι. Μ. Βατοπεδίου, Άγιον Όρος).

3η Ομάδα: «Η Βάπτισμα του Χριστού» (Ματθ. 3, 13-17)

Τότε έρχεται ο Ιησούς από τη Γαλιλαία στον Ιορδάνη προς τον Ιωάννη για να βαφτιστεί απ' αυτόν. Ο Ιωάννης, όμως, τον εμπόδιζε λέγοντάς του: «Εγώ έχω ανάγκη να βαφτιστώ από Εσένα κι έρχεσαι Εσύ σ' εμένα;». Ο Ιησούς τότε του αποκρίθηκε: «Ας τ' αφήσουμε τώρα αυτά, γιατί πρέπει να εκπληρώσουμε

κι οι δυο μας ό,τι προβλέπει το σχέδιο του Θεού». Τότε ο Ιωάννης Τον άφησε να βαφτιστεί. Βαφτίστηκε, λοιπόν, ο Ιησούς κι αμέσως βγήκε από το νερό. Την ίδια στιγμή άνοιξαν γι' Αυτόν οι ουρανοί και είδε το Πνεύμα του Θεού σαν περιστέρι να κατεβαίνει και να έρχεται πάνω Του. Ακούστηκε τότε μια φωνή από τα ουράνια που έλεγε: «Αυτός είναι ο αγαπημένος μου Υιός, Αυτός είναι ο εκλεκτός μου».

Φύλλο εργασίας (10´)

→ **Να μελετήσετε στην ομάδα σας το παραπάνω κείμενο και να απαντήσετε συνεργατικά στις ερωτήσεις:**

- ◆ Ποιο είναι το θέμα; Ποιος αποκαλύπτεται;
- ◆ Πού αποκαλύπτεται (και σε ποιον/ποιους);
- ◆ Πότε αποκαλύπτεται;
- ◆ Πώς αποκαλύπτεται;
- ◆ Γιατί αποκαλύπτεται;

→ **Με βάση την περικοπή της Βάπτισης του Κυρίου και τις πρότερες γνώσεις σας, απαντήστε στα ερωτήματα: Γιατί το γεγονός της Βάπτισης ονομάζεται και «Θεοφάνεια»; Ποιος φανερώνεται και τι εγκαινιάζει για την ανθρωπότητα;**

→ **Να αναγνωρίσετε στοιχεία του κειμένου στη διπλανή εικόνα. Με ποιον τρόπο παρουσιάζει ο αγιογράφος την Αγία Τριάδα;**

Η Βάπτιση (Θεοφάνης ο Κρης, 1546, Ι. Μονή Σταυρονικήτα, Άγιον Όρος).

4η Ομάδα: «Η μεταστροφή του Παύλου» (Πράξ. 9, 1-19)

Στο μεταξύ ο Σαύλος συνέχιζε να έχει απειλητικές και φονικές διαθέσεις για τους μαθητές του Κυρίου· πήγε μάλιστα στον αρχιερέα και του ζήτησε συστατικές επιστολές για τις συναγωγές στη Δαμασκό. Ήθελε να φέρει δεμένους στην Ιερουσαλήμ όποιους θα 'βρισκε εκεί, άντρες και γυναίκες, να ακολουθούν τον δρόμο του Ιησού. Καθώς πήγαινε και πλησίαζε στη Δαμασκό, ξαφνικά άστραψε ολόγυρά του μια αστραπή από τον ουρανό. Αυτός έπεσε στη γη κι άκουσε μια φωνή να του λέει: «Σαούλ, Σαούλ, γιατί με καταδιώκεις;». «Ποιος είσαι, Κύριε;» ρώτησε. Κι ο Κύριος του απάντησε: «Εγώ είμαι ο Ιησούς, που εσύ τον καταδιώκεις. Σήκω όμως και μπες στην πόλη· εκεί θα σου πουν τι πρέπει να κάνεις». Οι άντρες που συνόδευαν τον Σαύλο έμειναν μ' ανοιχτό το στόμα, γιατί άκουγαν τη φωνή, δεν έβλεπαν, όμως, κανένα. Αυτός σηκώθηκε πάνω κι ενώ τα μάτια του ήταν ανοιχτά, δεν έβλεπε τίποτε. Οι συνοδοί του, τότε, τον έπιασαν από το χέρι και τον οδήγησαν στη Δαμασκό. Τρεις μέρες ήταν τυφλός. Στο διάστημα αυτό ούτε έφαγε ούτε ήπια.

Στη Δαμασκό ζούσε ένας μαθητής που τον έλεγαν Ανανία. Σ' αυτόν φανερώθηκε σε όραμα ο Κύριος και του είπε: «Ανανία!». Εκείνος απάντησε: «Ορίστε, Κύριε!». «Σήκω», του λέει ο Κύριος, «και πήγαινε στην οδό που λέγεται Ευθεία. Εκεί, στο σπίτι του Ιούδα, ζήτησε κάποιον από την Ταρσό, που λέγεται Σαύλος. Αυτή τη στιγμή προσεύχεται και είδε σε όραμα κάποιον που λέγεται Ανανίας να μπαίνει και ν' ακουμπάει πάνω του το χέρι του για να ξαναβρεί το φως του».

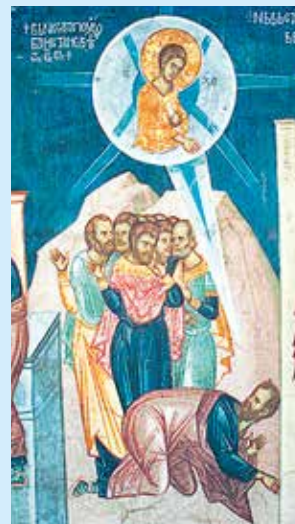
Ο Ανανίας απάντησε: «Κύριε, έχω ακούσει από πολλούς πόσα δεινά έχει προκαλέσει αυτός ο άνθρωπος στους πιστούς Σου στην Ιερουσαλήμ. Κι εδώ που ήρθε, έχει εξουσιοδότηση από τους αρχιερείς να συλλάβει όλους όσοι ομολογούν το όνομά Σου». «Πήγαινε», του λέει ο Κύριος, «γιατί αυτόν εγώ τον διάλεξα για να τον χρησιμοποιήσω ως όργανο, που θα με κάνει γνωστό στα έθνη και στους άρχοντές τους και στον ισραηλιτικό λαό. Κι εγώ θα του δείξω πόσα θα πρέπει να πάθει για χάρη του ονόματός μου».

Τότε ο Ανανίας έφυγε και πήγε σ' εκείνο το σπίτι. Ακούμπησε τα χέρια του πάνω στον Σαούλ και του είπε: «Σαούλ, αδερφέ, ο Κύριος, ο Ιησούς, Αυτός που σου φανερώθηκε στον δρόμο καθώς ερχόσουν, με έστειλε για να ξαναβρείς το φως σου και να γεμίσεις με Άγιο Πνεύμα». Αμέσως, τότε, έπεσαν από τα μάτια του κάτι σαν λέπια και ξαναβρήκε το φως του. Σηκώθηκε, βαφτίστηκε και κατόπιν έφαγε και συνήλθε.

Φύλλο εργασίας (10´)

→ **Να μελετήσετε στην ομάδα σας το παραπάνω κείμενο και να απαντήσετε συνεργατικά στις ερωτήσεις:**

- ◆ Ποιο είναι το θέμα; Ποιος αποκαλύπτεται;
- ◆ Πού αποκαλύπτεται (και σε ποιον/ποιους);
- ◆ Πότε αποκαλύπτεται;
- ◆ Πώς αποκαλύπτεται;
- ◆ Γιατί αποκαλύπτεται;

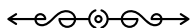

Η μεταστροφή του Αποστόλου Παύλου, Μοναστήρι Βίσοκι Ντέτσανι, Κόσοβο, Ευγενική παραχώρηση BLAGO Fund

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Με βάση τα παραπάνω κείμενα και τις απαντήσεις (ή τα συμπεράσματά σας) στις ομάδες σας.**
- **Ας σκεφτείτε και να συζητήσετε στις ομάδες σας και στη συνέχεια να ανακοινώσετε στην ολομέλεια τις απόψεις σας, με θέμα:**
- ◆ Ποιες συναντήσεις, επισκέψεις μπορεί να αλλάξουν τη δική ζωή μας ή τη ζωή των ανθρώπων γύρω μας; Σε ποιες στιγμές της ζωής σας νομίζετε ότι θα θέλατε τη «συνάντηση» σας με τον Θεό;

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Ανά θρανίο, να σκεφτείτε, να συζητήσετε και να δώσετε έναν σύντομο ορισμό για τη λέξη «βίωμα».
- Στη συνέχεια να τον παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης

Η αποκάλυψη του Θεού στην επίλυση προσωπικών και κοινωνικών προβλημάτων

Ας δούμε λοιπόν, μέσα από ένα παράδειγμα σύγχρονης μεταστροφής, πως η φανέρωση του Θεού στον άνθρωπο, συνέβαλε στη ριζική μεταστροφή της ύπαρξης και την ανακάλυψη του αληθινού νοήματος της ζωής.

Σύντομη Βιογραφία

Ο Μητροπολίτης Αντώνιος του Σουρόζ (κατά κόσμον Αντρέι Μπορίσοβιτς Μπλούμ) γεννήθηκε στις 19 Ιουνίου 1914 στη Λωζάννη της Ελβετίας. Οι πρόγονοι του πατέρα του προέρχονταν από τη Σκωτία και εγκαταστάθηκαν στη Ρωσία κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Μεγάλου Πέτρου. Από το 1923 η οικογένεια εγκαταστάθηκε μόνιμα στο Παρίσι.

Ο Αντρέι μεγάλωσε χωρίς καμιά θρησκευτική παιδεία... Σπούδασε και πήρε το πτυχίο της Φυσικής, της Χημείας και της Βιολογίας. Κατόπιν έγινε διδάκτωρ της Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο του Παρισιού, ειδικεύτηκε στη χειρουργική και εκπόνησε διδακτορική διατριβή στην ογκολογία.

Το 1943 εκάρη μοναχός, ενώ ταυτόχρονα εξασκούσε και το έργο του γιατρού στο Παρίσι. Το 1948 χειροτονήθηκε πρεσβύτερος και το 1949 πήγε στην Αγγλία ως Εφημέριος της Αδελφότητα: «Άγιος Αλβανός και Άγιος Σέργιος». Το 1958 χειροτονήθηκε Επίσκοπος και το 1962 ανέλαβε την ποιμαντική ευθύνη της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας στη Μεγάλη Βρετανία και στην Ιρλανδία.

Κοιμήθηκε ειρηνικά στις **4 Αυγούστου 2003** σε ηλικία 89 ετών. Η δράση του, τα βιβλία του, τα κηρύγματά του και η εμβέλεια της προσωπικής του ακτινοβολίας τον έχουν κατατάξει ως μία από τις σημαντικότερες φυσιογνωμίες της Ορθοδοξίας του 20ού αιώνα στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Από το βιβλίο: «Μάθε να προσεύχεσαι» του Αρχιεπισκόπου Anthony Bloom, Εκδ. «Έλαφος», 2016

Π. Αντώνιος Μπλουμ: Μια μέρα της Μεγάλης Σαρακοστής - την εποχή που ήμουν μέλος της Ρωσικής οργάνωσης νέων στο Παρίσι- ένας από τους υπεύθυνους οργάνωσης με πλησίασε και μου είπε: «Καλέσαμε κάποιον ιερέα να μας μιλήσει. Έλα και συ στη συγκέντρωση». Εγώ απάντησα με έντονη αποδοκιμασία ότι δεν θα πήγαινα να τον ακούσω. Δεν είχα ανάγκη την Εκκλησία. Δεν πίστευα στο Θεό. Δεν ήθελα να χάσω τον καιρό μου με κάτι τέτοια.

Π. Αντώνιος Μπλουμ: «Μην προσέχεις», είπε ο υπεύθυνος, «...μόνο έλα, κάθισε εκεί, για μια τυπική παρουσία». Έτσι πήγα στην ομιλία και έμεινα μέχρι το τέλος. Δεν είχα σκοπό να προσέξω. Τα αυτιά μου όμως έπιαναν μερικές φράσεις που με αγανακτούσαν περισσότερο. Ο Χριστός και ο Χριστιανισμός παρουσιάστηκαν μπροστά μου τόσο διαφορετικά απ' ό,τι εγώ πίστευα, που ήθελα βαθύτατα να τα αποκρούσω. Όταν τελείωσε η ομιλία έτρεξα στο σπίτι με έντονη την επιθυμία να ελέγξω αν ήταν αλήθεια όλα αυτά που είπε ο ομιλητής. Ρώτησα τη μητέρα μου αν είχε ένα Ευαγγέλιο να μου δώσει. Ήθελα πολύ να διαπιστώσω αν το Ευαγγέλιο θα συμφωνούσε με την τερατώδη εντύπωση που μου δημιούργησε η ομιλία. Δεν περίμενα τίποτα καλό από την ανάγνωση αυτή και έτσι μέτρησα τα κεφάλαια των τεσσάρων Ευαγγελίων, ώστε να είμαι σίγουρος ότι διαβάζω το συντομότερο. Δεν ήθελα να χάσω άδικα το χρόνο μου. Άρχισα, λοιπόν, να διαβάζω το Ευαγγέλιο του Μάρκου. Ενώ διάβαζα τα πρώτα κεφάλαια του κατά Μάρκον Ευαγγελίου και πριν φτάσω στο τρίτο κεφάλαιο, ξαφνικά, συνειδητοποίησα, στην άλλη άκρη του γραφείου μου, μια παρουσία. Η βεβαιότητα ότι αυτός ο «Κάποιος» ήταν ο Χριστός που στεκόταν εκεί παράμερα, ήταν τόσο έντονη ώστε ποτέ έως τώρα δεν με έχει εγκαταλείψει. Το γεγονός αυτό υπήρξε πραγματικά η αποφασιστική μου καμπή.

Π. Αντώνιος Μπλουμ: Καθώς βλέπετε, ...η αλήθεια του Ευαγγελίου, για μένα, άρχισε με ένα γεγονός που παραμέρισε όλα τα προβλήματα απιστίας, ακριβώς γιατί ήταν μια άμεση και προσωπική εμπειρία.

Τίμοθυ Ουίλσον: Αυτή η τόσο έντονη εμπειρία που είχατε, παρέμεινε σε όλη σας τη ζωή; Δεν υπήρξε κάποια εποχή που να αμφιβάλλετε για την πίστη σας;

Π. Αντώνιος Μπλουμ: Αυτό ακριβώς σημαίνει για μένα πίστη. Από τη μια, δηλαδή, να μην αμφιβάλλει κανείς έτσι που να έχει μέσα του σύγχυση και περιπλοκές, από την άλλη όμως να διερωτάται με σκοπό να ανακαλύψει το πραγματικό νόημα της ζωής. Να έχεις, δηλαδή, αυτό το είδος της αμφιβολίας που σε κάνει **να θέλεις να ρωτάς, να ανακαλύπτεις όλο και περισσότερο, να θέλεις διαρκώς να ερευνάς.**

Από το βιβλίο: «Μάθε να προσεύχεσαι» του Αρχιεπισκόπου Anthony Bloom, Εκδ. «Η Έλαφος», 2016

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να διαβάσετε ανά δύο την εμπειρία του π. Αντωνίου Μπλουμ και να απαντήσετε στις ερωτήσεις.**

- ◆ Ποιες σκέψεις σου δημιουργεί;
- ◆ Ποια ερωτήματα έχεις σχετικά με αυτή την εμπειρία του;
- ◆ Πώς λειτούργησε η εμπειρία του π. Αντωνίου που περιγράφεται στο κείμενο, στην οικοδόμηση της προσωπικότητάς του;

«Ο Θεός επισκέπτεται τον Άνθρωπο – Ο Άνθρωπος φιλοξενεί τον Θεό»

Στο βιβλίο της *Αποκάλυψης* του Ιωάννη (3, 20), το τελευταίο βιβλίο της *Αγίας Γραφής*, ο Χριστός, μας παρουσιάζεται σαν ένας διακριτικός επισκέπτης, που μας λέει: «*Δες με, στέκομαι μπροστά στην πόρτα και χτυπώ. Αν κάποιος ακούσει τη φωνή μου και μ' ανοίξει την πόρτα, θα μπω στο σπίτι του και θα δειπνήσω μαζί του, κι αυτός μαζί μου*».

Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος συμπληρώνει:

«Ο επισκέπτης Χριστός»

Εγώ για σένα πατέρας, εγώ αδελφός,
εγώ σύζυγος, εγώ σπίτι, εγώ τροφή,
ό,τι θέλεις εγώ.

Να μη σου λείψει τίποτα...

Μόνο να είσαι κοντά μου...

Στο σταυρό για σένα, στον τάφο για σένα.

Στον ουρανό παρακαλώ για σένα τον Πατέρα μου,

στη γη έρχομαι πρεσβευτής του Πατέρα μου για σένα.

Εσύ είσαι τα πάντα για μένα...

Τι άλλο θέλεις;

(Ιωάννης Χρυσόστομος,

«Εις το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον, Ομιλία ΟΣΤ΄», ΡG 58,
στ. 700, επιλογή και μετάφραση Ελένη Κονδύλη)

Χριστός Παντοκράτωρ (τοιχογραφία
I. M. Βατοπεδίου, Άγιον Όρος).

- Πώς παρουσιάζεται ο επισκέπτης Χριστός στο παράθεμα του αγίου Ιωάννη Χρυσόστομου;
- Πατι η παρουσία του Χριστιανισμού παρουσιάζεται ευεργετική για κάθε άνθρωπο ανεξαιρέτως;
- Μπορείτε να επικαλεστείτε κάποιο ιστορικό παράδειγμα που να αποδεικνύει την ευεργετική επίδραση του Χριστιανισμού στον ανθρώπινο πολιτισμό;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Στις ομάδες σας, να μελετήσετε τα παραπάνω κείμενα και να δημιουργήσετε συνεργατικά, ένα μικρό ποίημα με βάση τη φόρμα δημιουργικής γραφής. Τέλος να το παρουσιάσετε στην ολομέλεια.

Θέμα: «Εάν συναντούσε κάποιον από εμάς ο Χριστός...»

Είμαι ο Χριστός... ..	Ακούω... ..	Ελπίζω... ..
Βλέπω... ..	Θέλω... ..	Είμαι... ..
Καταλαβαίνω.....	Αναρωτιέμαι... ..	

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Συνεργατικά στις ομάδες και με βάση τα όσα γνωρίσαμε στη διδακτική ενότητα:**

- Να δημιουργήσετε έναν «χάρτη» εννοιών με παραδείγματα από την καθημερινή ζωή, στα οποία φαίνεται ότι ο Θεός μπορεί να αλλάξει τον κόσμο μας και δώσει λύσεις στα προσωπικά μας προβλήματα. Κατόπιν παρουσιάστε τα ευρήματά σας στη ολομέλεια της τάξης.

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

- Χωριστείτε σε τρεις ομάδες, ανοίξτε την ψηφιακή παρουσίαση και μελετήστε τα κείμενα. Στη συνέχεια καθεμιά ομάδα να σχεδιάσει σε χαρτί το περίγραμμα μιας ανθρώπινης μορφής, που αναπαριστά το πρόσωπο του Σαούλ (Παύλου) με βάση τα κείμενα. Να γράψετε εντός του περιγράμματος σκέψεις ή συναισθήματα του απεικονιζόμενου προσώπου και εκτός σκέψεις και συναισθήματα άλλων: η **1η ομάδα** με το θέμα: «Σκέψεις ή συναισθήματα του Παύλου στον δρόμο προς τη Δαμασκό πριν τη συνάντησή του με τον Χριστού», η **2η ομάδα** με το θέμα: «Σκέψεις ή συναισθήματα του Παύλου κατά τη στιγμή της συνάντησής του με τον Χριστό» και η **3η ομάδα** με το θέμα: «Σκέψεις ή συναισθήματα του Αποστόλου Παύλου μετά τη Βάπτισή του από τον Ανανία. Ποια μεγάλη αποστολή τού αναθέτει ο Θεός;»

Διδακτική Ενότητα 1.2.

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΤΡΙΑΔΙΚΟ ΘΕΟ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να παρουσιάζουμε τη διδασκαλία της Εκκλησίας για τη σχέση του Τριαδικού Θεού με τα δημιουργήματά Του, τον άνθρωπο και την κτίση.
- Να αναδεικνύουμε τη σχέση Θεού-ανθρώπου ως αφετηρία των διαπροσωπικών σχέσεων και ως πρότυπο για την οικοδόμηση της κοινωνικής συνοχής στον σύγχρονο κόσμο.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ Αγία Τριάδα
- ♦ δόγμα
- ♦ βίωμα/εμπειρία
- ♦ πρότυπο
- ♦ ουσία
- ♦ ενέργειες
- ♦ Σύμβολο της Πίστεως

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Τη διδασκαλία της Εκκλησίας για τον Τριαδικό Θεό και πώς μπορεί, εάν το θελήσει ο άνθρωπος, να αποτελέσει η πίστη σ' Αυτόν το θεμέλιο για μια κοινωνία αγάπης και ενότητας.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Ας σκεφτούμε όλοι σε ποιες στιγμές της ζωής του, κυρίως, ένας άνθρωπος αναζητά βοήθεια και από ποιον/ποιους;**
- ♦ Άραγε, τι προσδοκά συνήθως από αυτόν/αυτούς;
 - ♦ Να εκφράσετε τις απόψεις σας στην ολομέλεια της τάξης. Σύμφωνα με αυτές τι μπορούμε να διαπιστώσουμε;

Η σχέση του Τριαδικού Θεού με τον άνθρωπο και την κτίση

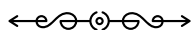

Φιλοξενία του Αβραάμ (Αγία Τριάδα), ψηφιδωτή παράσταση του αι., Άγιος Βιτάλιος Ραβέννας, Ιταλία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Παρατηρήστε την παραπάνω εικόνα και τα εικονιζόμενα πρόσωπα, ανά δύο, με τη βοήθεια των ερωτήσεων:

- ♦ Τι γνωρίζετε σχετικά με αυτό το θέμα;
- ♦ Ποια ερωτήματα συνεχίζετε να έχετε;
- ♦ Τι είναι αυτό που σας κάνει να θέλετε να επεκτείνετε την έρευνά σας για το θέμα;

Η διδασκαλία της Εκκλησίας για τον Τριαδικό Θεό

Ας παρατηρήσουμε προσεκτικά την εικόνα της φιλοξενίας του Αβραάμ, στην οποία η Εκκλησία είδε έναν πρώτο σαφή υπαινιγμό για την Αγία Τριάδα, όπως το λειτουργικό σχόλιο: «*Μακάριε Αβραάμ, την είδες και τη δέχθηκες εσύ τη μια και τριαδική Θεότητα*». Στην εικόνα αυτή το κέντρο βάρους πέφτει στους τρεις «Αγγέλους», που κάθονται σε ένα τραπέζι, πάνω στο οποίο υπάρχει ένα ποτήριο, το ποτήριο της Θείας Ευχαριστίας, που είναι σύμβολο της λυτρωτικής θυσίας του Χριστού.

Η Φιλοξενία του Αβραάμ. Ψηφιδωτό από την Ιερά Μονή Παναγίας του Κύκκου, Κύπρος

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Με βάση την εικόνα και τα εικονιζόμενα πρόσωπα, ανά δύο:

- ♦ Με ποιον τρόπο συνδέονται οι πληροφορίες που παρουσιάζονται με ό,τι ήδη γνωρίζεις; - Σε ποια πρόσωπα εστιάζει ο εικονογράφος και γιατί; - Ποιο είναι το κοινό στοιχείο των «Αγγέλων», με το οποίο ο εικονογράφος αποδίδει το «ομοούσιο», δηλαδή το γεγονός ότι ο Θεός είναι Ένας ως προς την Ουσία Του (βλέπε παράθεμα παρακάτω). Με ποιον τρόπο αποδίδονται από τον καλλιτέχνη τα τρία Πρόσωπα (προσέξτε και τα ρούχα τους); Τι διαπιστώνουμε;

Η Ορθόδοξη διδασκαλία για τον Τριαδικό Θεό διαμορφώθηκε από τους Πατέρες της Εκκλησίας στις Οικουμενικές Συνόδους. Εκφράζεται με θεολογικούς όρους δανεισμένους από την ελληνική φιλοσοφία για μια αλήθεια, που αντικειμενικά υπερβαίνει τις αντιληπτικές μας δυνατότητες.

- Γιατί η Αγία Τριάδα είναι **ένας Θεός** και όχι τρεις Θεοί;
- Επειδή και τα τρία θεία Πρόσωπα έχουν την ίδια θεία Ουσία.

Μιλάμε, λοιπόν, για **Έναν** Θεό που στην **Ουσία** Του (η Ουσία Του είναι άγνωστη, δεν μπορούμε να την κατανοήσουμε, είναι το «απύθμενο βάθος» Του) είναι **Ένας**, αλλά στις **Υποστάσεις** Του είναι **Τριαδικός** (υπόσταση= πρόσωπο). Δηλαδή, πιο απλά, προαιώνια στη Θεότητα συνυπάρχουν **τρία Πρόσωπα** με βάση την *Αγία Γραφή* και ιδιαίτερα την *Καινή Διαθήκη*: **Πατήρ (Πατέρας), Υιός και Άγιο Πνεύμα**. Πέραν της ίδιας θείας φύσης, δεν μπορεί να υπάρχει και το ένα πρόσωπο χωρίς τα άλλα.

Μετά την έλευση του Χριστού ο Θεός αποκαλύφθηκε ως Τριάδα. Ο Χριστός μάς φανέρωσε τον

Πατέρα και υποσχέθηκε να στείλει το Άγιο Πνεύμα, που οδηγεί την Εκκλησία «εις πάσαν την αλήθειαν».

– Πώς όμως μπορούμε να κατανοήσουμε πιο απλά τη διδασκαλία της Εκκλησίας περί της Αγίας Τριάδος;

Για να γίνει πιο κατανοητή η διδασκαλία για το «**τριαδολογικό δόγμα***», όπως ονομάστηκε, οι Πατέρες κατέφευγαν σε παραλληλισμούς και εικόνες όσο το δυνατόν πιο προσιτές στη δική μας εμπειρία. Σε μια πρώτη αναλογία, μας καλούν να συγκρίνουμε την Αγία Τριάδα με τον «**ήλιο**» (το ουράνιο σώμα), τις ακτίνες του «**φωτός**» που ταξιδεύουν στη γη και τη «**θερμότητα**» που διαχέεται σ' αυτήν. Άλλη μία εικόνα είναι η **πηγή**, το **νερό** και το **ρυάκι**. Το ένα δεν υπάρχει χωρίς το άλλο. Όπως επίσης ο άνθρωπος, ο οποίος έχει ψυχή και **νου** και **λόγο**.

Τα τρία Πρόσωπα της Αγίας Τριάδας δεν είναι τρεις θεοί ούτε τρεις διαφορετικοί τρόποι, με τους οποίους αποκαλύπτεται ο Θεός στην Ιστορία.

Μια τέτοια λανθασμένη (αιρετική) αντίληψη περί Θεού εκφράστηκε από τον Άρειο και οδήγησε την Εκκλησία σε Σύνοδο* για την αντιμετώπιση αυτής, όπως και παρόμοιων αιρετικών διδασκαλιών, δηλαδή αντίθετων με τις αλήθειες της Εκκλησίας, που έφερναν σύγχυση και διαιρούσαν τον χριστιανικό κόσμο.

Κατά τη διάρκεια, μάλιστα, της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου, σύμφωνα με την Παράδοση, συνέβη το «**Θαύμα της Κεράμου (κεραμιδιού)**», που αποδίδεται στον Άγιο Σπυρίδωνα, επίσκοπο Τριμυθούντος και μέλος της Συνόδου. Ρωτήθηκε ο Άγιος πώς είναι δυνατόν Τρεις να είναι συγχρόνως Ένας. Τότε πήρε στο χέρι του ένα κεραμίδι και είπε μέσα στη Σύνοδο: «Πόσα κεραμίδια κρατώ, ένα ή τρία;» και απάντησαν «ένα». Το σταυρώνει ενώπιον του Αρείου, λέγοντας «εις το όνομα του Πατρός» και μια φλόγα πετάχτηκε προς τα πάνω, «και του Υιού», το δε νερό με το οποίο έγινε ο πηλός έτρεξε προς τα κάτω, «και του Αγίου Πνεύματος» και το χώμα έμεινε στο χέρι του. «Όπως στο κεραμίδι υπάρχουν χώμα, φωτιά και νερό», είπε ο Άγιος, «έτσι και στον Ένα Θεό υπάρχουν Τρία Πρόσωπα».

Βέβαια, αυτές οι αναλογίες, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να περιγράψουν και να εξηγήσουν **το μυστήριο της «Τριάδας»** και φυσικά δεν μπορούν να εξηγήσουν τίποτα για την ουσία.

Στους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους, η «**ουσία**», αναφέρεται στη σταθερή και αναλλοίωτη σύσταση των όντων, «η σταθερή, αμετάβλητη πραγματικότητα» (Μπαμπινιώτη Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Β΄ Έκδοση, Αθήνα 2002)

Είμαστε όλοι άνθρωποι, έχουμε ίδια ουσία (ανθρώπινη), αλλά είμαστε «**μύρια**» πρόσωπα, ξεχωριστές προσωπικότητες.

Έτσι για παράδειγμα, η ανθρωπότητα νοείται ως ουσία, αλλά ο άνθρωπος ως το *ον*, η *ύπαρξη*, το *πρόσωπο*.

Για το θέμα ο Μ. Βασίλειος (*Επιστολή 234, 2*) μας υπενθυμίζει ότι την «ουσία» Του –όπως είδαμε και παραπάνω– δεν μπορούμε να τη γνωρίσουμε, γιατί είναι απρόσιτη. Τον Θεό μπορούμε να Τον γνωρίσουμε μόνο μέσα από αυτά που έπραξε για εμάς, μέσα από το σύνολο των «ενεργειών» Του για χάρη του ανθρώπου.

– Ποιες όμως είναι αυτές οι ενέργειες του Τριαδικού Θεού;

Ας δούμε τι λένε επί του θέματος δύο Πατέρες της Εκκλησίας:

«Γι' αυτό πιστεύουμε σ' ένα Θεό, τον πρωταρχικό αίτιο, τον αδημιούργητο, αγέννητο, άφθαρτο και αθάνατο, αιώνιο, άπειρο, απερίγραπτο, απεριόριστο, παντοδύναμο,... ασώματο, αμετάβλητο, απαθή (χωρίς πάθη), άτρεπτο (δεν αλλάζει), αναλλοίωτο (από τον χρόνο), αόρατο· σ' Αυ-

τόν που είναι πηγή αγαθότητας και δικαιοσύνης, νοερό φως και απρόσιτο, δύναμη που ξεπερνά κάθε μέτρο...»

Ιωάννης Δαμασκηνός, *Έκδοσις της Ορθοδόξου Πίστεως*, «Για την Αγία Τριάδα», Κεφ. 8ο

Αγία Αναφορά (Η πιο ιερή στιγμή της Θείας Λειτουργίας)

«...Συ από το μηδέν μάς έδωσες ύπαρξη. Κι όταν ξεπέσαμε, πάλι μας σήκωσες και δεν έπαψες να κάνεις τα πάντα, ώσπου μας ανέβασες στον ουρανό και μας χάρισες τη μέλλουσα βασιλεία σου. Για όλ' αυτά Εσένα ευχαριστούμε, τον Πατέρα και τον μονογενή σου Υιό και το Άγιο Πνεύμα· για όλ' αυτά, όσα ξέρουμε κι όσα δεν ξέρουμε, για όσες βλέπουμε κι όσες δεν βλέπουμε ευεργεσίες, που έκαμες σ' εμάς...»

Ιωάννη Χρυσοστόμου, *Θεία Λειτουργία*. Νεοελληνική μετάφραση από τον μητροπολίτη Σερβίων και Κοζάνης, Διονύσιο (+1998)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Μελετήστε ανά θρανίο τα παραπάνω δυο κείμενα και υπογραμμίστε τα σπουδαιότερα σημεία, έννοιες-κλειδιά του κειμένου, με τη βοήθεια των ερωτήσεων:**

- ♦ Στο πρώτο κείμενο, του Ιωάννη Δαμασκηνού, αναφέρονται μερικές από τις άπειρες ιδιότητες του Θεού. Άραγε, τι φανερώνουν για Αυτόν; Στο δεύτερο κείμενο, ο ιερός Χρυσόστομος αναφέρεται στις «Ενέργειες» του Τριαδικού Θεού για χάρη των ανθρώπων. Ποιες είναι αυτές;

→ Στη συνέχεια ας δημιουργήσουμε έναν «χάρτη εννοιών» για τον Τριαδικό Θεό ανά θρανίο, με βάση όσα μάθαμε γι' Αυτόν στην ενότητα αυτή.

Ο Τριαδικός Θεός στο Σύμβολο της Πίστεως

Το Σύμβολο της Πίστεως είναι σύντομη ομολογία της πίστεώς μας, μέσα στην οποία παρουσιάζονται επιγραμματικά, με σαφήνεια και αυθεντικά, οι βασικές αλήθειες του Χριστιανισμού.

Αποτελείται από 12 άρθρα: Τα 7 πρώτα έγιναν στην Α΄ Οικουμενική Σύνοδο. Τα υπόλοιπα 5 στη Β΄.

1. Πιστεύω σ' ένα Θεό, πατέρα Παντοκράτορα, ποιητή ουρανού και γης, όλων των ορατών και των αοράτων.
2. Και σ' ένα Κύριο Ιησού Χριστό, τον Υιό του Θεού τον μονογενή, που γεννήθηκε από τον Πατέρα πριν από όλους τους αιώνες· φως από φως, Θεό αληθινό από Θεό αληθινό, που γεννήθηκε, δεν κατασκευάστηκε, ομοούσιο* με τον Πατέρα, διά του οποίου δημιουργήθηκαν τα πάντα· 3. αυτόν που για μας τους ανθρώπους και για τη σωτηρία μας κατέβηκε από τους ουρανούς και σαρκώθηκε από το Άγιο Πνεύμα και την Παρθένο Μαρία, και ενανθρώπησε· 4. σταυρώθηκε για χάρη μας επί Ποντίου Πιλάτου κι έπαθε και τάφηκε· 5. και αναστήθηκε την τρίτη ημέρα σύμφωνα με τις Γραφές·

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα καὶ ταφέντα. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι τῶν κακῶν, Οὐ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ Ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.

Εἰς μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Προσδοκῶ Ἄναστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

6. και ανέβηκε στους ουρανούς και κάθισε στα δεξιά του Πατρός· 7. και έρχεται πάλι ενδόξως για να κρίνει ζωντανούς και νεκρούς, κι η βασιλεία του δεν έχει τέλος. 8. Και στο Άγιο Πνεύμα, το κύριο, το ζωοποιό, το εκπορευόμενο από τον Πατέρα, το προσκυνούμενο και δοξαζόμενο μαζί με τον Πατέρα και τον Υιό, που μίλησε μέσω των προφητών. 9. Σε μία, αγία, καθολική και αποστολική Εκκλησία. 10. Ομολογώ ένα βάπτισμα για την άφεση των αμαρτιών. 11. Αναμένω ανάσταση των νεκρών 12. και ζωή του μέλλοντος αιώνος. Αμήν.

Οι Πατέρες χρησιμοποίησαν την λέξη ***Ομοούσιος** για να δηλώσουν τη μία ουσία του Τριαδικού Θεού.

Συμπεριέλαβαν τον όρο «ομοούσιος» στο Σύμβολο της Πίστεως, για να δηλώσουν ότι ο Θεός είναι Ένας, διακρινόμενος σε τρία Πρόσωπα (ή, με μία άλλη λέξη, Υποστάσεις).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Ας συνεργαστούμε ανά θρανίο:**

- ♦ Μπορούμε να αναγνωρίσουμε και να υπογραμμίσουμε στο «Σύμβολο της Πίστεως» τη διδασκαλία της Εκκλησίας για τον Τριαδικό Θεό και τις ενέργειές Του για χάρη μας;

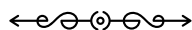
Η Τριαδικότητα του Θεού στην Αγία Γραφή

Στην Παλαιά Διαθήκη. Την εποχή της *Παλαιάς Διαθήκης*, η αναφορά στον Ένα και Τριαδικό Θεό μέσα σε ένα κόσμο πολυθεϊστικό δεν γίνεται φανερή. Αυτό θα συνέβαινε αργότερα, με την έλευση του Μεσσία, δηλαδή του Χριστού.

Στην Καινή Διαθήκη. Στον Ευαγγελισμό ο αρχάγγελος Γαβριήλ* αναγγέλλει στην Παναγία ότι το γεγονός της σωτηρίας του ανθρώπου θα ήταν έργο του Τριαδικού Θεού της αγάπης (*Λουκ.* 1, 35).

Στο γεγονός της Βάπτισης του Κυρίου, επίσης, όλη η Τριάδα φανερώνεται επί σκηνής: Η φωνή του Πατέρα από τα ουράνια μαρτυρούσε για τον Υιό, ότι είναι «ο αγαπημένος μου Υιός», το δε Πνεύμα το Άγιο με τη μορφή περιστεριού (σύμβολο της παρουσίας του Θεού στη γη) κατέβηκε και ήρθε επάνω στον Υιό, βεβαιώνοντας την αλήθεια για τη Βασιλεία Του (*Ματθ.* 3, 16-17).

Ο ίδιος ο Χριστός μάς είπε ότι θα παρακαλούσε τον Πατέρα Του να μας στείλει άλλον Παράκλητο (= άλλο Θείο Πρόσωπο στήριξης), το Άγιο Πνεύμα της Αληθείας, ώστε να είναι για πάντα μαζί μας (*Ιω.* 14, 16). Ενώ πριν από την Ανάληψή Του στους Ουρανούς κάλεσε τους μαθητές Του να μεταφέρουν το μήνυμα της Αγάπης σε όλα τα Έθνη, βαφτίζοντάς τους στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος (*Ματθ.* 28, 19).

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Ας σκεφτούμε τι εννοούμε, όταν λέμε τη φράση «πρότυπό μου είναι...».**

- ♦ Να εκφράσετε τις ιδέες σας στην ολομέλεια.

Η σχέση του Θεού με τον άνθρωπο, θεμέλιο οικοδόμησης και κοινωνικής συνοχής στον σύγχρονο κόσμο

«Σαν έναν φίλο που μιλάει με τον φίλο του μιλάει ο άνθρωπος με τον Θεό και, πλησιάζοντας μ' εμπιστοσύνη, στέκεται μπροστά στο πρόσωπο του Ενός, που κατοικεί απρόσιτος μες στο φως».

Αγ. Συμεών ο Νέος Θεολόγος, από το βιβλίο «Ο Ορθόδοξος δρόμος», Κάλλιστου Γουέαρ, μτφρ. Μαρίας Πάσχου, Εκδ. Επτάλοφος, Αθήνα:1984.

Η ελπίς μου ο Πατήρ,
καταφυγή μου ο Υιός,
σκέπη μου το Πνεύμα το Άγιον,
Τριάς Αγία, δόξα σοι.

Προσευχή από την ακολουθία
του Μικρού Αποδείπνου.

Ο Τριαδικός Θεός είναι κοινωνία αγάπης προσώπων. Σύμφωνα, λοιπόν, με τη διήγηση της *Αγίας Γραφής* για τη δημιουργία του ανθρώπου, πλαστήκαμε «κατ' εικόνα» (σύμφωνα με την εικόνα) του Τριαδικού Θεού και με σκοπό να Του μοιάσουμε (Γεν. 1, 26). Με την έλευση του Υιού του Θεού και δευτέρου Προσώπου της Αγίας Τριάδος, μας δίνεται το μέτρο της δικής Του αγάπης, μέσα από τα λόγια Του στους μαθητές Του, ότι από αυτό θα

τους ξεχωρίζουν: από το εάν έχουν αγάπη μεταξύ τους (Ιω. 13, 35).

Αυτό, λοιπόν, που μπορεί να μεταμορφώσει την απλή συνύπαρξη ατόμων σε κοινωνία, είναι ακριβώς αυτή η αγάπη. Μετέχουμε στη μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας ως διαφορετικά πρόσωπα, ενωνόμαστε όμως, με τη μετάληψή μας από το ίδιο ιερό Ποτήριο, σε ένα σώμα, όπως ακριβώς στην Αγία Τριάδα τα τρία Πρόσωπα είναι ένας Θεός, χωρίς να παύουν να είναι τέλεια πρόσωπα.

Τι σημαίνει πρακτικά για μας το τριαδικό δόγμα;

Η πίστη της Εκκλησίας στον Τριαδικό Θεό δεν είναι μια πίστη χωρίς αντίκρισμα, ένα νεκρό γράμμα, αλλά ζητά την έμπρακτη εφαρμογή της, ιδιαίτερα σήμερα, μέσα στη ζωή και την καθημερινότητα του ανθρώπου.

Με πρότυπο την αγάπη των Τριών Προσώπων, που τη φανέρωσε στον κόσμο ο Χριστός, είναι μια ανοιχτή πρόσκληση και πρόκληση να μεταποιήσουμε την κοινωνία μας σε μια κοινωνία «αγαπώμενων προσώπων» όπως στον «ουρανό» η Αγία Τριάδα, έτσι κι εμείς στη γη. Τότε θα φτάσουμε στο ζητούμενο: έναν κόσμο κοινωνικής συνοχής και ενότητας, τον κόσμο της αγάπης του Θεού.

→ Μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι, από τη μια, δέχεται τη διδασκαλία της Εκκλησίας για την «τριαδικότητα», αλλά, από την άλλη, κάνει διακρίσεις και αδιαφορεί για τον συνάνθρωπό του;

Πολύ συχνά ακούγεται και επαινείται στις μέρες μας το αγαθό της ενότητας. Και όμως, ζούμε σε έναν κόσμο ατομισμού και διχόνοιας... Είναι, δυστυχώς, πάρα πολλές οι περιπτώσεις, κατά τις οποίες ο σύγχρονος άνθρωπος μάταια αναζητεί την ενότητα, διότι έχει λανθασμένη αντίληψη γι' αυτήν. Μόνον ο Χριστός προσφέρει στον κόσμο την αληθινή ενότητα. Και η ενότητα αυτή είναι εικόνα της Τριαδικής κοινωνίας. Ο ίδιος ο Χριστός παρακάλεσε τον Θεό-Πατέρα για τούς πιστούς: «... ώστε να είναι όλοι ένα, όπως εσύ, Πατέρα, είσαι ενωμένος μ' εμένα κι εγώ μ' εσένα. Να είναι κι αυτοί ενωμένοι μ' εμάς» (Ιω. 17, 21).

Οι Άγιοι Πατέρες μάς καλούν να αναζητήσουμε αυτή την ενότητα μέσα στην Εκκλησία και να τη ζήσουμε μέσα από τα άγια Μυστήρια και τον προσωπικό αγιασμό μας....

(Ιερομονάχου Γρηγορίου Αγιορείτου, Καθηγουμένου, «Η λειτουργική και μυστηριακή ενότητα στην Εκκλησία κατά τους Αγίους Πατέρες», περιοδικό Έρω, δ' τεύχος, Οκτ.-Δεκ. 2010)

«Εγώ είμαι το αληθινό κλήμα, κι ο Πατέρας μου είναι ο αμπελουργός. Εγώ είμαι το κλήμα, εσείς οι κληματοβέργες. Εκείνος που μένει ενωμένος μαζί μου κι εγώ μαζί του, αυτός δίνει άφθονο καρπό, γιατί χωρίς εμένα δεν μπορείτε να κάνετε τίποτε» (Ιω. 15, 15). Ο Χριστός - άμπελος αληθινή (εικόνα 16ου αιώνα, Βυζαντινό Μουσείο, Αθήνα).

«Εγώ ενωμένος μαζί τους κι εσύ ενωμένος μαζί μου, ώστε ν' αποτελούν μια τέλεια ενότητα» (Ιω.17, 23). Η Μετάληψι και η Μετάδοσις των Αποστόλων (τοιχογραφία Ι. Μ. Αγίου Ιωάννη Προδρόμου Μακρυνού).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Αφού λάβετε υπόψη σας όσα είδαμε στην ενότητα αυτή και αξιοποιήσετε το κείμενο και τις εικόνες στο παραπάνω πλαίσιο, να τοποθετηθείτε πρώτα στις ομάδες και μετά στην ολομέλεια πάνω στο θέμα:

«Η σχέση του Τριαδικού Θεού με τον άνθρωπο ως ευκαιρία αγάπης, ισότητας και ενότητας στο σχολείο μας, στην οικογένειά μας, στην πόλη μας».

→ Να συζητήσετε στην ολομέλεια της τάξης.

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

A. Το Σύμβολο της Πίστης - Βάλτε τις εικόνες με τα άρθρα τού «Πιστεύω» στην ορθή σειρά.

B. Αναζητήστε στο διαδίκτυο και ακούστε το Δοξαστικό του Εσπερινού της Πεντηκοστής «Δεύτε λαοί». Βρείτε και την ερμηνεία του ύμνου και να παρουσιάσετε ανά θρανίο τα σπουδαιότερα σημεία, τις έννοιες-κλειδιά του ύμνου, με βάση το θέμα των σχέσεων μεταξύ των τριών Προσώπων της Αγίας Τριάδος, σύμφωνα με τα όσα γνωρίσαμε στη σημερινή ενότητα.

Διδακτική Ενότητα 1.3.

Επικοινωνώντας με τον Θεό

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Μέσα από παραδείγματα Προφητών και Αγίων να αναγνωρίζουμε ότι η προσευχή είναι τρόπος επικοινωνίας του ανθρώπου με τον Θεό.
- Να αιτιολογούμε το γεγονός ότι η προσωπική σχέση με τον Θεό έχει άμεσο αντίκτυπο στη σχέση που διαμορφώνει ο άνθρωπος με τον συνάνθρωπό του και την κτίση.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ προσευχή
- ♦ επικοινωνία
- ♦ Θεός-Πατέρας

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Την προσευχή ως τρόπο επικοινωνίας του ανθρώπου με τον Θεό.

Την επικοινωνία με τον Θεό ως στάση ζωής του ανθρώπου, σε όλο το φάσμα των σχέσεων του με τον κόσμο όλο.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με μία φράση, στην κάθε περίπτωση, που σας έρχεται πρώτη στον νου και ανακοινώστε την στην ολομέλεια:

Επικοινωνώ θα πει...	Επικοινωνώ δεν θα πει...

Το μεγάλο καταφύγιο

Άνεμε, πλούσιο, παιδικό, εφηβικό
κι ανδρικό επανωφόρι μου, η έρημος
μεγάλωσε πάλι. Δίπλωσέ με καλύτερα.

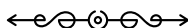
Η μέρα μου, σήμερα, πέρασε όλη,
σαν ένας μεγάλος αναστεναγμός.
Ξανανύχτωσε.

Τρεμοσειούνται τα αστέρια. Ο Κύριος διορθώνει τη στέγη μου.

(Νικηφόρος Βρεττάκος, «Το βάθος του κόσμου», 1961)

→ «Η μέρα μου... τα αστέρια»: Τι εννοεί, άραγε, ο ποιητής;

→ «Ο Κύριος διορθώνει τη στέγη μου»: Σε ποιες στιγμές της ζωής τους οι άνθρωποι νιώθουν την ανάγκη να επικοινωνούν με τον Θεό; Τι, κυρίως, εκφράζουν μέσω της προσευχής τους;

Η προσευχή ως τρόπος επικοινωνίας με τον Θεό στην Αγία Γραφή

Οι άνθρωποι προσεύχονται. Η προσευχή πηγάζει από αυτήν τη βαθύτερη ανάγκη του ανθρώπου για επικοινωνία με το θείο. Και, όπως ακριβώς στις σχέσεις του με τους συνανθρώπους, επικοινωνεί κυρίως με όσους εμπιστεύεται, έτσι και στη σχέση του με τον Θεό.

Ας προσεγγίσουμε από την *Καινή Διαθήκη* τι μας διδάσκει ο Χριστός για το θέμα:

Ο Χριστός μάς καλεί να επικοινωνούμε με τον Θεό-Πατέρα, (Ματθ. 6, 9-13)

Εσείς, λοιπόν, έτσι να προσεύχεστε:
 «Πατέρα μας, που βρίσκεσαι στους ουραμούς,
 κάνε να Σε δοξάσουν όλοι ως Θεό,
 να έρθει η βασιλεία Σου,
 να γίνει το θέλημά Σου και από τους ανθρώπους,
 όπως γίνεται από τις ουράνιες δυνάμεις.
 Δώσε μας σήμερα τον απαραίτητο για τη ζωή μας άρτο.
 Και χάρισέ μας τα χρέη των αμαρτιών μας,
 όπως κι εμείς τα χαρίζουμε
 στους δικούς μας οφειλέτες.
 Και μην αφήσεις να πέσουμε σε πειρασμό,
 αλλά γλύτωσέ μας από τον πονηρό.
 Γιατί σ' Εσένα ανήκει παντοτινά η βασιλεία, η δύναμη
 και η δόξα. Αμήν».

Πάτερ ἡμῶν
 ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
 ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
 ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·
 γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
 ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς·
 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον
 δὸς ἡμῖν σήμερον·
 καὶ ἄφες ἡμῖν
 τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,
 ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν
 τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·
 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς
 εἰς πειρασμόν,
 ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς
 ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να σκεφτείτε ατομικά, με βάση την Κυριακή προσευχή και στη συνέχεια να συζητήσετε ανά δύο και ανά τέσσερις και να μοιραστείτε:**

- ♦ Με ποιον τρόπο συνδέονται τα όσα διδάσκει ο Χριστός για την προσευχή με ό,τι ήδη γνωρίζεις;
- ♦ Τι καινούργιο έμαθες από ό,τι δίδαξε για την προσευχή;
- ♦ Ποιες ερωτήσεις ενδεχομένως έχεις ακόμη αυτή τη στιγμή;

Η προσευχή στην ορθόδοξη παράδοση

Ο Ιησούς μάς δίδαξε, λοιπόν, να ζητάμε στην προσευχή μας από Εκείνον και θα μας δοθεί (Ματθ. 7,

7). Τότε, όπως μας λέει ο Μ. Βασίλειος, θα έχουμε ένα ανυπολόγιστο πνευματικό κέρδος, και ειδικά όταν γονατίζουμε από κοινού προς τον Πατέρα μας, μαζί με κάθε άλλον που επικαλείται επάξια τον Θεό (*Επιστ.* 150, Προς Αμφιλόχιον).

Ο Απόστολος Παύλος μάς προτρέπει «Αδιαλείπτως προσεύχεσθε» (*Α΄ Θεσ.* 5, 17), δηλαδή πάντοτε, χωρίς διάλειμμα, να προσευχόμαστε. Ομοίως και οι Άγιοι Πατέρες της Εκκλησίας μας συμπληρώνουν: Την κάθε ημέρα της ζωής μας, όλη μας η ζωή, ας είναι ευκαιρία προσευχής (Ισαάκ ο Σύρος, *Οι Ασκητικοί Λόγοι*, Λόγος ΜΒ΄, σ. 153). Η προσευχή μας να γίνεται όχι μόνο μια φορά την ημέρα ή δυο, αλλά όλη την ημέρα. Δεν χρειάζεται να λέμε ατέλειωτα λόγια, φτάνουν τα λίγα και απλά. Η ανταπόκριση του Κυρίου στην προσευχή δεν εξαρτάται από το πλήθος των λόγων, αλλά από το αν προέρχονται από μια καρδιά ταπεινή και αγνή, θα επισημάνει ο ψαλμωδός (συνθέτης ύμνων) στον *Ψαλμό* 50.

Μα και σύγχρονοι Άγιοι της εποχής μας θα μας μιλήσουν εκ βάθους καρδιάς για το θέμα. Σκανάρετε το εικονίδιο κι ακούστε!

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να χωριστείτε σε πέντε (5) ομάδες. Κάθε μία ομάδα να αναλάβει να απαντήσει σε ένα από τα παρακάτω ερωτήματα με βάση τα παραπάνω κείμενα**

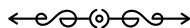
- ♦ Σε ποιον απευθύνεται η προσευχή μας και ποιους ωφελεί;
 - ♦ Πού και πότε πρέπει να προσευχόμαστε;
 - ♦ Ποιες είναι οι ωφέλειες της προσευχής;
 - ♦ Γιατί προσευχόμαστε;
 - ♦ Πώς πρέπει να προσευχόμαστε;
- Η ομάδα σας αναλαμβάνει να διερευνήσει ένα ερώτημα, με βάση τα παραπάνω κείμενα των Αγίων μας, και να κατανοήσει τη σημασία της αληθινής προσευχής στην επικοινωνία και τη σχέση του ανθρώπου με τον Θεό.
- Να δημιουργήσετε ένα ενιαίο κείμενο με βάση τις απαντήσεις σας και να το παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Σκεφτείτε ατομικά και κατόπιν ανά δύο με θέμα:**

- ♦ Δημιουργώ μια δική μου προσευχή προς τον Θεό. Τι θα του ζητούσα;

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Ας συζητήσουμε σύντομα, λαμβάνοντας υπόψη τα όσα είδαμε στην ενότητά μας την προηγούμενη διδακτική ώρα:**

- ♦ Ποιον, κυρίως, εμπιστεύεστε, για ποιον λόγο και με ποιες προϋποθέσεις;

Η προσωπική σχέση του ανθρώπου με τον Θεό και ο αντίκτυπος στη σχέση του με τον συνάνθρωπο και την κτίση

Η ευπρόσδεκτη προσευχή από τον Θεό

Η παραβολή του τελώνη και του Φαρισαίου (τοιχογραφία, μονή Salva, Ρουμανία).

Σε μερικούς, που ήταν σίγουροι για την ευσέβειά τους και περιφρονούσαν τους άλλους, ο Κύριος είπε την παρακάτω παραβολή: «Δύο άνθρωποι ανέβηκαν στον ναό για να προσευχηθούν. Ο ένας ήταν Φαρισαίος κι ο άλλος τελώνης. Ο Φαρισαίος στάθηκε επιδεικτικά κι έκανε την εξής προσευχή, σχετικά με τον εαυτό του: “Θεέ μου, σ’ ευχαριστώ που εγώ δεν είμαι σαν τους άλλους ανθρώπους, άρπαγας, άδικος, μοιχός ή και σαν αυτόν εδώ τον τελώνη. Εγώ νηστεύω δύο φορές την εβδομάδα και δίνω στον ναό το δέκατο απ’ όλα τα εισοδήματά μου”. Ο τελώνης, αντίθετα, στεκόταν πολύ πίσω και δεν τολμούσε ούτε τα μάτια του να σηκώσει στον ουρανό. Χτυπούσε το στήθος του και έλεγε: “Θεέ μου, σπλαχνίσου με τον αμαρτωλό”. Σας βεβαιώνω πως αυτός έφυγε για το σπίτι του αθώος και συμφιλιωμένος με τον Θεό, ενώ ο άλλος όχι· γιατί όποιος υψώνει τον εαυτό του θα ταπεινωθεί κι όποιος ταπεινώνει τον εαυτό του θα υψωθεί».

- ♦ Ποιος είναι ο Φαρισαίος στο ζωγραφικό έργο και ποιος ο τελώνης; Πώς το καταλαβαίνουμε;
- ♦ Ας συζητήσουμε (σύντομα) γιατί ο Θεός αποδοκιμάζει τις πράξεις του Φαρισαίου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Με βάση την παραβολή**

- ♦ Δύο μαθητές/τριες αναλαμβάνουν να μπουκ στους ρόλους (του τελώνη* και του Φαρισαίου) που τους ανατίθενται με ανάλογες κινήσεις και συμπεριφορές.
- ♦ Η υπόλοιπη τάξη αναζητεί τα χαρακτηριστικά και ανιχνεύει τις σχέσεις και τις συμπεριφορές που προκύπτουν από τους ρόλους αυτούς σε σχέση με τον Θεό.

• Αναζητούμε τη σημασία των λέξεων:

- ♦ **Φαρισαίοι:** μέλη ιουδαϊκής, θεοκρατικής μερίδας, που επιδίωκε την πιστή τήρηση του Μωσαϊκού νόμου και στην *Καινή Διαθήκη* χαρακτηρίζεται από υποκριτική θεοσέβεια (Γ. Μπαμπινιώτη, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*).

Οι τρεις ερημίτες: Μία αγαπημένη ιστορία...

Μια αγαπημένη ιστορία κυρίως στις βορειότερες ορθόδοξες Εκκλησίες, όπως η ρωσική και η ρουμανική, είναι αυτή που μιλάει για τους τρεις ερημίτες και την προσευχή. Πολλά λογοτεχνικά κείμενα την περιλαμβάνουν ή την αφηγούνται αυτοτελώς, ένα, μάλιστα, από τα σπουδαιότερα είναι το διήγημα του Λέοντος Τολστόι με αυτόν τον τίτλο, Οι τρεις ερημίτες, που δημοσιεύτηκε στα 1886.

Ένας Δεσπότης ταξίδευε με το καράβι στην Άσπρη Θάλασσα. Το ταξίδι ήταν ήρεμο, το καράβι δεν κουνούσε. Ο Δεσπότης κοίταξε και είδε μια σκούρα λουρίδα. Ρώτησε τον τιμονιέρη: «Ποιο νησί είναι αυτό;». «Το νησί αυτό», απάντησε ο ναύτης, «δεν έχει όνομα. Υπάρχουν πολλά τέτοια σ' αυτή τη θάλασσα». «Είναι αλήθεια ότι ζουν εκεί τρεις ερημίτες; Θα ήθελα να συναντήσω αυτούς τους άντρες», είπε ο Δεσπότης.

Το πλοίο σταμάτησε μ' ένα τράνταγμα και αμέσως κατέβασαν μια βάρκα. Όταν πλησίασαν σε μια μικρή απόσταση, είδαν τους τρεις γέροντες: Έναν ψηλό με μόνο μια μηλωτή γύρω από τη μέση του, έναν πιο κοντό μ' ένα χωριάτικο κουρελιασμένο χιτώνιο, και έναν υπέργηρο, σκυφτό από τα χρόνια, που φορούσε ένα παλιό ράσο. Οι κωπηλάτες προσορμίστηκαν και κράτησαν τη βάρκα ακίνητη με τον γάντζο, για να κατεβεί ο Δεσπότης.

«Πείτε μου», ρώτησε ο Δεσπότης, «τι κάνετε για τη σωτηρία των ψυχών σας;». Ο δεύτερος ερημίτης αναστέναξε και κατεύθυνε το βλέμμα του στον μεγαλύτερο. Ο τελευταίος χαμογέλασε και είπε: «Δεν ξέρουμε πώς να υπηρετούμε τον Θεό». «Μα πώς προσεύχεστε στον Θεό;» ρώτησε ο Δεσπότης. «Προσευχόμαστε μ' αυτόν τον τρόπο», απάντησε ο ερημίτης. «Τρεις είστε εσείς, τρεις κι εμείς, ελεήστε ημάς».

Ο Δεσπότης χαμογέλασε. «Προφανώς, έχετε ακούσει κάτι για την Αγία Τριάδα», είπε. «Όμως, δεν προσεύχεστε σωστά. Θα σας μάθω όχι με τον δικό μου τρόπο, αλλά με τον τρόπο που ο Θεός μέσα στην *Αγία Γραφή* πρόσταξε όλους τους ανθρώπους να προσεύχονται σ' Αυτόν». Αμέσως ο Δεσπότης είπε για τον Θεό-Πατέρα, τον Υιό του Θεού και το Άγιο Πνεύμα: «Ακούστε και επαναλάβετε μετά από μένα: Πάτερ ημών». Ο πρώτος γέροντας επανέλαβε: «Πάτερ ημών», ακολουθούμενος από τους άλλους δύο: «Πάτερ ημών». «Ο εν τοις ουρανοίς», συνέχισε ο Δεσπότης. «Ο εν τοις ουρανοίς», επανέλαβε ο πρώτος ερημίτης, αλλά ο δεύτερος τα μπέρδεψε με τις λέξεις και ο ψηλός δεν μπόρεσε να το πει σωστά. Ο Δεσπότης επανέλαβε τις λέξεις εκ νέου και οι γέροντες τον ακολούθησαν.

Είχε σουρουπώσει πριν σηκωθεί ο Δεσπότης για να επιστρέψει στο καράβι. Κατόπιν μπήκε στη βάρκα για να γυρίσει πίσω στο πλοίο. Καθώς καθόταν μέσα στη βάρκα, άκουγε τη φωνή των τριών ερημιτών να απαγγέλουν φωναχτά την Κυριακή Προσευχή. Μόλις ο Δεσπότης έφτασε στο καράβι και ανέβηκε στο κατάστρωμα, οι ναύτες σήκωσαν την άγκυρα και ανέβασαν τα πανιά. Ο άνεμος τα φύσηξε και το πλοίο απομακρύνθηκε.

Καθώς ο Δεσπότης ατένιζε το πέλαγος, αντικρίζει κάτι άσπρο και φωτεινό στο λαμπερό διάβα που έριχνε το φεγγάρι πάνω στο νερό. Τι ήταν αυτό; Ο Δεσπότης τώρα έβλεπε καθαρά τι ήταν – οι τρεις ερημίτες να τρέχουν πάνω στο νερό και να φέγγουν μ' ένα λευκό φως και συνεχώς να πλησιάζουν το πλοίο. «Δούλε του Θεού, ξεχάσαμε το κήρυγμά σου. Όσην ώρα επαναλαμβάναμε την προσευχή, τη θυμόμαστε, αλλά ξεχάσαμε μια λέξη. Ξαναμάθε τη μας». Ο Δεσπότης σταυροκοπήθηκε και σκύβοντας από την

κουपाστή τούς είπε: «Άνθρωποι του Θεού, η προσευχή σας θα φτάσει στα αυτιά του Κυρίου. Δεν είμαι αρμόδιος να σας διδάξω. Εσείς να προσεύχεστε και για μας τους αμαρτωλούς».

(Απόσπασμα από το: Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο,
[Τολστόι, Λ. {2006}. *Οι τρεις ερημίτες*, Μτφρ. Γ. Κονδύλης. Αθήνα: Μαΐστρος].

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Ένας μαθητής ας διαβάσει μπροστά στην ολομέλεια της τάξης το κείμενο για τους τρεις ασκητές. Κατόπιν να γίνει ομαδικά η επεξεργασία που ακολουθεί. Εναλλακτικά, η ανάγνωση μπορεί να γίνει και δραματοποιημένη από τους μαθητές/-τριες.

- ♦ Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της αγιοσύνης στους τρεις ψαράδες;
- ♦ Τελικά, προσευχή είναι μόνο τα τυπικά λόγια ή υπάρχει κάτι πιο δυνατό, που αναφέρεται σε όλη την ανθρώπινη ύπαρξη;
- ♦ Το σημείο (θαύμα) έγινε για να εντυπωσιαστεί ο κόσμος ή αποσκοπούσε σε κάτι άλλο;

Όλα προσεύχονται

Όλα γύρω μας προσεύχονται σε μια θαυμαστή συγχορδία προς τον Κύριό τους. Μαζί τους κι εμείς...

Όλα προσεύχονται· και γη και ουρανός κι αστέρια,
Και τα πουλιά που έχουνε στα σύννεφα λημέρια...
Όλα προσεύχονται! της γης το ταπεινό χορτάρι,
Ο ήλιος ο περήφανος, το αργυρό φεγγάρι,
Η θάλασσα, οι ρύακες, το δάσος και η βρύση·
Δεν απομένει τίποτε χωρίς να προσκυνήσει
Και δίχως να προσευχηθεί στου κόσμου τον Πατέρα!...
Και τ' άνθος που τριγύρω του σκορπίζει την πνοή του·
Είναι η μυρισμένη του πνοή, η προσευχή του!
Όλα και όλοι δέονται και νύχτα και ημέρα
Στον παντοδύναμο Θεό, στον σπλαχνικό Πατέρα...
Προσεύχεσαι, όταν ζητάς ψωμί για ξένο στόμα...
Είναι άγια προσευχή τον γέρο να ζεσταίνεις,
Και του εχθρού σου την πληγή με δάκρυα να πλένεις.

(Αχιλλεύς Παράσχος, *Εισαγωγή - Ανθολόγηση: Θεοδόσης Βολκώφ*,
εκδ. ΙΔΡΥΜΑ ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, Αθήνα 2021)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Ένας/Μία μαθητής/τρια ας διαβάσει, το κείμενο «Όλα προσεύχονται» στην τάξη.

Στη συνέχεια, λαμβάνοντάς το υπόψη, παρατηρείστε στο ψηφιακό αντικείμενο και απαντήστε στις ερωτήσεις:

- ♦ Τι βλέπετε;
- ♦ Τι σκέφτεστε γι' αυτό που βλέπετε;
- ♦ Ποια ερωτήματα τυχόν σας δημιουργούνται;

→ Ας συζητήσουμε τις σκέψεις σας στην ολομέλεια της τάξης

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

→ Ας δούμε τι λένε κάποιοι από τους Πατέρες της Εκκλησίας για το θέμα της προσευχής

Πρόταση: Μετά από συνεννόηση μπορείτε να αναζητήσετε στο διαδίκτυο και να παρακολουθήσετε ολόκληρη τη (σύντομη) κινηματογραφική μεταφορά του διηγήματος, «Τρεις εσείς, τρεις κι εμείς» (διάρκεια: 19΄ συνολικά), βασισμένο στο έργο του Λ. Τολστόι, *Οι τρεις ερημίτες*.

→ Λύστε το σταυρόλεξο και δείτε τι θυμάστε από την ενότητα.

Διδακτική Ενότητα 1.4.

Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να προσδιορίζουμε το περιεχόμενο της «δικαιοσύνης» και της «αδικίας» σύμφωνα με τη διδασκαλία της Εκκλησίας.
- Να αξιολογούμε τη θέση της Εκκλησίας σχετικά με το πρόβλημα της αδικίας στον σύγχρονο κόσμο και τον αγώνα της για τη μεταμόρφωσή του.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ δικαιοσύνη
- ♦ αδικία
- ♦ μεταμόρφωση
- ♦ Εκκλησία

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Τη διδασκαλία της Εκκλησίας, με θέμα την αληθινή «δικαιοσύνη» και με σκοπό τη μεταμόρφωση του κόσμου όλου.

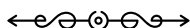
Τον αγώνα ενάντια σε κάθε μορφή αδικίας, ως αυτονόητη υποχρέωση του κάθε χριστιανού, που απορρέει από τη σχέση του με τον Θεό και την υιοθέτηση των εντολών Του.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Ας σχηματίσετε δύο περιγράμματα ανθρώπων στον πίνακα: Ο ένας είναι κάποιος που αδικεί και ο άλλος ο αδικημένος.**

- ♦ Ποια είναι άραγε τα συναισθήματά τους;
- ♦ Ένας/Μία μαθητής/τρια αναλαμβάνει να τα καταγράψει μέσα στα περιγράμματα, στην κάθε περίπτωση. Τι διαπιστώνουμε μπροστά στις απόψεις μας;

Η έννοια της δικαιοσύνης ως κατάσταση ζωής κοντά στον Θεό, την οποία θα πρέπει να επιδιώκει ο άνθρωπος

Στην προσευχή μας, όπως δίδαξε ο ίδιος ο Χριστός, ζητούμε: «Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ Βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου.» (Ματθ. 6, 9-10). Σε αυτά τα πρώτα αιτήματα, συνοπτικά, βρίσκεται η έννοια της αληθινής δικαιοσύνης. Ας δούμε μέσα από ένα συγκλονιστικό γεγονός τον Χριστό να ανατρέπει το πώς αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι την δικαιοσύνη του Θεού.

Ο Χριστός και η μοιχαλίδα γυναίκα (Ιω. 8, 3-11)

Οι δάσκαλοι του Νόμου και οι Φαρισαίοι έφεραν μια γυναίκα που την είχαν συλλάβει για προσβολή της συζυγικής τιμής (μοιχεία)· την έβαλαν στη μέση και είπαν στον Χριστό: «Διδάσκαλε, αυτή τη γυναίκα την έπιασαν επ' αυτοφώρω να διαπράττει μοιχεία. Ο Μωυσής στον νόμο

μας έχει δώσει εντολή να λιθοβολούμε τέτοιου είδους γυναίκες· εσύ τι γνώμη έχεις;». Αυτό το έλεγαν για να του στήσουν παγίδα, ώστε να βρουν κάποια κατηγορία εναντίον του.

Ο Ιησούς, τότε, έσκυψε κάτω και με το δάχτυλο έγραφε στο χώμα. Καθώς, όμως, επέμεναν να τον ρωτούν, σηκώθηκε πάνω και τους είπε: «Όποιος ανάμεσά σας είναι αναμάρτητος, ας ρίξει πρώτος πέτρα πάνω της». Κι έσκυψε πάλι κάτω κι έγραφε στο χώμα. Αυτοί, όμως, όταν άκουσαν την απάντηση, άρχισαν –με πρώτους τους γεροντότερους– να φεύγουν ένας-ένας μέχρι και τον τελευταίο και έμεινε μόνος ο Ιησούς και η γυναίκα στη μέση. Τότε, σηκώθηκε όρθιος ο Ιησούς και τη ρώτησε: «Γυναίκα, πού είναι οι κατηγοροί σου; Κανένας δεν σε καταδίκασε;». Εκείνη απάντησε: «Κανένας, Κύριε». «Ούτε εγώ σε καταδικάζω», είπε ο Ιησούς, «πήγαινε και, από 'δώ και πέρα, μην αμαρτάνεις πια».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ♦ Να μελετήσετε ανά θρανίο την παραπάνω περικοπή (Ιω. 8, 3-11) και στη συνέχεια να υπογραμμίσετε στο κείμενο και να μεταφέρετε στην αντίστοιχη στήλη τι σας ενοχλεί, τι σας αρέσει, ποια πρόταση σας αγγίζει και γιατί. Ακολουθεί συζήτηση.

Τι μ' ενοχλεί;	Τι μ' αρέσει;	Ποια πρόταση μ' αγγίζει;	Γιατί;

Συνεπώς, η αληθινή δικαιοσύνη βρίσκεται όχι σε εξωτερικούς κανόνες, «με πρέπει» και απαγορεύσεις, αλλά μόνο όταν κατανοήσει ο ίδιος ο άνθρωπος προσωπικά το πόσο σημαντικό θέμα είναι το θέμα της σωτηρίας που του προσφέρει ο Χριστός, ως μία δεύτερη ευκαιρία στη δική του ζωή. Στην περίπτωση αυτή νοιώθει την εσωτερική ειρήνη και χαρά, που χαρίζει το Άγιο Πνεύμα, όπως τονίζει κι Απόστολος Παύλος (Ρωμ. 14, 17). Τότε, μπορεί να θέσει ως θεμέλιο σωστές προϋποθέσεις για αληθινές διαπροσωπικές σχέσεις, είτε στην οικογένεια, είτε στο σχολείο, είτε στην κοινωνία ευρύτερα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να χωριστείτε σε τρεις (3) ομάδες:**

- ♦ Η 1η ομάδα αναλαμβάνει το κείμενο: «Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός - Η δικαιοσύνη της αγάπης», η 2η ομάδα το κείμενο: Τρεις Άγιοι ομολογούν την επιείκεια του Θεού και η 3η το κείμενο του Προφήτη Δαβίδ (βλ. παρακάτω), εναλλακτικά το Δοξαστικό της Ε' Κυριακής των νηστειών (μετάφραση).

→ **Τα παραπάνω κείμενα παρουσιάζουν διαφορετικές όψεις της χριστιανικής διδασκαλίας για την αδικία και τη δικαιοσύνη.**

- ♦ **Να παρουσιάσετε τη θέση της διδασκαλίας της Εκκλησίας για την αδικία και τη δικαιοσύνη.**

Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός - Η δικαιοσύνη της αγάπης:

Τρεις Άγιοι ομολογούν την επιείκεια του Θεού:

Ακούστε τον ύμνο: **Δοξαστικό της Ε΄ Κυριακής των νηστειών**

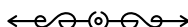

Ο κόσμος του Θεού δεν είναι ένας κόσμος που κυριαρχούν τα υλικά αγαθά και η κατανάλωσή τους, αλλά κυρίως είναι δικαιοσύνη, προσευχή και αγιασμός όλων των δημιουργημάτων. Σε αυτήν δεν θα μπουν οι πλούσιοι, αλλά όσοι αποθέτουν τους επίγειους θησαυρούς τους για το καλό των φτωχών.

Αυτά διδάσκει και ο Προφήτης Δαυίδ λέγοντας: «Δίκαιος είναι εκείνος που ελεεί όλη την ημέρα, εναποθέτει τη ζωή του στον Κύριο, αυτός δεν θα πτοηθεί από τις δυσκολίες, γιατί θα περπατά στο φως Του. Και τότε θα μας χαρίσει ο Κύριος, αντί των επίγειων, τα επουράνια αγαθά».

Η Δευτέρα Παρουσία (τοιχογραφία 14ου αι. από τη Μονή της Χώρας, Κωνσταντινούπολη).

Η μεταμόρφωση του κόσμου

«Δικαιοσύνη» - Πιερ Λουίτζι Τορρεζίν

Σπρωγμένος από ένα πλήθος κουρασμένο και καταπονημένο,
έφτασε ο Χριστός στο μέγαρο του Ο.Η.Ε.
Είχε το πολύ χλωμό πρόσωπο του ανέργου,
το αβέβαιο βήμα του πρόσφυγα,
τους κυρτωμένους ώμους του ανθρακωρύχου...
Δεν ήταν συστημένος από κανέναν.
Μονάχα τα δάκρυα των ταπεινών Τον έκαναν
να προχωρεί.
Η δικαιοσύνη για τους αδυνάμους ήταν η
μόνη Του δύναμη.
Χτύπησε την πόρτα...
Οι άνθρωποι δεν ήταν ελεύθεροι.
Στο κατώφλι του πολιτισμένου κόσμου βρήκε
τη βαρβαρότητα.
Διάβασε σε μια πινακίδα «Δικαιώματα του
Ανθρώπου»
και κυριεύτηκε από συμπόνια.
Από κάτω ήταν γραμμένο...
«Ο άνθρωπος έχει δικαίωμα στην

εκπαίδευση»,
αλλά ένας Ινδός Του είπε ότι αυτό ήταν ένα
απλό αστείο...
«Ο άνθρωπος έχει δικαίωμα στην ειρήνη»,
αλλά μια χήρα πολέμου Του είπε πως κανείς
δεν τη σκέφτεται....
«Ο άνθρωπος έχει δικαίωμα στη δικαιοσύνη»,
αλλά τότε ακούστηκαν οι φωνές των
εξορίστων, των αδικουμένων.
Και ο Χριστός ξανακατέβηκε τα σκαλοπάτια
του γυάλινου μεγάρου.
Όταν το πλήθος Του ζήτησε τα αποτελέσματα
της επίσκεψής Του,
ο Χριστός άπλωσε τα χέρια:
ήταν ακόμα σταυρωμένος,
σαν τη Μεγάλη Παρασκευή.
Τότε το πλήθος διαλύθηκε. Έβρεχε.
Και ο Χριστός έμεινε κάτω από τη βροχή,
όπως τόσοι άλλοι...

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να αναγνωστεί στην ολομέλεια της τάξης αυτό το τόσο επίκαιρο κείμενο του Πιερ Λουίτζι Τορρεζίν:**

- ♦ Να λάβετε υπόψη και τη διδασκαλία της Εκκλησίας για τη δικαιοσύνη, όπως τη γνωρίσαμε παραπάνω.
- ♦ Ανά ομάδα, να σκεφτείτε και να συζητήσετε στην ολομέλεια της τάξης το θέμα της αδικίας στον σύγχρονο κόσμο, αξιολογώντας το εάν η δικαιοσύνη του Χριστού θα μπορούσε να συμβάλει στην άρση των αδικιών αυτού του κόσμου σήμερα και αναφέροντας τις δικές σας προτάσεις για την άρση των αδικιών.

→ **Εναλλακτικά:**

- ♦ Να δραματοποιήσετε το παραπάνω κείμενο, αναλαμβάνοντας ρόλους και αξιοποιώντας διάφορα εκφραστικά μέσα, όπως απαγγελία, κίνηση, πλακάτ κ.ά.

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

→ Οι μαθητές/-τριες προτείνουν λύση για τα θέματα της αδικίας στον σύγχρονο κόσμο και εργάζονται κατά ομάδες, ανά χρώμα καπέλου:

- ♦ Άσπρο καπέλο: Παραθέτει τα γεγονότα και τις απαραίτητες πληροφορίες για την αδικία στον κόσμο μετά από έρευνα.
- ♦ Μαύρο καπέλο: Αξιολογεί τους κινδύνους, τα πιθανά προβλήματα και τις δυσκολίες.
- ♦ Πράσινο καπέλο: Δίνει εναλλακτικές προτάσεις για την επίλυση της αδικίας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.
- ♦ Κόκκινο καπέλο: Εκφράζει τη διαίσθηση για την αντίδραση απέναντι στην προτεινόμενη λύση.
- ♦ Κίτρινο καπέλο: Παρουσιάζει την αισιόδοξη πλευρά, δίνοντας τις θετικές πλευρές της ιδέας/λύσης.
- ♦ Μπλε καπέλο: Κάνει μια γενική επισκόπηση της κατάστασης, πραγματοποιώντας τη χρυσή τομή σε όλα τα παραπάνω.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ – ΠΤΩΣΗ

- 2.1. Ο Θεός ως Δημιουργός του κόσμου και του ανθρώπου.
- 2.2. Η κατ' εικόνα Θεού δημιουργία του ανθρώπου και η προοπτική της ομοίωσης.
- 2.3. Άνδρας και γυναίκα: Μοναδικοί και ισότιμοι.
- 2.4. Η ελευθερία του ανθρώπου.
- 2.5. Ο ρόλος του ανθρώπου για το μέλλον της κτίσης.

Σε αυτό το Θεματικό πεδίο θα διερευνήσουμε το μεγαλείο του κόσμου που μας περιβάλλει και τον Δημιουργό του. Επίσης θα προσεγγίσουμε την κορωνίδα της δημιουργίας, τον άνθρωπο, με τον μοναδικό ρόλο που του ανατέθηκε ως συνδημιουργού της ζωής, φροντιστή της κτίσης όλης, και με μία μοναδική προοπτική, να φτάσει στη θέωση (ένωση με τον Θεό). Θα αναδείξουμε το μεγάλο χάρισμα της ελευθερίας, με το οποίο προίκισε ο Θεός τον άνθρωπο, όπως και τον ισότιμο ρόλο της γυναίκας και του άνδρα, που έθεσε ο Δημιουργός.

Διδακτική Ενότητα 2.1.

Ο ΘΕΟΣ ΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να αναδεικνύουμε τη σημασία της «εκ του μηδενός» δημιουργίας του κόσμου και του ανθρώπου έπειτα από την επεξεργασία σχετικών κειμένων της πατερικής παράδοσης.
- Να διακρίνουμε τον συμβολικό χαρακτήρα και τις ανθρωπομορφικές εκφράσεις της θρησκευτικής γλώσσας των βιβλικών διηγήσεων αναφορικά με τη δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου.
- Να αναγνωρίζουμε ότι δεν υπάρχει θέμα σύγκρουσης επιστήμης και Αγίας Γραφής στο θέμα της δημιουργίας του κόσμου-ανθρώπου, καθώς απαντούν σε διαφορετικά ερωτήματα.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ δημιουργία
- ♦ κόσμος
- ♦ άνθρωπος
- ♦ ανθρωπομορφισμός
- ♦ σύμβολα
- ♦ πίστη και επιστήμη

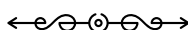
Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Τη σημασία της δημιουργίας του κόσμου και του ανθρώπου από τον Θεό.
Τον συμβολικό χαρακτήρα του βιβλίου της Γένεσης σχετικά με τη δημιουργία.
Τη σχέση επιστήμης και Αγίας Γραφής στο θέμα της δημιουργίας.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Ας σκεφτείτε, τι εννοούμε με το ρήμα «δημιουργώ» και στη συνέχεια να εκφράσετε τις απόψεις σας στην ολομέλεια της τάξης.**

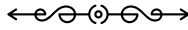

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να εισέλθετε στο ψηφιακό αρχείο (με τη βοήθεια του διαδραστικού πίνακα) και με βάση τις φωτογραφίες να συμπληρώσετε τις απαντήσεις σας στις ερωτήσεις του παρακάτω πίνακα:**

Τι βλέπεις;	Τι σκέφτεσαι για αυτό που βλέπεις;	Ποια ερωτήματα σου γεννώνται;

Η σημασία της Δημιουργίας του κόσμου – η συμβολική γλώσσα του κειμένου της Γένεσης

Η Αγία Γραφή κατονομάζει τον Θεό ως δημιουργό του κόσμου και του ανθρώπου

Ο ένας και μοναδικός Θεός, Πατέρας, Παντοκράτορας, «ποιητής ουρανού και γης, ορατών τε πάντων και αοράτων», μέσω των ενεργειών Του δημιούργησε την κτίση και τον άνθρωπο, το τελειότερο δημιούργημα. Σε αυτήν ακριβώς την αλήθεια συνοψίζεται η βιβλική και πατερική πίστη, ζωή και θεολογία, σύμφωνα με τον π. Ιωάννη Ρωμανίδα. Όπως τονίζει ο Μ. Αθανάσιος, η Αγία Τριάδα δημιούργησε τα πάντα, «ο Πατήρ δι' Υιού εν Αγίω Πνεύματι ποιεί τα πάντα».

Στη δε Θεία Λειτουργία του Αγ. Ιωάννου του Χρυσοστόμου ακούμε: «Εσύ, Πατέρα, από το μηδέν, ελεύθερα και με αγάπη, έδωσες ζωή, ύπαρξη, υπόσταση». Κίνητρο της δημιουργίας η αγάπη για τα πλάσματά Του και κυρίως τον άνθρωπο.

Ο ίδιος ο Θεός μας, που Τον δοξολογούμε ως Τριάδα και Μονάδα, «έφτιαξε τον ουρανό, τη γη και όλα όσα βρίσκονται σ' αυτά», αναφέρει και ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός:

Γεννηθήτω φως! (τοιχογραφία
Ι. Μ. Αγίου Ιωάννη Προδρόμου Μακρυνού).

Πού ήσουν εσύ, όταν εγώ θεμελίωνα τη γη;
Πες μου το αν το γνωρίζεις.
Ξέρεις ποιος όρισε τις διαστάσεις της;
Ποιος τέντωσε σκοινί να τη μετρήσει;
Πάνω σε τι στηρίγματα
μπήκαν τα θέμελά της
ή ποιος της τοποθέτησε το γωνιακό λιθάρι;
Τότε όλα τ' άστρα της αυγής
μαζί τραγουδάγαν
και σκόρπιζαν κραυγές χαράς

όλα τα ουράνια όντα.
Ποιος περιόρισε τη θάλασσα με πύλες,
σαν πρόβαλε απ' τα μητρικά
σπλάχνα της γης μ' ορμή;
Εγώ την έντυσα με σύννεφα
και τη σπαργάνωσα με ομίχλη.
Όρια της χάραξα, την κράτησα
πίσω από πύλες κλειδαμπαρωμένες.

Ιώβ 38, 4-10

→ Από πού εμπνέονταν, άραγε, ο συγγραφέας (πιθανόν ο Μωυσής) του βιβλίου του *Ιώβ* και ο Δαβίδ για τον *Ψαλμό* του και ποια ήταν τα συναισθήματά τους, όταν έγραφαν τα κείμενα τους;

♦ Ο Δαβίδ πώς υμνεί τον Κύριο και Δημιουργό του σύμπαντος κόσμου; Ας τον ακούσουμε!

→ Λύστε το κουίζ και δείτε πόσα κατανοήσατε.

Ανθρωποπαθείς (ανθρωπομορφικές) εκφράσεις της Αγίας Γραφής

Στο κείμενο της *Γένεσης* και, γενικά, στην *Παλαιά Διαθήκη* παρουσιάζεται ο Θεός με τρόπο ανθρωπομορφικό (παρουσιάζεται με ανθρώπινες αντιδράσεις). Περιγράφονται οι υπέρλογες αλήθειες για τον Θεό με τρόπο που να μπορεί να τις αντιληφθεί ο άνθρωπος. Οι αλήθειες αυτές παρουσιάζονται με σύμβολα, τύπους, εικόνες, και έχουν ένα βαθύτερο νόημα.

Σύμφωνα με τον Άγιο Ιωάννη Δαμασκηνό, όταν λέγεται μάτια, βλέφαρα και όραση για τον Θεό, εννοείται, συμβολικά, η φροντίδα Του πάνω σ' όλα, ή αυτιά και ακοή, εννοείται η διάθεσή Του να συμπαρασταθεί στον άνθρωπο στις δυσκολίες του και να δεχθεί την προσευχή του. Ενώ, όταν αναφέρεται η *Αγία Γραφή* σε στόμα και ομιλία του Θεού (ότι ο Θεός δηλαδή εκφράζει το θέλημά Του, τις εντολές Του στον άνθρωπο), εννοεί να δεχτεί ο άνθρωπος το θέλημά Του στη ζωή του, ή επίσης, σε πόδια και περπάτημά Του, εννοεί τον ερχομό και την παρουσία Του, για να βοηθήσει όσους έχουν ανάγκη, ή όταν υπάρχει αναφορά στον θυμό Του, τότε, αυτό σημαίνει απέχθεια προς το μίσος και την κακία μεταξύ των ανθρώπων (Ιω. Δαμασκηνού, *Έκδοσις Ακριβής Ορθοδόξου Πίστεως*, κεφ. 11).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ♦ Με τη βοήθεια του διαδραστικού (εναλλακτικά έντυπη έκδοση της *Αγίας Γραφής*), αξιοποιώντας τις ανθρωπομορφικές εκφράσεις που αναφέρει ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός, βρείτε ποιες από αυτές υπάρχουν στο 1ο κεφάλαιο της *Γένεσης*. Αναζητήστε το στον διαδικτυακό τόπο της Ελληνικής Βιβλικής Εταιρείας.
- ♦ Καταγράψτε τις ανθρωπομορφικές εκφράσεις στον πίνακα.

Ερμηνευτική προσέγγιση του 1ου κεφ. της *Γένεσης*

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ομαδοσυνεργασία, με φύλλο εργασίας

- ♦ Δημιουργούμε τέσσερις (4) ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει στα ερωτήματα με βάση τα κείμενα, δημιουργώντας ένα ενιαίο κείμενο. Παρουσιάζονται στην ολομέλεια και ακολουθεί συζήτηση.

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

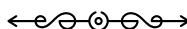
ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΟΜΑΔΑ ΤΡΙΤΗ

ΟΜΑΔΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ποια είναι η σχέση της Πίστης με την Επιστήμη;

Ένα ανάγνωσμα με ερωτήσεις ανά θρανίο: Πατήρ Παύλος Φλωρένσκυ

Ο πατήρ Παύλος Φλωρένσκυ (1882-1937) συνδύαζε τις ιδιότητες του Επιστήμονα και του Ιερέα με πολύ θαυμαστό τρόπο. Το γνώρισμα αυτό ο ίδιος το αποδίδει στους προγόνους του. Ο πατέρας του ήταν Μηχανικός και εργάστηκε ως Προϊστάμενος στους σιδηροδρόμους του Καυκάσου. Η μητέρα του, Όλγα, ανήκε και αυτή σε καλλιεργημένη οικογένεια, κληροδοτώντας στα παιδιά της τον σεβασμό και την τιμή στη Δημιουργία του Θεού. Ο π. Παύλος υπήρξε ένας άνθρωπος που αξιοποίησε στον μέγιστο βαθμό ό,τι υπήρχε μέσα του ως κληρονομιά.

Όμως, ο π. Παύλος Φλωρένσκυ υπήρξε και ο ίδιος ένα ζωντανό παράδειγμα συνδυασμού Επιστήμης και Πίστης. Αποδεικνύει ότι το ένα δεν αναιρεί το άλλο, όπως πολλοί νομίζουν σήμερα. Πολυτάλαντος στις θετικές επιστήμες (Μαθηματικά) μα και στις τέχνες (Ζωγραφική), κατόπιν προτροπής του Πνευματικού του πατέρα σπούδασε στη Θεολογική Ακαδημία της Μόσχας, στην οποία αργότερα διετέλεσε και Καθηγητής. Δίδασκε Ιστορία της Φιλοσοφίας, εξέδιδε περιοδικά, έγραφε και κήρυττε. Καρπός της δουλειάς του είναι πολλά βιβλία πνευματικού περιεχομένου. Ήταν έγγαμος Ιερέας και πολύτεκνος. (Βλ. *Παύλος Φλωρένσκυ*, επιμ. Μητροπολίτη Αργολίδος Νεκταρίου, εκδ. Επιστροφή, 2019)

- Τι σε κάνει να σκέφτεσαι η παραπάνω βιογραφία;
- Ποια ερωτήματα έχεις σχετικά με αυτή την εμπειρία του;
- Για ποιους λόγους θεωρείς ότι αξίζει να διαβάσουμε αυτή την εμπειρία;

Η μεθοδολογία της επιστήμης:

- ♦ η παρατήρηση
- ♦ το πείραμα
- ♦ ο ορθολογισμός

Η επιστήμη ερευνά:

τον αισθητό, τον φυσικό κόσμο, το πώς έγινε ο κόσμος, καθώς και τους φυσικούς νόμους που ρυθμίζουν τη λειτουργία του.

Η χριστιανική πίστη βασίζεται:

- ♦ στην ελεύθερη βούληση
- ♦ στο βίωμα – εμπειρία
- ♦ στην προσωπική σχέση απόλυτης εμπιστοσύνης με τον Θεό

Η χριστιανική πίστη:

«περιγράφει» τον υπεραισθητό, τον υπερφυσικό κόσμο και ασχολείται με το Ποιος και γιατί δημιούργησε τον κόσμο.

Δεδομένου ότι ο Θεός είναι ο Συγγραφέας και της Αποκάλυψης και της φύσης, δεν είναι δυνατόν να υπάρχει η οποιαδήποτε διαφωνία ανάμεσα στη θεολογία και την επιστήμη, φτάνει η κάθε μία να είναι πιστή (να φροντίζει δηλαδή, για το καλό των ανθρώπων) και να περιορίζεται στη σφαίρα που της ανήκει εκ φύσεως.

Επιπλέον, όσοι Άγιοι Πατέρες έγραψαν σχόλια επί του βιβλίου της *Γένεσης*, δεν δίστασαν να κάνουν χρήση της επιστημονικής γνώσης για τη φύση, όπως ήταν γνωστή την εποχή εκείνη, στον βαθμό, βέβαια, που αυτή σχετιζόταν με το θέμα.[...]

Πηγή: π. Σεραφείμ Ρόουζ, *Genesis, Creation, and Early Man (Η Γένεσις, η Δημιουργία και ο Πρώιμος Άνθρωπος)*, σελ. 283-286

Ο Χριστός Δημιουργός του Κόσμου (ψηφιδωτό Μητροπόλεως Ταμασσού, Κύπρος).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να γίνει ανάγνωση του παραπάνω κειμένου. Με την τεχνική θετικό-αρνητικό, να πάρει θέση και να εκφράσει απόψεις:**

- α. Η επιστήμη με τις μεθόδους της κατέχει τη μοναδική γνώση για τη δημιουργία του κόσμου, γι' αυτό και η σχέση της με τη χριστιανική πίστη είναι σχέση εχθρική.
- β. Δεν υπάρχει οποιαδήποτε διαφωνία ανάμεσα στην πίστη και την επιστήμη, κινούνται σε διαφορετικούς τομείς για το καλό του ανθρώπου

Πρόταση: Βρείτε στο διαδίκτυο μια διαφορετική συνέντευξη του Μητροπολίτη Μεσογαίας Νικολάου. Γιατί ένας πετυχημένος επιστήμονας, όπως υπήρξε ο Μητροπολίτης Μεσογαίας Νικόλαος, αποφάσισε να αφιερώσει τη ζωή του στον Θεό;

«Ούτε η γνώσις άνευ πίστεως, ουθ' η πίστις άνευ γνώσεως».

(Ούτε η γνώση χωρίς πίστη, ούτε η πίστη χωρίς γνώση)

Κλήμης Αλεξανδρεύς, Ε' Στρωμ. 1.3 (ΣΤΡΩΜΑΤΕΩΝ ΠΕΜΠΤΟΣ, Αθήνα 1999)

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

→ Διαβάστε το κείμενο «Ο Θεός ως δημιουργός του κόσμου» και συζητήστε γύρω από αυτό στην ολομέλεια της τάξης.

Διδακτική Ενότητα 2.2.

Η κατ' εικόνα Θεού δημιουργία του ανθρώπου και η προοπτική της ομοίωσης

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να αναγνωρίζουμε τα χαρίσματα της ανθρώπινης φύσης, με τα οποία ο Θεός προίκισε τον κάθε άνθρωπο κατά τη δημιουργία.
- Να ανακαλύπτουμε νέες προοπτικές στον προσωπικό και συλλογικό βίο, οι οποίες προκύπτουν από τη διδασκαλία της κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση Θεού δημιουργίας του ανθρώπου.
- Να εντοπίζουμε τη θεολογική αφετηρία της ισοτιμίας όλων των ανθρώπων, καθώς και τη σημασία της στον σύγχρονο κόσμο.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ εικόνα
- ♦ ομοίωση
- ♦ άνθρωπος
- ♦ χαρίσματα
- ♦ ισοτιμία

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Τη σημασία του κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση, σύμφωνα με τη Γένεση, που αναδεικνύει τον άνθρωπο σε κορωνίδα της δημιουργίας.

Την ισοτιμία όλων των ανθρώπων, ως δημιουργήματα του ενός Θεού, καθώς και τη σημασία της για τον σύγχρονο κόσμο.

Με βάση την εμπειρία μας

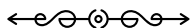
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Προσέγγιση των εννοιών «εικόνα» και «χαρίσματα» με βάση τις εμπειρίες των μαθητών.

- ♦ Σας δίνεται η λέξη «**εικόνα**» ή «**χαρίσματα**». Να καταγράψετε σε χαρτάκια (post it) μια λέξη ή φράση που σας έρχεται πρώτη στο μυαλό.

Καταγράφουμε στον πίνακα τις απόψεις μας, τις κατηγοριοποιούμε και τις συσχετίζουμε.

- Τι σημαίνει σήμερα για τον σύγχρονο άνθρωπο η «εικόνα» του;
- Τα χαρίσματα του κάθε ανθρώπου έχουν σχέση με την εικόνα του ή είναι κάτι διαφορετικό;

Ο άνθρωπος ως εικόνα του Θεού

Η διήγηση της δημιουργίας του ανθρώπου

Ας διαβάσουμε το θαυμάσιο κείμενο της δημιουργίας του ανθρώπου και ας μιλήσουμε, με τη βοήθεια των Πατέρων της Εκκλησίας μας, για το θείο κάλλος που εντυπώθηκε στην ψυχή του ανθρώπου από τον Πλάστη του:

Γεν. 1, 26-27:

Και είπεν ο Θεός· ποιήσωμεν άνθρωπον κατ' εικόνα ημετέραν και καθ' ομοίωσιν [...] και εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον, κατ' εικόνα Θεού εποίησεν αυτόν, άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς.

Και είπε ο Θεός: «Ας φτιάξουμε τον άνθρωπο, σύμφωνα με την εικόνα τη δική μας και με σκοπό να μας μοιάσει, [...] δημιούργησε, λοιπόν, ο Θεός τον άνθρωπο σύμφωνα με τη δική του την εικόνα, "κατ' εικόνα Θεού", άντρα και γυναίκα τους δημιούργησε».

Γεν. 2, 7:

Καί έπλασεν ο Θεός τον άνθρωπον, χουν από της γης, και ενεφύσησεν εις το πρόσωπον αυτού πνοήν ζωής, και εγένετο ο άνθρωπος εις ψυχήν ζώσαν.

Τότε, ο Κύριος ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο, από το χώμα της γης και φύσηξε μέσα στα ρουθούνια του πνοή ζωής. Έτσι έγινε ο άνθρωπος ζωντανό ον.

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος τονίζει στους λόγους του αυτή τη μοναδικότητα του ανθρώπου, που τοποθετείται ως κορωνίδα όλου του κόσμου, δηλαδή στο ανώτατο σημείο του και με σκοπό την εποπτεία του.

Πόσο παραστατικά ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης παραλληλίζει το θείο έργο της Δημιουργίας του ανθρώπου με το έργο ενός ζωγράφου, που αναπαριστά στους πίνακές του ανθρώπινες φυσιογνωμίες, ώστε να μεταφέρει με κάθε ακρίβεια την ομορφιά του προτύπου στον πίνακά του.

→ **Ας σκεφτούμε, σύμφωνα με τους Πατέρες, πού βρίσκεται η ομορφιά του Θεού στον άνθρωπο;**

Ποια είναι λοιπόν η σημασία της φράσεως «κατ' εικόνα ημετέραν και καθ' ομοίωσιν» (δηλαδή: «με την εικόνα τη δική μας και με σκοπό να μας μοιάσει»);

Σύμφωνα με τους Πατέρες, το «κατ' εικόνα» σημαίνει το να είναι ο άνθρωπος ένα προσωπικό ον, δηλαδή ένα ελεύθερο, υπεύθυνο ον, το να έχει το λογικό, ενώ το «καθ' ομοίωσιν» δηλώνει την κατά το δυνατόν ομοίωση, δηλαδή το να έχει ως σκοπό να ομοιάσει στον Θεό, καλλιεργώντας τις παραπάνω αρετές (Ι. Δαμασκηνός, Έκδοσις Ορθοδόξου Πίστεως, κεφ. 12).

→ **Άραγε γιατί ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο ελεύθερο και υπεύθυνο, προικισμένο με όλα τα χαρίσματα;**

Γιατί σ' αυτό το κάλεσμά Του (θέωση= ένωση με τον Θεό), το μόνο που ζητά είναι η ελεύθερη ανταπόκριση του ανθρώπου.

→ **Ας σκεφτούμε το εξής, μέσα από ένα απλό παράδειγμα: Συνήθως σε ποια χαρίσματα θέλουν δυο γονείς να τους μοιάσουν τα παιδιά τους; Μόνο στα εξωτερικά;**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

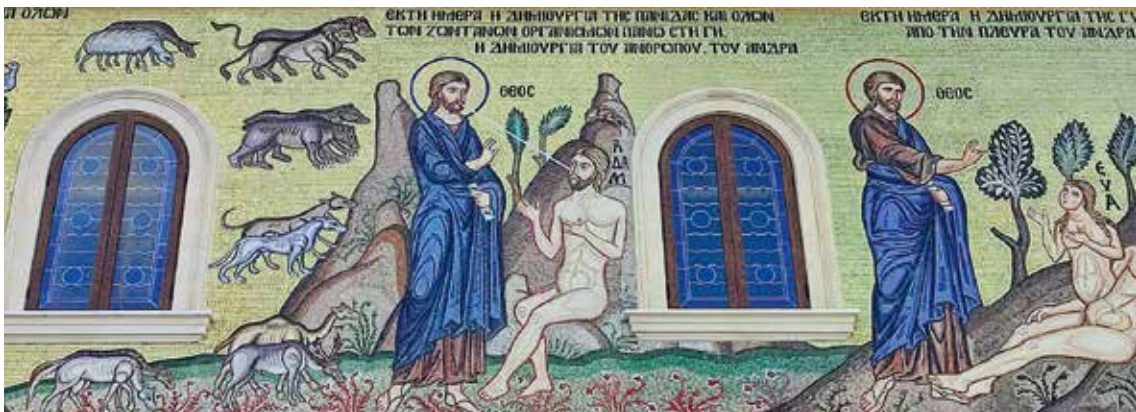
- Με βάση τις απόψεις που εκφράσατε στις προηγούμενες δύο δραστηριότητες και τις απόψεις των Πατέρων (παραπάνω) για τη σημασία της δημιουργίας του ανθρώπου σύμφωνα «με την εικόνα του Θεού και με σκοπό να του μοιάσει»:
- ♦ **Σκεφτείτε, συζητήστε ανά δύο και προτείνετε στην ολομέλεια της τάξης τρόπους για το θέμα:**
«Πώς μπορεί ο άνθρωπος σήμερα να μοιάσει στον Θεό που τον δημιούργησε, ζώντας και ο ίδιος με τρόπο δημιουργικό με τους συνανθρώπους του και τον κόσμο γύρω του;»

Τι τάχα είν' ο άνθρωπος
 ώστε να τον φροντίζεις;
 Ο κάτοικος της γης
 ώστε να νοιάζεσαι γι' αυτόν;
 Τον έκανες ωστόσο
 λίγο μικρότερο από σένα·
 με δόξα τον στεφάνωσες και με τιμή.
 Κύριο τον έκανες πάνω στα πλάσματά σου,
 όλα στην εξουσία του τα 'δωσες.

Όλα τα πρόβατα, τα βόδια,
 ακόμη και τα ζώα τ' άγρια,
 τ' ουρανού τα πετούμενα,
 της θάλασσας τα ψάρια
 κι αυτά που πλέουν στους δρόμους
 των νερών.
 Δέσποτα, Κύριέ μας,
 πόσο είναι θαυμαστή η ύπαρξή σου
 σ' ολόκληρη τη γη!

(Ψαλμός 8, 5-10)

Η δημιουργία του ανθρώπου (ψηφιδωτό Μητροπόλεως Ταμασσού).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Να σκεφτείτε και να συζητήσετε ανά δύο:**
- ♦ Να συγκρίνετε το κείμενο της *Γένεσης* για τη δημιουργία του ανθρώπου με τον Ψαλμό 8.
 - Στη συνέχεια παρατηρείστε την παραπάνω εικόνα προσεκτικά και αναγνωρίστε στοιχεία των κειμένων (*Γεν. 1, 26-27 και 2, 7 - Ψαλμ. 8, 10-15*) στην εικόνα της δημιουργίας του ανθρώπου.
 - ♦ Τι μπορούμε να διαπιστώσουμε για τη θέση του ανθρώπου στη δημιουργία. Η δημιουργία του «σύμφωνα κατ' εικόνα του Θεού» σε τι να αναφέρεται;

Ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης για τις αρετές που πλησιάζουν τον άνθρωπο στο «καθ' ομοίωσιν» με τον Θεό.

Πρωτ. κείμενο: *Ε.Π.Ε.*, εκδ. «Γρηγόριος ο Παλαμάς», Έργα Γρηγ. Νύσσης, τ. 5, σελ. 30.

Σίγουρα κάποιοι από εσάς θα σκέφτονται πως όλα αυτά που αναφέραμε για τη δημιουργία του ανθρώπου από τον Θεό συνέβησαν στις απαρχές της ανθρώπινης ιστορίας.

- ♦ Μήπως, όμως, μας αφορούν σήμερα; Πώς σχετίζονται με τον νέο άνθρωπο της εποχής μας, με την προσωπική και κοινωνική του ζωή, με τα προβλήματα της εφηβείας και τόσα άλλα;

Οι Πατέρες της Εκκλησίας με λόγο διαχρονικό καλούν τον άνθρωπο σε αυτογνωσία, να συναισθανθεί, δηλαδή, την αξία του, ως δημιούργημα του Θεού, να στραφεί μέσα του, να συνειδητοποιήσει τις αδυναμίες του, τα λάθη του, τα αδιέξοδά του, και να στραφεί προς τον Θεό, αλλάζοντας τον τρόπο σκέψης του και ζωής του.

Αυτό ακριβώς εννοεί ο Άγιος Γρηγόριος ο Νύσσης, όταν λέει να προσέχει ο άνθρωπος τον εαυτό του και να γνωρίζει τον εαυτό του, ποιος ακριβώς είναι (Γρηγορίου Νύσσης, *Η προσδοκία μας, Λόγος προς τους πενθούντας*, 1995).

Γνωρίζοντας τον εαυτό του ο άνθρωπος, σύμφωνα με τον Αββά Δωρόθεο (ασκητή της ερήμου), φυλάττει τη συνείδησή του από τα πάθη και τις αδυναμίες του, αλλά και στις σχέσεις του με τον πλησίον. Αυτό σημαίνει να μην κάνει τίποτα απολύτως που να θλίβει ή να πληγώνει αυτόν, είτε με πράξεις, είτε με λόγο, είτε με κάποια κίνηση, είτε μ' ένα βλέμμα (Αββάς Δωρόθεος, *Έργα Ασκητικά*, εκδ. Ετοιμασία - Ι. Μ. Τιμίου Προδρόμου Καρέα, 2014).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Να προτείνετε τρόπους αξιοποίησης των χαρισμάτων του ανθρώπου**, χρησιμοποιώντας τα παρακάτω ρήματα, να δημιουργήσετε προτάσεις ανά θρανίο και να τις διαμοιραστείτε με την ολομέλεια της τάξης:
- ♦ Ανακαλύπτω, Βασίζομαι, Γνωρίζω, Δημιουργώ, Επικοινωνώ, Ζω, Ηττώμαι αλλά, Θέλω, Ικανοποιούμαι όταν, Κατανώ, Λαχταρώ να, Μετανιώνω, Νιώθω, Ξεχωρίζω, Ονειρεύομαι, Προσπαθώ, Ρισκάρω, Στοχεύω, Τελειώνω, Υποστηρίζω, Φαντάζομαι, Χρειάζομαι, Ψάχνω, Ωριμάζω.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Τι βλέπεις στη φωτογραφία;** Τι σκέφτεσαι γι' αυτό που βλέπεις; Ποιο είναι το «κοινό» και ποιο το «διαφορετικό» όσων εικονίζονται παραπάνω; Αν και είναι τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους οι άνθρωποι, ποια είναι τα κοινά τους χαρακτηριστικά;
- **Τι σε κάνει να αναρωτιέσαι σχετικά μ' αυτό που βλέπεις;** Η διαφορετικότητα δικαιολογεί τις διακρίσεις και διαιρέσεις μεταξύ των ανθρώπων; Στην πράξη όμως τι γίνεται;

Η θεολογική αφετηρία της ισοτιμίας όλων των ανθρώπων

Σύμφωνα με τη χριστιανική διδασκαλία, από τη στιγμή που όλοι μας δημιουργηθήκαμε με αυτεξούσιο*, λογικό, αγάπη και έχουμε μέσα μας το θεϊκό στοιχείο (κατ' εικόνα), ο Θεός δεν κάνει διακρίσεις, επειδή όλοι οι άνθρωποι έχουν την ίδια αξιοπρέπεια από τη στιγμή που πλαστήκαμε «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» Θεού.

Ο Απόστολος Παύλος θα διακηρύξει ότι δεν υπάρχει πια Ιουδαίος και ειδωλολάτρης, δεν υπάρχει δούλος και ελεύθερος, δεν υπάρχει άντρας και γυναίκα· όλοι μας είμαστε ένας, χάρη στον Ιησού Χριστό (Γαλ. 3, 28).

Έτσι τέθηκε ανά τους αιώνες το θεμέλιο της ισότητας και της αδελφούσης μεταξύ των ανθρώπων, ανεξάρτητα από τη φυλή, το έθνος, το φύλο, την καταγωγή, τον πολιτισμό, την τάξη, με κοινό σκοπό έναν κόσμο συν-αδελφωμένο εν Χριστώ, πλήρη από τους καρπούς του Αγίου Πνεύματος. «αδελφοί, ο καρπός του Αγίου Πνεύματος είναι η αγάπη, η χαρά, η ειρήνη, η υπομονή, η καλοσύνη, η αγαθότητα, η πίστη, η πραότητα, η εγκράτεια.» (Γαλ. 5, 22).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να χωριστείτε σε τέσσερις (4) ομάδες.** Αξιοποιώντας το παραπάνω δοκίμιο για την ισότητα σύμφωνα με τη χριστιανική διδασκαλία:

- ♦ Χρησιμοποιήστε τις παρακάτω γενικές φόρμες ερωτήσεων για να δημιουργήσετε και να δι-ατυπώσετε τις δικές σας ενδιαφέρουσες ερωτήσεις (2 φόρμες ερωτήσεων για κάθε ομάδα). Με βάση τις φόρμες για την κάθε ομάδα, δημιουργήστε έναν κατάλογο τεσσάρων διαφορε-τικών ερωτήσεων.

Γιατί; Για ποιους λόγους; Τι θα γινόταν αν; Για ποιο σκοπό; Ποια θα ήταν η διαφορά εάν; Τι θα συνέβαινε αν γνωρίζαμε ότι; Τι θα άλλαζε αν;

- ♦ Να τις παρουσιάσετε και να συζητήσετε στην ολομέλεια τις τάξεις.

Ο Όσιος Μάξιμος Ομολογητής και η τέλεια αγάπη.

(Απόσπασμα από τα *Κεφάλαια περί Αγάπης* του Αγίου Μαξίμου του Ομολογη-τή, *Φιλοκαλία των Ιερών Νηπτικών*, Έκδ. το Περιβόλι της Παναγίας. Απόδοση στη νέα ελληνική: Αντώνιος Γαλίτης).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Να ακούσετε το κείμενο του Μάξιμου του Ομολογητή. Ποια είναι η στάση του ανθρώπου απέναν-τι στον άλλον;

Ο άλλος είναι εικόνα Θεού, φίλος, εχθρός, αδελφός, ξένος, αδιάφορος, απειλή;

- ♦ Να συζητήσετε το συγκεκριμένο θέμα πρώτα στην ομάδα σας και να ορίσετε από έναν εκ-πρόσωπο για να συζητήσετε στην ολομέλεια. Οι υπόλοιποι/-ες μαθητές/-τριες απαρτίζετε το κοινό και έχετε τη δυνατότητα να θέτετε ερωτήματα και να εκφράζετε απόψεις.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ♦ Να αποτυπώσετε τους προβληματισμούς που διατυπώσατε στην προηγούμενη δραστηριότητα και να συνθέσετε –μαζί με πληροφορίες, φωτογραφίες, ζωγραφιές και κείμενα (σχετικά με το θέμα)– έναν πίνακα (ταμπλό), που να τον τοποθετήσουμε σε δημόσιο σημείο του σχολείου. Ο πίνακας (ταμπλό) να έχει θέμα την ισοτιμία και τα δικαιώματα των ανθρώπων με βάση τη χριστιανική διδασκαλία και τη συσχέτισή τους με τους αγώνες κατά των διακρίσεων και υπέρ των δικαιωμάτων των ανθρώπων (μπορεί να ανανεώνεται με νέα στοιχεία).

Διδακτική Ενότητα 2.3.

ΑΝΔΡΑΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΑ: ΜΟΝΑΔΙΚΟΙ ΚΑΙ ΙΣΟΤΙΜΟΙ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να ερμηνεύουμε τη βιβλική διήγηση για τη δημιουργία του Αδάμ και της Εύας.
- Να αναγνωρίζουμε τη δυναμική της συναλληλίας, της συνεργασίας και της αγάπης στις σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων.
- Να διατυπώνουμε επιχειρήματα υπέρ της ισότιμης θέσης της γυναίκας στο κοινωνικό πλαίσιο με βάση την ορθόδοξη διδασκαλία και Παράδοση.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ άνδρας
- ♦ γυναίκα
- ♦ ισοτιμία

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

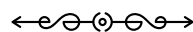
Τη δημιουργία του αρχέγονου ζευγαριού με προοπτική τον αλληλοσεβασμό, τη συνεργασία και την αγάπη στις σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων.

Την ισότιμη θέση τη γυναίκας στο κοινωνικό πλαίσιο, με βάση την Ορθόδοξη διδασκαλία και Παράδοση.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Ανά δύο σκεφτείτε, συζητήστε και στη συνέχεια παρουσιάστε στην ολομέλεια της τάξης τις ιδέες σας όταν ακούτε τη λέξη «**ισοτιμία**».

Ο Απόστολος Παύλος, ο τελευταίος απόστολος του Χριστού, όπως θα θυμόμαστε από τα χρόνια του Γυμνασίου, ακολουθώντας το επαναστατικό και διαχρονικό μήνυμα Του για την ισοτιμία των ανθρώπων, αναφέρεται σ' αυτό πνεύμα που αγκαλιάζει με αγάπη και φροντίδα κάθε άνθρωπο, χωρίς διακρίσεις και μας θυμίζει ότι:

«Δεν υπάρχει πια Ιουδαίος και ειδωλολάτρης, δεν υπάρχει δούλος και ελεύθερος, δεν υπάρχει άντρας και γυναίκα· όλοι σας είστε ένας, χάρη στον Ιησού Χριστό». (Γαλ. 3, 28)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Άραγε, σήμερα, στο κοινωνικό πλαίσιο ισχύει η ισοτιμία των ανθρώπων;**
- ♦ Αν όχι, να καταγράψετε δύο σκέψεις σας, για τα αίτια και τις συνέπειες.
-

Η βιβλική διήγηση για τη δημιουργία του Αδάμ και της Εύας: Συμβολισμοί

Ας προσεγγίσουμε μέσα από τη βιβλική διήγηση της *Γενέσεως* τις προϋποθέσεις, με τις οποίες δημιουργείται από τον Θεό ο άντρας και η γυναίκα.

Γεν. 2, 18 & 21-24

Ο Κύριος ο Θεός είπε: «Δεν είναι καλό να είναι ο άνθρωπος μόνος. Θα του φτιάξουμε έναν σύντροφο, όμοιο μ' αυτόν». Τότε, ο Κύριος ο Θεός τον έριξε σε έκσταση και (ο Αδάμ) αποκοιμήθηκε· πήρε μία από τις πλευρές του και τη θέση της τη συμπλήρωσε με σάρκα. Μετά, από την πλευρά που πήρε από τον Αδάμ, σχημάτισε τη γυναίκα και την οδήγησε σ' αυτόν. Τότε, ο Αδάμ είπε: «Αυτό είναι κόκκαλο από τα κόκκαλά μου και σάρκα από τη σάρκα μου. Γυναίκα αυτή θα λέγεται, γιατί απ' τον άντρα προήλθε. Γι' αυτόν τον λόγο θα εγκαταλείπει ο άντρας τον πατέρα του και τη μητέρα του και θα ενώνεται με τη γυναίκα του· θα γίνονται ένας άνθρωπος».

Ας προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τις συμβολικές αλήθειες του κειμένου της *Γενέσεως*:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να χωριστείτε σε τέσσερις (4) ομάδες.**

- Να διαβάσετε στην ομάδα σας το κείμενο από τη *Γένεση* (2, 18 & 21-24).
- Με βάση τις σχετικές φράσεις που σας δίδονται και τα παρακάτω ερωτήματα, ένα για κάθε ομάδα, να προσπαθήσετε να κατανοήσετε τους συμβολισμούς της δημιουργίας του Αδάμ και της Εύας.

1η Ομάδα

«ποιήσωμεν αυτό βοηθόν κατ' αυτόν...».

(Θα του φτιάξουμε έναν σύντροφο όμοιο μ' αυτόν).

Να λάβετε υπόψη σας, όσα είπαμε στην προηγούμενη Θ.Ε. για την κατ' εικόνα Θεού δημιουργία του αρχέγονου (αρχικού) ζευγαριού και με κοινό σκοπό να φτάσει στο καθ' ομοίωση.

- Ποια από τις παρακάτω απαντήσεις νομίζετε ότι ταιριάζει καλύτερα στη φράση αυτή;

α. Η λέξη «βοηθός» αναφέρεται στην ομοίωση, δηλαδή το να γίνουν Άγιοι, φτάνοντας στην ένωση με τον Δημιουργό τους.

β. Η λέξη «βοηθός» υπονοεί μια υλική απλώς και μόνο στήριξη και βοήθεια στον Αδάμ;

Αιτιολογήστε την επιλογή σας.

2η Ομάδα

«ωκοδόμησεν ο Θεός την πλευράν, ην έλαβεν από του Αδάμ, εις γυναίκα...».

(Πήρε ο Θεός από την πλευρά του Αδάμ και σχημάτισε τη γυναίκα και την οδήγησε σ' αυτόν).

Να απαντήσετε συνεργατικά στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Μέσα από την παραστατική εικόνα της δημιουργίας της γυναίκας από την πλευρά του άνδρα, τι θέλει να μας δείξει η φράση;
- Θα υπήρχε, πιστεύετε, διαφορά, εάν η γυναίκα ήταν δημιουργημένη από διαφορετικό υλικό;

3η Ομάδα

«ήγαγεν αυτήν προς τον Αδάμ και είπεν Αδάμ· τούτο νυν οστούν εκ των οστέων μου και σαρξ εκ της σαρκός μου»

(Οδήγησε σ' αυτόν τη γυναίκα και ο Αδάμ είπε: «Αυτό είναι κόκκαλο από τα κόκκαλά μου και σάρκα από τη σάρκα μου»).

Να απαντήσετε συνεργατικά στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Τι φανερώνει η φράση για τη σχέση του άνδρα και της γυναίκας;
- Θα άλλαζε κάτι στις μεταξύ τους σχέσεις, αν ο Αδάμ δεν αναγνώριζε τη γυναίκα ως «σάρκα από τη σάρκα» του;

4η Ομάδα

Όπως είδαμε στην προηγούμενη διδακτική ενότητα (2.): Δημιούργησε, λοιπόν, ο Θεός τον άνθρωπο σύμφωνα με τη δική του την εικόνα, «κατ' εικόνα Θεού» τον δημιούργησε, τους δημιούργησε άντρα και γυναίκα (Γεν. 1, 27).

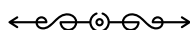
Να εκφράσετε τις ιδέες σας, συνεργατικά, στο ερώτημα:

- Το γεγονός της κοινής καταγωγής του ανθρώπου από το αρχέγονο (αρχικό) ζευγάρι, πόσο μπορεί να βοηθήσει στο να δημιουργηθούν αληθινές σχέσεις συνεργασίας και αγάπης, μεταξύ των δύο φύλων;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Με βάση τις απαντήσεις σας στις δύο προηγούμενες δραστηριότητες να συζητήσετε στην ολομέλεια της τάξης:

- ♦ Ότι ξεκίνησε από τον Θεό στο ζήτημα της ισοτιμίας, της συνεργασίας και της αγάπης μεταξύ του άνδρα και της γυναίκας, πιστεύετε ότι σήμερα υφίσταται στην εποχή μας. Τεκμηριώστε τις απόψεις σας

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Να σκεφτείτε ατομικά και να διατυπώσετε τις απόψεις σας με θέμα «ο ρόλος της γυναίκας στην εποχή μας».

Η ορθόδοξη διδασκαλία και παράδοση για τη μοναδικότητα και την ισοτιμία της γυναίκας

Ο **Ιησούς** δεχόταν στον ευρύτερο κύκλο των μαθητών Του τις γυναίκες ως μαθήτριες (Λουκ. 8, 1-3). Σε άλλη περίπτωση, συζήτησε σοβαρά θεολογικά ζητήματα με τη Σαμαρείτιδα (Ιω. 4, 1-42), ενώ επίσης θεράπευσε την κόρη της Χαναναίας, επαινώντας την για τη μεγάλη της πίστη (Ματθ. 15, 28). Υπερασπίστηκε, ακόμη, μια δυστυχισμένη ύπαρξη, τη μοιχαλίδα, που ήταν έτοιμοι οι Φαρισαίοι να τη λιθοβολήσουν, θέτοντας Εκείνος ως αφετηρία της νέας εν Χριστώ ζωής την ευσπλαχνία και τη μετάνοια έναντι της απάνθρωπης σκληρότητας του γράμματος του Νόμου (Μωσαϊκού) και λέγοντας στη γυναίκα: «Πήγαινε, κι από 'δώ και πέρα μην αμαρτάνεις πια» (Ιω. 8, 11). Εξάλλου, το μήνυμα της Ανάστασης αξιώθηκαν να το δεχτούν από τον Άγγελο πρώτες οι Μυροφόρες γυναίκες.

Γνωστή η περίοπτη θέση της Παναγίας μας ως μάνας και γυναίκας. Εξάλλου, στο τροπάριο του Αγίου Ανδρέου Κρήτης ακούμε: «Χαίροις μετά Θεόν η Θεός, τα δευτερεία της Τριάδος η έχουσα...» (Χαίρε, εσύ, Παναγία μας, που κατέχεις τη δεύτερη θέση, αμέσως μετά την Τριάδα) (Αγ. Ανδρέας Κρήτης, 660-740, από το: *Θεοτοκάριον*).

Ο **Γρηγόριος ο Θεολόγος** στηλιτεύει τις αντιλήψεις υπέρ του ανδρός, λέγοντας ότι απορρίπτει τη νομοθεσία που ίσχυε, η οποία αδικούσε κατάφωρα τις γυναίκες στην εποχή του (PG 36, 289). Ο δε **Μέγας Βασίλειος** θα διακηρύξει την ισοτιμία της γυναίκας με τον άνδρα, τονίζοντας ότι ο Δημιουργός τούς έπλασε ισότιμους, ενώ έθεσε και στους δύο ως κοινό σκοπό την κατάκτηση της αρετής («Εις την μάρτυραν Ιουλίτταν», παράγρ. 2). Ο **Ιωάννης Χρυσόστομος** ισχυρίζεται ότι ακριβώς αυτή η διαφορά ανάμεσά τους (άντρας – γυναίκα) είναι που δημιουργεί την ισοτιμία. Όπως γίνεται και με το ανθρώπινο σώμα, στο οποίο υπάρχουν μεν πολλά μέλη, αλλά όλα συναποτελούν ένα σώμα (PG 61, 251).

Ο μοναδικός και ισότιμος ρόλος της γυναίκας ως Αγίας, Ιεραποστόλου και Διακόνισσας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Να μελετήσετε με στόχο να κατανοήσετε πιο καθαρά και παραστατικά, κατά περίπτωση, στις ομάδες σας τον μοναδικό και ισότιμο ρόλο της γυναίκας στην ιστορία και στη λατρευτική παράδοση της Εκκλησίας ως Αγίας, Ιεραποστόλου και Διακόνισσας.

Αγία Φωτεινή η Σαμαρείτιδα

Αφού ακούσετε τον διάλογο του Ιησού με τη Σαμαρείτιδα (Ιω. 4, 1-42), στη συνέχεια (προφορικά ή γραπτά):

- ♦ Να αναφέρετε τα σημεία του διαλόγου, από τα οποία φανερώνεται η μοναδική και ισότιμη στάση του Ιησού έναντι των γυναικών.

Η Αγία διακόνισσα Ολυμπιάδα

Να ακούσετε τον βίο της Αγίας Ολυμπιάδος και στη συνέχεια (προφορικά ή γραπτά):

- ♦ Να αναφέρετε χαρακτηριστικές πράξεις από τη ζωή της Αγίας Ολυμπιάδας, οι οποίες φανερώνουν τον σπουδαίο και ισότιμο ρόλο της ως Αγίας και Διακόνισσας.

Αγία Φιλοθέη η Αθηναία

Να ακούσετε τον βίο της Αγίας Φιλοθέης και στη συνέχεια:

- ♦ Να αναφέρετε χαρακτηριστικές πράξεις από τη ζωή της Αγίας Φιλοθέης, οι οποίες φανερώνουν τον σπουδαίο και ισότιμο ρόλο της ως Αγίας και φιλόνητης Ηγουμένης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Να λάβετε υπόψη τη θέση του Χριστιανισμού για την ισοτιμία της γυναίκας, όπως την προσεγγίσαμε παραπάνω.
- Να συζητήσετε στην ολομέλεια της τάξης, ποιες αξίες της χριστιανικής διδασκαλίας θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την υπεράσπιση των γυναικών αλλά και για τα δικαιώματα και τις ίσες ευκαιρίες σήμερα..

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

- **Λύστε το σταυρόλεξο και δείτε πόσα κατανοήσατε.**

Διδακτική Ενότητα 2.4.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να εξηγήσουμε γιατί η πτώση του ανθρώπου από τον Παράδεισο οφείλεται στην ελευθερία επιλογής, που έδωσε εξ αρχής ο Θεός στον άνθρωπο, να θέλει ή όχι τη σχέση μαζί Του.
- Να δίνουμε παραδείγματα από τη σύγχρονη ζωή ορθής και λανθασμένης χρήσης της ελευθερίας του ανθρώπου.
- Να διερευνούμε τη σημασία του γεγονότος ότι όλα όσα δημιούργησε ο Θεός είναι «καλά λίαν».
- Να διατυπώνουμε επιχειρήματα υπέρ της ελευθερίας ως προσωπικού και κοινωνικού αγαθού, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική διδασκαλία της ορθόδοξης Παράδοσης.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ Παράδεισος
- ♦ αμαρτία
- ♦ εντολή
- ♦ ελευθερία
- ♦ ευθύνη

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Το γεγονός της πτώσεως του ανθρώπου από τον Παράδεισο, εξαιτίας της κακής χρήσης του αγαθού της ελευθερίας με την οποία προίκισε ο Θεός τον άνθρωπο.

Τις συνέπειες της επιλογής αυτής των πρωτόπλαστων.

Την αξία της ελευθερίας, ως προσωπικού και κοινωνικού αγαθού, στη καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να παρατηρήσετε τις παρακάτω εικόνες και να απαντήσετε στα ερωτήματα:**

- ♦ Τι συμβαίνει;
- ♦ Τι βλέπεις που σε κάνει να το λες αυτό;

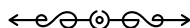

Αναζητώντας την ελευθερία.

Ελευθερία: η απαλλαγή από κάθε βία ή επίδραση και η ανεξαρτησία είτε από εσωτερικούς είτε από εξωτερικούς καταναγκασμούς (από το *Μέγα Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσας*, Δ. Δημητράκου).

Ἐλεύθερον ἦμαρ λέει Ὁμηρος (Π 831), ημέρα της ελευθερίας, στην Ιλιάδα. Δες κάποιες προσπάθειες ετυμολόγησης της λέξης «ελευθερία»!

Η πτώση του ανθρώπου από τον Παράδεισο ως αποτέλεσμα της ελεύθερης επιλογής του

Ο Θεός σέβεται την ελευθερία μας

Όλα όσα δημιούργησε ο Θεός είναι «καλά λίαν», ο κόσμος που μας περιβάλλει και κυρίως το τελειότερο δημιούργημα Του, ο άνθρωπος. Η δημιουργία του ανθρώπου κατ' εικόνα του Δημιουργού του έδωσε μια μοναδική δυνατότητα, να γίνει συνδημιουργός, συνεργάτης και συνδιαχειριστής της κτίσεως. Αρκούσε να κάνει σωστή χρήση του αυτεξουσίου*, να αξιοποιούσε δηλαδή αυτήν την ελευθερία, με την οποία τον προίκισε ο Θεός και τη σέβεται απόλυτα, κινούμενος προς το αγαθό. Αυτή ακριβώς η δύναμη της ελεύθερης απόφασης να μείνει κοντά Του ή να επιλέξει έναν δρόμο μακριά, με όλη την ευθύνη και τις συνέπειες αυτής της επιλογής, είναι που τον έκανε ξεχωριστό.

Ας διαβάσουμε για το θέμα μας τα παρακάτω κείμενα:

Ένας σύγχρονός μας Ιερέας λέει: «*Η αναγκαστική βίωση του Παραδείσου –που είναι κοινωνία αγάπης εν ελευθερία– θα σήμαινε κόλαση*» (π. Ανδρέας Αγαθοκλέους)

Ας διαβάσουμε και τα λόγια του Αγίου Σωφρονίου του Έσσεξ για το θέμα!

→ **Άραγε τι εννοούν; Ας αναλογιστούμε!**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Διαβάστε ανά δύο τα παραπάνω κείμενα και στοχαστείτε:**

- ♦ Να γράψετε ένα σχόλιο σας, αρχικά ατομικά, για το ζήτημα της «ελευθερίας» που μας χάρισε ο Θεός και μελετήστε το για 3-4 λεπτά.
- ♦ Στη συνέχεια ανά δύο να συγκρίνετε τα σχόλιά σας για κοινά σημεία και διαφορές, ώστε να αλληλοσυμπληρώσετε τις απόψεις σας.
- ♦ Τέλος, να συνεργαστείτε με ένα άλλο ζευγάρι για το ίδιο θέμα και να παρουσιάσετε ανά τετράδα τις απόψεις σας στην ολομέλεια.

Ο Αδάμ και η Εύα ήταν ελεύθεροι να κάνουν χρήση των προνομίων τους στον Παράδεισο, αλλά και να αξιοποιήσουν τα χαρίσματα που τους δώρισε ο Θεός με μια ελεύθερη επιλογή: να μείνουν κοντά στον Θεό της αγάπης ή να φύγουν και να υποστούν τις συνέπειες της ελεύθερης απομάκρυνσής τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Χωριστείτε σε ομάδες και συνεργαστείτε με αφορμή τα κείμενα, που θα βρείτε στα παρακάτω φύλλα εργασίας. Μπορείτε να τα εκτυπώσετε ή να γράψετε τα συμπεράσματά σας στο τετράδιό σας.

1η Ομάδα**ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (10΄):**

→ Να διαβάσετε στην ομάδα σας το κείμενο της *Γενέσεως* και το κείμενο του Αγίου Παΐσιου.

- Αναρωτηθείτε ποιο άραγε είναι το νόημα της εντολής του Θεού στους πρωτόπλαστους μέσα στον Παράδεισο. Μήπως να τους περιορίσει την ελευθερία; Τι λέει επ' αυτού ο Άγιος Παΐσιος;
- Να δημιουργήσετε συνεργατικά ένα μικρό κείμενο με θέμα «**Μια κοινότητα... ανθρώπων χωρίς κανόνες**».

Η εντολή (Γεν. 2,9-15-17)

Έκανε να βλαστήσουν από τη γη όλα τα είδη των δέντρων. Ήταν ωραία στην εμφάνιση και οι καρποί τους ήταν εύγευστοι. Στη μέση του κήπου ήταν το δέντρο της ζωής· εκεί ήταν και το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού.[...]

Πήρε, λοιπόν, ο Κύριος ο Θεός τον άνθρωπο και τον έβαλε μέσα στον κήπο της Εδέμ, για να τον καλλιεργεί και να τον προσέχει. Του έδωσε αυτήν την εντολή:

«Απ' όλα τα δέντρα του κήπου μπορείς να τρως. Από το δέντρο, όμως, της γνώσης του καλού και του κακού να μη φας· γιατί την ίδια μέρα που θα φας απ' αυτό, εξάπαντος θα πεθάνεις».

Η δημιουργία της χλωρίδας (ψηφιδωτό Μητροπόλεως Ταμασσού, Κύπρος)

Άγιος Παΐσιος

«Δεν είναι ελευθερία όταν πούμε στους ανθρώπους ότι όλα επιτρέπονται. Αυτή είναι σκλαβιά... Για να προκόψει κανείς, πρέπει να δυσκολευθεί.

Να ένα παράδειγμα: Έχουμε ένα δεντράκι. Το περιποιούμαστε, του βάζουμε πάσσαλο και το δένουμε με σχοινί. Δεν το δένουμε όμως με σύρμα, γιατί θα του κάνουμε κακό. Με τους τρόπους αυτούς δεν περιορίζουμε το δέντρο; Και όμως, δεν γίνεται αλλιώς.

Για κοιτάξτε και το παιδάκι. Του περιορίζουμε την ελευθερία από την αρχή. Μόλις συλλαμβάνεται είναι περιορισμένο το κακόμοιρο στην κοιλιά της μητέρας· μένει εκεί εννιά μήνες... Μόλις αρχίζει να μεγαλώνει του βάζουν κάγκελα (προστασίας στο κρεβάτάκι του) κ.λπ... Όλα αυτά είναι απαραίτητα για να μεγαλώσει. Φαίνονται ότι του στερούν την ελευθερία, αλλά δίχως αυτά τα προστατευτικά μέτρα το παιδί θα πέθαινε από την πρώτη στιγμή».

(Διονυσίου Τάτση, *Αθωνικόν Ημερολόγιον*, εκδ. Ορθοδόξου Τύπου, Αθήναι 1988, 71)

2η Ομάδα

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (10')

→ Μελετήστε το κείμενο που θα βρείτε στο φύλλο εργασίας και στη συνέχεια:

- ♦ Αναρωτηθείτε: Η εικόνα του «φιδιού» περιγράφει τον «πειρασμό», που εισέρχεται στον κάθε άνθρωπο, ως αμφιβολία και έλλειψη εμπιστοσύνης πριν από μια επιλογή ή απόφαση. Πώς το καταλαβαίνετε; Συζητήστε στην ομάδα με δικά σας παραδείγματα.
- ♦ Να συζητήσετε ποια ήταν τα συναισθήματα του Αδάμ και της Εύας μετά το προπατορικό αμάρτημα.
- ♦ Να συμπληρώσετε συνεργατικά το παρακάτω: «Τα συναισθήματα του Αδάμ και της Εύας μετά το προπατορικό αμάρτημα».
- ♦ Να δώσετε έναν δικό σας ορισμό για το τι είναι «αμαρτία».

Ο πειρασμός (Γεν. 3, 1-6)

Απ' όλα τα ζώα του αγρού, που είχε δημιουργήσει ο Κύριος ο Θεός, το φίδι ήταν το πιο πανούργο. Είπε λοιπόν το φίδι στη γυναίκα:

«Αλήθεια, είπε ο Θεός να μη φάτε από κανένα δέντρο του κήπου;».

Η γυναίκα τού απάντησε:

«Μπορούμε να φάμε καρπούς απ' όλα τα δέντρα, εκτός από κείνο που βρίσκεται στη μέση του κήπου. Ο

Θεός είπε να μη φάμε τον καρπό του, ούτε καν να τον αγγίξουμε, για να μη γίνουμε θνητοί».

Τότε το φίδι είπε στη γυναίκα:

«Όχι βέβαια! Δεν θα γίνετε θνητοί. Όμως ο Θεός ξέρει ότι την ημέρα που θα φάτε απ' αυτό θα ανοιχτούν τα μάτια σας και θα γίνετε σαν θεοί».

Η γυναίκα είδε τους καρπούς του δέντρου, που ήταν ωραίοι, φάνταζαν νόστιμοι και κέντριζαν μέσα της την επιθυμία να τους δοκιμάσει. Πήρε, λοιπόν, από τους καρπούς και έφαγε, έδωσε και στον άντρα της, που ήταν μαζί της, και έφαγε κι αυτός...

3η - 4η Ομάδα

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (10'):

→ Να μελετήσετε το κείμενο που θα βρείτε στο φύλλο εργασίας.

- ♦ Με την απομάκρυνση των ανθρώπων από την πηγή της ζωής χαλούν όλες τους οι σχέσεις: με τον Θεό, με τον συνάνθρωπο, με τη φύση και με τον ίδιο τον εαυτό τους.
- ♦ Να δείξετε πώς φαίνεται αυτό μέσα από το παραπάνω κείμενο. Αναζητήστε και υπογραμμίστε πάνω στο κείμενο τις συνέπειες της παρακοής. Στη συνέχεια, δημιουργήστε σύντομες ερωτήσεις:
 - ♦ Γιατί; Για ποιους λόγους;
 - ♦ Αν υποθέσουμε ότι...
 - ♦ Τι θα συνέβαινε αν...
 - ♦ Τι θα άλλαζε αν...

Οι συνέπειες (Γεν. 3, 7-13, 16-17, 19,23, 4,8-12)

Τότε άνοιξαν τα μάτια και των δύο και διαπίστωσαν ότι ήταν γυμνοί.

Έραψαν, λοιπόν, φύλλα συκιάς και έφτιαξαν ενδύματα για να σκεπάσουν τη γύμνια τους.

Το δειλινό άκουσαν τον Θεό, που περπατούσε στον κήπο, και κρύφτηκαν. Τότε ο Θεός φώναξε τον Αδάμ και του είπε: «Αδάμ, πού είσαι;».

Εκείνος απάντησε: «Σε άκουσα στον κήπο, φοβήθηκα και κρύφτηκα, γιατί είμαι γυμνός».

Τότε είπε ο Θεός: «Ποιος σου είπε ότι είσαι γυμνός; Μήπως έφαγες από το δέντρο που σου είχα απαγορέψει να φας;».

Ο Αδάμ αποκρίθηκε: «Η γυναίκα που μου έδωσες, εκείνη μου πρόσφερε έναν καρπό και έφαγα».

Ο Κύριος ο Θεός ρώτησε τη γυναίκα: «Γιατί το έκανες αυτό;».

Εκείνη απάντησε: «Το φίδι με εξαπάτησε και έφαγα»...

...Και στη γυναίκα είπε ο Θεός: «Θ' αυξήσω κατά πολύ τη θλίψη και τους πόνους της κυοφορίας σου, και με πόνους θα γεννάς τα παιδιά σου.[...] αυτός θα σε εξουσιάζει».

Μετά είπε στον Αδάμ: «Επειδή άκουσες τη γυναίκα σου κι έφαγες από το δέντρο απ' το οποίο σε είχα διατάξει να μη φας, [...] Με μόχθο θα την καλλιεργείς σ' όλη σου τη ζωή. [...] Με τον ιδρώτα του προσώπου σου θα τρως το ψωμί σου, ώπου να ξαναγαυρίσεις στη γη από την οποία προήλθες, γιατί χώμα είσαι, και στο χώμα θα επιστρέψεις»...

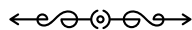
Έτσι ο Κύριος ο Θεός έδωξε τον άνθρωπο από τον κήπο της Εδέμ, για να καλλιεργεί τη γη απ' την οποία είχε προέλθει...

Τότε ο Κάιν είπε στον Άβελ (τα παιδιά του Αδάμ και της Εύας), τον αδερφό του: «Πάμε στα χωράφια».

Κι εκεί, στα χωράφια, όρμησε ο Κάιν εναντίον του Άβελ και τον σκότωσε.

Ο Κύριος ρώτησε τον Κάιν: «Πού είναι ο αδερφός σου, ο Άβελ;»

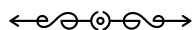
Εκείνος απάντησε: «Δεν ξέρω. Μήπως φύλακας του αδερφού μου είμαι εγώ;». Είπε τότε ο Κύριος: «Τι πήγες κι έκανες; Άκου! Το αίμα του αδερφού σου μου φωνάζει γοερά από τη γη! Από 'δω και πέρα θα σε καταριέται η ίδια η γη, που άνοιξε για να δεχτεί το αίμα του αδερφού σου, που εσύ τον σκότωσες. Όταν θα την καλλιεργείς, δεν θα σου δίνει πια τους καρπούς της. Φυγάς θα είσαι και περιπλανώμενος για πάντα πάνω στη γη».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Ας εκφράσουμε τις σκέψεις μας:**

- ◆ Σήμερα, είμαστε πραγματικά ελεύθεροι;
- ◆ Μέσα από τις τοποθετήσεις/ απόψεις που διατυπώθηκαν, τι μπορούμε να διαπιστώσουμε;

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να σκεφτείτε ανά δύο και να καταγράψετε παρακάτω από ένα παράδειγμα, ανά περίπτωση, στο παρακάτω πλαίσιο:**

Αρνητικές επιπτώσεις στη ζωή των ανθρώπων

α. Μορφές του κακού σε προσωπικό επίπεδο	β. Το κοινωνικό κακό	γ. Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον

Η εκκλησιαστική διδασκαλία και Παράδοση για την ελευθερία ως προσωπικό και κοινωνικό αγαθό

Η θεολογική αντίληψη περί ελευθερίας

Η πτώση των πρωτοπλάστων ως αποτέλεσμα της λανθασμένης χρήσης της ελευθερίας τούς οδήγησε σε μία σειρά από δεινά. Το κακό με τις αμέτρητες μορφές του εισέβαλε στη ζωή της ανθρωπότητας.

Κι όμως, ο άνθρωπος μέχρι σήμερα επαναλαμβάνει τις ίδιες κακές επιλογές και δε θέλει ή δεν μπορεί να αναλάβει τις ευθύνες του για τις πράξεις του. Προσπαθεί να βρει τρόπους να δικαιώσει τον εαυτό του· αναζητά την ελευθερία σε όλους τους τομείς της ζωής, αλλά όχι και την ευθύνη που συνεπάγεται αυτή η ελευθερία, απέναντι στον Θεό, απέναντι στον εαυτό του, στον συνάνθρωπό του και στον κόσμο όλο.

Θα πει ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος (PG 63,41), για την αιτία:

«Αυτός που φοβάται τον θάνατο είναι δούλος και υφίσταται τα πάντα προκειμένου να μην πεθάνει... Εκείνος, όμως, που δεν φοβάται τον θάνατο, δεν φοβάται κανέναν, δεν τρέμει κανέναν. Είναι ανώτερος απ' όλους και πιο ελεύθερος απ' όλους».

- Πώς, όμως, μπορεί να νικήσει κανείς τον φόβο του θανάτου;

Σε όλα αυτά, ο Θεός, κινούμενος από αγάπη για τον άνθρωπο, δεν επιτρέπει να γίνει ο θάνατος το οριστικό τέλος όλων των ανθρώπων. Εφαρμόζει ένα σχέδιο -ονομάστηκε «το έργο της θείας οικονομίας» (οίκος + νόμος), το έργο δηλαδή του Θεού για την αποκατάσταση της σχέσης όλου του ανθρωπίνου γένους με τον Θεό - Δημιουργό και με σκοπό να οδηγήσει τον άνθρωπο και πάλι κοντά Του στον Παράδεισο, μακριά από το ποικιλόμορφο κακό.

Ο Χριστός ως Θεάνθρωπος, ως μόνος αληθινός και αναμάρτητος άνθρωπος, με το επίγειο έργο Του και την Ανάσταση Του, προσφέρει ξανά την αληθινή ελευθερία, με την απελευθέρωση από το κακό και τις συνέπειές του (Α' Κορ. 15,22), ξαναδίνει στον άνθρωπο την χαμένη του «ελπίδα».

Ο Απόστολος Παύλος γράφει:
«Όλα μου επιτρέπονται. Σωστά. Όλα, όμως, δεν είναι προς το συμφέρον. Όλα μου επιτρέπονται, εγώ όμως δεν θα αφήσω τίποτε να με κυριέψει» (Α' Κορ. 6,12).

Αρκεί εκείνος να κάνει τις σωστές επιλογές τόσο στην προσωπική ζωή, όσο και στις σχέσεις του με τους συνανθρώπους και το περιβάλλον. Γι' αυτό, ο καθένας μας καλείται να αγωνίζεται, με αυτογνωσία και μετάνοια να διορθώνει τα λάθη και τις αδυναμίες του που πολλές φορές μας υποδουλώνουν, να αγαπά και να θυσιάζεται για τους συνανθρώπους του, με όπλα του την αγάπη και το δίκαιο να αλλάζει τις άδικες κοινωνικές δομές.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Οι εικόνες παραπάνω απεικονίζουν σύγχρονες ανελεύθερες καταστάσεις' να επιλέξετε μία και να συνεργαστείτε στις ομάδες σας, δημιουργώντας μια ιστορία:

- ♦ Αν το θέμα της εικόνας, είναι η αρχή μιας ιστορίας, να σκεφτείτε τη συνέχεια και το τέλος της, με κυρίαρχο στοιχείο της, την αληθινή ελευθερία και την ελπίδα στη ζωή του ανθρώπου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Να σκεφτείτε και να συζητήσετε ανά δύο, με βάση το θέμα:

«Μικρές πράξεις ελευθερίας στην προσωπική και κοινωνική μας ζωή»

Διδακτική Ενότητα 2.5.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΤΙΣΗΣ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να αναδεικνύουμε βασικά σημεία της ορθόδοξης διδασκαλίας, τα οποία δείχνουν ότι ο άνθρωπος λειτουργεί ως Ιερέας του κόσμου, που δέχεται την κτίση ως δώρο και ευλογία από τον Θεό, και έργο του είναι να δρα δημιουργικά μέσα στην κτίση και με απόλυτο σεβασμό σε κάθε δημιούργημα.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ περιβάλλον
- ♦ κτίση
- ♦ δώρο
- ♦ σεβασμός

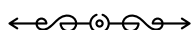
Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Το ότι ο άνθρωπος δέχεται την κτίση ως δώρο και ευλογία από τον Θεό και έργο του είναι να δρα δημιουργικά μέσα στην κτίση και με απόλυτο σεβασμό σε κάθε δημιούργημα.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Να βάλετε τίτλους ανά θρανίο στις παρακάτω φωτογραφίες και να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

Η χριστιανική θεώρηση απέναντι στο περιβάλλον

Κατά τον **Θεόφιλο Αντιοχείας** η οικολογική κρίση είναι πρωτίστως κρίση πνευματική και ηθική. Οφείλεται στον άνθρωπο.

Ο Όσιος της Πάτμου **π. Αμφιλόχιος Μακρής** (1888-1970) συνήθιζε να λέει: «Όποιος φυτεύει ένα δένδρο φυτεύει ελπίδα, φυτεύει ειρήνη, φυτεύει αγάπη και έχει τις ευλογίες του Θεού» (Αρχιμ. Παύλου Νικηταρά, *Ο Γέροντας Αμφιλόχιος*, σελ. 71-73, στ' έκδοση 1999).

Ο Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης έλεγε: «Το πνεύμα του Θεού διδάσκει τη συμπόνια για όλη την κτίση, ώστε να μην κόβουμε ούτε τα φύλλα των δένδρων χωρίς να υπάρχει ανάγκη. Ο άνθρωπος μακριά από τον Δημιουργό δεν αναπνέει, αλλά ασφυκτιά, πνίγεται».

→ **Με τίτλους καταγράψαμε το πρόβλημα της εποχής μας. Σύμφωνα με τους παραπάνω Αγίους, πού οφείλεται η οικολογική κρίση και ποιο είναι το χρέος του ανθρώπου απέναντι σε αυτήν την κρίση;**

Το βιβλίο της Γένεσης και ο οικολογικός προσανατολισμός

Ας δούμε τι είναι αυτό που ξεκίνησε από τον Δημιουργό.

Με την ευλογία που δόθηκε από τον Θεό στον Αδάμ και την Εύα, δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για μια «κυριαρχία» της κτίσης με υπευθυνότητα και οικολογικό προσανατολισμό, που να δίνει έμφαση στην ισορροπία των σχέσεών τους με τον κόσμο που τους περιβάλλει.

Γεν. 1, 28-29

Τους ευλόγησε και τους είπε: «Να κάνετε πολλά παιδιά, ώστε να πολλαπλασιαστείτε, να γεμίσετε τη γη και να κυριαρχήσετε σ' αυτήν. Να εξουσιάσετε της θάλασσας τα ψάρια, του ουρανού τα πτηνά και κάθε ζώο που κινείται πάνω στη γη». Και συνέχισε ο Θεός: «Να, όλα τα φυτά πάνω στη γη, που βγάζουν σπόρους, σας τα δίνω, καθώς και όλα τα δέντρα, που έχουν καρπούς γεμάτους σπόρους· αυτά θα είναι για τροφή σας».

Γεν. 2, 15 και 19-20

Πήρε, λοιπόν, ο Κύριος ο Θεός τον άνθρωπο και τον έβαλε μέσα στον κήπο της Εδέμ για να τον καλλιεργεί και να τον προσέχει [...]. Ο Κύριος έπλασε από το έδαφος όλα τα ζώα του αγρού και τα πτηνά του ουρανού και τα έφερε μπροστά στον άνθρωπο, για να δει πώς θα τα ονομάσει. Και ό,τι όνομα έδινε ο άνθρωπος σε κάθε ζωντανή ύπαρξη, αυτό ήταν και το όνομά της. Έδωσε ονόματα σε όλα τα ζώα, στα πτηνά του ουρανού και στα άγρια θηρία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να διαβάσετε τα δύο κείμενα της Γενέσεως.**

- ♦ Να σκεφτείτε, να συζητήσετε ανά δύο και να μοιραστείτε με την τάξη τις σκέψεις σας, με βάση τα ερωτήματα:
 - Στο πρώτο κείμενο, ποιο πιστεύετε ότι είναι το νόημα της «εξουσίας» που έδωσε ο Θεός στον άνθρωπο πάνω στην Κτίση;

→ **Παρατηρήστε την εικόνα και συσχετίστε την με το δεύτερο κείμενο:**

- ♦ Τι φανερώνει η όμορφη εικόνα της ονοματοδοσίας των ζώων; Ποιο μήνυμα περνά στον άνθρωπο της εποχής μας;

Η ονοματοδοσία των ζώων από τον Αδάμ. Μικρογραφία από το χειρόγραφο Aberdeen Bestiary, 13ος αιων. μ.Χ., Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Aberdeen, πηγή Wikimedia

Οι Άγιοι και η φύση

Η Αγία Γραφή αρχίζει από το «Α» της «καλής λίκαν» (πολύ καλής) δημιουργίας του κόσμου που μας περιβάλλει και τελειώνει με το «Ω» της αναδημιουργίας του κόσμου: «Τότε είδα έναν καινούργιο ουρανό και μια καινούρια γη» (Αποκ. 21, 1). Ο ίδιος ο Χριστός, που είναι «το Α και το Ω, ο πρώτος και ο τελευταίος, η αρχή και το τέλος» (Αποκ. 22, 13), αλλά και η Παναγία, οι Προφήτες, οι Απόστολοι, οι Πατέρες της Εκκλησίας, οι Άγιοι, οι Μοναχοί με τη διδασκαλία τους και το προσωπικό τους παράδειγμα της αγάπης για το περιβάλλον, εμπνέουν έναν βαθύτατο σεβασμό για όλη τη Δημιουργία του Θεού.

Ο προφήτης Δανιήλ, ο Μέγας Αντώνιος, ο Άγιος Γεράσιμος ο Ιορδανίτης, ο Όσιος Σεραφείμ του Σάρωφ, σύγχρονες μορφές Αγίων, όπως ο Άγιος Πορφύριος ο Κουσοκαλυβίτης, ο Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης και τόσοι άλλοι, δέχονται την κτίση ευχαριστιακά ως δώρο του Θεού, συμπνοούν κάθε πλάσμα του Θεού και μας δείχνουν τον δρόμο για μια Οικο-θεολογία (χριστιανική θεολογία για το περιβάλλον), που είναι σε θέση να συνδέει τη λύση των οικολογικών θεμάτων του πλανήτη σήμερα, με την αλήθεια που εκφράζει η ορθόδοξη θεολογία.

Αυτή την αγάπη για τη Δημιουργία και τον Δημιουργό διακρίνουμε στους Αγίους και τα *Συναξάρια* τους, αλλά και στους σύγχρονους Αγίους της εποχής μας, όπως ο Άγιος Πορφύριος ο Κουσοκαλυβίτης και ο Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Δημιουργούμε τέσσερις (4) ομάδες.** Κάθε ομάδα αναλαμβάνει το σχετικό φύλλο εργασίας

1η Ομάδα: Ο Άγιος (Μέγας) Αντώνιος

Φύλλο εργασίας (10')

→ **Να διαβάσετε τα δύο σχετικά αποσπάσματα για τον Άγιο Αντώνιο.**

→ Να τα αξιοποιήσετε και να παρουσιάσετε στους/-ις συμμαθητές/-τριές σας τη στάση του Αγίου Αντωνίου έναντι της Δημιουργίας

2η Ομάδα: Άγιος Πορφύριος Κουσοκαλυβίτης και η Δημιουργία του Θεού

Φύλλο εργασίας (10')

→ **Να μπειτε στο ψηφιακό αρχείο και να διαβάσετε το σχετικό κείμενο για τον Άγιο Πορφύριο.**

♦ Να αξιοποιήσετε με την ομάδα σας το κείμενο και να παρουσιάσετε στους/-ις συμμαθητές/-τριές σας τη στάση του Αγίου έναντι της Δημιουργίας.

3η Ομάδα: Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης

Φύλλο εργασίας (10')

→ Παρατηρήστε προσεκτικά τη φωτογραφία του Αγίου Παΐσιου και συζητήστε:

- ♦ Τι αποτυπώνεται σ' αυτήν ως γνώρισμα της ευαισθησίας του;
- ♦ Ποιον τίτλο θα δίνετε σ' αυτή τη φωτογραφία;

→ **Να μπείτε στο ψηφιακό αρχείο και να διαβάσετε το σχετικό κείμενο για τον Άγιο Παΐσιο.**

- ♦ Να αξιοποιήσετε με την ομάδα σας το κείμενο και την εικόνα και να παρουσιάσετε στους/-ις συμμαθητές/-τριές σας τη στάση του Αγίου έναντι της Δημιουργίας.

Ο Άγιος Παΐσιος. Εικονογράφηση Αγγελική Δελεχά

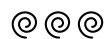

4η Ομάδα: Ο Άγιος Σεραφεΐμ του Σάρωφ

Φύλλο εργασίας (10')

→ **Να μπείτε στο ψηφιακό αρχείο και να διαβάσετε το σχετικό απόσπασμα για τον άγιο Σεραφεΐμ.**

- ♦ Να αξιοποιήσετε το κείμενο «Άγιος Σεραφεΐμ του Σάρωφ» και να παρουσιάσετε στους/-ις συμμαθητές/-τριές σας τη στάση του Αγίου έναντι της Δημιουργίας.

Η ευθύνη μας για το περιβάλλον

Ας αναλογιστούμε με βάση τις προηγούμενες διαπιστώσεις μας τη σημερινή μας στάση απέναντι στην κτίση που μας χάρισε ο Θεός, το μοναδικό μας «σπίτι».

Στη συνέχεια ας διαβάσουμε τα λόγια ενός σπουδαίου Αστρονόμου, του Carl Sagan, και με αφορμή μια φωτογραφία που τραβήχτηκε το 1990 (Voyager 1) από απόσταση 6 δισεκατομμυρίων χιλιομέτρων και εμφανίζει τη Γη ως γαλανή κουκκίδα. Αυτή η φωτογραφία αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για το βιβλίο του *Pale Blue Dot: A Vision of the Human Future in Space* (1994).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Μελετήστε ανά θρανίο τα παραπάνω κείμενα από τους Αγίους σε συνδυασμό με το παρακάτω κείμενο του σπουδαίου Αστρονόμου Carl Sagan. Ανοίξτε και το ψηφιακό με τη φωτογραφία της Γης από 6 δισεκατομμύρια χιλιόμετρα μακριά, Pale Blue Dot - Ωχρή κυανή κουκκίδα - Βικιπαίδεια (wikipedia.org)

Κατορθώσαμε να τραβήξουμε αυτή τη φωτογραφία και, αν την κοιτάξετε, βλέπετε μία κουκκίδα. Αυτή είναι εδώ που είμαστε. Αυτή είναι το σπίτι μας. Αυτή είμαστε εμείς. Πάνω σε αυτήν πέρασε όλη του τη ζωή οποιοσδήποτε για τον οποίο έχουμε κάτι ακούσει, κάθε άνθρωπος που έζησε ποτέ. Το σύνολο όλης της χαράς και της δυστυχίας μας, χιλιάδες, βέβαιες για την αλήθεια, θρησκείες, ιδεολογίες και οικονομικά δόγματα, κάθε κυνηγός, κάθε ήρωας και δειλός, κάθε δημιουργός και καταστροφέας πολιτισμών, κάθε βασιλιάς και χωρικός, κάθε νεαρό ερωτευμένο ζευγάρι, κάθε πολλά υποσχόμενο παιδί, κάθε μητέρα και πατέρας, κάθε εφευρέτης και εξερευνητής, κάθε ηθικοδιδάσκαλος, κάθε διεφθαρμένος πολιτικός, κάθε διάσημος, κάθε ανώτατος άρχοντας, κάθε Άγιος και αμαρτωλός στην ιστορία του είδους μας, έζησαν εκεί – πάνω σε έναν κόκκο σκόνης, αιωρούμενο σε μια ηλιαχτίδα.

Η Γη είναι μια πολύ μικρή σκηνή εντός μιας πελώριας, κοσμικής αρένας. Σκεφτείτε... Η επιδειξιμανία μας, η αλαζονεία μας, η αυταπάτη ότι διαθέτουμε κάποια προνομιά ή θέση στο σύμπαν, τίθενται υπό αμφισβήτηση από αυτήν την ωχρή κουκκίδα.

Ο πλανήτης μας είναι ένα μοναχικό στίγμα στο αχανές κοσμικό σκοτάδι που μας περιβάλλει. [...] Κατ' εμέ πιθανότατα δεν υπάρχει καλύτερη απόδειξη της ανοησίας της ανθρώπινης έπαρσης από αυτήν τη μακρινή εικόνα του μικροσκοπικού μας κόσμου. Για εμένα, υπογραμμίζει την ευθύνη που έχουμε να συμπεριφερόμαστε με περισσότερη καλοσύνη και συμπόνια ο ένας προς τον άλλον και να διαφυλάσσουμε και να αγαπάμε αυτή την ωχρή, κυανή κουκκίδα, το μόνο σπίτι που έχουμε ποτέ γνωρίσει.

Καρλ Σάγκαν

→ **Να προτείνετε λύσεις για την υιοθέτηση δικαιότερων και βιώσιμων τρόπων ζωής για τον πλανήτη.** Γράψτε σε ένα χαρτόνι τις προτάσεις σας και αναρτήστε το στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης σας.

→ **Να απαντήσετε σύντομα στις παρακάτω ερωτήσεις:**

- ♦ Κάτι καινούριο που έμαθα...
- ♦ Αυτό που μου κέντρισε το ενδιαφέρον και θα ήθελα να μελετήσω με περισσότερες λεπτομέρειες στο μέλλον...

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

→ Ευχή υπέρ του Περιβάλλοντος ημάς στοιχείου και ευσταθείας πάσης της Κτίσεως (Στην ιστοσελίδα της Εκκλησίας της Κύπρου: Ευχή υπέρ του Περιβάλλοντος ημάς στοιχείου και ευσταθείας πάσης της Κτίσεως - Εκκλησία της Κύπρου, churchofcyprus.org.cy)

→ Η 1η Σεπτεμβρίου είναι η αρχή του εκκλησιαστικού έτους. Η Εκκλησία ευλογεί τη νέα χρονιά, όπως αυτή ξεκινάει με τη σπορά. Αναζητήστε στο διαδίκτυο το τροπάριο της Αρχής Ινδίκτου και τη μετάφρασή του και συζητήστε το νόημα των στίχων.

→ **Πρόταση:** Διαμορφώστε έναν «χάρτη τάξης» γύρω από το οικολογικό πρόβλημα με τις προτάσεις σας, ανά ομάδα, σε έναν πίνακα δραστηριοτήτων.

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ (ΠΡΟΦΗΤΕΣ - ΑΓΙΟΙ)

- 3.1. Προφήτες: Το όραμα και ο αγώνας για έναν καλύτερο κόσμο.
- 3.2. Άγιοι: άνθρωποι κάθε εποχής.
- 3.3. Μνήμη αγίων: πρότυπα ζωής των Χριστιανών.
- 3.4. Οι νεομάρτυρες της Εκκλησίας.

Σε αυτό το θεματικό πεδίο θα μιλήσουμε για τους ανθρώπους, που ανέδειξε ο Θεός ως πρότυπα στην εποχή τους, για να μεταφέρουν το μήνυμα της Αγάπης Του. Να φανερώσουν τον ρόλο, για τον οποίο πλάστηκε ο άνθρωπος: για να δημιουργήσει τις συνθήκες για έναν κόσμο καλύτερο, πιο φωτεινό, με τις αξίες που φανέρωσαν οι Άγιοι, κάνοντας τρόπο ζωής την εντολή Του για αγάπη προς τον Θεό και τον συνάνθρωπο.

Διδακτική Ενότητα 3.1.

ΠΡΟΦΗΤΕΣ: ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΚΟΣΜΟ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να διακρίνουμε βασικά γνωρίσματα του κηρύγματος των προφητών.
- Να εντοπίζουμε στοιχεία της διδασκαλίας των προφητών, που αφορούν μορφές αδικίας και καταπίεσης των αδυνάτων.
- Να αναδεικνύουμε το μήνυμα της διδασκαλίας των προφητών για κοινωνική δικαιοσύνη και την αντιμετώπιση των δυσκολιών της ζωής.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ άνθρωποι του Θεού
- ♦ έλεγχος
- ♦ Μεσσίας
- ♦ μέλλον

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Τις «επιστολές» που στέλνει μέσω των προφητών Του, όπως λέει ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος. Το έργο τους και τα επίκαιρα μηνύματά τους στο θέμα της αδικίας στον κόσμο μας σήμερα. Το πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε το έργο και τα επίκαιρα μηνύματα των προφητών σήμερα.

Με βάση την εμπειρία μας

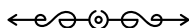
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Ανά δύο σκεφτείτε, συζητήστε και στη συνέχεια παρουσιάστε στην ολομέλεια της τάξης τις ιδέες σας, όταν ακούτε τη λέξη «**προφήτης**».

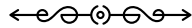
• Αναζητούμε τη σημασία της λέξης στο λεξικό

«**Προφήτης**»

- ♦ Η λέξη είναι σύνθετη: προ (πρόθεση που σημαίνει πριν, μπροστά) + φημί (λέγω). Πότε, άραγε, δημιουργήθηκε η λέξη; Και τι πραγματικά σημαίνει;

Οι περισσότεροι άνθρωποι στο άκουσμα της λέξης «προφήτης» καταλαβαίνουν λάθος πράγματα. Νομίζουν ότι προφήτης είναι κάποιος που έχει την ικανότητα να μαντεύει τι θα γίνει στο μέλλον, γι' αυτό και είναι συνηθισμένη η έκφραση: «Αν και δεν είμαι προφήτης, αυτό το είχα προβλέψει από την αρχή». Οι Προφήτες στην Παλαιά Διαθήκη κλήθηκαν από τον ίδιο τον Θεό και αποστέλλονταν για μεσολαβήσουν ανάμεσα σ' Αυτόν και τους ανθρώπους.

Διερεύνηση των γνωρισμάτων των προφητών

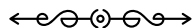
Όταν μπαίνουμε σ' έναν ορθόδοξο ναό, βλέπουμε ακριβώς απέναντί μας, στην ανατολική πλευρά και μέσα στην κόγχη του Ιερού, να είναι ζωγραφισμένη η εικόνα της Παναγίας, που κρατάει στην αγκαλιά της τον Χριστό. Γύρω από την εικόνα αυτή (την Πλατυτέρα, όπως λέγεται) έχουν ζωγραφιστεί και τα πρόσωπα των Προφητών της Παλαιάς Διαθήκης, καθόλου τυχαία βέβαια. Ο χορός των Προφητών μάς θυμίζει ότι αυτοί είναι που προανήγγειλαν την έλευση του Μεσσία, τον οποίο περιέγραψαν με χαρακτηριστική ακρίβεια. Συνεπώς, ένα βασικό στοιχείο της αποστολής του Προφήτη είναι το να ανοίγει ένα παράθυρο στο μέλλον, μιλώντας για τη μεσσιανική εποχή και τον απεσταλμένο του Θεού, που φέρνει σε πέρας το έργο της σωτηρίας των ανθρώπων. Είναι καταπληκτικό ότι το μήνυμα της σωτηρίας απευθύνεται σε όλη την ανθρωπότητα, είναι οικουμενικό μήνυμα. Ο Θεός παρουσιάζεται ως στοργικός Πατέρας, που νοιάζεται για όλους, όσο κι αν οι περισσότεροι Τον ξεχνούν.

Χορός Προφητών: από την εικόνα της Ρίζας του Ιεσσαί (τοιχογραφία Ι.Ησυχ. Τιμίου Προδρόμου Μεταμόρφωσης, Χαλκιδικής).

Οι Προφήτες με τη φώτιση του Θεού μπορούσαν να βλέπουν σε βάθος τα πράγματα και να συνειδητοποιούν τι πραγματικά συνέβαινε στην εποχή τους. Αντιλαμβάνονταν, δηλαδή, τα σημάδια του ηθικού ξεπεσμού και της διαφθοράς, ακόμη κι όταν όλες οι συνθήκες της εποχής φαίνονταν ιδανικές. Διαισθάνονταν τις παρατυπίες και τα σφάλματα των Ισραηλιτών και διατύπωναν τις συνέπειες που θα επέρχονταν.

- Τι σημαίνει ο όρος «προφήτης»; Ποια είναι η ουσία της προφητείας;
- Περιγράψτε με συντομία τα βασικά γνωρίσματα των Προφητών.

Βασικά στοιχεία του προφητικού κηρύγματος μέσα από την Παλαιά Διαθήκη

Οι προφύτες είναι τα πρόσωπα εκείνα, που αποστέλλονταν από τον Θεό για να φανερώσουν το θέλημά Του στους ανθρώπους. Άρχιζαν συνήθως το κήρυγμά τους με τη φράση «τάδε λέγει Κύριος», δηλαδή «ατά λέει ο Κύριος». Έβλεπαν τους κινδύνους που διέτρεχαν οι Ισραηλίτες από την παρακοή στο θέλημα του θεού. Γι' αυτό και προσπαθούσαν να τους αφυπνίσουν. Γιατί η παρακοή στο θέλημα του Θεού έχει καταστροφικές συνέπειες για την προσωπική ζωή, αλλά και για τη ζωή του Κράτους, το οποίο ο Ίδιος ο Θεός προστάτευε πάντοτε από τους κινδύνους.

Έπρεπε συνεπώς οι Ισραηλίτες να αλλάξουν πορεία, αφού καταλάβουν τα λάθη τους. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα είχαν αληθινή σχέση με τον Θεό και Αυτός θα τους προστάτευε από κάθε κίνδυνο. Για να είναι ο λόγος τους παραστατικός και να μπορεί να τους αφυπνίζει, χρησιμοποιούσαν έντονες εικόνες, πολύ συχνά ποιητικές, άλλες φορές δε έκαναν πράξεις που ήταν συμβολικές.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Επεξεργασία κειμένου με ερωτήσεις**

- ♦ Πώς ξεκινούσαν οι Προφύτες το κήρυγμά τους και γιατί; Ποιο ήταν το έργο τους και πού βασίζονταν;

Τα μηνύματα των Προφητών με βάση τα παρακάτω βιβλικά κείμενα:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να χωριστείτε σε πέντε (5) ομάδες.**

- ♦ Να εργαστείτε συνεργατικά με βάση τον κάθε προφήτη, τα σχετικά κείμενα και τα «φύλλα εργασίας»
- ♦ Στο τέλος να παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης τα αποτελέσματα της εργασίας σας, με σκοπό να γίνει σύνθεση των στοιχείων της διδασκαλίας των προφητών για τις μορφές αδικίας και καταπίεσης των αδυνάτων, καθώς και την επικαιρότητα του μηνύματός τους σήμερα.

1η ΟΜΑΔΑ:

**Ο προφήτης Ωσηέ εξαγγέλλει τον λόγο του Κυρίου:
Η αγάπη.**

Ο προφήτης Ωσηέ είναι ο συγγραφέας ενός από τα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης. Στα λόγια του κυριαρχεί ο σχολιασμός της ζωής των ανθρώπων, όταν αυτοί απομακρύνονται από το θέλημα του Θεού. Στην εποχή που έζησε ο Ωσηέ (τον 8ο αιώνα π.Χ.) η απιστία προς τον μόνο και αληθινό Θεό εκφραζόταν με ειδωλολατρία και λατρεία της φύσης και μάλιστα της κλωρίδας. Ο προφήτης στο κείμενό του αφενός εκφράζει τη λύπη του για την κατάντια του λαού, αφετέρου διαβεβαιώνει για το άπειρο έλεος του Θεού, που με υπομονή περιμένει την επιστροφή των ανθρώπων σε Αυτόν. Η μνήμη του τιμάται στις 17 Οκτωβρίου.

Ο προφήτης Ωσηέ (τοιοχογραφία I. M. Βατοπεδίου, Άγιον Όρος).

Απολυτίκιο

Σοφέ προφήτη, με το να δέχεσαι όσα το Πνεύμα θέλει να φανερώσει, έγινες σαν ένας θεϊκός καθρέφτης. Γι' αυτό και κατάφερες να μεταδώσεις στον κόσμο την πρόγνωση όσων επρόκειτο να συμβούν στο μέλλον, όπως ο ήλιος στέλνει τις ηλιαχτίδες του. Ωσηέ ένδοξε, παρακάλεσε τον Χριστό, που είναι ο αληθινός Θεός, να μας δωρίσει το έλεός Του, που είναι πάρα πολύ μεγάλο.

Ωσηέ 6, 4-6: Αλλά ο Κύριος απαντάει: «Τι να σου κάνω, λαέ του Εφραΐμ (Ισραήλ), τι να σου κάνω, λαέ του Ιούδα; Σαν πρώιμη ομίχλη είναι η αγάπη σας, σαν τη δροσιά την πρωινή που φεύγει. [...] Την αγάπη σας θέλω κι όχι θυσίες· να με αναγνωρίσετε για Θεό σας, παρά να μου προσφέρετε ολοκαυτώματα».

Φύλλο εργασίας:

→ Μπορείτε να ενημερωθείτε από τη βιογραφία για το ιστορικό πλαίσιο της εποχής του Προφήτη, να διαβάσετε το Απολυτίκιό* του και να το συσχετίσετε με τη ζωή του.

- ♦ «Σαν πρώιμη ομίχλη είναι η αγάπη σας, σαν τη δροσιά την πρωινή που φεύγει. [...] Την αγάπη σας θέλω κι όχι θυσίες». Τι εννοεί ο Προφήτης με τα λόγια αυτά;
- ♦ Ο προφήτης της «Αγάπης», όπως ονομάστηκε, αναφέρεται στην έλλειψη αγάπης από τους συμπατριώτες του, προς τον Θεό και τους συνανθρώπους τους. Σήμερα ισχύουν τα λόγια του; Τι νομίζετε ότι θα κήρυττε ο προφήτης, αν ζούσε στην εποχή μας.

→ Δημιουργήστε ένα δικό σας κείμενο –διήγημα, ποίημα, μια μικρή δική σας ιστορία–, που να αξιοποιεί τις σκέψεις του Προφήτη με παραδείγματα από την καθημερινή ζωή.

2η ΟΜΑΔΑ:

Ο προφήτης Μιχαΐας και η ειρήνη

Σύγχρονος του προφήτη Ησαΐα (8ος αι. π.Χ.), ο προφήτης Μιχαΐας προφητεύει τη γέννηση του Μεσσία στη Βηθλεέμ (5, 1-3), έναν ασήμαντο τόπο, που θα αναδειχθεί ακριβώς για αυτόν τον λόγο. Εναποθέτει στον ελεήμονα Σωτήρα τη σωτηρία του γένους των ανθρώπων. Ο λόγος του έτσι θεωρείται βαθιά θεολογικός, καθώς μιλάει για τη μετάνοια ως τρόπο επιστροφής στον Θεό. Η μνήμη του τιμάται από την Εκκλησία στις 14 Αυγούστου.

Απολυτίκιο

Σαν όρος που είναι εμφανές σε όλους από την περίοπτη θέση που κατέχει, έτσι και συ είδες από τα πριν την Εκκλησία του Χριστού, θεόπνευστε προφήτη Μιχαΐα. Γι' αυτό και όσοι βρήκαν σ' αυτήν τη σωτηρία τους, βαδίζουν πάνω στα βήματα των εντολών του Κυρίου και εγκωμιάζουν την πανσεβάσμια μνήμη σου.

Ο προφήτης Μιχαΐας (τοιχογραφία Ι. Μ. Διονυσίου, Αγίου Όρους).

- ♦ **Μιχαΐας 5, 1-4:** Αλλά από εσένα, Βηθλεέμ, πόλη της περιοχής όπου κατοικεί η συγγένεια Εφραθά, αν και είσαι μια από τις πιο μικρές πόλεις του Ιούδα, εγώ θα κάνω να προέλθει εκείνος που θα γίνει Άρχοντας του Ισραήλ. Η καταγωγή του είναι πολύ παλιά· ανάγεται στις αρχαίες μέρες

[...] ωστόσο μια γυναίκα γεννήσει το αναμενόμενο παιδί. [...] Όταν έρθει εκείνος, θα τους οδηγήσει και θα τους προστατέψει με τη δύναμή μου, με τη μεγαλειώδη παρουσία του ίδιου του Θεού του. Θα ζήσουν με ασφάλεια, γιατί όλοι οι λαοί της γης θ' αναγνωρίσουν τη μεγαλοσύνη του. Αυτός θα φέρει την ειρήνη.

Φύλλο εργασίας:

→ Μπορείτε να ενημερωθείτε από τη βιογραφία για το ιστορικό πλαίσιο της εποχής του Προφήτη, να διαβάσετε το Απολυτικό* του και να το συσχετίσετε με τη ζωή του.

- ◆ Ο Προφήτης ομιλεί για τον μελλοντικό Μεσσία του Ισραήλ. Σε ποια γεγονότα αναφέρεται προφητικά;
- ◆ Τι περιγράφει και τι οραματίζεται ο Προφήτης για την εποχή του Μεσσία;

→ Εάν ο Προφήτης Μιχαίας ζούσε σήμερα και ύψωνε τη φωνή του στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, για ποια θέματα νομίζετε ότι θα μιλούσε; Δημιουργήστε ένα δικό σας κείμενο –διήγημα, ποίημα, μια μικρή, δική σας ιστορία–, που να αξιοποιεί τις παραπάνω σκέψεις.

3η ΟΜΑΔΑ:

Ο προφήτης Αμώς και η δικαιοσύνη

Ο προφήτης Αμώς έζησε στη Σαμάρεια* σε εποχή ευημερίας, αλλά και ηθικής παρακμής, κατά τον 8ο αιώνα π.Χ. Προανήγγειλε την αιχμαλωσία του Ισραήλ (5, 27). Στο βιβλίο της *Παλαιάς Διαθήκης* που συνέγραψε υμνεί τον Θεό ως Δίκαιο και Άγιο. Η μνήμη του τιμάται από την Ορθόδοξη Εκκλησία στις 15 Ιουνίου.

Απολυτικό*

Πιστό προφήτη, που εποπτεύεις όσα βρίσκονται επάνω (τα θεϊκά πράγματα) σε ανάδειξε, Αμώς, ο Λόγος του Θεού, αφού σε ανέσυρε από βοσκό προβάτων. (Και το έκανε αυτό) γιατί είδε με ευμένεια τον χρηστό (ηθικό) τρόπο της ζωής σου. Γι' αυτό και εσύ όσους ασεβούσαν τους έλεγξες με ανδρεία και πέτυχες τη θεία ζωή με το να υποστείς μαρτυρικό θάνατο.

- ◆ **Αμώς 5, 11 και 14-15:** Ξέρω πόσο πολλές είν' οι ασέβειές σας και τι βαριές οι αμαρτίες σας: Καταπιέζετε τον αδύναμο και τον κλέβετε, όταν του παίρνετε φόρο από το στάρι της σοδειάς του· δέχεστε δωροδοκίες και τον εμποδίζετε να βρει το δίκιο του στο δικαστήριο. Κάντε το καλό και όχι το κακό, για να ζήσετε. Τότε ο Κύριος, ο Θεός του σύμπαντος, θα είναι αληθινά μαζί σας, όπως το ισχυρίζεστε. Αποστραφείτε το κακό και αγαπήστε το καλό και αποκαταστήστε τη δικαιοσύνη στο δικαστήριο. Ίσως ο Κύριος, ο Θεός του σύμπαντος, να σπλαχνιστεί τους επιζώντες απογόνους του Ιωσήφ.

Φύλλο εργασίας:

→ Μπορείτε να ενημερωθείτε από τη βιογραφία για το ιστορικό πλαίσιο της εποχής του Προφήτη, να διαβάσετε το Απολυτικό* του και να το συσχετίσετε με τη ζωή του.

- ◆ Ποιες αναφορές στην κοινωνική δικαιοσύνη μπορούμε να εντοπίσουμε στο παραπάνω απόσπασμα από το βιβλίο του Αμώς;
- ◆ Τι νομίζετε ότι θα κήρυττε ο Προφήτης αν ζούσε στη σημερινή εποχή; Μπορείτε με βάση τις

προηγούμενες διαπιστώσεις σας να εκφράσετε σκέψεις σχετικά με το τι μπορεί ο καθένας μας να κάνει για έναν δικαιότερο κόσμο. Με βάση τα λόγια του Προφήτη, ας δημιουργήσετε ένα κείμενο –διήγημα, ποίημα, μια μικρή, δική σας ιστορία–, με παραδείγματα από την καθημερινή ζωή, στα οποία φαίνεται ότι ο προφητικός λόγος μπορεί να αλλάξει τη νοοτροπία και τη συμπεριφορά των ανθρώπων σήμερα.

4η ΟΜΑΔΑ:

Ο προφήτης Ησαΐας και το μήνυμά του

Ο προφήτης Ησαΐας γεννήθηκε περί το 770 π.Χ. Είναι αυτός που είδε σε όραμα και μας μετέφερε την ψαλμωδία των Σεραφείμ προς τον Θεό «Άγιος, άγιος, άγιος Κύριος Σαβαώθ», που ψάλλουμε ακόμη και σήμερα στη Θεία Λειτουργία. Έζησε τον 8ο αιώνα π.Χ. στην Ιερουσαλήμ. Κηρύττει πως η μόνη ελπίδα και στήριγμα των ανθρώπων είναι ο Θεός και σε Αυτόν με πίστη πρέπει να απευθυνόμαστε. Ο Ησαΐας χαρακτηρίστηκε από τους Πατέρες της Εκκλησίας ως ο «ευαγγελιστής προφήτης», γιατί, αν και έζησε οκτώ αιώνες περίπου πριν την εποχή του Χριστού, προαναγγέλει τον ερχομό Του. Λέγεται ότι εάν διαβάσει κάποιος τις προφητείες του, έχει την αίσθηση ότι διαβάζει τα ίδια τα Ευαγγέλια - η συγγραφή των ευαγγελίων τοποθετείται χρονολογικά τον 1ο αι. μ.Χ.). Η Εκκλησία μας τον εορτάζει κάθε χρόνο στις 9 Μαΐου.

Απολυτικό*

Σαν μία σάλπιγγα που βγάζει φθόγγους μεγάλων ανήγγειλες από πριν την παρουσία του Χριστού στον κόσμο, θαυμαστό προφήτη. Με το να φωτιστείς από τη δύναμη του Παρακλήτου, χάραξες πάνω σε κάλαμο όσα επρόκειτο να συμβούν μελλοντικά. Γι' αυτό και εμείς, Ησαΐα, σε εγκωμιάζουμε με ύμνους.

- ♦ **Ησαΐας 1, 10 και 16 και 17:** Τον λόγο του Κυρίου ακούστε. (...) Λουστείτε κι εξαγιστείτε, να μη βλέπουν τα μάτια μου τις πονηρές σας πράξεις· πάψτε να κάνετε το κακό. Μάθετε το καλό να κάνετε, τη δικαιοσύνη επιδιώξτε, τον καταπιεσμένο βοηθήστε· το δίκιο αποδώστε στο ορφανό, υποστηρίξτε την υπόθεση της χήρας.

Ο Προφήτης Ησαΐας (τοιχογραφία στην Ι. Μ. Αγίου Αρσενίου Χαλκιδικής)

Φύλλο εργασίας:

- Μπορείτε να ενημερωθείτε από τη βιογραφία για το ιστορικό πλαίσιο της εποχής του Προφήτη, να διαβάσετε το Απολυτικό* του, να το ερμηνεύσετε και να το συσχετίσετε με τη ζωή του.
- ♦ Ποια μορφή υποκρισίας στηλιτεύει ο Προφήτης Ησαΐας στην παραπάνω περικοπή από το βιβλίο του; Συναντάμε και σήμερα τέτοιου είδους υποκριτική συμπεριφορά ανάμεσα στους χριστιανούς; Τι νομίζετε ότι θα κήρυττε ο Προφήτης αν ζούσε στη σημερινή εποχή;
- Μπορείτε με βάση τις προηγούμενες διαπιστώσεις σας να δημιουργήσετε ένα δικό σας κείμενο –διήγημα, ποίημα, μια μικρή δική σας ιστορία–, που να αξιοποιεί τις παραπάνω σκέψεις με παραδείγματα από την καθημερινή ζωή, στα οποία φαίνεται ότι ο προφητικός λόγος μπορεί να αλλάξει τη νοοτροπία και τη συμπεριφορά των ανθρώπων σήμερα.

5η ΟΜΑΔΑ:**Ο Προφήτης Ιερεμίας θρηνεί την καταστροφή της Ιερουσαλήμ* (Βαβυλώνιοι - 586 π.Χ.)**

Αχ, αλίμονο, πώς έμεινε έρημη η πόλη, που είχε άλλοτε τόσο πολύ λαό!

Αυτή, που ήταν ονομαστή στα έθνη ανάμεσα, απόμεινε σαν χήρα.

Των πόλεων η πριγκίπισσα υποδουλώθηκε. [...]

Αναστενάζουν όλοι της οι κάτοικοι, ψωμί ζητούν· δίνουν τα στολίδια τους για να βρουν τροφή, έτσι που στη ζωή να κρατηθούν. [...]

Πόλη της Σιών, τα τείχη σου ας φωνάξουν στον Κύριο να σ' ελεήσει.

Άσε να τρέξουν σαν χείμαρρος μέρα και νύχτα ακούραστα τα δάκρυά σου [...] ασταμάτητα [...].

Σήκω πάλι και πάλι μες στη νύχτα και πες τον πόνο σου στον Κύριο.

Ξέχυσε την καρδιά σου σαν νερό μπροστά Του, ύψωσε προς Αυτόν τα χέρια σου και παρακάλεσε για των παιδιών σου τη ζωή...

Οι νέοι της Σιών, που ήταν πολύτιμοι και μέτραγαν το βάρος τους σε καθαρό χρυσάφι, τώρα σαν σκεύη λογαριάζονται πήλινα, σαν κοινά έργα αγγειοπλάστη.

Κολλάει η γλώσσα των βρεφών στον ουρανίσκο από τη δίψα, ψωμί ζητάνε τα παιδιά κι ούτ' ένας δεν υπάρχει να τους δώσει.

Θρήνοι Ιερεμίου 1, 1-11 & 2, 18-19 & 4, 2-4

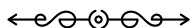

Ο προφήτης Ιερεμίας (ψηφιδωτό δου αι., Άγιος Βιτάλιος Ραβέννας Ιταλία).

Φύλλο εργασίας:

→ Διαβάστε το παραπάνω κείμενο και στη συνέχεια προσέξτε στην εικόνα τον Προφήτη.

- ◆ Τι μπορεί να αντιλαμβάνεται, να σκέφτεται ή να νιώθει ο Προφήτης;
- ◆ Τι θα μπορούσε, ίσως, να πιστεύει;
- ◆ Τι είναι αυτό, για το οποίο πιθανόν να νοιάζεται;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Λύστε το σταυρόλεξο και δείτε πόσα κατανοήσατε.

Η κοινωνική δικαιοσύνη ως αίτημα της εποχής μας και ο προφητικός λόγος

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Πείνα, πόλεμος, αρρώστια, προσφυγιά...

«Η αδικία είναι μεγάλη αμαρτία. Όλες οι αμαρτίες έχουν ελαφρυντικά, η αδικία δεν έχει μαζεύει οργή Θεού. [...] Πώς να κάνουν προκοπή οι άνθρωποι με τόσες αδικίες; [...] Τι κατόρθωσαν σήμερα οι άνθρωποι με τον πολιτισμό; Παλάβωσαν τον κόσμο, μόλυναν την ατμόσφαιρα, τα πάντα. Η ρόδα, αν ξεφύγει από τον άξονα, γυρίζει συνέχεια χωρίς σκοπό. Έτσι και οι άνθρωποι, άμα ξεφύγουν από την αρμονία του Θεού, βασανίζονται! Παλιά υπέφεραν οι άνθρωποι από τον πόλεμο- σήμερα υποφέρουν από τον πολιτισμό. [...] Τότε, ο πόλεμος έφερνε θάνατο. Τώρα, ο πολιτισμός φέρνει αρρώστια».

(Παΐσιου Αγιορείτου, *Με πόνο και αγάπη για τον σύγχρονο άνθρωπο*, Ιερών ησυχαστήριον «Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος», Σουρωτή Θεσσαλονίκης 1998)

→ **Να διαβάσετε ανά δύο συνδυαστικά το παραπάνω κείμενο και να το συσχετίσετε με τις εικόνες.** Στη συνέχεια να γράψετε ένα προσωπικό συναίσθημα ή μια ερώτηση.

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

→ Ο «Προφήτης Ηλίας και η Ελλάδα», από ένα κείμενο του Φώτη Κόντογλου. Φώτης Κόντογλου, *Ασάλευτο θεμέλιο* Πρόλογος - Επιμέλεια: Σαρδελής Κώστας, Εκδόσεις Ακρίτας, Αθήνα 1996.

ΑΓΙΟΙ: ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΚΑΘΕ ΕΠΟΧΗΣ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να προσδιορίζουμε την έννοια της αγιότητας σύμφωνα με την ορθόδοξη Παράδοση.
- Να διαπιστώνουμε από τη μελέτη του βίου τους ότι οι Άγιοι και οι Αγίες είναι άνθρωποι κάθε εποχής, που εφάρμοσαν το θέλημα του Θεού στη ζωή τους.
- Να διακρίνουμε το απόλυτο πρότυπο της αγιότητας στο πρόσωπο της Παναγίας.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ Πολιτεία
- ♦ Συναξάρια
- ♦ προσευχή
- ♦ θαύματα
- ♦ βίωμα

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε:

Πώς οι Άγιοι έγιναν μικρές «εικόνες» του Θεού, διδάσκοντάς μας τι σημαίνει αγιότητα, με βάση τις εντολές αγάπης του Θεού.

Με βάση την εμπειρία μας

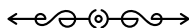
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Δημιουργούμε στον πίνακα (ή τον διαδραστικό) το περίγραμμα ενός ανθρώπου:** Πολλές φορές κάποιον άνθρωπο που τον συναναστρεφόμαστε, τον χαρακτηρίζουμε «**άγιο**», τι εννοούμε συνήθως; Ας καταγράψουμε τα χαρακτηριστικά του στο περίγραμμα.

Αναζητούμε τη σημασία της λέξης:

- ♦ **Άγιος:** είναι αυτός που δεν έχει ηθικές (ή άλλες) ατέλειες, αλλά και ο ιερός, αυτός που σχετίζεται με τη λατρεία του Θεού. Πρόσωπα, που από το Σώμα της Ορθόδοξης Εκκλησίας έχουν ανά τους αιώνες αναγνωριστεί ως Άγια, τιμώνται από τους πιστούς με ευλάβεια. (Γ. Μπαμπινιώτης, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*)

- ♦ Δες την ετυμολογία της λέξης **Άγιος**.

Η αγιότητα ως εφαρμογή του θελήματος του Θεού στη ζωή

Άγιοι το ζωντανό Ευαγγέλιο

Στο γεγονός της αγιότητας, το πρώτο πράγμα που έρχεται στον νου μας είναι ότι ο Άγιος είναι ένας άνθρωπος, του οποίου η ζωή είναι σύμφωνη με το θέλημα του Θεού. Όταν διαβάζει κάποιος για τη ζωή των Αγίων, καταλαβαίνει ότι οι πράξεις τους είναι φανέρωση της πίστης τους.

Οι Άγιοι είναι αυτοί που εφάρμοσαν το Ευαγγέλιο, τηρώντας τις εντολές του Θεού και κυρίως την εντολή: «Ν' αγαπάς τον Κύριο το Θεό σου μ' όλη την καρδιά σου, μ' όλη την ψυχή σου και μ' όλο το νου σου. Αυτή είναι η πρώτη και πιο μεγάλη εντολή. Δεύτερη, εξίσου σπουδαία με αυτήν: ν' αγαπάς τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου. Σ' αυτές τις δύο εντολές συνοψίζονται όλος ο νόμος και οι προφήτες» (Ματθ.22,37-39). Κατ' αυτόν τον τρόπο έδειξαν, ότι την πίστη τη βιώνει κάποιος μέσα από τον τρόπο που ζει.

Άγιοι λέγονται όσοι μέσα από την άσκηση και την προσευχή πετυχαίνουν την καθαρότητα της καρδιάς (Ματθ. 5, 8), φωτίζονται και φθάνουν στη θέωση, δηλαδή την ένωση τους με τον Θεό.

Ρώτησαν κάποτε τον **Άγιο Πορφύριο τον Κουσοκαλυβίτη** πού βρίσκεται η λύση των προβλημάτων των ανθρώπων. Με μια φυσικότητα ο Άγιος απάντησε: «Μα φυσικά στην αγιότητα». «Μα δεν είναι, Γέροντα, αδύνατο στην εποχή μας να γίνει κάποιος Άγιος;». Ο Άγιος απάντησε: «Όχι, αρκεί να σκέφτεσαι διαρκώς τον Θεό» (εννοώντας την προσευχή του Ιησού, δηλαδή το «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησέ με»).

Η αγιότητα στην Καινή Διαθήκη

Κολοσσαείς 1, 9-12: Γι' αυτό κι εμείς, αφότου μάθαμε τα νέα σας, δεν παύουμε να προσευχόμαστε για εσάς και να παρακαλούμε τον Θεό να σας δώσει όλη τη σοφία και τη σύνεση που χαρίζει το Άγιο Πνεύμα, ώστε να γνωρίσετε στην εντέλεια το θέλημά Του. Για να ζείτε με τρόπο αντάξιο του Κυρίου και κατά πάντα ευάρεστο σ' Αυτόν, να έχετε σαν καρπό κάθε λογής καλά έργα και να προοδεύετε στη βαθιά γνώση του Θεού, παίρνοντας δύναμη από τον ισχυρό και δοξασμένο Θεό. Έτσι, σε κάθε περίπτωση θα έχετε υπομονή και μακροθυμία και θα ευχαριστείτε με χαρά τον Θεό και Πατέρα, που μας αξίωσε να έχουμε μερίδιο στην κληρονομία των Αγίων Του, που ζουν μέσα στο φως.

Ο Απόστολος Παύλος (ψηφιδωτό 14ου αι., Μονή της Χώρας, Κωνσταντινούπολη)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Να μελετήσετε ανά δύο τα παραπάνω κείμενα.**
- **Με βάση τα παρακάτω ερωτήματα σκεφτείτε ανά δύο, συζητήσετε και μοιραστείτε στην ολομέλεια της τάξης:**
- Στην *Καινή Διαθήκη* όλοι οι χριστιανοί μιας πόλεως καλούνται Άγιοι: Άγιοι της Κορίνθου, της Εφέσου κ.λπ. **Τι φανερώνει αυτή η προσφώνηση σχετικά με τον σκοπό της ζωής του χριστιανού; Γιατί αποκαλούνται Άγιοι ήδη από αυτή τη ζωή;**
- **Να τα συγκρίνουμε με τις δικές μας απόψεις για τον ποιον θεωρούμε «άγιο» άνθρωπο στην ζωή μας** (σύμφωνα με τη δραστηριότητα στην αρχή της ενότητας), τι θα διαπιστώσουμε;

Διερεύνηση του βίου και του έργου των Αγίων, όπως κατανοείται στην Παράδοση της Εκκλησίας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Οι Άγιοι στα Συναξάρια* και στους Ύμνους

→ Να χωριστείτε σε πέντε (5) ομάδες και να δουλέψετε συνεργατικά με τα σχετικά κείμενα και τα φύλλα εργασίας. Τέλος να παρουσιάσετε τα αποτελέσματά της δουλειάς σας στην ολομέλεια της τάξης.

1η ΟΜΑΔΑ: Από τη ζωή του Αγίου Παΐσιου

Απολυτίκιον, ήχος πλ. α΄

«Της ενθέου αγάπης το πυρ δεξάμενος,
υπερβαλλούση ασκήσει εδόθης όλος Θεώ,
και παράκλησις πολλών ανθρώπων γέγονας
λόγοις θείοις νουθετών, προσευχαίς
θαυματοργών, Παΐσιε θεοφόρε.
Και νυν πρεσβεύεις απαύστως
υπέρ παντός του κόσμου, Όσιε»

Με την υπερβολική σου άσκηση αφιέρωσες τον εαυτό σου ολοκληρωτικά στον Θεό και με τους λόγους σου έγινες παρηγοριά σε πολλούς ανθρώπους, νουθετώντας τους με θεϊκές συμβουλές και κάνοντας θαύματα με τις προσευχές σου, θεοφόρε Παΐσιε. Και τώρα πρεσβεύεις, Όσιε, για όλο τον κόσμο αδιάκοπα.

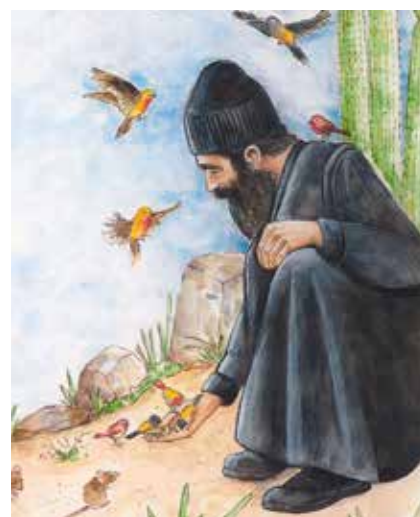

Ο Άγιος Παΐσιος: αγιότητα, θαύματα, αγάπη για τον άνθρωπο

Ο Άγιος Παΐσιος (1924-1994) είναι ένας από τους πιο αγαπητούς αγίους της σύγχρονης εποχής. Η σοφία, η διάκριση και τα θαύματά του τον έκαναν να είναι πνευματικός φάρος για πολλούς ανθρώπους σήμερα. Από μικρή ηλικία διακρινόταν για την ευλάβεια, την ευαισθησία και την αγάπη του για τον Θεό και τους ανθρώπους. Αποφάσισε να αφιερώσει τη ζωή του στο Θεό, όταν σε νέος επισκέφθηκε για πρώτη φορά το Άγιο Όρος, όπου γνώρισε την πνευματική ατμόσφαιρα και ησυχία που επικρατούσε εκεί.

Παρά την επιθυμία του για απομόνωση, ο Άγιος δεν έπαυε να δέχεται με αγάπη και κατανόηση όσους κατέφευγαν σε αυτόν. Οι συμβουλές του κάλυπταν ποικιλία θεμάτων, καλύπτοντας όλο το φάσμα των καθημερινών προκλήσεων και τα προβλημάτων των ανθρώπων.

Ένα από τα ξεχωριστά χαρίσματα του Αγίου Παΐσιου ήταν η ικανότητά του να διαβάζει τις καρδιές των ανθρώπων. Με τη Χάρη του Αγίου Πνεύματος, ο Άγιος μπορούσε να διακρίνει τις αδυναμίες, τους πειρασμούς και τις εσωτερικές μάχες των πιστών, προσφέροντάς τους την κατάλληλη πνευματική καθοδήγηση και υποστήριξη. Ο Άγιος είχε το θείο χάρισμα να θεραπεύει ασθένειες, και να προσφέρει λύσεις σε δυσεπίλυτα προβλήματα. Οι ιάσεις αυτές δεν ήταν απλώς σωματικές,

Ο Άγιος Παΐσιος, εικονογράφηση
Αγγελική Δελεχά

αλλά και πνευματικές, καθώς οι θεραπευμένοι βίωναν μια βαθιά εσωτερική μεταμόρφωση και στροφή προς τον Θεό. Τα θαύματα του Αγίου Παΐσιου δεν περιορίζονταν μόνο στην εποχή της επίγειας ζωής του, αλλά συνεχίζονται αδιάλειπτα μέχρι και σήμερα. Αναρίθμητοι πιστοί καταφεύγουν στη μεσιτεία και την προστασία του Αγίου, αναζητώντας θεραπεία, παρηγοριά και καθοδήγηση. Και ο Άγιος, πάντοτε ανταποκρίνεται στις προσευχές και τις επικλήσεις τους, επιτελώντας θαυμαστά σημεία και αποδεικνύοντας τη διαχρονική του παρουσία στη ζωή της Εκκλησίας.

Φύλλο εργασίας

→ **Να μελετήσετε συνεργατικά το Απολυτίκιο*, το παραπάνω κείμενο, όπως και από το ψηφιακό αρχείο τα σχετικά κείμενα.**

- ♦ Να διατυπώσετε τα κυριότερα στοιχεία, που χαρακτηρίζουν την **αγιότητα** του (κεντρική έννοια), φτιάχνοντας έναν εννοιολογικό χάρτη με τα χαρίσματά του και την προσφορά του (δευτερεύουσες έννοιες, που συνδέονται με την κεντρική)

2η ΟΜΑΔΑ: Τα υποδείγματα της αγιότητας

- ♦ Πώς γίνεται κανείς από αμαρτωλός δίκαιος; Οι Βίοι των Αγίων θα μας το εξηγήσουν!

Άγιος Μωυσής ο Αιθίοψ

(με στοιχεία από το βιβλίο: Αγίου Νικολάου Βελιμίροβιτς, *Ο Πρόλογος της Αχρίδος*, τόμος 8, εκδόσεις Άθως)

Ο άγιος Μωϋσής γεννήθηκε στην Αιθιοπία. Ήταν ρωμαλέος (δυνατός) στο σώμα και ριψοκίνδυνος. Στον κόσμο που ζούσε ήταν ληστής και αρχηγός ληστοςυμμορίας. Κάποτε άρχισε να νιώθει τύψεις συνειδήσεως και μετανόησε για τα αμαρτήματά του. Τότε αποφάσισε να γίνει μοναχός. Πήγε σε ένα μοναστήρι βαθιά μέσα στην έρημο και εκεί διαβίωσε ασκητικά σύμφωνα με τους κανόνες του μοναστηριού. Άκουγε τις διδαχές των αγίων Αββάδων (Πατέρων) και ωφελείτο πάρα πολύ.

Είχε πολλούς πειρασμούς και γι' αυτό ο Γέροντάς του τον συμβούλεψε να κάνει αυστηρή νηστεία και να προσεύχεται άγρυπνος όλη τη νύχτα. Τότε απέκτησε και τη συνήθεια να φέρνει νερό από μεγάλες αποστάσεις για τους ασκητές που είχαν μεγάλη ηλικία. Έπειτα από αγώνες έξι ετών απαλλάχθηκε από τους πειρασμούς που τον ενοχλούσαν. Τελείωσε τη ζωή του μαρτυρικά μαζί με άλλους έξι μοναχούς από βάρβαρους επιδρομείς. Ένας από τους αδελφούς του μοναστηριού, που έμενε κρυμμένος εκεί κοντά, είδε επτά ολόφωτα στεφάνια να κατεβαίνουν από τον ουρανό και να στεφανώνουν τους επτά μάρτυρες, (με στοιχεία από το βιβλίο: Αγίου Νικολάου Βελιμίροβιτς, *Ο Πρόλογος της Αχρίδος*, τόμος 8, εκδόσεις Άθως).

Φύλλο εργασίας

→ **Να διαβάσετε τον Βίο του Αγίου Μωυσή του Αιθίοπα.**

- ♦ Ποιο είναι το βασικό στοιχείο της ζωής του συγκεκριμένου Αγίου;
- ♦ Τι σε παραξενεύει περισσότερο;
- ♦ Τι θαυμάζεις περισσότερο;:

→ **Με βάση τις απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα να αποδώσετε περιληπτικά τον τρόπο, με τον οποίο κατόρθωσε την αρετή και την αγιότητα.**

3η ΟΜΑΔΑ: Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος: Ο ευκολότερος δρόμος για την αρετή

Να μη βλέπει κανείς τους κόπους μόνο, αλλά και τα βραβεία μαζί με τους κόπους και όχι το καθένα ξεχωριστά. Όταν, λοιπόν, πρόκειται να δώσεις ελεημοσύνη, μη σκέπτεσαι τη δαπάνη των χρημάτων, αλλά την απόκτηση της δικαιοσύνης: «Σκόρπισε χρήματα, έδωσε στους φτωχούς, η δικαιοσύνη του μένει στους αιώνες των αιώνων». Μη βλέπεις τον πλούτο σου, που λιγοστεύει, αλλά τον θησαυρό που αυξάνει. Αν νηστεύεις, μη σκέπτεσαι την ταλαιπωρία που προξενεί η νηστεία, αλλά την άνεση που προέρχεται από την ταλαιπωρία. [...]

Έτσι και οι κυβερνήτες βλέπουν μπροστά στα κύματα τα λιμάνια, μπροστά στα ναυάγια τα εμπορεύματα, μπροστά στα δεινά της θάλασσας τα αγαθά μετά τη θάλασσα.

(Ιωάννου Χρυσοστόμου, *Εγκώμιον εις τους αγίους πάντας τους εν όλω τω κόσμω μαρτυρήσαντας*) (PG 50, σελ. 705-712)

Φύλλο εργασίας

→ **Ας συμβουλευτούμε το κείμενο του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου.**

♦ Ποιες δυσκολίες υπάρχουν στη σημερινή εποχή και κοινωνία, για να φθάσουμε στην αγιότητα; Τι κερδίζουμε, αν τις ξεπεράσουμε;

→ **Ας παρατηρήσουμε προσεκτικά τη διπλανή εικόνα και ας αναρωτηθούμε:** Τι βλέπουμε; Τι σκεφτόμαστε γι' αυτό που βλέπουμε;

→ **Με βάση τις απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα,** να δημιουργήσετε ένα συνοπτικό, ενιαίο κείμενο και να το παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.

Οι Άγιοι Πάντες (φορητή εικόνα, Φιλιππούπολη/Πλοβντίβ Βουλγαρίας).

4η ΟΜΑΔΑ: Η αγιότητα στη λειτουργική παράδοση

Τους χριστιανούς καλεί ο Θεός να γίνουν όμοιοι Του. Τους έδωσε λ.χ. την εντολή - προτροπή: «*Να γίνεσαστε άγιοι, γιατί Εγώ είμαι Άγιος*». Αυτό μπορούν να το καταφέρουν, αν η ζωή τους συμμορφώνεται με τις εντολές αγάπης του Θεού. Τότε ο Θεός στέλνει τη χάρη Του, η οποία πράγματι τους αγιάζει με τη δική τους συνεργασία και προσπάθεια.

Γιατί ο Κύριος ήδη έχει τονίσει μέσα από τους λόγους Του ότι μόνο ενωμένοι μαζί Του είναι δυνατή και η δική τους αγιότητα, μέσα από τη συμμετοχή τους στα μυστήρια της Εκκλησίας και ιδιαίτερα μέσα από στη θεία Ευχαριστία.

Έτσι, λίγο πριν κοινωνήσουν, ο Ιερέας υψώνει το Τίμιο Σώμα του Κυρίου και λέγει πως τ' άγια δίνονται μόνο στους αγίους, δηλαδή το Σώμα και το Αίμα του Χριστού, που είναι άγια, προσφέρονται στα μέλη της Εκκλησίας.

Σε αυτή την προσφώνηση οι συμμετέχοντες στη θεία Ευχαριστία, ακούγοντας τον Ιερέα να τους αποκαλεί αγίους, απαντούν με ταπείνωση, ότι δεν είναι άξιοι, γιατί Άγιος είναι μόνο ο Χριστός. Όμως ο Θεός καλεί στην αγιότητά Του τους πιστούς που αγωνίζονται να βαδίσουν την οδό της αγιότητας, ενισχυόμενοι με τα θεία μυστήρια που είναι πηγή αγιασμού.

Κατ' αυτόν τον τρόπο η θεία Ευχαριστία γίνεται πράγματι η κατ' εξοχήν «κοινωνία Αγίων».

Φύλλο εργασίας

→ **Αφού μελετήσουμε το παραπάνω θεολογικό κείμενο**, όπου αναλύεται η ευχή: «**τα Άγια τοις Αγίοις**» - «**Εις Άγιος...**», ας προσπαθήσουμε να το επεξεργαστούμε συνεργατικά, απαντώντας στις εξής ερωτήσεις:

- ♦ Τι προσφέρεται και σε ποιους στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας;
- ♦ Πού γίνεται;
- ♦ Ποιοι είναι όμως πραγματικά άξιοι να γίνουν Άγιοι;
- ♦ Πώς γίνονται Άγιοι;
- ♦ Γιατί κατά τη γνώμη σας είναι σημαντικό να γίνουμε Άγιοι;

Άγγελος Κυρίου
(τοιχογραφία Ι. Μ. Βατοπεδίου,
Άγιον Όρος).

5η Ομάδα: Παναγία, η Πλατυτέρα των ουρανών

Σε όλους τους ναούς στην κόγχη του Ιερού εικονίζεται η Παναγία, που φέρει στην αγκαλιά της τον Χριστό. Η εικόνα έχει τίτλο «Πλατυτέρα των ουρανών».

Ας θυμηθούμε κάποιες από τις εκατοντάδες επωνυμίες της Παναγίας: Αγία Ζώνη, Αγία Σκέπη, Παναγία της Τήνου, Παναγία Τριχερούσα, Παναγία Γοργοεπήκοος, Ζωοδόχος Πηγή, Κυρία των Αγγέλων...

Η Πλατυτέρα των Ουρανών
(τοιχογραφία Ι. Μ. Διονυσίου, Άγιον Όρος)

Φύλλο εργασίας

→ **Γιατί ονομάζεται έτσι η Παναγία; Τι φανερώνει αυτός ο τίτλος σχετικά με την τιμή που της αποδίδεται;**

→ **Μελετήστε τον βίο της Παναγίας**, στο ψηφιακό αρχείο και συζητήστε τι φανερώνει για εμάς η ζωή της.

- ♦ Αναζητήστε στο διαδίκτυο διάφορα προσωνύμια της Θεοτόκου. Από πού προέρχονται; Τι φανερώνουν όσον αφορά την προστασία, που μας παρέχει η Θεοτόκος;

Ατομικό δελτίο εξόδου:

- Κάτι καινούργιο που έμαθα:
- Χάρηκα που
- Θα εφαρμόσω στη ζωή μου
- Τι ήταν σ' αυτό το μάθημα νέο ή έκπληξη για μένα;
- Θα ήθελα ακόμα περισσότερες διευκρινίσεις για
- Ένα πράγμα, που μου κέντρισε το ενδιαφέρον και θα ήθελα να το μελετήσω με περισσότερες λεπτομέρειες στο μέλλον:

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

- **Αναζητήστε στην περιοχή που κατοικείτε εικόνες, προσκυνήματα ή Ιερές Μονές αφιερωμένες στην Παναγία ή σε Αγίους.** Έχουν κάποια επωνυμία ιδιαίτερη και με ποια ιστορικά γεγονότα σχετίζεται η επωνυμία αυτή;
- **Δημιουργήστε με την τεχνική powerpoint ηλεκτρονικά ή με τη μορφή λευκώματος ένα βιβλίο με τις εικόνες της Παναγίας ή των Αγίων της περιοχής σας.**

Διδακτική Ενότητα 3.3.

ΜΝΗΜΗ ΑΓΙΩΝ: ΠΡΟΤΥΠΑ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε (δύο διδακτικές ώρες):

- Να προσδιορίζουμε ως αυθεντικό τρόπο εορτής των Αγίων τη μίμηση της ζωής τους σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο.
- Να διαπιστώνουμε μέσα από παραδείγματα νεοφανών Αγίων ότι η Εκκλησία αναδεικνύει διαρκώς πρότυπα ανθρώπων, που εφάρμοσαν τον ευαγγελικό τρόπο ζωής στον βίο και στα έργα τους.
- Να ανακαλύπτουμε πρότυπα πνευματικής ζωής και δράσης στους βίους των Αγίων ως στάσεις ζωής με κοινωνικές και οικουμενικές προοπτικές.
- Να αναγνωρίζουμε πτυχές της αγιότητας και του έργου Αγίων της Εκκλησίας με σημαντική συμβολή στην επιστήμη, στην παιδεία και στον πολιτισμό.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ μνήμη
- ♦ λειτουργικός χρόνος
- ♦ μίμηση
- ♦ παράδειγμα
- ♦ γιορτές

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Τη σημασία των εορτών των Αγίων και τη μίμηση της ζωής τους, μέσα από το παράδειγμα σύγχρονων μορφών νεοφανών Αγίων.

Το έργο Αγίων της Εκκλησίας σε θέματα παιδείας και πολιτισμού.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Να δώσετε, ανά δύο, έναν δικό σας ορισμό για τις λέξεις «**μνήμη**» και «**μνημονεύω**» και να τις συσχετίσετε με την λέξη «**γιορτή**».
- Να διαμορφώσετε κοινή άποψη που να σας εκφράζει, να την καταγράψετε και να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.

Διερεύνηση της σημασίας της μνήμης των Αγίων

Μνήμη Αγίων και νόημα των εορτών τους

Οι χριστιανικές γιορτές, έχουν έναν πανηγυρικό χαρακτήρα, μέσα σ' ένα κλίμα χαράς για τον/την τιμώμενο/η Άγιο/Αγία. Κυρίως είναι γεγονότα που ξεπερνούν τον χώρο και τον χρόνο. Έχουν καθιερωθεί για να μπορούν οι άνθρωποι να θυμούνται τα γεγονότα εκείνα, μέσα από τα οποία ο Θεός πραγματοποίησε τη σωτηρία του ανθρώπου. Οι γιορτές επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο, για να έχουν οι άνθρωποι διαρκώς την ευκαιρία να βλέπουν προς την αιωνιότητα. Για τον λόγο αυτόν οι γιορτές

έχουν μεγάλη σημασία και δεν είναι απλά ευκαιρία ψυχαγωγίας και ξεκούρασης. Είναι υπενθύμιση του αληθινού προορισμού του ανθρώπου, που πλάστηκε για να γίνει Άγιος.

«Κύριε, με την ευκαιρία της μνήμης των Αγίων σου όλη η κτίση εορτάζει. Οι ουρανοί χαίρονται μαζί με τους αγγέλους και η γη ευφραίνεται μαζί με τους ανθρώπους»

Από τον Εσπερινό της Πέμπτης της Τυρινής.

Εάν ανοίξουμε ένα ημερολόγιο θα διαπιστώσουμε ότι για την κάθε ημέρα τιμώνται άγια πρόσωπα με γιορτές;

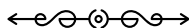
- Για ποιο λόγο έχουν καθιερωθεί;
- Για ποιο λόγο επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο;
- Γιατί οι γιορτές έχουν μεγάλη σημασία και δεν είναι απλά ευκαιρία ψυχαγωγίας και ξεκούρασης;

Αρκεί και μόνο μια τυπική μνημόνευσή τους και συμμετοχή στη γιορτή του Αγίου;

- Με ποιον τρόπο καλείται ο άνθρωπος να γιορτάζει τους Αγίους;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ένα «**συναίσθημα**» μπροστά σ' έναν απ' τους αγιογραφημένους αγίους/ες ενός ναού ή σε μία εικόνα τους:

Νεοφανείς Άγιοι της Εκκλησίας: Ζωή με τον Χριστό και κοινωνική δράση

Γνωρίσματα συγχρόνων Αγίων

Οι Άγιοι της σύγχρονης Ορθόδοξης ιστορίας μας χαρακτηρίζονται από μια αξιοθαύμαστη ενότητα Πίστης και Ζωής με τους προγενέστερους Αγίους, που αποτελεί φυσικό επακόλουθο της ισχυρής και αληθινής χριστιανικής πίστης. Η ζωή και η δράση των Αγίων φανερώνουν έμπρακτα τη δράση του πανάγαθου και πάνσοφου Αγίου Πνεύματος στη ζωή της Εκκλησίας μας.

- ♦ Η σύγχρονη εποχή μας ευλογήθηκε από τον Θεό να αναδείξει μεγάλους Αγίους, με υψηλό πνευματικό ανάστημα, σαν της παλιάς εποχής. Κάποιοι από αυτούς είναι λιγότερο και άλλοι περισσότερο γνωστοί και υπάρχει πληθώρα Αγίων, ενταγμένων –επισήμως ή όχι– στο εορτολόγιο της Εκκλησίας μας.
- ♦ Ο Γέροντας Εφραίμ ο Κατουνακιώτης, ο Γέροντας Φιλόθεος Ζερβάκος, ο Γέροντας Αμφιλόχιος της Πάτμου, ο Άγιος Νικόλαος ο Πλανάς, ο Άγιος Νικηφόρος ο Λεπρός, είναι μόνο μερικοί από αυτούς. Ωστόσο, ιδιαίτερο λόγο θα κάνουμε για τις τρεις πιο γνωστές, σύγχρονες μορφές Αγίων, τον Πορφύριο, τον Παΐσιο και τον Ιάκωβο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Θέμα: Οι νεοφανείς (που εμφανίστηκαν πρόσφατα) Άγιοι της Εκκλησίας, πρότυπα ανθρώπων στην εποχή μας – μελετώντας τον βίο και τα έργα τους.

→ Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να επεξεργαστεί τα σχετικά κείμενα με το αντίστοιχο φύλλο εργασίας και στη συνέχεια να παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης τα αποτελέσματα της ομαδικής εργασίας.

1η ΟΜΑΔΑ: Ο Άγιος Γέροντας Πορφύριος (Όσιος Πορφύριος, Γέρων Πορφύριος)

Αποφθέγματα Αγίου Πορφυρίου

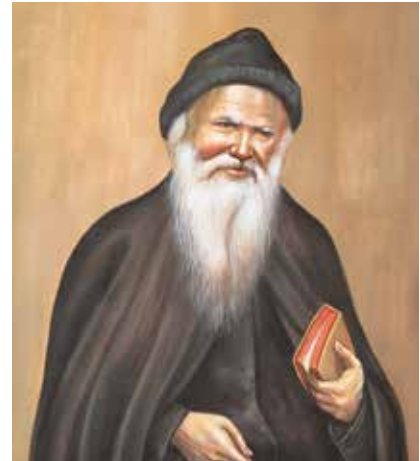
α. Όταν η ψυχή του ανθρώπου είναι ταραγμένη, τότε είναι ταραγμένη και η λογική του. Γι' αυτό και δεν μπορεί να βλέπει καθαρά. Όταν όμως η ψυχή είναι σε ήρεμη κατάσταση, τότε είναι λογικός και βλέπει καθαρά. (Δηλαδή: ο ταραγμένος άνθρωπος δεν μπορεί να κρίνει λογικά).

β. Η ψυχή του ανθρώπου έχει τόσο βάθος, που μόνο ο Θεός τη γνωρίζει. (Έχουμε μέσα μας τεράστιες, άγνωστες και σε εμάς τους ίδιους «περιοχές», ο Θεός όμως σαν στοργικός Πατέρας γνωρίζει τους ανθρώπους, όπως ο πατέρας γνωρίζει τα παιδιά του).

γ. Αντί να προσπαθούν να διώχνουν τα σκοτάδια οι άνθρωποι, μπορούν να κάνουν κάτι καλύτερο. Να ανάψουν το Φως και θα φύγουν μόνα τους. Τότε και ο Χριστός θα έλθει να κατοικήσει μέσα τους. (Όπως όταν έρχεται το φως φεύγει το σκοτάδι, έτσι και όταν έρχεται ο Χριστός φεύγει το πνευματικό σκοτάδι).

δ. Όταν ο Χριστός έλθει μέσα στον άνθρωπο, τότε ζει το καλό, το βιώνει. Βιώνει την αγάπη για όλον τον κόσμο. Και έτσι εξαφανίζεται το μίσος, το κακό και η αμαρτία. Δεν βρίσκουν θέση μέσα.

Από το βιβλίο του Κωνσταντίνου Γιαννιτσιώτη, *Κοντά στον Γέροντα Πορφύριο, (Ένα πνευματικοπαίδι του θυμάται, των εκδόσεων Ιερού Γυναικείου Ησυχαστηρίου «Μεταμόρφωσις τους Σωτήρος», Αθήναι 1995.*

Ο Άγιος Πορφύριος (από το βιβλίο *Ήταν κάποτε παιδιά, Ο Άγιος Πορφύριος, της Άννας Ιακώβου, εκδόσεις Άθως*).

Βίος Αγίου Πορφυρίου

Φύλλο εργασίας:

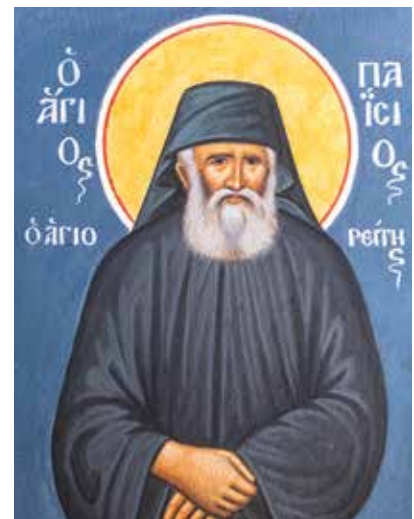
- Να διαβάσετε παραπάνω τον Βίο και τα αποφθέγματα (συμβουλές) του Αγίου Πορφυρίου και, στη συνέχεια να εκφράσετε απόψεις και τοποθετήσεις πάνω σ' αυτά, στην ομάδα σας.
- Εάν είχατε την ευκαιρία να τον συναντήσετε, τι θα θέλατε να τον ρωτήσετε;
- Να δημιουργήσετε έναν κατάλογο με ερωτήσεις και να τον παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.

2η ΟΜΑΔΑ: Ο Άγιος Γέροντας Παΐσιος

Ο Άγιος και οι νέοι.

Ο Άγιος Παΐσιος ενδιαφερόταν πολύ για τους νέους, τους αγαπούσε πραγματικά και προσευχόταν γι' αυτούς. Τους αγαπούσε πραγματικά σαν παιδιά του. Έπασχε και συμπονούσε μαζί τους. Στο κελί του έτρεχαν νέοι να πάρουν τις συμβουλές του για να συνεχίσουν την πορεία της ζωής τους. Αυτοί μπορεί να ήταν παραστρατημένοι, με διάφορα προβλήματα, μπερδεμένοι, απελπισμένοι. Μετά την επίσκεψή τους στον άγιο αποφάσιζαν να αλλάξουν ζωή, να διορθωθούν.

Ο Άγιος Παΐσιος (τοιογραφία Ι. Μ. Αγίου Αρσενίου Χαλκιδικής).

Έτσι με τη σειρά τους γίνονταν κήρυκες μετανοίας στους φίλους τους, που τους έφερναν μαζί τους για να δουν τον Γέροντα. Είχε το χάρισμα από τον Θεό να δίνει στον καθένα αυτό που του ζητούσε ως θεραπεία των προβλημάτων του. Όλοι ένιωθαν την αγιότητα του, την αγάπη του και την προσευχή του να τους στηρίζει και έτσι οδηγούνταν στη μετάνοια. Έκαναν αρχή μιας νέας ζωής.

(Από το βιβλίο του Ιερομονάχου Ισαάκ, *Βίος Γέροντος Παΐσιου του Αγιορείτου*, Στ' έκδοσις, Άγιον Όρος 2008, σελ. 322).

Βίος Αγίου Παΐσιου

Φύλλο εργασίας:

- **Ας διαβάσετε τον Βίο του Αγίου Παΐσιου και το παραπάνω κείμενο (Ο Άγιος και οι νέοι).**
Στη συνέχεια να απαντήσετε συνεργατικά στις ερωτήσεις:
- ♦ Πώς βλέπετε τη σχέση του με τους νέους, που τον επισκέπτονταν για να ζητήσουν συμβουλή και στήριξη.
- ♦ Εάν είχατε την ευκαιρία να συναντήσετε έναν «Άγιο» όπως ο Παΐσιος, τι θα θέλατε να τον ρωτήσετε;
- **Να δημιουργήσετε έναν κατάλογο με ερωτήσεις και να τον παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης**

3η ΟΜΑΔΑ: Άγιος Ιάκωβος Τσαλίκης

«Το ότι η Εκκλησία συνεχίζει να γεννά Αγίους είναι το πιο ελπιδοφόρο μήνυμα για τους πιστούς. Και είναι οι Άγιοί μας συμπαραστές, προστάτες, βοηθοί και σκεπαστές στον καθημερινό μας αγώνα, μεσίτες προς τον Ουράνιο Πατέρα μας και οι πνευματικοί μας οδοδείκτες για τη Βασιλεία των Ουρανών».

(Από τον πρόλογο του βιβλίου *Ένας σύγχρονος άγιος – ο άγιος Ιάκωβος Τσαλίκης*, εκδ. Ι. Μ. Οσίου Δαβίδ του Γέροντος, Λίμνη Ευβοίας, 2020, σσ. 22 και 25)

Ο Όσιος Ιάκωβος, γέννημα της πολύπαθης και αγιο-τόκου (τίκτω = γεννώ) Μικράς Ασίας, ανατράφηκε με αγάπη και αρχές αρεστές στον Θεό από την ευλογημένη οικογένειά του. Διέμεινε σαράντα χρόνια στην Ιερά Μονή του Οσίου Δαβίδ, αφού προηγουμένως έζησε σύμφωνα με το Ευαγγέλιο στον κόσμο τριάντα δύο χρόνια. Αγάπησε και διακόνησε τον Θεό και τον άνθρωπο από τη νεότητά του έως το γήρας. Στη Μονή και στο Ασκητήριο του Οσίου Δαβίδ συνέχισε εντατικά την άσκησή του. Αγάπησε πολύ και μιμήθηκε τον Όσιο Δαβίδ, βαδίζοντας στα ίχνη του. Εργαζόταν, νήστευε, αγρυπνούσε σαν υπεράνθρωπος και ήταν υπάκουος σαν άγγελος. [...] Με τα χαρίσματα της προοράσεως* και της διακρίσεως* γνώριζε τον κάθε άνθρωπο ακριβώς πώς ήταν. Τον προσείλκυε με την αγάπη του και σιγά-σιγά τον βοηθούσε να βγάλει από μέσα του τα πάθη, τις αδυναμίες, τις αμαρτίες. [...] Με το ιαματικό (θεραπευτικό) χάρισμα, που του έδωσε ο Θεός, ευεργετήθηκαν πολλοί πάσχοντες

Ο Άγιος Ιάκωβος (από το βιβλίο *Ήταν κάποτε παιδιά*, Ο Άγιος Ιάκωβος Τσαλίκης, της Άννας Ιακώβου, εκδόσεις Άθως).

Βίος Αγίου Ιακώβου Τσαλίκη

αδελφοί. Είχε βεβαίως και το χαρακτηριστικό όλων των Αγίων: Ήταν πολύ αυστηρός με τον εαυτό του και επιεικής με τους άλλους.

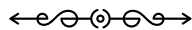
(Από τον πρόλογο του βιβλίου Ένας σύγχρονος άγιος – ο άγιος Ιάκωβος Τσαλίκη, εκδ. Ι. Μ. Οσίου Δαβίδ του Γέροντος, Λίμνη Ευβοίας, 2020, σσ. 22 και 25)

Φύλλο εργασίας:

- ♦ Με βάση τα παραπάνω κείμενα ας δώσετε ένα σχεδιάγραμμα των χαρισμάτων του Αγίου Ιακώβου Τσαλίκη σε ένα χαρτόνι, αναρτώντας το σε πίνακα της τάξης.

Ας συζητήσουμε όλοι μαζί:

→ Τι σε παραξενεύει περισσότερο; Τι θαυμάζεις περισσότερο;

Άγιοι, πρότυπα του αληθινού ανθρώπου, που μιμήθηκαν τον Χριστό στον βίο και στα έργα τους

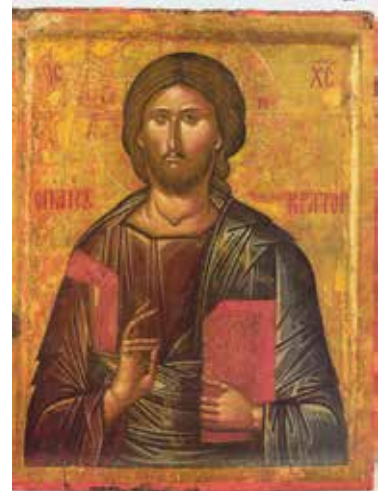
Μνήμη Αγίων και λειτουργικός χρόνος

Οι Άγιοι πρεσβεύουν αδιάκοπα προς τον Θεό για τη σωτηρία των ανθρώπων. Γι' αυτό τον λόγο η συμμετοχή στη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας είναι μια διαρκής παρότρυνση προς τους ανθρώπους να μιμηθούν τους Αγίους, ώστε να απολαύσουν μαζί με εκείνους τα αγαθά της ουράνιας Βασιλείας, που υποσχέθηκε ο Χριστός.

«Άγιοι γίνεσθε, ότι εγώ Άγιος ειμί»,

Δηλαδή: να γίνετε άγιοι, γιατί εγώ είμαι άγιος (Α΄ Πέτρ. 1, 16).

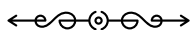
Ο δε Απόστολος Παύλος απευθύνει ένα κάλεσμα στους ανθρώπους της Εκκλησίας της Κορίνθου, αλλά και στον άνθρωπο της κάθε εποχής: «Μιμηθείτε εμένα, όπως κι εγώ μιμούμαι τον Χριστό» (Α΄ Κορ. 11, 1).

Ο Χριστός Παντοκράτωρ (φορητή εικόνα, Ι. Μ. Βατοπεδίου, Άγιον Όρος)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Τι άραγε εννοεί ο Απόστολος Παύλος; Ποια είναι εκείνα τα χαρακτηριστικά των Αγίων, που καλούμαστε ελεύθερα να μιμηθούμε στην **προσωπική και κοινωνική μας ζωή** και με ποιον σκοπό;
- Να δημιουργήσετε ένα περίγραμμα ανθρώπου στον πίνακα και να συμπληρώσετε τα «**χαρακτηριστικά ενός Αγίου**»;

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Παρατηρήστε την εικόνα:

- ◆ Τι βλέπετε;
- ◆ Τι σκέφτεστε γι' αυτό που βλέπετε;
- ◆ Σε τι θα μπορούσε να σας οδηγήσει αυτή η παρατήρηση;

Απολυτικό των Τριών Ιεραρχών.

Τους τρεις μεγίστους φωστήρας της Τρισηλίου Θεότητας, τους την οικουμένην ακτίσι, δογμάτων θείων πυρσεύσαντας· τους μελιρρύτους ποταμούς της σοφίας, τους την κτίσιν πάσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας· Βασίλειον τον μέγα, και τον θεολόγον Γρηγόριον, συν τω κλεινώ Ιωάννη, τω την γλώτταν χρυσορρήμονι· πάντες οι των λόγων αυτών ερασταί, συνελθόντες ύμνοις τιμήσωμεν· αυτοί γαρ τη Τριάδι, υπέρ ημών αεί πρεσβεύουσιν.

Μετάφραση

Όλοι όσοι θαυμάζουμε τους λόγους των τριών μεγάλων Φωστήρων της τρισυπόστατης θεότητας, δηλαδή τον Μέγα Βασίλειο, τον Γρηγόριο το θεολόγο και τον ξακουστό Ιωάννη που το στόμα του έβγαζε χρυσούς λόγους (για την ωραιότητα των λόγων του), για χάρη τους ας συγκεντρωθούμε (στην Εκκλησία) με έναν κοινό σκοπό, να τους τιμήσουμε με ύμνους. Γιατί αυτοί φώτισαν την οικουμένη με θείες διδασκαλίες. Γιατί σαν ποταμοί σοφίας πότισαν όλη την κτίση με τα άγια νερά της θεογνωσίας και γιατί αυτοί μεσολαβούν και παρακαλούν για μας πάντα την Αγία Τριάδα.

«Τους τρεις μεγίστους φωστήρας»

Η προσφορά των τριών Ιεραρχών στην Παιδεία

Οι Τρεις Ιεράρχες είναι από τους πιο σημαντικούς Αγίους, με προσφορά στα Γράμματα και τον Πολιτισμό. Υπάρχουν, καθώς γνωρίζουμε, Άγιοι, που, ενώ είχαν τη φώτιση και τη σοφία του Θεού, εντούτοις δεν είχαν σπουδάσει τη λεγόμενη «θύραθεν παιδεία»*. Αυτό γινόταν και στην αρχαία εποχή, αλλά γίνεται και σήμερα, όπως λ.χ. ο Άγιος Πορφύριος, που είχε πάει μέχρι την Δ' Δημοτικού σχολείου. Όμως, οι Τρεις Ιεράρχες είναι από τους Αγίους που συνδύασαν στο πρόσωπό τους την άρτια μόρφωση (στα γράμματα της εποχής τους) με την πίστη στον Θεό και βίο σύμφωνο με τη διδασκαλία του Ευαγγελίου. Γι' αυτό και τους θεωρούμε υποδείγματα για την ελληνορθόδοξη Παιδεία.

Ο Μέγας Βασίλειος, ο Γρηγόριος ο Θεολόγος και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος είναι από τους βασικούς θεμελιωτές αυτής της Παιδείας και έζησαν σε μια εποχή που η Εκκλησία εδραιωνόταν στην

Από δεξιά προς τα αριστερά:
Μέγας Βασίλειος, Ιωάννης Χρυσόστομος, Γρηγόριος Ναζιανζηνός
(Ιερός Ναός Αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου Γιαννιτών)

κοινωνία, αφού είχαν καταπαύσει οι Διωγμοί με το Διάταγμα των Μεδιολάνων του Μεγάλου Κωνσταντίνου. Με το μεγάλο τους συγγραφικό έργο κατόρθωσαν να συνδέσουν τη χριστιανική διδασκαλία με την αρχαία ελληνική σοφία και να φωτίσουν τον κόσμο.

Έκτοτε, οι Τρεις Ιεράρχες, αν και η από κοινού μνήμη τους θεσπίστηκε αργότερα (από τον 11ο αιώνα), θεωρήθηκαν ως οι σοφοί Άγιοι και προστάτες της ελληνορθόδοξης Παιδείας, που απέδειξαν ότι η επιστήμη και η γνώση μπορούν να εναρμονιστούν άριστα με την αλήθεια, που κήρυξε στον κόσμο ο Θεάνθρωπος Χριστός.

→ **Ποιο είναι όμως το νόημα αυτής της μεγάλης εορτής για την Παιδεία;**

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος τονίζει την αξία της αρχαίας ελληνικής παιδείας, συμβουλεύοντας τους νέους της εποχής του να τη μελετούν, αλλά να απορρίπτουν όλα τα μη επωφελή. Την αρχαία ελληνική γραμματεία ορίζει ως τον αληθινό τρόπο αγωγής των χριστιανών.

Ο Μέγας Βασίλειος στο περίφημο σύγγραμμά του, «Προς τους νέους για την επωφελή μελέτη των ελληνικών κειμένων» συνιστά τη χρήση της ελληνικής φιλοσοφίας με τρόπο προσεκτικό, και την οποία χαρακτηρίζει «προθάλαμο της χριστιανικής αγωγής».

Οι τρεις Ιεράρχες αναδείχθηκαν μοναδικοί παιδαγωγοί. Ο λόγος τους είναι και σήμερα επίκαιρος όσο ποτέ, το ίδιο και οι παραινέσεις τους προς τους γονείς, τους νέους και τους δασκάλους.

→ **Ποια μορφή Παιδείας υποστηρίζουν οι Τρεις Ιεράρχες; Τι συνδύασαν άριστα;**

→ **Αν ζούσαν σήμερα, ποια στοιχεία της παιδείας νομίζετε ότι θα αφομοίωναν και ποια θα έκριναν ως βλαβερά;**

Ο Όσιος Εφραίμ ο Σύρος προβάλλει ως παράδειγμα ζωής τους Αγίους Πάντες:

«Έχεις τόσους πολλούς ήλιους, που σου φωτίζουν (με πνευματική ακτινοβολία) τα μάτια κάθε μέρα και νύχτα. Να πορεύεσαι με το φως τους και να ακολουθείς τα ίχνη τους (των αγίων), για να

εισέλθει μαζί τους στους ουρανοί σε κατοικία αιώνια. Τρέξε με ζήλο πάνω στα βήματά τους, για να μπορέσεις έστω να προλάβεις κάποιους (να γίνεις κι εσύ άγιος). Διότι ξέρω πως, αν θέλεις, μπορείς να το πετύχεις»

(Από το βιβλίο: Ιουστίνου Πόποβιτς, *Άνθρωπος και Θεάνθρωπος*, μτφ. Ιερομονάχου Αθανασίου Γιέβτιτς, Εκδοτικός οίκος «Αστήρ», Αθήνα 1974, σ. 94.)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Ας διαβαστεί το κείμενο του Όσιου Εφραίμ στην ολομέλεια της τάξης.**
- **Να σκεφτείτε και ανά δύο να το συσχετίσετε με τις προηγούμενες δραστηριότητες, με τη βοήθεια της ερώτησης:**
 - ♦ Γιατί αξιοποιεί την εικόνα του ήλιου για τους Αγίους; Τι θέλει να μας πει με τις φράσεις «να ακολουθείς τα ίχνη τους» και «τρέξε με ζήλο πάνω στα βήματά τους»;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Να χωριστείτε σε τέσσερις (4) ομάδες.**

1η - 2η Ομάδα:

Φύλλο εργασίας

- **Εάν θα είχατε την ευκαιρία να συναντήσετε τους τρεις Ιεράρχες και είχατε τη δυνατότητα να τους θέσετε ερωτήσεις, ποιες θα ήταν αυτές;**
 - ♦ Για τον σκοπό αυτό: να προετοιμάσετε μία λίστα ερωτήσεων δικής σας έμπνευσης, π.χ. για τις σπουδές τους, την προσφορά τους κ.ο.κ.. Μπορείτε να αξιοποιήσετε κάποιες από τις παρακάτω φόρμες ερωτήσεων:

Γιατί... Για ποιους λόγους... Για ποιον σκοπό... Τι θα γινόταν αν... Ποια θα ήταν η διαφορά εάν... Αν υποθέσουμε ότι... Τι θα άλλαζε αν... Τι θα συνέβαινε αν γνωρίζατε ότι...
- **Να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.**

Οι Φωτιστές των Σλάβων

Τα δύο αδέρφια Κύριλλος και Μεθόδιος γεννήθηκαν στη Θεσσαλονίκη, ο μεν Κύριλλος το έτος 827 μ.Χ., ο δε Μεθόδιος το 815 μ.Χ. Είναι αυτοί που έβαλαν τα θεμέλια της χριστιανικής πίστης, αλλά και του εκπολιτισμού των Σλάβων. Το έργο τους απλώθηκε στην Τσεχία, Σλοβακία, Κροατία, Βοσνία Μαυροβούνιο, μέρος της Αυστρίας, Ουγγαρία και Ουκρανία, δηλαδή σε μια μεγάλη περιοχή της Κεντρικής Ευρώπης.

Οι Άγιοι κατάγονταν από αρχοντική οικογένεια και σπούδασαν σε φημισμένες σχολές της Κωνσταντινουπόλεως, με άριστες επιδόσεις. Ο Κωσταντίνος (όνομα του Κυρίλλου πριν γίνει μοναχός)

υπήρξε ονομαστός στη φιλοσοφία. Ο Πατριάρχης Φώτιος τον διόρισε Διευθυντή του Κέντρου Σλαβικών Μελετών, που είχε ιδρύσει. Ο αδελφός του, ο Μεθόδιος, επειδή είχε διοριστεί Διοικητής στη Σλαβηνία (επαρχία στα Βαλκάνια με σλαβικό πληθυσμό), αναγκάστηκε να μάθει Σλαβονικά, αλλά τον κέρδισε ο μοναχικός βίος και έγινε μοναχός στο Όλυμπο της Βιθυνίας.

Ο Κωνσταντίνος ολοκλήρωσε με επιτυχία τις αποστολές που του ανέθεσε ο Οικουμενικός Πατριάρχης. Στη Χερσώνα κατήχησε και βάπτισε τους πρώτους 200 Σλάβους από την ανώτερη κοινωνική τάξη. Εμπόδιο στον εκχριστιανισμό ήταν η έλλειψη αλφαβήτου. Γι' αυτό οι δύο αδελφοί επιδόθηκαν, με παρακίνηση του Πατριάρχη Φώτιου, στην τελειοποίηση του Σλαβονικού αλφαβήτου. Μετέβησαν στη Μοραβία, όπου κήρυξαν το Ευαγγέλιο και κατέγραψαν στα Σλαβονικά τα τέσσερα Ευαγγέλια, τις Επιστολές του Παύλου, ορισμένα κείμενα των Αγίων Πατέρων, τη Θεία Λειτουργία, καθώς και ορισμένες βασικές ακολουθίες της Εκκλησίας.

Ένα τέτοιο τεράστιο έργο ήταν φυσικό να συναντήσει αντιδράσεις ιδιαίτερα από τον Ηγεμόνα της Μολδαβίας, που πήρε τη θέση του Ρασιολάβ. Παρά τις αντιδράσεις όμως άρχισε να στερεώνεται το έργο της Ιεραποστολής στους Σλάβους. Ο εκπολιτισμός τους υπήρξε η βάση για τη μετάδοση του χριστιανισμού, αργότερα, στη Ρωσία, επίσης τον 9ο αιώνα. Τα δύο αδέρφια έδωσαν στους σλαβικούς λαούς ό,τι χρειαζόταν για την ανάπτυξη του πολιτισμού τους και με σκοπό να συνειδητοποιήσουν ότι το χριστιανικό μήνυμα αφορά σε όλους τους λαούς και τις εθνότητες, χωρίς αποκλεισμούς.

Το έδειξαν έμπρακτα μεταφράζοντας τα ιερά κείμενα στη γλώσσα τους. Επίσης φρόντισαν η σλαβική Εκκλησία να είναι ανεξάρτητη. Ο άγιος Μεθόδιος υπέστη σκληρούς διωγμούς και μετά από διετή φυλάκιση εκοιμήθη το 885 μ.Χ. Ο αδελφός του είχε ήδη αποβιώσει το 869 μ.Χ. στη Ρώμη. Η αποστολή των Φωτιστών των Σλάβων έφθασε σε αίσιο πέρας παρά τις πολλές δυσκολίες και τα εμπόδια. Γι' αυτό και χαρακτηρίστηκαν ως Ισαπόστολοι.

3η - 4η Ομάδα

Φύλλο εργασίας

→ **Να μελετήσετε το παραπάνω κείμενο.**

→ **Να συνεργαστείτε γράφοντας μια επιστολή:**

- ◆ Ας υποθέσουμε ότι είστε ένας Μοραβός, που τώρα πλέον έχει το δικό του αλφάβητο και γραφή και μπορεί να λατρεύει τον Θεό στη μητρική του γλώσσα και όλα αυτά τα οφείλει στους Αγίους Κύριλλο και Μεθόδιο, στα δύο αδέρφια από τη Θεσσαλονίκη.
- ◆ Περιγράψτε τα συναισθήματά του σε μια (σύντομη) επιστολή, που πρόκειται να στείλει σε κάποιον φίλο του.

→ **Να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Δείτε στα ψηφιακά αντικείμενα δύο σύγχρονες μορφές λογίων/επιστημών Αγίων: Ο Άγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως – Ο Άγιος Λουκάς Κριμαίας:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Να μελετήσετε στις ομάδες σας (τέσσερις ομάδες/ανά δύο έναν Άγιο) τους Αγίους λόγιους/επιστήμονες Άγιο Νεκτάριο Πενταπόλεως και Άγιο Λουκά Κριμαίας. Να δημιουργήσετε ένα ενιαίο κείμενο με βάση τους άξονες προσφοράς των Αγίων: Οι σπουδές - η προσφορά - οι διώξεις - η αγιότητά τους.

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

Μελέτες περίπτωσης

- Ας ακούσουμε το απολυτίκιο της γιορτής των τριών Ιεραρχών.
- Ακούστε μία σύντομη αφήγηση για τους βίους των αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου.
- Λύστε και το σταυρόλεξο για την μνήμη των αγίων.

ΟΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε (δύο διδακτικές ώρες):

- Να εντοπίζουμε στα Συναξάρια* της Εκκλησίας παραδείγματα Εθνομαρτύρων και Νεομαρτύρων, καθώς και τις διαφορές τους.
- Να αναγνωρίζουμε παραδείγματα Νεομαρτύρων της Εκκλησίας, οι οποίοι προέρχονται από άλλες θρησκευτικές παραδόσεις.
- Να προσδιορίζουμε το ιστορικό πλαίσιο, μέσα στο οποίο έζησαν οι Νεομάρτυρες, σε σχέση με παραδείγματα σύγχρονων γενοκτονιών (Ελλήνων της Μικράς Ασίας και του Πόντου, Αρμενίων, Ασσυρίων κ.λπ.).

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ συναξάρια
- ♦ Νεομάρτυρες
- ♦ Εθνομάρτυρες
- ♦ γενοκτονία

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Μία ειδική κατηγορία Αγίων της Εκκλησίας: τους Νεομάρτυρες και το πλαίσιο μέσα στο οποίο αγωνίστηκαν.

Με βάση την εμπειρία μας

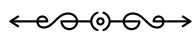
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Σκεφτείτε, συζητήστε, μοιραστείτε!

- ♦ Σκεφτείτε, συζητήστε ανά θρανίο για τη σημασία της λέξης «**μάρτυρας**». Στη συνέχεια παρουσιάστε τις ιδέες σας στην ολομέλεια της τάξης.

• Αναζητούμε τη σημασία των λέξεων:

- ♦ **Νεομάρτυρας:** πρόσωπο που υπέφερε μαρτυρικό θάνατο για την ορθόδοξη χριστιανική του πίστη και την άρνησή του να μεταστραφεί στον ισλαμισμό κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (Γ. Μπαμπινιώτης, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*).
- ♦ **Εθνομάρτυρας:** αυτός που υπέστη μαρτύρια ή βρήκε μαρτυρικό θάνατο στον αγώνα υπέρ του έθνους του (Γ. Μπαμπινιώτης, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*).

Εθνομάρτυρας χαρακτηρίζεται κυρίως αυτός που μαρτύρησε για χάρη του Έθνους με βασανιστικό θάνατο από την Άλωση της Κωνσταντινούπολης (1453) και έπειτα.

Νεομάρτυρας ονομάζεται ο ορθόδοξος χριστιανός, που υπέστη διώξεις, βασανιστήρια ή και μαρτυρικό θάνατο λόγω της πίστης του.

Το κοινό τους στοιχείο είναι ότι Νεομάρτυρες και Εθνομάρτυρες μαρτύρησαν με μαρτυρικό θάνατο για χάρη της ελευθερίας. Η διαφορά τους βρίσκεται στο εξής: οι Νεομάρτυρες ξεχώριζαν για την αγιότητα του βίους τους και από θαυμαστά γεγονότα που συνόδευαν το μαρτύριό τους.

Η κύρια αιτία του μαρτυρίου των Νεομαρτύρων ήταν η άρνησή τους να προδώσουν την αγάπη για τον Χριστό και τους ανθρώπους. Το μαρτύριό τους ήταν μία ομολογία της πίστης. Στην περίπτωση των εθνομαρτύρων το κίνητρό τους ήταν η ελευθερία της πατρίδας. Πολλές τέτοιες περιπτώσεις Νεομαρτύρων αναδείχθηκαν μετά τον βίαιο εξισλαμισμό χριστιανών, που διενεργήθηκε από τον 11ο αιώνα και εξής σε περιοχές κατακτημένες από τους Τούρκους. Η πίστη των Νεομαρτύρων βέβαια, για την οποία μαρτύρησαν, δεν αποτελούσε απλώς ένα επιμέρους στοιχείο, που δήλωνε απλώς τη θρησκεία τους αλλά προσδιόριζε και την ταυτότητα του Γένους. Από την άλλη για τους κατακτητές Τούρκους η θρησκεία δεν ήταν τότε απλά μια έκφραση προσωπικής πίστης, αλλά προσδιόριζε τη γενικότερη συμπεριφορά και τη σχέση ενός ατόμου με το κράτος και τους γύρω ανθρώπους εχθρική ή φιλική.

Σίγουρα οι πολίτες της μεγάλης σε μέγεθος Οθωμανικής αυτοκρατορίας, που θα ανήκαν σε μία θρησκεία, θα ήταν πιο εύκολο να υποταχθούν και να διοικηθούν. Γι' αυτό οι λόγοι για τους οποίους γίνονταν η αλλαγή θρησκειότητας ήταν κυρίως οικονομικοί, πολιτικοί και κοινωνικοί, σπανιότερα δε ηθικοί ή ιδεολογικοί. Έτσι, ο εξισλαμισμός σήμαινε και εκτουρκισμό. Κάποιοι χριστιανοί επέλεξαν μόνοι τους να αλλάξουν θρήσκευμα, ενώ άλλοι γίνονταν κρυπτοχριστιανοί, δηλαδή εμφανίζονταν στον κόσμο ως μουσουλμάνοι την ώρα που κατ' ιδίαν οι ίδιοι, αλλά και ολόκληρες οικογένειες, πίστευαν την Παναγία Τριάδα και συμμετείχαν κρυφά στη λατρεία. Κάτοικοι κατακτημένων περιοχών ή ακόμη και συλληφθέντες για άλλα αδικήματα και φυλακισμένοι είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν μεταξύ του εξισλαμισμού τους ή του θανάτου τους ως προδότες του οθωμανικού κράτους.

Οι Νεομάρτυρες τιμώνται συνήθως τοπικά και για πολλούς έχουν δημιουργηθεί ειδικές ακολουθίες από νεότερους υμνογράφους. Είναι γνωστός ο βίος 170 Ελλήνων Ορθοδόξων Νεομαρτύρων (με βάση την πιο πρόσφατη τεκμηρίωση των καταλόγων τους).

Το κείμενο ενός Οσίου που έζησε ακριβώς την εποχή των Νεομαρτύρων:
Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου (1749-1809), *Νέον Μαρτυρολόγιον*.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να διαβάσετε τα παραπάνω κείμενα (και το ψηφιακό), να σκεφτείτε και να συζητήσετε ανά δύο και να συμπληρώσετε τον πίνακα:**

Νεομάρτυρες – Εθνομάρτυρες

Κοινά σημεία	Διαφορές	Συνθήκες ζωής

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να χωριστείτε σε τέσσερις (4) ομάδες**, να εργαστείτε συνεργατικά με βάση τα σχετικά φύλλα εργασίας (για 15') και στο τέλος να παρουσιάσετε τα αποτελέσματα της δουλειάς σας στην ολομέλεια της τάξης.

Διερεύνηση παραδειγμάτων Νεομαρτύρων και του ιστορικού πλαισίου, μέσα στο οποίο αγωνίστηκαν

1η ΟΜΑΔΑ**Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, Απόστολος του Ευαγγελίου και φωτιστής του Γένους μας**

Ο Άγιος Κοσμάς ονομάστηκε Ισαπόστολος από την Εκκλησία, για να τιμηθεί η ακούραστη κηρυγματική του δράση στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Γεννήθηκε στα 1714 στο Μεγάλο Δέντρο Ναυπακτίας από ευσεβέστατους χριστιανούς γονείς. Είκοσι ετών μετέβη στο Άγιον Όρος και, αφού σπούδασε, εμόνασε στη Μονή Φιλοθέου και αργότερα έγινε ιερομόναχος με το όνομα Κοσμάς. Παίρνοντας την ευλογία του Οικουμενικού Πατριάρχη Σεραφείμ Β', ξεκίνησε περιοδείες διδασκοντας γράμματα και πίστη στους Έλληνες ραγιάδες. Ξεκίνησε από την Κωνσταντινούπολη και ταξίδεψε σε διάφορα μέρη: Αιτωλοακαρνανία, Δωδεκάνησα, Μακεδονία, Επάνησα, Ήπειρο Νότια και Βόρεια... Οι άνθρωποι τον αγαπούσαν, τον σέβονταν, τον ακολουθούσαν και τον άκουγαν να τους λέει να κτίσουν εκκλησιές και σχολεία, για να διαφυλάξουν τους θησαυρούς του Γένους. Στο Κολικόντασι, ένα χωριό της Βορείου Ηπείρου, συνελήφθη στα 1799 και θανατώθηκε με απαγχονισμό από τους Τούρκους. Παρά το ότι είχαν δέσει μία πέτρα στο νεκρό του σώμα και το είχαν ρίξει στον ποταμό ώστε να μη βρεθεί ποτέ, μετά από τρεις μέρες βρέθηκε θαυματουργικά από τον ιερέα του χωριού. Σήμερα τα ιερά λείψανά του φυλάσσεται στην Αρχιεπισκοπή Αλβανίας, στα Τίρανα. Η μνήμη του τιμάται την ημέρα του μαρτυρίου του, 24 Αυγούστου.

Τα λόγια του ήταν προφητικά, γεμάτα θεία χάρη και απλότητα. Κάποτε είπε στους κατοίκους κάποιου χωριού: «Ήρθα στο χωριό σας και σας κήρυξα. Δίκαιο είναι, λοιπόν, να με πληρώσετε για τον κόπο μου. Με χρήματα, μήπως; Τι να τα κάνω; Η πληρωμή η δική μου είναι να βάλετε τα λόγια του Θεού στην καρδιά σας για να κερδίσετε την αιώνια ζωή».

Φύλλο εργασίας

→ Διαβάστε το παραπάνω κείμενο στην ομάδα σας με τη βοήθεια των παρακάτω ερωτήσεων υπογραμμίστε τα σπουδαιότερα σημεία, έννοιες-κλειδιά του κειμένου:

- ♦ Γιατί ο Άγιος Κοσμάς ονομάζεται «**Ισαπόστολος**»;
- ♦ Πώς αποφάσισε να διδάξει στους σκλαβωμένους Έλληνες τα ιερά γράμματα;
- ♦ Ποια ήταν η γνώμη του για την αξία του σχολείου;

→ **Με κεντρική έννοια «Ο Άγιος Κοσμάς» να δημιουργήσετε έναν εννοιολογικό χάρτη**, με δευτερεύουσες έννοιες που να περιλαμβάνουν τα μέρη από τα οποία πέρασε και έδρασε ο Πατροκοσμάς, καθώς και διάφορα (σύντομα) αποφθέγματά του από τη ιεραποστολική του δράση με βάση τα παραπάνω στοιχεία.

2η ΟΜΑΔΑ

Αγία Ακυλίνα η Ζαγκλιβερινή

Φύλλο εργασίας

→ Διαβάστε το κείμενο με τη ζωή της Αγίας Ακυλίνας

- ♦ Να σκεφτείτε ατομικά στην ομάδα σας τι σας κάνει εντύπωση από τον βίο της Αγίας. Ποια στοιχεία της Αγίας και του βίου της θα μπορούσε να αξιοποιήσει ένας/μία νέος/α σήμερα;
- ♦ Στη συνέχεια να καταγράψετε τις σκέψεις σας συνεργατικά και τέλος να τις μοιραστείτε στην ομάδα σας και να συνδιαμορφώσετε ένα ενιαίο κείμενο εντυπώσεων.

Αγία Ακυλίνα, Ιερό Ησυχαστήριο
«Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος»
Μεταμόρφωση Χαλκιδικής

3η ΟΜΑΔΑ

Άγιος Χρυσόστομος Σμύρνης

Ο Εθνομάρτυρας Χρυσόστομος Καλαφάτης γεννήθηκε στην Τριγλία της Προποντίδας το 1867 από μια ευσεβή οικογένεια. Σπούδασε στην Κωνσταντινούπολη, στη θεολογική Σχολή της Χάλκης (1884-1891), και ιερώθηκε. Υπήρξε μητροπολίτης Δράμας τα έτη 1902-1910, διακονώντας την παιδεία και την πίστη του ποιμνίου του σε δύσκολους καιρούς. Στη Μητρόπολη Σμύρνης τοποθετήθηκε στα 1910 και συνέχισε τον αγώνα του ενάντια στην καταπίεση των Οθωμανών Τούρκων κατά του Ελληνισμού. Οι τουρκικές αρχές της περιοχής θορυβήθηκαν και τον απομάκρυναν από τη Μητρόπολη Σμύρνης (1914). Όμως επέστρεψε μετά την ανακωχή του Μούδρου (1918). Κατά την περίοδο της ελληνικής διοίκησης της Σμύρνης (1919-1922) υπήρξε εθνάρχης του Μικρασιατικού Ελληνισμού και εμπνευσμένος ηγέτης της «Μικρασιατικής Άμυνας» με στόχο τη δημιουργία αυτόνομου κράτους. Η κατάρρευση, όμως, του μικρασιατικού μετώπου (Αύγουστος 1922) έμελλε να αλλάξει οριστικά τα δεδομένα. Κατά την εισβολή των Τούρκων στη Σμύρνη αρνήθηκε να εγκαταλείψει τον λαό του, παρά την πίεση των προξένων της Αγγλίας και της Γαλλίας. Στις 27 Αυγούστου 1922, μετά το τέλος της θείας Λειτουργίας στον ναό της Αγίας Φωτεινής, συνελήφθη από τον Τούρκο φρούραρχο της πόλης, Νουρεντίν Πασά, και παραδόθηκε στον εξαγριωμένο τουρκικό όχλο. Έπειτα από φρικτά βασανιστήρια βρήκε μαρτυρικό θάνατο.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία τον ανακήρυξε Άγιο και Ιερομάρτυρα. Η μνήμη του Αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης και των συν αυτώ Αγίων αρχιερέων, Γρηγορίου Κυδωνίων, Αμβροσίου Μοσχονησίων, Προκοπίου Ικονίου, Ευθυμίου Ζήλων, καθώς και των κληρικών και λαϊκών που σφαγιάστηκαν κατά τη Μικρασιατική Καταστροφή, εορτάζεται τον Σεπτέμβριο, την Κυριακή προ της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού.

Ο Άγ. Χρυσόστομος Επίσκοπος Σμύρνης, Ιερός Ναός Αγ. Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, Γιαννιτσά

Προαιρετικά ερευνήστε στο διαδίκτυο και βρείτε πληροφορίες και για άλλους Μικρασιάτες Αγίους. Δείτε στο ψηφιακό αντικείμενο περισσότερες πληροφορίες.

Φύλλο εργασίας

→ Ποια είναι η συνεισφορά των Αγίων Μικρασιατών Νεομαρτύρων στην ιστορία της νεότερης Ελλάδος; Καταγράψτε τις απόψεις σας σε ένα κείμενο συνεργατικά και παρουσιάστε τις στην ολομέλεια.

4η ΟΜΑΔΑ

Νεομάρτυρες της Εκκλησίας από άλλες θρησκευτικές παραδόσεις - Ο Άγιος Αχμέτ ο Κάλφας

Ο Άγιος Αχμέτ καταγόταν από την Κωνσταντινούπολη και στο επάγγελμα ήταν γραφέας του αρχιλογιστή «δευτεράρη». Ήταν στο θρήσκευμα Μουσουλμάνος και Τούρκος στην καταγωγή. Είχε μία νέα σύζυγο, που της επέτρεπε να πηγαίνει στις γιορτές των Ορθοδόξων. Κάποτε του εξήγησε ότι η ευωδία που έβγαине από το στόμα της προερχόταν από το αντίδωρο που έτρωγε στην εκκλησία. Του εξήγησε επίσης ότι αυτό είναι ένα θαύμα, που οφείλεται στη δύναμη του Χριστού. Και το νερό, που λέγεται αγιασμός, δεν αλλοιώνεται.

Ο Αχμέτ, μόλις άκουσε όλα αυτά, έμεινε κατάπληκτος. «Συμβαίνουν τέτοια πράγματα στη θρησκεία σας; Ειλικρινά, εγώ δεν μπορώ να τα καταλάβω», είπε και απομακρύνθηκε. Για να διαπιστώσει και ο ίδιος ότι ισχύουν όλα όσα άκουσε, πήγε στην Εκκλησία και είδε τον αρχιερέα υψωμένο πάνω από το έδαφος να εκπέμπει ακτίνες στα κεφάλια των χριστιανών. Απαρνήθηκε τότε τη θρησκεία που ασπαζόταν και έγινε χριστιανός. Ομολόγησε την πίστη του και έτσι βρήκε μαρτυρικό θάνατο στις 3 Μαΐου του 1682 στην τοποθεσία που ονομαζόταν Κεαπχανέ-Μπαξέ.

Ο Άγιος Αχμέτ, αγιογράφηση Χριστίνας Δουληγέρη

Φύλλο εργασίας

→ Να δείτε το βίντεο με τον βίο του Αγίου Αχμέτ.

- Να σκεφτείτε ατομικά στην ομάδα σας τι σας κάνει εντύπωση από τον βίο του Αγίου.
- Στη συνέχεια να καταγράψετε τις σκέψεις σας συνεργατικά και τέλος να τις μοιραστείτε στην ομάδα σας και να συνδιαμορφώσετε ένα ενιαίο κείμενο εντυπώσεων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Αποτυπώνουμε προβληματισμούς και συνθέτουμε μαζί**, με πληροφορίες, φωτογραφίες, ζωγραφιές και κείμενα, έναν πίνακα-ταμπλό, που τον τοποθετούμε στη σχολική αίθουσα.

→ **Να παρατηρήσετε την εικόνα, και να συζητήσουμε με βάση τις παρακάτω δημιουργικές ερωτήσεις:**

- ♦ Τι ερωτήματα σας δημιουργούνται, βλέποντας την εικόνα;
- ♦ Τι σας κάνει να σκέφτεστε η εμπειρία των Νεομαρτύρων και των Εθνομαρτύρων;
- ♦ Με ποιο τρόπο πιστεύετε ότι συνδέονται η θυσία και τα ιδανικά τους με τον σύγχρονο κόσμο;

Άγιοι Νεομάρτυρες από το Ιερό Ησυχαστήριο «Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος», Μεταμόρφωση Χαλκιδική

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

Η Γενοκτονία των Ποντίων

Στις 12 Φεβρουαρίου 1901 ο πρώην Πατριάρχης Ιεροσολύμων Νικόδημος απηύθυνε έκκληση μεσολάβησης στον Γεώργιο Νικολάεβιτς, Ρώσο πρεσβευτή στην Κωνσταντινούπολη: «Μετά τον Κριμαϊκό πόλεμο οι χριστιανοί της Τραπεζούντας, που αναγνωρίστηκαν ως τέτοιοι με βάση τα κρατικά φερμάνια και διατάγματα, ενώ πριν τους θεωρούσαν μουσουλμάνους, συνεχίζουν να υποφέρουν από παντός είδους δεινά και όλα αυτά γίνονται για να αλλάξουν τη θρησκεία τους. Σήμερα ξαναζητάνε την πρεσβεία της Ρωσικής Αυτοκρατορίας, που επανειλημμένα ασκούσε επιρροή προς εξασφάλιση της θρησκευτικής ελευθερίας των χριστιανών».

Εκατό χρόνια μετά τη Γενοκτονία (1919-2019) των 353.000 Ελλήνων του Πόντου από τους Νεότουρκους και τους Κεμαλιστές και τον ξεριζωμό 200.000 Ποντίων από τις γενέτειρές τους, ασφαλώς και υπάρχουν πολλοί ποντιόφωνοι, που, λόγω του εχθρικού κλίματος που επικρατεί, αλλά και εφαρμόζεται σε βάρος τους, εξακολουθούν να κρύβουν τα πραγματικά θρησκευτικά τους πιστεύω.

(Από το βιβλίο: *Πόντος – Δεν ξεχνώ*, Στ. Τανιμανίδη, εκδόσεις Αθ. Σταμούλη 2022, σελ. 134-135).

→ **Οι Νεομάρτυρες του τόπου μας** – Πραγματοποίηση μιας μικρής έρευνας για τους Νεομάρτυρες του τόπου μας. Δημιουργούμε μια παρουσίαση με εικόνες και βιογραφικά στοιχεία των Νεομαρτύρων του τόπου μας.

ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΗ-ΧΡΙΣΤΟΣ

- 4.1. Από τις προφητείες της *Παλαιάς Διαθήκης* στο πρόσωπο του Χριστού.
- 4.2. Ο Χριστός ανάμεσα στους ανθρώπους.
- 4.3. Χριστός: Αληθινός Θεός και αληθινός άνθρωπος.
- 4.4. «Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι;»
- 4.5. Ο Χριστός διδάσκει και θεραπεύει.
- 4.6. Από τον Πύργο της Βαβέλ στην κοινωνία της εν Χριστώ αγάπης.
- 4.7. Η σταυρική θυσία του Χριστού.
- 4.8. Ανάσταση: η ζωή νικά τον θάνατο.
- 4.9. Ο Χριστός στην Τέχνη.
- 4.10. Το ελπιδοφόρο μήνυμα της ενανθρώπησης του Χριστού.

Σε αυτό το θεματικό πεδίο θα προσεγγίσουμε το πρόσωπο του Χριστού και τη μοναδικότητά Του στην Ιστορία, τα γεγονότα της επίγειας ζωής, τη διδασκαλία Του με τα σωτηριώδη μηνυματά της. Την επίδρασή Του στην κοινωνία, στην τέχνη, στον πολιτισμό και στη ζωή των ανθρώπων κάθε εποχής, κομίζοντας ένα μήνυμα αγάπης, παρηγοριάς και κυρίως ελπίδας για τον σημερινό άνθρωπο.

Διδακτική Ενότητα 4.1.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να συνδέουμε το κήρυγμα των προφητών για τον Μεσσία με το πρόσωπο του Χριστού.
- Να ερμηνεύουμε το ελπιδοφόρο μήνυμα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου μέσα από τη σχετική βιβλική διήγηση.
- Να συσχετίζουμε την Ενανθρώπηση του Υιού και Λόγου του Θεού με το σχέδιο της Θείας Οικονομίας για την αποκατάσταση της σχέσης Θεού-ανθρώπου και τη σωτηρία του.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ Πρωτευαγγέλιο
- ♦ Προφήτες
- ♦ Ευαγγελισμός
- ♦ Θεοτόκος
- ♦ σωτηρία

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε:

Για τη σημασία του σχεδίου της Θείας Οικονομίας για τη σωτηρία του ανθρώπου, από όλα τα δεινά που τον βρήκαν μακριά Του.

Πώς ολοκληρώνεται στο πρόσωπο του Χριστού, με το σωτηριώδες έργο Του.

Να αξιολογούμε τη σημασία της σωτηρίας που πρόσφερε ο Χριστός, σε σχέση με τη δική μας ζωή.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ♦ «**Σωτηρία**»: Να γράψετε στο παρακάτω κενό τη λέξη ή τη φράση που σας έρχεται πρώτη στο μυαλό σε σχέση με τις δικές σας προσωπικές εμπειρίες.

.....

.....

Το σχέδιο της Θείας οικονομίας για τη σωτηρία του ανθρώπου

Το κήρυγμα των προφητών για τον Μεσσία

Η πτώση των πρωτοπλάστων σήμαινε τη διακοπή της σχέσης με τον Θεό και την απομάκρυνσή τους από τον Παράδεισο. Ο Θεός από αγάπη εφαρμόζει άμεσα ένα σχέδιο σωτηρίας του ανθρώπου, που στην Παράδοση της Εκκλησίας ονομάστηκε το σχέδιο της **Θείας Οικονομίας** και ήδη από το πρώτο βιβλίο της *Παλαιάς Διαθήκης* προαναγγέλλεται η θεία επέμβασή Του (ονομάστηκε Πρωτευαγγέλιο*, *Γεν. 3,15*). Αυτή η υπόσχεσή Του ανανεώνεται συνεχώς στην ιστορία της *Παλαιάς Διαθήκης* με την εκλογή προσώπων μέσα από Θεοφάνειες, αλλά κυρίως με τους Προφήτες, που περιγράφουν στο κήρυγμά τους μια μελλοντική εποχή, την εποχή του Μεσσία (Σωτήρα), την κορύφωση της Θείας Οικονομίας με το μοναδικό γεγονός της Ενανθρώπησης* του Χριστού και Υιού του Θεού.

Ας δούμε χαρακτηριστικά μερικές από τις προφητείες που γράφτηκαν οκτακόσια και πλέον χρόνια πριν και ας ανακαλύψουμε πρόσωπα και γεγονότα από την εποχή του Χριστού, αξιοποιώντας και τις γνώσεις μας από τις προηγούμενες τάξεις.

- ♦ «Έρχεται η μέρα, λέει ο Κύριος, που θα αναδείξω Βασιλιά έναν γνήσιο βλαστό του Δαβίδ» (Ιερ. 23, 5).
- ♦ «Ο λαός που βάδιζε μες στα σκοτάδια είδε ένα φως λαμπρό και λάμπει φως πάνω σ' αυτούς που κατοικούνε σε τόπο σκοτεινό. Γιατί γεννήθηκε για μας ένα παιδί, μας δόθηκε ένας γιος και τ' όνομά του θα είναι: Σύμβουλος θαυμαστός, Θεός ισχυρός, Αιώνιος πατέρας και της ειρήνης Άρχοντας» (Ησ. 9, 1, 5).
- ♦ «Αλλά από σένα Βηθλεέμ, [...] αν και είσαι από τις πιο μικρές πόλεις του Ιουδα, εγώ θα κάνω να προέλθει Εκείνος, που θα γίνει Άρχοντας του Ισραήλ. [...] Όταν έρθει εκείνος, [...] όλοι οι λαοί της γης θ' αναγνωρίσουν τη μεγαλοσύνη Του. Αυτός θα φέρει την ειρήνη» (Μιχ. 5, 1-4).
- ♦ «Γι' αυτό ο ίδιος ο Κύριος θα σας δώσει ένα σημείο: Η παρθένος θα συλλάβει και θα γεννήσει γιό, ο οποίος θα ονομαστεί Εμμανουήλ (ο Θεός μαζί μας)» (Ησ. 7, 14).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Με όσα γνωρίσαμε στις πρώτες ενότητες του βιβλίου μας:
- ♦ Να σκεφτείτε, να συζητήστε ανά δύο, να διαμορφώσετε μια κοινή θέση και να την παρουσιάσετε σε όλη την τάξη. Πώς συνδέονται οι λέξεις: «**Θεοφάνειες (αποκάλυψη), Προφήτες, Ενανθρώπηση**» με το σχέδιο της θείας Οικονομίας και το πρόσωπο του Χριστού.
- Με βάση τα παραπάνω κείμενα, τις Προφητείες, εργαστείτε ανά θρανίο και ανακαλύψτε/μαντέψτε βιβλικά πρόσωπα και γεγονότα.

Πρόσωπο	Γεγονός

Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου

Στην ιστορία του Ισραήλ (*Παλαιά Διαθήκη*) δεν έχει λείψει ποτέ η αναμονή του λυτρωτή, ο οποίος θα τον απάλλαζε από τα δεινά της ζωής. Ο αναμενόμενος λυτρωτής έρχεται με αφετηρία το μήνυμα του Αγγέλου του Θεού και της αποδοχής του από την Παρθένο Μαρία.

Η Μαρία εκπροσωπεί το ανθρώπινο γένος και γίνεται αποδέκτης αγγελίας και όχι εντολής. Με ελευθερία συναινεί στην απελευθέρωση μέσω αυτής του ανθρώπου. Το γεγονός αυτό της υπακοής της Παναγίας στο θεϊκό θέλημα, τη σάρκωση του Θεού μέσα της και του σωτήριου Λόγου, εορτάζει η Εκκλησία με τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου πανηγυρικά.

Γίνεται έτσι η Παναγία μητέρα όλου του κόσμου, γίνεται «εργαστήριο» της σωτηρίας των ανθρώπων, η δούλη αλλά και η μητέρα του Θεάνθρωπου Χριστού και όλων των ανθρώπων. Μητέρα του Θεού, η Παρθένος Μαρία ένωσε στη δική της ύπαρξη και ζωή την κτίση με τον Κτίστη της, τον άνθρωπο με τον Δημιουργό του.

Αποστόλου Παύλου, προς Εβραίους επιστολή:

«Αφού ο Θεός τα παλιά χρόνια μίλησε στους Προπάτορες πολλές φορές και με ποικίλους τρόπους μέσω των Προφητών, σ' αυτούς εδώ τους έσχατους καιρούς μίλησε σε μας μέσω του Υιού» (Εβρ. 1, 1).

→ Ακούστε το Απολυτίκιο* του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου.

→ Σκεφτείτε πώς συνδέονται οι προσδοκίες του λαού του Ισραήλ για Λυτρωτή με τα λόγια του Αποστόλου Παύλου και με τους στίχους του Ύμνου του Ευαγγελισμού.

Ο Μάρτιος ως μήνας του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, που εγκαινιάζει την άνοιξη, φέρνει και το μήνυμα της της ενανθρώπησης του Θεού. Με πρωτοβουλία του Θεού ο Άγγελος ζητά την αποδοχή της δωρεάς του Θεού από την παρθένο Μαρία. Αυτή η κατακόρυφη επικοινωνία (Θεού-ανθρώπου) ταυτόχρονα περιλαμβάνει όλο το ανθρώπινο γένος, γίνεται ένα οριζόντιο ρεύμα και διαπερνά όλους τους αιώνες της ανθρώπινης ιστορίας.

Καλούνται να ευαγγελιστούν (να λάβουν το χαρμόσυνο μήνυμα) οι πάντες, «κληρικοί και λαϊκοί, μικροί και μεγάλοι, σοφοί και άσοφοι, αμαρτωλοί και ενάρετοι, δειλοί και γενναίοι! Ευαγγελίζεσθε μια αλήθεια, που ξεπερνά όλες τις μέχρι τώρα γνωστές αλήθειες. Ποια αλήθεια; Το μυστήριο του Θεού ημών».

Κατά Λουκά Ευαγγέλιο 1, 26-38

Τον έκτο μήνα της εγκυμοσύνης της Ελισάβετ ο Θεός έστειλε τον Άγγελο Γαβριήλ* στην πόλη της Γαλιλαίας Ναζαρέτ σε μια Παρθένο, που ήταν αρραβωνιασμένη με κάποιον που λεγόταν Ιωσήφ και προερχόταν από τη γενιά του Δαβίδ. Η Παρθένος λεγόταν Μαριάμ. Παρουσιάστηκε, λοιπόν, σ' αυτήν ο Άγγελος και της είπε:

- Χαίρε, εσύ, η προικισμένη με τη χάρη του Θεού! Ο Κύριος είναι μαζί σου. Ευλογημένη απ' τον Θεό είσαι εσύ περισσότερο απ' όλες τις γυναίκες.

Εκείνη, μόλις τον είδε, τaráχτηκε με τα λόγια του και προσπαθούσε να εξηγήσει τι σήμαινε ο χαιρετισμός αυτός. Ο Άγγελος της είπε:

- Μη φοβάσαι, Μαριάμ, ο Θεός σου έδωσε τη χάρη Του· θα μείνεις έγκυος, θα γεννήσεις γιο και θα τον ονομάσεις Ιησού. Αυτός θα γίνει μέγας και θα ονομαστεί Υιός του Υψίστου. Σ' αυτόν θα δώσει ο Κύριος ο Θεός τον θρόνο του Δαβίδ, του Προπάτορά Του. Θα βασιλέψει για πάντα στους απογόνους του Ιακώβ και η Βασιλεία Του δεν θα έχει τέλος.

Η Μαριάμ τότε ρώτησε τον Άγγελο:

Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου (μικρογραφία χειρογράφου Ι. Μ. Διονυσίου Αγίου Όρους).

- Πώς θα μου συμβεί αυτό, αφού εγώ δεν έχω συζυγικές σχέσεις με κανέναν άντρα;
Ο Άγγελος της απάντησε:
- Το Άγιο Πνεύμα θα έρθει επάνω σου και θα σε καλύψει η δύναμη του Θεού· γι' αυτό και το Άγιο Παιδί που θα γεννήσεις θα ονομαστεί Υιός Θεού. [...] Για τον Θεό τίποτα δεν είναι ακατόρθωτο.
Η Μαριάμ τότε είπε:
- Είμαι μια δούλη του Κυρίου· ας γίνει το θέλημά Του σ' εμένα όπως μου το είπες.
Κι έφυγε από αυτήν ο Άγγελος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Ας διαβαστεί το κείμενο του «Ευαγγελισμού» στην ολομέλεια της τάξης.**
- ♦ Σκεφτείτε, γράψτε, συζητήστε ανά δύο και μοιραστείτε με την υπόλοιπη τάξη με τη βοήθεια των ερωτήσεων: Ποιο είναι το γεγονός; Πού συνέβη; Πότε συνέβη; Γιατί συνέβη;
- Συσχετίστε στοιχεία του κειμένου του Ευαγγελιστή Λουκά με την εικόνα:
- ♦ Με ποιον τρόπο οπτικοποιεί ο αγιογράφος τη στάση της Παναγίας στο γεγονός; Ποια είναι, άραγε, τα συναισθήματα της Παναγίας;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Τώρα που γνωρίσαμε τη σημασία της σωτηρίας που πρόσφερε ο Χριστός στον άνθρωπο, ας γράψετε (ατομικά) στο τετράδιο, **τι σημαίνει για σας σωτηρία**, συγκρίνοντας τα όσα αναφέρατε στην αρχή της ενότητας, με βάση τη δική σας εμπειρία.
- **Να τα παρουσιάσετε στην τάξη.**

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να κατανοούμε γιατί η γέννηση του Χριστού αποτελεί και γενέθλια ημέρα της ανθρωπότητας.
- Να εντοπίζουμε μέσα από βιβλικά παραδείγματα τις συνέπειες της Θείας Ενανθρώπησης στη ζωή του ανθρώπου.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ Ενανθρώπηση
- ♦ πνευματική γέννηση
- ♦ γενέθλια ημέρα

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Τη γέννηση του Χριστού ως γενέθλια ημέρα της ανθρωπότητας και τις θετικές συνέπειές της στη ζωή του ανθρώπου.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Γιατί θεωρείται σημαντική η γενέθλια ημέρα κάθε ανθρώπου;
- ♦ Να ανακοινώσετε στην ολομέλεια τις απαντήσεις σας.

Η Γέννηση του Χριστού – γενέθλια της νέας ανθρωπότητας

Σύμφωνα με τον Μέγα Βασίλειο, τα Χριστούγεννα πανηγυρίζονται ως «η γενέθλια ημέρα της ανθρωπότητας.

→ Γιατί άραγε;

Το πιο συγκλονιστικό γεγονός, που ο νους του ανθρώπου δεν μπορεί να το χωρέσει, είναι ότι ο αιώνας και ο θάνατος Δημιουργός γίνεται κάτι που δεν ήταν πριν: γίνεται άνθρωπος, δηλαδή δημιουργημένο. Και γίνεται άνθρωπος χωρίς να παύσει να είναι Θεός. Σαρκώνεται στη μήτρα της Παναγίας και ενώνει στο Πρόσωπό Του τη θεία με την ανθρώπινη φύση. Αυτό είναι το πιο συγκλονιστικό μυστήριο, που έχει τεράστια σημασία για όλη την ανθρωπότητα. Ξανασυνδεόμαστε με τον Θεό μέσα από την ενανθρώπησή Του και αποκαθίσταται η κοινωνία μας μαζί Του.

Η ανθρωπότητα περνάει σε μια άλλη φάση της ιστορίας της. Γιατί τώρα ο άνθρωπος μπορεί να ανέβει πιο ψηλά από τη θέση, που είχε αρχικά μέσα στον Παράδεισο. Μέσα από τον Ιησού Χριστό συνειδητοποιεί ο άνθρωπος πως η ανθρώπινη φύση μας έχει τεράστιες δυνατότητες, που τώρα πιά έχουν φανερωθεί. Μπορεί να γίνει Θεός με την ένωσή του με τον Χριστό, που είναι Θεάνθρωπος – Θεός και άνθρωπος μαζί.

Έτσι η γέννηση του Χριστού πραγματικά είναι η γενέθλια ημέρα της ανθρωπότητας, η «γενέθλια ημέρα όλου του ανθρωπίνου γένους» (PG 31, 1473A), όπως την ονομάζει χαρακτηριστικά ο Μέγας Βασίλειος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ→ **Ακούστε το Απολυτίκιο* των Χριστουγέννων**

- ♦ Ας αναλογιστείτε τη σημασία που έχει για σας η ημέρα γέννησής σας.
- ♦ Μπορείτε να καταλάβετε, σύμφωνα με το Απολυτίκιο, γιατί κατά τον Μ. Βασίλειο η Γέννηση του Χριστού θεωρείται «η γενέθλια ημέρα της ανθρωπότητας» και τι καινούριο έφερε στον κόσμο;

Κατά Λουκάν ευαγγέλιο 2, 1-18

Τις ημέρες εκείνες ο Καίσαρας Αύγουστος έβγαλε διάταγμα να απογραφτεί όλη η οικουμένη. [...] Όλοι πήγαιναν, λοιπόν, να απογραφτούν, καθένας στον τόπο της καταγωγής του.

Ανέβηκε κι ο Ιωσήφ από τη Ναζαρέτ, πόλη της Γαλιλαίας, στην Ιουδαία, για να απογραφτεί στην πόλη Δαβίδ, που ονομάζεται Βηθλεέμ, γιατί καταγόταν από την οικογένεια και τη γενιά του Δαβίδ.

Είχε μαζί του και τη Μαριάμ, τη μνηστή του, η οποία ήταν έγκυος. Τον καιρό που αυτοί ήταν εκεί, ήρθε η ώρα της Μαριάμ να γεννήσει και γέννησε τον γιο της τον πρωτότοκο. Τον σπαργάνωσε και τον ξάπλωσε σ' ένα παχνί, γιατί δεν βρήκαν μέρος στο πανδοχείο.

Στην περιοχή εκείνη βρίσκονταν βοσκοί, που έμεναν στην ύπαιθρο και φύλαγαν βάρδιες τη νύχτα για το κοπάδι τους.

Σ' αυτούς παρουσιάστηκε ένας Άγγελος Κυρίου και τους περιέβαλε θεϊκή λαμπρότητα. Εκείνοι κατατρόμαξαν, αλλά ο Άγγελος τους είπε:

- Μην τρομάζετε! Σας φέρνω ένα χαρμόσυνο άγγελμα, που θα γεμίσει με μεγάλη χαρά όλον τον κόσμο: Σήμερα στην πόλη Δαβίδ γεννήθηκε για χάρη σας σωτήρας ο Χριστός, ο Κύριος. Και τούτο είναι το σημάδι για να τον αναγνωρίσετε: Θα βρείτε ένα βρέφος σπαργανωμένο και ξαπλωμένο μέσα σ' ένα παχνί.

Ξαφνικά, κοντά στον Άγγελο παρουσιάστηκε ένα πλήθος απ' την ουράνια στρατιά των Αγγέλων, οι οποίοι υμνούσαν τον Θεό και έλεγαν:

- Δόξα στον ύψιστο Θεό και ειρήνη στη γη, αγάπη και σωτηρία για τους ανθρώπους!

Όταν οι Άγγελοι έφυγαν στον ουρανό, οι βοσκοί είπαν μεταξύ τους:

- Ας πάμε, λοιπόν, ως τη Βηθλεέμ, να δούμε αυτά που έγιναν και που μας έκανε γνωστά ο Κύριος.

Τρέχοντας ήρθαν και βρήκαν τη Μαριάμ, τον Ιωσήφ και το βρέφος ξαπλωμένο στο παχνί. Όταν τους είδαν, τους διηγήθηκαν τα λόγια που τους είπε ο Άγγελος γι' αυτό το παιδί. Όλοι όσοι τα άκουσαν έμειναν κατάπληκτοι μ' αυτά που τους είπαν οι βοσκοί.

Η Γέννηση του Χριστού (Ιερός Ναός της Γεννήσεως στη Βηθλεέμ, Παλαιστίνη).

Κατά Ματθαίον ευαγγέλιο 1, 19-21

Ο μνηστήρας της ο Ιωσήφ*, επειδή ήταν ευσεβής, αποφάσισε να διαλύσει τον αρραβώνα χωρίς επίσημη διαδικασία. Όταν όμως κατέληξε σ' αυτή τη σκέψη, του εμφανίστηκε στον ύπνο του ένας Άγγελος σταλμένος από τον Θεό και του είπε: «Ιωσήφ, απόγονε του Δαβίδ, μη διστάσεις να πάρεις στο σπίτι σου τη Μαριάμ, τη γυναίκα σου, γιατί το παιδί που περιμένει προέρχεται από το Άγιο Πνεύμα. Θα γεννήσει γιο και θα του δώσουν το όνομα Ιησούς, γιατί αυτός θα σώσει το λαόν του από τις αμαρτίες τους».

Η Χριστού γέννησις (μικρογραφία χειρογράφου Ι. Μ. Διονυσίου Αγίου Όρους).

Κατά Ματθαίον ευαγγέλιο 2, 1-12

Όταν γεννήθηκε ο Ιησούς στη Βηθλεέμ της Ιουδαίας, στα χρόνια του βασιλιά Ηρώδη*, έφτασαν στα Ιεροσόλυμα σοφοί Μάγοι από την Ανατολή και ρωτούσαν:

- Πού είναι ο νεογέννητος βασιλιάς των Ιουδαίων; Είδαμε ν' ανατέλλει το Άστρο του και ήρθαμε να τον προσκυνήσουμε.

Όταν έμαθε το νέο ο Ηρώδης, ταραχτήκε και μαζί του όλοι οι κάτοικοι των Ιεροσολύμων.

Φώναξε, λοιπόν, όλους τους Αρχιερείς και τους Γραμματείς του λαού και ζήτησε να τον πληροφορήσουν πού θα γεννηθεί ο Μεσσίας. Κι αυτοί του είπαν:

- Στη Βηθλεέμ της Ιουδαίας. [...]

Ο Ηρώδης τότε κάλεσε κρυφά τους Μάγους κι έμαθε απ' αυτούς από πότε ακριβώς φάνηκε το Άστρο. Έπειτα τους έστειλε στη Βηθλεέμ, λέγοντάς τους:

- Πηγαίνετε και ψάξτε καλά για το παιδί· μόλις το βρείτε, να με ειδοποιήσετε, για να έρθω κι εγώ να το προσκυνήσω.

Οι Μάγοι άκουσαν τον Βασιλιά κι έφυγαν. Μόλις ξεκίνησαν, ξαναφάνηκε το Άστρο που είχαν δει ν' ανατέλλει με τη γέννηση του παιδιού και προχωρούσε μπροστά τους· τελικά ήρθε και στάθηκε πάνω από τον τόπο όπου βρισκόταν το παιδί. Χάρηκαν πάρα πολύ που είδαν ξανά το Αστέρη. Όταν μπήκαν στο σπίτι, είδαν το παιδί με τη Μαρία, τη μητέρα του, κι έπεσαν στη γη και το προσκύνησαν. Ύστερα, άνοιξαν τους θησαυρούς τους και του πρόσφεραν δώρα: χρυσάφι, λιβάνι και σμύρνα. Ο Θεός, όμως, τους πρόσταξε στο όνειρό τους να μην ξαναγυρίσουν στον Ηρώδη· γι' αυτό, έφυγαν για την πατρίδα τους από άλλον δρόμο.

→ Ποιο είναι το γεγονός; Τι συνέβη; Πού συνέβη; Γιατί συνέβη;

→ Ποιοι συμμετέχουν σε αυτό; Ποια η στάση τους στο γεγονός;

Η προσκύνηση των Μάγων (ψηφιδωτό δου αι., Άγιος Απολλινάριος Νέος, Ραβέννα Ιταλίας).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Χωριζόμαστε σε τέσσερις (4) ομάδες.**

- ♦ Να μελετήσετε συνεργατικά στις ομάδες σας τις παραπάνω ευαγγελικές περικοπές.
- ♦ Να παρουσιάσετε, τέλος, τα αποτελέσματα της εργασίας σας στην ολομέλεια.

1η Ομάδα

→ **Να λάβετε υπόψη και τις απαντήσεις στις παραπάνω ερωτήσεις.**

→ **Να παρατηρήσετε στην εικόνα της Γεννήσεως του Χριστού (Ιερός Ναός της Γεννήσεως στη Βηθλεέμ, Παλαιστίνη, σελ.99) το πρόσωπο της Παναγίας.**

- ♦ α) Πώς μπορεί να νιώθει;
- ♦ β) Τι μπορεί να γνωρίζει ή να πιστεύει;
- ♦ γ) Για τι μπορεί να νοιάζεται και τι πιστεύετε πως φροντίζει;

→ **Να προσέξετε και να περιγράψετε ποια θέση κατέχει στην εικόνα και τι φανερώνει η στάση της σε σχέση με το θείο βρέφος και η όψη του προσώπου της.**

2η Ομάδα:

→ **Να λάβετε υπόψη και τις απαντήσεις στις παραπάνω ερωτήσεις.**

→ **Να παρατηρήσετε στην εικόνα της Γεννήσεως του Χριστού (μικρογραφία χειρογράφου I. Μ. Διονυσίου Αγίου Όρους, σελ. 100) το πρόσωπο της Παναγίας.**

- α) Πώς μπορεί να νιώθει;
- β) Τι μπορεί να γνωρίζει ή να πιστεύει;
- γ) Για τι μπορεί να νοιάζεται και τι πιστεύετε πως φροντίζει;

→ **Να προσέξετε και να περιγράψετε ποια θέση κατέχει στην εικόνα και τι φανερώνει η στάση της σε σχέση με το θείο βρέφος και η όψη του προσώπου της.**

3η Ομάδα:

→ **Να λάβετε υπόψη και τις απαντήσεις στις παραπάνω ερωτήσεις.**

→ **Να παρατηρήσετε στην εικόνα της Γεννήσεως του Χριστού (Η Χριστού γέννησις, μικρογραφία χειρογράφου I. Μ. Διονυσίου Αγίου Όρους, σελ. 100) τον Ιωσήφ.**

- ♦ Να προσέξετε και να περιγράψετε ποια θέση κατέχει στην εικόνα και τι φανερώνει τη στάση του και η όψη του προσώπου του.
- ♦ α) Πώς μπορεί να νιώθει;
- ♦ β) Τι μπορεί να γνωρίζει ή να πιστεύει;
- ♦ γ) Για τι μπορεί να νοιάζεται και τι πιστεύετε πως φροντίζει;

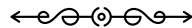
4η Ομάδα

- **Να λάβετε υπόψη και τις απαντήσεις στις παραπάνω ερωτήσεις.**
- **Να παρατηρήσετε στην εικόνα της Γεννήσεως του Χριστού (Ιερός Ναός της Γεννήσεως στη Βηθλεέμ, Παλαιστίνη, σελ. 99), τους Αγγέλους, τους βοσκούς και τους Μάγους (όπως επίσης για τους Μάγους στην εικόνα: Η προσκύνηση των Μάγων ψηφιδωτό βου αι. σελ. 100).**
- ◆ Να προσέξετε και να περιγράψετε ποια θέση κατέχουν στην εικόνα και τι φανερώνει η στάση τους ή όψη των προσώπων τους.
- ◆ α) Πώς μπορεί να νιώθουν;
- ◆ β) Τι μπορεί να γνωρίζουν ή να πιστεύουν;
- ◆ γ) Για τι μπορεί να νοιάζονται;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Με βάση το παρακάτω ερώτημα να γράψετε τις σκέψεις σας στο τετράδιό σας και να τις παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης.**
- ◆ Ποια θα ήταν η αντίδρασή σας στο γεγονός, τότε και τώρα; Να συνοψολογίσετε στην απάντησή σας την ατμόσφαιρα και τα προβλήματα εκείνης της εποχής και της σημερινής κοινωνίας;

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Σε δύο ομάδες να γράψετε σε αυτοκόλλητο χαρτάκι:

- ♦ α. Τι δεν σας αρέσει στον κόσμο γύρω μας;
- ♦ β. Πώς φαντάζεστε έναν κόσμο καλύτερο;
- ♦ Τα χαρτάκια (post it) τα κολλάτε στον πίνακα, χωρισμένο στα δύο και τα διαβάζετε στην ολομέλεια της τάξης.

Οι συνέπειες της θείας ενανθρώπησης στη ζωή του ανθρώπου

Με την ενανθρώπηση του Χριστού, δηλαδή τη σύλληψή και γέννησή Του «εκ Πνεύματος αγίου και Μαρίας της Παρθένου», δίδεται στο ανθρώπινο γένος μια νέα ευκαιρία να ξεπεραστούν τα αίτια των διαιρέσεων και των αντιθέσεων και να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες ενός νέου κόσμου αληθινής ενότητας και αδελφοσύνης, μέσα στους κόλπους της Εκκλησίας.

Ως μέλη του ίδιου σώματος οι πιστοί μπορούν και οφείλουν να καλλιεργούν την ανιδιοτελή αγάπη, την οποία αποκάλυψε σε αυτούς ο Χριστός προς όλους ανεξαιρέτως (Β΄ Κορ. 8,9). Αυτή θα είναι η θετική επίδραση της θείας ενανθρωπήσεως στη ζωή του ανθρώπου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Ας διαβαστεί το παραπάνω κείμενο στην ολομέλεια της τάξης.

- ♦ Ανά δύο σκεφτείτε, συζητήστε και μοιραστείτε τις σκέψεις σας για το κείμενο.
- ♦ Το γεγονός της Ενανθρώπησης δημιούργησε μια βαθιά τομή στην ιστορία, χωρίζοντάς την στην Προ Χριστού και στη Μετά Χριστόν περίοδο. Με βάση τις γνώσεις σας (μαθήματα της Ιστορίας και των Θρησκευτικών) μπορείτε να θυμηθείτε κάποια παραδείγματα, στα οποία να φαίνεται η θετική επίδραση που έφερε ο Χριστός στην ανθρωπότητα.

Ο Ιησούς και ο Ζακχαίος

Ο Ιησούς μπήκε στην Ιεριχώ και περνούσε μέσα από την πόλη. Εκεί υπήρχε κάποιος, που το όνομά του ήταν Ζακχαίος. Ήταν αρχιτελώνης και πλούσιος. Αυτός προσπαθούσε να δει ποιος είναι ο Ιησούς· δεν μπορούσε όμως εξαιτίας του πλήθους και γιατί ήταν μικρόσωμος. Έτρεξε λοιπόν μπροστά πριν

Ο Ιησούς συναντά τον Ζακχαίο, Ιερό Ησυχ.
«Ο Άγιος Αρσένιος ο Καππαδόκης»,
Βατοπαίδι, Χαλκιδικής.

από το πλήθος κι ανέβηκε σε μια συκομουριά για να τον δει, γιατί θα περνούσε από 'κει. Όταν έφτασε ο Ιησούς στο σημείο εκείνο, κοίταξε προς τα πάνω, τον είδε και του είπε: «Ζακχαίε, κατέβα γρήγορα, γιατί σήμερα πρέπει να μείνω στο σπίτι σου». Εκείνος κατέβηκε γρήγορα και τον υποδέχτηκε με χαρά. Όλοι όσοι τα είδαν αυτά διαμαρτύρονταν κι έλεγαν ότι πήγε να μείνει στο σπίτι ενός αμαρτωλού. Τότε σηκώθηκε ο Ζακχαίος και είπε στον Κύριο: «Κύριε, υπόσχομαι να δώσω τα μισά από τα υπάρχοντά μου στους φτωχούς και ν' ανταποδώσω στο τετραπλάσιο όσα έχω πάρει με απάτη». Ο Ιησούς, απευθυνόμενος σ' αυτόν, είπε: «Σήμερα αυτή η οικογένεια σώθηκε· γιατί κι αυτός ο τελώνης είναι απόγονος του Αβραάμ. Ο Υιός του Ανθρώπου ήρθε για ν' αναζητήσει και να σώσει αυτούς που έχουν χάσει τον δρόμο τους» (Λουκ. 19,1-10).

"...Τι να πούμε σήμερα; Ο Θεός πάνω στη γη, ο Θεός ανάμεσα στους ανθρώπους! Όχι σε παλάτια, αλλά σε φάτνη· όχι ανάμεσα σε άρχοντες, αλλά ανάμεσα σε φτωχούς· όχι με χρυσάφι, αλλά με ταπεινότητα. Δεν ντρέπεσαι να πλουτίζεις, όταν ο Χριστός γεννήθηκε φτωχός; Δεν συγκινείσαι όταν Εκείνος έγινε πρόσφυγας για σένα; Τι αξία έχουν τα τραπέζια και τα στολίδια, όταν Εκείνος δεν είχε καν κρεβάτι;"

I. Χρυσοστόμου, *Ομιλία εις την γέννησιν του Χριστού*,

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Να χωριστείτε σε τέσσερις (4) ομάδες.** Η 1η και 2η το ευαγγελικό κείμενο «Ο Ιησούς και ο Ζακχαίος» και 3η και 4η το κείμενο του ιερού Χρυσοστόμου (*Ομιλία εις την γέννησιν του Χριστού*).
- ♦ Εάν τα δύο κείμενα είναι η **αρχή** μιας ιστορίας, δημιουργήστε συνεργατικά στις ομάδες σας ένα κείμενο, μια μικρή, δική σας, φανταστική ιστορία, ώστε να φαίνονται οι θετικές συνέπειες της Θείας Ενανθρώπησης στη ζωή του ανθρώπου.
 - ♦ Να παρουσιάσετε στην τάξη τις εργασίες σας.

«Το ταξίδι των Μάγων» (1955) - ΖΩΗ ΚΑΡΕΛΛΗ

Πότε ξεκινήσαμε, τότε, οι τρεις;
Ή μήπως, κάποτε, είχαμε ανταμώνσει...
Μαζί πορευτήκαμε ένα διάστημα,
όσο μας οδηγούσε Άστρο λαμπρό.
Αυτό άλλαξε την οδό ή εγώ
τίποτα πια να δώ δεν μπορώ;
Πού βρίσκομαι τώρα, σε τέτοιο καιρό,
σκληρό, ανένδοτο, δύσκολο,
εγώ, ανήσυχος, βιαστικός.
Μήπως κι η ώρα πλησίασε;
Πού να το ξέρω!
Πού είναι τα δώρα;
είχαμε τότε 'τοιμάσει δώρα
ήμερα, ήσυχα

δώρα ημών των ταπεινών, χρυσόν
λίβανον και σμύρναν, άλλοτε,
με θαυμασμό κι ευλάβεια Του φέρναμε.
Τώρα σ' αυτόν τον καιρό
σίδηρο, κεραυνό και φωτιά.
Ήμασταν τρεις,
τώρα κανέναν άλλον δεν βλέπω
κι αισθάνομαι τα χέρια μου
πότε άδεια, πότε βαριά.
Βασιλείς, τότε, προς τον Βασιλέα
του κόσμου, τώρα κανείς
δεν βασιλεύει με βεβαιότητα.
Σκοτάδι βαρύ. Ποιος μ' οδηγεί;
Δίχως συντροφιά,

δίχως άστρο κανένα πηγαίνω.
 Μόνη προσφορά, η μεγάλη που γνωρίζω,
 συμφορά της στέρησής Του.
 Τι να προσφέρω σημάδι ευλάβειας
 κι υποταγής; Εμείς, άνθρωποι
 της παράφορης τούτης εποχής,
 τι μπορούμε δικό μας, ευτυχείς
 να Του δώσουμε; Είναι ανάγκη
 να βρούμε την προσφορά. [...]

(απόσπασμα από τα ποιήματα της Ζωής Καρέλλη.

Τόμ. Β΄ [1955-1973]. Αθήνα:

Οι εκδόσεις των φίλων, 1973)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Αφού αναγνωστεί στην τάξη, να το μελετήσετε ανά θρανίο με τη βοήθεια των παρακάτω ερωτήσεων:**

- ♦ Η ποιήτρια αναζητεί σήμερα, ως ένας από τους μάγους ένα «Άστρο λαμπρό», γιατί άραγε δεν το βρίσκει; Τι μπορεί να αντιλαμβάνεται, να σκέφτεται ή να νιώθει η ποιήτρια;
- ♦ Στους τελευταίους στίχους η ποιήτρια αναρωτιέται: «Εμείς, άνθρωποι της παράφορης τούτης εποχής, τι μπορούμε δικό μας, ευτυχείς να Του δώσουμε;» Τι άραγε εννοεί με αυτά τα λόγια;
- ♦ «Είναι ανάγκη να βρούμε την προσφορά». Τι είναι αυτό λοιπόν, για το οποίο νοιάζεται και φροντίζει;

→ **Λύστε το σταυρόλεξο και δείτε πόσα κατανοήσατε.**

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

Τα Χριστούγεννα γιορτάζονται στις 25 Δεκέμβρη από τα μέσα του 4ου αιώνα. Η γέννηση του Χριστού, του Ήλιου της δικαιοσύνης, μπαίνει στη θέση του θεού Ήλιου των Εθνικών. Έρχεται το πνευματικό φως του Χριστού να φωτίσει το σκοτάδι και να νικήσει το θάνατο. Το γεγονός του άστρου της Βηθλεέμ, που καθοδηγεί τους τρεις μάγους (φορείς του παλαιού ανθρώπου), συμβολίζει διαχρονικά αυτό το φως, που τους ωθεί να προσκυνήσουν «νέον παιδίον».

Διδακτική Ενότητα 4.3.

ΧΡΙΣΤΟΣ: ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε (δύο διδακτικές ώρες):

- Να εξηγούμε ότι στο πρόσωπο του Χριστού υπάρχουν ενωμένες ακώριστα και αδιαίρετα δύο τέλειες φύσεις, η θεία και η ανθρώπινη.
- Να αναδεικνύουμε τη σημασία της ένωσης των δύο τέλειων φύσεων στο πρόσωπο του Χριστού για τη σωτηρία του ανθρώπου.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ δυο φύσεις
- ♦ ένωση
- ♦ σωτηρία
- ♦ ανακαίνιση
- ♦ Οικουμενική Σύνοδος

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Τη διδασκαλία της Εκκλησίας για το δεύτερο πρόσωπο της Αγίας Τριάδας, τον Χριστό και Υιό του Θεού.

Τη σημασία της ένωσης των φύσεων στο πρόσωπο του Χριστού για τη σωτηρία του ανθρώπου. Τον Χριστό και το έργο αγάπης Του, ως μήνυμα για τον σύγχρονο άνθρωπο.

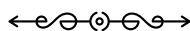
Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Να χωριστούμε σε δυο ομάδες:

- ♦ 1η: Αλήθεια, τι σημαίνει να μην είσαι άνθρωπος;
- ♦ 2η: Τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος;

→ Ας εκφράσουμε τις σκέψεις μας.

Χριστός: Αληθινός Θεός και αληθινός άνθρωπος

Ο π.Αλέξανδρος Σμέμαν αναφέρεται στην αντίδραση του Ιησού Χριστού στη λεπτομερή διήγηση που κάνει ο Ιωάννης στο Ευαγγέλιό του, όταν έφτασε στον τάφο του φίλου του Λαζάρου: «Πού τον έχετε βάλει;» τους ρώτησε. Του λένε: «Κύριε, έλα και δεξ». Τότε, ο Ιησούς δάκρυσε. (Ιω. 11, 35)

Γιατί, αλήθεια, ο Κύριος δακρύζει βλέποντας τον νεκρό Λάζαρο, αφού γνωρίζει ότι σε λίγα λεπτά ο ίδιος θα του δώσει ζωή;

Μερικοί βυζαντινοί υμνογράφοι βρίσκονται σε αμηχανία σχετικά με το αληθινό νόημα αυτών των δακρύων. Μιλάνε για δάκρυα που χύνει η ανθρώπινη φύση του Χριστού, ενώ η δύναμη της Ανάστασης ανήκει στη θεϊκή Του φύση. Η Ορθόδοξη Εκκλησία, όμως, μας διδάσκει ότι όλες οι πράξεις του

Χριστού ήταν «**Θεανδρικές**», δηλαδή θεϊκές και ανθρώπινες ταυτόχρονα. Είναι πράξεις ενός και του αυτού Θεού-Ανθρώπου, του Σαρκωμένου Υιού του Θεού. Αυτός, λοιπόν, που δακρύζει δεν είναι μόνο Άνθρωπος αλλά και Θεός, και Αυτός που καλεί τον Λάζαρο να βγει από τον τάφο δεν είναι μόνο Θεός αλλά και Άνθρωπος ταυτόχρονα. Επομένως, αυτά τα δάκρυα είναι θεία δάκρυα.

Τώρα, μπορούμε να καταλάβουμε γιατί δάκρυσε: αγάπωσε τον φίλο Του Λάζαρο και γι' αυτό είχε τη δύναμη να τον φέρει πίσω στη ζωή. Η δύναμη της Ανάστασης δεν είναι, απλά, μια θεϊκή «δύναμη αυτή καθ' εαυτήν», αλλά είναι δύναμη αγάπης, ή μάλλον: η αγάπη είναι δύναμη.

Ο Θεός είναι Αγάπη και η Αγάπη είναι Ζωή. Η Αγάπη δημιουργεί Ζωή... Η Αγάπη, λοιπόν, είναι εκείνη που κλαίει μπροστά στον τάφο και η Αγάπη είναι εκείνη που επαναφέρει τη ζωή.

(π. Αλ. Σμέμαν, *Η Μεγάλη Εβδομάδα*, Εκδ. Ακρίτας 1990)

Η έγερση του Λαζάρου
(τοιχογραφία Ι.Μ. Σταυρονικήτα, Άγιον Όρος).

→ **Γιατί ο Κύριος δακρύζει βλέποντας τον νεκρό Λάζαρο, αφού γνωρίζει ότι σε λίγα λεπτά ο Ίδιος θα του δώσει ζωή; Μήπως είναι δάκρυα που χύνει η ανθρώπινη φύση του Χριστού, ενώ η δύναμη της ανάστασης ανήκει στη θεϊκή Του φύση;**

Ο Χριστός αναμάρτητος πώς και γιατί;

Τι αναφέρουν οι Ευαγγελιστές και οι Απόστολοι;

- ♦ Βαπτίστηκε **ο Ιησούς κι αμέσως βγήκε από το νερό**. Και τότε άνοιξαν γι' αυτόν οι ουρανοί και είδε το Πνεύμα του Θεού σαν περιστέρι να κατεβαίνει και να έρχεται πάνω του. Ακούστηκε τότε μια φωνή από τα ουράνια που έλεγε: «Αυτός είναι ο αγαπημένος μου Υιός, αυτός είναι ο εκλεκτός μου» (*Ματθ. 3, 16-17*).
- ♦ Και ξέρετε πως ο Χριστός ήρθε στον κόσμο για να πάρει από πάνω μας τις αμαρτίες μας, ενώ στον ίδιο δεν υπάρχει ούτε ίχνος αμαρτίας (*Α΄ Ιω. 3, 5*).
- ♦ «**Αμαρτίαν ουκ εποίησεν** ουδέ ευρέθη δόλος εν τω στόματι αυτού» (*Α΄ Πέτρ. 2, 22*).
- ♦ «Πεπειρασμένον (έχει δοκιμαστεί) κατά πάντα καθ' ομοιότητα **χωρίς αμαρτίας**» (*Εβρ. 4, 15*).
- ♦ «Αυτόν που **δεν είχε γνωρίσει αμαρτία...**» (*Β΄ Κορ. 5, 21*).

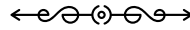
Διαβάστε τι ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός σημειώνει χαρακτηριστικά για την Ενσάρκωση του Λόγου του Θεού.

(Ιω. Δαμασκηνού, *Έκδοσις Ακριβής Ορθοδόξου Πίστεως*, 64)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Με βάση τα παραπάνω κείμενα να σκεφτείτε, να συζητήσετε και να μοιραστείτε, τελικά, με την ολομέλεια **πώς ο Χριστός ήταν αναμάρτητος και γιατί;**

Η σημασία της ένωσης των φύσεων στο πρόσωπο του Χριστού για τη σωτηρία μας**Γιατί ο Χριστός έπρεπε να είναι και αληθινός Θεός και αληθινός άνθρωπος;**

Εάν υποθέσουμε ότι είναι μια ξεχωριστή ιστορική προσωπικότητα, ένας άνθρωπος μοναδικός, αλλά μόνον άνθρωπος, τότε σίγουρα θα έμενε η διδασκαλία του, ως παρακαταθήκη και εκείνος ως ένας χαρισματικός δάσκαλος. Αλλά, σίγουρα, δε θα μπορούσε να σώσει την ανθρωπότητα από τα μεγάλα της υπαρξιακά ζητήματα και κυρίως τον θάνατο.

Από την άλλη, ως μόνο Θεός θα μπορούσε με τη θεία Του βούληση να μας σώσει, χωρίς παρόλα αυτά καμία δική μας συμμετοχή και συνεργασία, στερώντας μας της ελευθερίας της επιλογής και εν τέλει χωρίς καμία προοπτική επικοινωνίας και ένωσης μαζί Του.

Γι' αυτό οι αποφάσεις των Γ' και Δ' Οικουμενικών Συνόδων, έθεσαν τους «**όρους**» (τα όρια δηλαδή), ότι στο πρόσωπο του Ιησού έχουμε την ένωση του Θεού με τον άνθρωπο, κατά τρόπο ανερμήνευτο λογικά.

Δίνει όμως στην ανθρωπότητα μία μοναδική δυνατότητα. Ανοίγει τον δρόμο της επικοινωνίας και της ένωσης με τον Θεό και ως επακόλουθο να μπορέσει να γευτεί τη σωτηρία, από αυτή τη ζωή και με προοπτική την αιώνια.

Όπως λέγει και ο Άγιος Νεκτάριος, η σωτηρία είναι αδύνατη χωρίς τη συγκατάθεση και τη συνεργασία του ανθρώπου.

→ Με ποιο τρόπο, όμως, επιτυγχάνεται;

Αρκεί ο άνθρωπος να συναισθανθεί ότι αμάρτησε· να μεταμεληθεί, να επιθυμήσει και να επιζητήσει τη σωτηρία του που του προσφέρει ο Θεός. Ωστε για να μας σώσει η Χάρη Του, πρέπει να θέλουμε να σωθούμε.... (Άγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως (2011). *Γνώθι σαυτόν*. Κείμενα αυτογνωσίας. Αθήνα: Άθως).

Χριστολογικό δόγμα

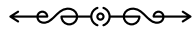
Η Γ' Οικουμενική Σύνοδος (431 μ.Χ.), στην Έφεσο, αντιμετώπισε την αίρεση του Νεστορίου. Καταδίκασε τις αιρετικές κακοδοξίες του, που υπερτόνιζαν την ανθρώπινη φύση του Ιησού έναντι της θείας, υποστηρίζοντας ότι η Μαρία γέννησε τον άνθρωπο Ιησού και όχι τον Θεό. Η σύνοδος διακήρυξε ότι ο Ιησούς είναι τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος, με πλήρη ένωση των δύο φύσεων στο πρόσωπό Του, και απέδωσε επίσημα στην Παρθένο Μαρία τον τίτλο «Θεοτόκος».

Η Δ' Οικουμενική Σύνοδος (451 μ.Χ.), στη Χαλκηδόνα, καταδίκασε την αίρεση του Μονοφυσιτισμού. Με πρωτεργάτη της αίρεσης τον Ευτυχί, ο οποίος, φτάνοντας στο άλλο άκρο από τον Νεστόριο, υποστήριζε ότι η ανθρώπινη φύση του Χριστού απορροφήθηκε μέσα στη θεία και, επομένως, ο Ιησούς είχε μόνο μία φύση, τη θεία. Η Σύνοδος διατύπωσε την ορθόδοξη θέση, τον «**όρο**» (το Χριστολογικό δόγμα).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Να δημιουργήσετε τρεις (3) νέες ομάδες και να μελετήσετε τα παραπάνω κείμενα.**
- **Να αναλάβετε να απαντήσετε δύο ερωτήματα ανά ομάδα:**

- 1η Ομάδα: Ποιο ακριβώς ήταν το πρόβλημα; Ποιοι θα μπορούσαν να λύσουν αυτό το πρόβλημα;
- 2η Ομάδα: Πώς αντιμετωπίστηκε το πρόβλημα των αιρέσεων; Πού αντιμετωπίστηκε ένα τέτοιο πρόβλημα;
- 3η Ομάδα: Πότε συνέβη; Γιατί συνέβη;

Ο Άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς θέτει ως μέτρο για τα πάντα τον Θεάνθρωπο Χριστό: Μόνο στον Θεάνθρωπο Χριστό είδε ο άνθρωπος για πρώτη φορά τον εαυτό του τέλειο και αιώνιο. Και γνώρισε τον εαυτό του σε όλες τις διαστάσεις του. Εδώ βρίσκεται η νέα, αξιολογική και γνωσιολογική, καθολική αρχή του ανθρωπίνου γένους: «**μέτρον πάντων ο Θεάνθρωπος**» (δηλ. ο Χριστός είναι το μέτρο για όλα στη ζωή του ανθρώπου). [...]

Μέσω του Θεανθρώπου Χριστού ο άνθρωπος τελειοποίησε και ολοκλήρωσε την ψυχή του και τη συνείδησή του, τη βούλησή του και τον νου του, την καρδιά του και το σώμα του· με μια λέξη, ολόκληρο τον εαυτό του.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Να διαβάσετε το παραπάνω κείμενο.**
- **Να συζητήσετε ανά δύο και να γράψετε τις σκέψεις σας σ' ένα κείμενο, σχετικά με το πώς θα ήταν ο κόσμος μας, εάν όλοι οι άνθρωποι εφαρμόζαν την αρχή στη ζωή τους:**
«Ο Χριστός και το έργο αγάπης Του, ως το μέτρο για όλα στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου».

Διδακτική Ενότητα 4.4.

«ΤΙΝΑ ΜΕ ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ;»

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε

- Να διακρίνουμε τα αίτια της αμφισβήτησης του Χριστού κατά την εποχή της επίγειας δράσης Του.
- Να προσεγγίζουμε κριτικά σύγχρονες παρερμηνείες για το πρόσωπο του Χριστού..

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ αμφισβήτηση
- ♦ παρερμηνείες
- ♦ Ιησούς

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Τη διαχρονική σημασία των λόγων ενός δικαίου του Συμεών, όταν αξιώθηκε να κρατήσει τον μόλις σαράντα ημερών Ιησού στην αγκαλιά του.

Τη στάση των ανθρώπων έναντι του Ιησού κατά την επίγεια δράση Του και για τους λόγους που τον αμφισβήτησαν οι σύγχρονοι Του.

Τις μεταγενέστερες παρερμηνείες για το πρόσωπο του Χριστού, με σκοπό να τις αξιολογούμε κριτικά.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Κατά τη γνώμη σας:

Οι άνθρωποι γύρω σας έχουν την ίδια άποψη πάντα για σας και αν όχι γιατί;

→ Να εκφράσετε τις σκέψεις σας, τι διαπιστώνετε;

Η στάση των ανθρώπων έναντι του Ιησού – Τα αίτια της αμφισβήτησης

Ένας «δίκαιος» άνθρωπος, σύμφωνα με το ευαγγέλιο του Λουκά, ο Συμεών, αξιώθηκε από το Άγιο Πνεύμα σε βαθιά γεράματα να δεχτεί στην αγκαλιά του και να ευλογήσει τον μόλις σαράντα ημερών Ιησού. Για τον μικρό Ιησού θα πει λόγια βαθιά προφητικά για το μέλλον του. Θα τον χαρακτηρίσει ως **σημείο αντιλεγόμενο**, για να φανερωθούν οι πραγματικές διαθέσεις πολλών (Λουκ. 2, 34-35).

→ Τι σημαίνει όμως «σημείο (πρόσωπο) αντιλεγόμενο», πώς το καταλαβαίνετε;

Ο ίδιος ο Χριστός κατά τη διάρκεια της δημόσιας δράσης Του θα πει στους μαθητές Του, απευθύνοντας ένα ερώτημα διαχρονικό:

«Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι;», «Τί λένε για μένα οι άνθρωποι πως είμαι;»

Η απάντηση των μαθητών: «Λένε ότι είσαι ο Ιωάννης ο Βαπτιστής, άλλοι ότι είσαι ο Ηλίας, άλλοι ότι είσαι ένας από τους προφήτες» (Μάρκ. 8, 28).

Ο Χριστός εξακολουθεί και σήμερα να είναι ένα «σημείον αντιλεγόμενον» και έρχεται απέναντι στην ίδια μας την ύπαρξη και μας ρωτά: «**Εσείς, όμως, ποιος λέτε ότι είμαι;**». Σε μας εναπόκειται εάν θα Τον

δεχτούμε στη ζωή μας και εάν στο ερώτημά Του θα απαντήσουμε όπως ο Πέτρος, «**Εσύ είσαι ο Χριστός, ο Υιός του ζωντανού Θεού**», ή εάν θα Τον αμφισβητήσουμε και εν τέλει θα Τον εξορίσουμε από τη ζωή μας.

→ **Άραγε, κατά πόσο επιβεβαιώθηκαν τα λόγια του Συμεών και το διαχρονικό ερώτημα του Χριστού;**

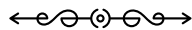
Θα προσεγγίσουμε το θέμα μέσα από τις πηγές, για να διερευνήσουμε το πώς είδαν οι άνθρωποι της εποχής του τον Χριστό, αλλά και οι επερχόμενες γενεές.

→ **Ας διαβάσουμε στην τάξη το παραπάνω παράθεμα και ας προσεγγίσουμε το νόημα του συγκεκριμένου ερωτήματος που απευθύνει ο Χριστός προς τους μαθητές του:**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ♦ **Να αναγνώσετε τα ερωτήματα, να μοιραστείτε και να συζητήσετε με τον διπλανό/τη διπλανή τις απαντήσεις σας και στη συνέχεια με την ολομέλεια της τάξης.**
- ♦ Τι μπορεί να αντιλαμβάνεται και να σκέφτεται ο Χριστός με το συγκεκριμένο ερώτημα που απευθύνει στους μαθητές Του;
- ♦ Τι νομίζετε ότι ίσως να γνωρίζει ο Χριστός, καθώς τους απευθύνει το συγκεκριμένο ερώτημα;
- ♦ Τι είναι αυτό για το οποίο πιθανόν να νοιάζεται και φροντίζει;

Η στάση των ανθρώπων έναντι του Ιησού κατά την επίγεια δράση Του.

→ **Να χωριστείτε σε τρεις (3) ομάδες:**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ♦ Αναλαμβάνετε να διερευνήσετε τη στάση των ανθρώπων έναντι του Ιησού κατά την επίγεια δράση του Χριστού.
- ♦ Σε μεγάλο χαρτόνι ή χαρτί να αποτυπώσετε σε μορφή και ύφος εφημερίδας περιγραφές, πορτρέτα και σχολιασμούς γύρω από το πρόσωπο του Ιησού και να τα πλαισιώσετε με υπέρ-τιτλους.

Πιο συγκεκριμένα:

1η Ομάδα

Μετά τη Βάπτισή Του ο Ιησούς και κατά την περίοδο προετοιμασίας Του στην έρημο ενόψει της μεγάλης Του αποστολής, βρίσκεται στην ιδιαίτερη πατρίδα Του, τη Ναζαρέτ, όπου είχε μεγαλώσει. Το Σάββατο στη συναγωγή, με τη φήμη των θαυμάτων Του να τον ακολουθεί, Του έδωσαν το ειλητάριο* των Γραφών, το ξετύλιξε και διάβασε από τον προφήτη Ησαΐα για το έργο του επερχόμενου Μεσσία:

- «*Το Πνεύμα του Κυρίου με κατέχει, γιατί ο Κύριος με έχρισε και μ' έστειλε ν' αναγγείλω το χαρμόσυνο μήνυμα στους φτωχούς, να θεραπεύσω τους συντριμμένους ψυχικά. Στους αιχμαλώτους να κηρύξω απελευθέρωση και στους τυφλούς ότι θα βρουν το φως τους, να φέρω λευτεριά στους τσακισμένους, να αναγγείλω του καιρού τον ερχομό, που ο Κύριος θα φέρει τη σωτηρία στον λαό του*».

Με θαυμασμό για τα γεμάτα χάρη λόγια, που έβγαιναν από το στόμα Του, Τον άκουαν να τους λέει:

- Σήμερα βρίσκει την εκπλήρωσή της η προφητεία που μόλις ακούσατε.

Όμως, η άρνηση και η αμφισβήτηση δεν αργεί να εκδηλωθεί:

- Αυτός δεν είναι ο γιος του Ιωσήφ;

- Κανένας προφήτης δεν είναι δεκτός στην πατρίδα του, είπε ο Κύριος.

Όταν τ' άκουσαν αυτά μέσα στη συναγωγή εξοργίστηκαν όλοι. Σηκώθηκαν τότε και έβγαλαν τον Ιησού έξω από την πόλη και Τον έφεραν στην άκρη του βουνού, πάνω στο οποίο ήταν χτισμένη, για να Τον ρίξουν στον γκρεμό. Αυτός, όμως, πέρασε απ' ανάμεσά τους και έφυγε (Λουκ. 4, 16-30).

Στον γνωστό διάλογο του Ιησού με τη Σαμαρείτιδα, ο Κύριος με τους μαθητές Του βρίσκεται στη πόλη Συχάρ της Σαμάρειας, εκεί όπου δίπλα σε ένα ιστορικό πηγάδι (του Ιακώβ) αναπτύσσει έναν βαθύτατο θεολογικό διάλογο με μια γυναίκα - ας αναλογιστούμε και τη θέση της γυναίκας, την εποχή εκείνη, αλλά και την επανάσταση που φέρνει ο Χριστός μιλώντας μαζί της.

Η γυναίκα, ενώ δεν καταλαβαίνει απόλυτα, αισθάνεται πως κάτι μέσα της φωτίζεται και ανταποκρίνεται στο «άγγιγμά» Του:

- Κύριε, βλέπω ότι εσύ είσαι **προφήτης**.[...] Ξέρω ότι θα έρθει ο **Μεσσίας**, δηλαδή ο Χριστός· όταν έρθει εκείνος, θα μας τα εξηγήσει όλα».

- **Εγώ είμαι**, της λέει ο Ιησούς, εγώ, που σου μιλάω αυτή τη στιγμή.

Όμως οι μαθητές Του είχαν ακόμη βαθιά μέσα τους ριζωμένες αντιλήψεις αιώνων για τη θέση της γυναίκας, η οποία, σύμφωνα με την Ιουδαϊκή παράδοση, δεν επιτρεπόταν ούτε καν μαθήτρια να είναι!

Εκείνη την ώρα, ήρθαν οι μαθητές, λοιπόν, κι απορούσαν που συνομιλούσε με γυναίκα. Βέβαια, κανείς δεν του είπε «τι συζητάς;» ή «γιατί μιλάς μαζί της;» (Ιω. 4, 1-42).

2η Ομάδα

Στον «χορτασμό των πεντακισχιλίων» (Ιω. 6, 1-15) ο Κύριος με ένα θαύμα Του χορταίνει την πείνα του λαού Του, για να μας θυμίσει κάτι ακόμη πιο σημαντικό, ότι «ο άνθρωπος δεν ζει μόνο με ψωμί, αλλά με κάθε λόγο που βγαίνει από το στόμα του Θεού» (Ματθ. 4, 4). Εκεί, όμως, όταν ο απλός λαός είδε ένα τέτοιο θαυμαστό γεγονός, παρεξήγησε και πίστεψε ότι είναι ο Προφήτης, ένας επίγειος βασιλιάς που θα ερχόταν ως Μεσσίας...

Ο Ιησούς, όμως, επειδή κατάλαβε πως σκόπευαν να έρθουν να Τον αρπάξουν για να Τον κάνουν βασιλιά, έφυγε πάλι και πήγε στο βουνό ολομόναχος.

Ο Χριστός διδάσκων
(τοιχογραφία Ι.Μ. Βατοπεδίου Αγίου Όρους)

Δες το θαύμα του Χορτασμού των πέντε χιλιάδων ανθρώπων σε τοιχογραφία ενός σύγχρονου μοναστηριού, στην Ι. Μ. Αγίου Αρσενίου Χαλκιδικής.

Το ίδιο και στη θεραπεία του ανθρώπου με παράλυτο χέρι (Μάρκ. 3, 1-6), ο Ιησούς θεραπεύει έναν δυστυχισμένο άνθρωπο με παράλυτο χέρι ημέρα Σάββατο, δηλαδή ημέρα ανάπαυσης σύμφωνα με

τον Μωσαϊκό Νόμο – όλοι πρόσεχαν να δουν αν θα τον θεραπεύσει την ημέρα του Σαββάτου, για να Τον κατηγορήσουν. Δυστυχώς, η θεραπεία και το καταφανέστατο θαύμα δεν μαλάκωνε τις καρδιές τους.

Κι αφού έριξε σ' όλους μια ματιά, λυπημένος πολύ για την πάρωση της καρδιάς τους, λέει στον άνθρωπο:

- Τέντωσε το χέρι σου.

Εκείνος το τέντωσε κι έγινε καλά το χέρι του, σαν το άλλο.

Βγήκαν έξω οι Φαρισαίοι κι αμέσως συσκέφθηκαν με τους Ηρωδιανούς και πήραν απόφαση να Τον εξοντώσουν.

Μωσαϊκός Νόμος

Να τηρείς την ημέρα του **Σαββάτου**. Να την ξεχωρίζεις και να την αφιερώνεις σ' εμένα, τον Κύριο, τον Θεό σου, όπως εγώ σ' έχω διατάξει. Έξι μέρες θα εργάζεσαι και θα κάνεις όλες τις εργασίες σου. Αλλά η έβδομη μέρα είναι μέρα ανάπαυσης, αφιερωμένη σ' εμένα, τον Κύριο τον Θεό σου. Την ημέρα αυτή δεν επιτρέπεται να κάνεις καμιά εργασία ούτε εσύ ούτε ο γιος σου ή η κόρη σου, ο δούλος σου, η δούλη σου, το βόδι σου, το γαϊδούρι σου και γενικά κανένα ζώο σου ή ο ξένος που κατοικεί στις πόλεις σου.

Δτ. 5, 12-15

Ο Ιησούς κάλεσε ως μαθητές Του ανθρώπους του περιθωρίου της ζωής, της βιοπάλης, απλούς στην καρδιά, ανάμεσα σ' αυτούς κι έναν τελώνη*, που τον έλεγαν Ματθαίο. Κι εκείνος σηκώθηκε και Τον ακολούθησε. Ενώ έτρωγε στο σπίτι του, οι Φαρισαίοι είπαν στους μαθητές Του:

- Γιατί ο δάσκαλός σας τρώει με τους τελώνες και τους αμαρτωλούς;

Ο Ιησούς, που το άκουσε, τους είπε:

- Δεν έχουν ανάγκη από γιατρό οι υγιείς, αλλά οι άρρωστοι. Πηγαίnete να μάθετε τι σημαίνει ότι «αγάπη θέλω και όχι θυσία». Γιατί δεν ήρθα να καλέσω σε μετάνοια τους δικαίους, αλλά τους αμαρτωλούς (Ματθ. 9, 9-13).

3η Ομάδα

Στην εκδίωξη των εμπόρων από τον ναό, καθώς πλησίαζε η γιορτή του ιουδαϊκού Πάσχα στα Ιεροσόλυμα, ο Ιησούς εκδιώκει με μια δυναμική πράξη τους εμπόρους από τον Ναό του Θεού, το σπίτι του Πατέρα Του.

Τον ρώτησαν τότε οι Ιουδαίοι άρχοντες:

- Πώς μπορείς να αποδείξεις πως έχεις το δικαίωμα να τα πράττεις αυτά;

Ο Ιησούς απάντησε:

- Γκρεμίστε αυτόν τον ναό και σε τρεις μέρες εγώ θα τον ξαναχτίσω.

Είπαν τότε οι Ιουδαίοι άρχοντες:

- Σαράντα έξι χρόνια δουλειάς χρειάστηκαν για να χτιστεί ο ναός αυτός κι εσύ σε τρεις μέρες θα τον ξαναχτίσεις;

Εκείνος, όμως, μιλούσε για τον ναό εννοώντας το σώμα του. Όταν, λοιπόν, αναστήθηκε, θυμήθηκαν οι μαθητές Του πως γι' αυτό μιλούσε και πίστεψαν στη Γραφή και στα λόγια που είχε πει ο Ιησούς (Ιω. 2, 13-22)

Στο κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο (κεφ. 7) σταχυολογούμε τις αντιδράσεις του λαού κατά το τελευταίο μέρος της δράσης Του στα Ιεροσόλυμα:

Η εκδίωξη των εμπόρων από τον ναό, Δομήνικου Θεοτοκόπουλου (1542-1614), Εθνική Πινακοθήκη Λονδίνου.

Μέσα στο πλήθος υπήρχε μεγάλη διχογνωμία γι' Αυτόν. Άλλοι έλεγαν:

- Είναι καλός άνθρωπος...
- Όχι· είναι λαοπλάνος...
- Πώς ξέρει γράμματα αυτός, χωρίς να έχει σπουδάσει;
- Μήπως αυτός είναι ο Μεσσίας;

Οι Αρχιερείς και οι Φαρισαίοι στέλνουν τους φρουρούς του Ναού να Τον συλλάβουν. Εκείνοι επέστρεψαν χωρίς να το πραγματοποιήσουν και ομολογούν:

- Ποτέ άνθρωπος δεν μίλησε όπως αυτός...

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

«Τι λένε για μένα οι άνθρωποι;»

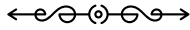
Τι θα απαντούσατε στον Χριστό, αν σας ρωτούσε αυτό το ερώτημα:

- Άλλοι σε θεωρούν έναν απόκοσμο ονειροπόλο. Μίλησες για δύσκολα πράγματα, όπως η αγάπη στους εχθρούς.
- Άλλοι νομίζουν ότι είσαι ένα είδος πολιτικού. Απαιτείς δικαιοσύνη. Όσοι την έχουν, οφείλουν να τη μοιράζονται με αυτούς που τους λείπει.
- Κι άλλοι σε θεωρούν μύθο του παλιού καιρού.

Κι αν ο Χριστός ρωτούσε: «Εσείς ποιος νομίζετε πως είμαι», τι θα απαντούσατε εσείς;

«Τίνα με λέγουσιν οι άνθρωποι είναι;» (Ο Ιερός Νιπητήρ, τοιχογραφία Ι.Μ. Βατοπεδίου, Άγιον Όρος)

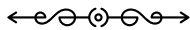
Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Γράφουμε στον πίνακα τη φράση:

«Πρόσωπα που έμειναν στην ιστορία»

- ♦ Καταγράφουμε γύρω από τη φράση, στον πίνακα τις ιδέες μας. Μπροστά στις απόψεις μας, τι μπορούμε να διαπιστώσουμε;
- ♦ Ας τις κατηγοριοποιήσουμε, με βάση ομοιότητες στις ιδέες που έχουν καταγραφεί και στη συνέχεια αντιθέσεις και ας συζητήσουμε.

Σύγχρονες παρερμηνείες για το πρόσωπο του Χριστού

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Οι τρεις (3) ομάδες αναλαμβάνουν να διερευνήσουν τη στάση των σύγχρονων ανθρώπων έναντι του Ιησού έως τις ημέρες μας.

- ♦ Με βάση τα σχετικά κείμενα για την κάθε ομάδα:

Σε μεγάλο χαρτόνι ή χαρτί να αποτυπώσετε σε μορφή και ύφος εφημερίδας περιγραφές, πορτρέτα και σχολιασμούς γύρω από το πρόσωπο του Ιησού και να τα πλαισιώσετε με υπέρτιλους.

1η ΟΜΑΔΑ: Η ιστορικότητα του Ιησού

1. Ο Ιουδαίος ιστορικός **Ιώσηπος Φλάβιος** (37; - 100 μ.Χ.) στο διασωζόμενο έργο του *Ιουδαϊκή Αρχαιολογία*, στα βιβλία XX και XVIII, αναφέρεται δύο φορές στον Ιησού. Οι εν λόγω αναφορές θεωρούνται οι παλαιότερες που προέρχονται από το ιουδαϊκό περιβάλλον και πλησιέστερες χρονικά προς τον θάνατο του Ιησού (περί το 93-94 μ.Χ.).

2. Ο Ρωμαίος ιστορικός Τάκιτος (56; - 117; μ.Χ.), στο διασωζόμενο έργο του *Χρονικά (Annales)*, αναφέρει τον Χριστό, την εκτέλεσή Του από τον Πόντιο Πιλάτο και τους πρώτους χριστιανούς στη Ρώμη.

3. Ο Ρωμαίος νομικός και ρήτορας **Πλίνιος ο Νεότερος** (61; - 113; μ.Χ) σε διασωζόμενη επιστολή προς τον αυτοκράτορα Τραϊανό, στο πλαίσιο της υπηρεσιακής αλληλογραφίας τους, αναφέρει μια ομάδα χριστιανών που υμνούσαν κάποιον Χριστό (Christo).

4. Ο Ρωμαίος νομικός και ιστορικός **Σουητώνιος** (69/77; - 130; μ.Χ) στο διασωζόμενο έργο του *Οι βίοι των Καισάρων (De Vita Caesarum)* γράφει: «Επειδή οι Ιουδαίοι διαρκώς δημιουργούσαν ταραχές υποκινούμενοι από τον Χριστό, ο Κλαύδιος τους εξόρισε από τη Ρώμη».

Κ. Σιαμάκη, *Εξωχριστιανικές μαρτυρίες για τον Χριστό*, εκδόσεις Άθως 2000.

Σκάνναρε και διάβασε τις μαρτυρίες των παραπάνω συγγραφέων για τον Χριστό και τους Χριστιανούς (Κ. Σιαμάκη, *Εξωχριστιανικές μαρτυρίες για τον Χριστό*, εκδόσεις Άθως 2000).

2η ΟΜΑΔΑ: Αιρέσεις - Παρερμηνείες για το Πρόσωπο του Ιησού Χριστού

Σκάνναρε και διάβασε την ετυμολογία της λέξης **αίρεση**.

Οι αιρέσεις, ειδικώς τους πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες, απείλησαν την ενότητα της Εκκλησίας. Η προσπάθεια από ορισμένους μέσα στους κόλπους της Εκκλησίας προσέγγισης υπέρλογων αληθειών (δόγματα), όπως της Τριαδικότητας του Θεού και του Προσώπου του Χριστού με τη λογική, οδήγησε σε αιρέσεις.

Ο Άρειος με τον Αρειανισμό του κήρυττε ότι ο Χριστός ήταν κτίσμα του Θεού-Πατέρα, ο Πατήρ Τον δημιούργησε, όπως και όλη τη Δημιουργία, και κάποια στιγμή Τον έστειλε στη Γη. Μια άλλη δυσκολία υπήρχε και στη συνύπαρξη της ανθρωπίνης και της θεϊκής φύσης του Χριστού: μήπως υπερτερούσε μία από τις δύο; Οι Μονοφυσίτες έλεγαν πως κυριαρχούσε η θεϊκή φύση και απορρόφησε την ανθρωπίνη. Οι Νεστοριανιστές υποστήριζαν πως κυριαρχούσε η ανθρωπίνη. Για κανέναν από τους δύο ο Χριστός δεν ήταν Θεάνθρωπος, πάντα μία από τις δύο φύσεις ήταν πιο «δυνατή». Αυτό, φυσικά, επηρέαζε την αντίληψη των ανθρώπων σχετικά και με όσα εξαρτώντο από τα παραπάνω: το Πάθος και η Σταύρωση, η Ανάστασή Του, η Παναγία και οι Άγιοι. Επιπλέον, ο συγκρητισμός* της Ύστερης Ρωμαϊκής εποχής, όπου πολλές και διάφορες δοξασίες και δεισιδαιμονίες συνδυάζονταν συγχρόνως ως πρακτικές και τάσεις, θέλησε να προσθέσει ανάμεσα στα άλλα δικά του και την πίστη στον Χριστό.

Οι χριστιανοί των πρώτων αιώνων, λοιπόν, μάχονταν σε έναν πραγματικά πολύ ισχυρό πνευματικό πόλεμο. Ωστόσο, όπως λέει και ο Απόστολος Παύλος, «υπερ-επερίσσευσε η Χάρις» του Θεού στους προβληματισμένους ανθρώπους. Σε εκείνες, λοιπόν, τις δύσκολες εποχές η Εκκλησία ανέδειξε τους πρώτους Πατέρες, όπως είναι οι Κλήμης Ρώμης, Ειρηναίος, Αυγουστίνος και λίγο μετά οι Ιωάννης Χρυσόστομος, Μέγας Βασίλειος και άλλοι.

3η ΟΜΑΔΑ: Παρερμηνείες του Χριστού στους νεότερους χρόνους

Ντέιβιντ Στράους (1808-1874): Θεώρησε τον ιστορικό Ιησού ως μυθικό πρόσωπο. Απέριπτε τα θαύματά Του, ενώ παραδεχόταν την αξία της διδασκαλίας του Χριστού.

Ερνέστος Ρενάν (1823-1892) στο βιβλίο του «Ο βίος του Ιησού» Τον δέχεται μεν ως ιστορικό πρόσωπο, αλλά πιστεύει ότι ο Χριστός αυτοπαρουσιάστηκε ως Υιός του Θεού και μίλησε για την αγάπη.

Οι κοινωνιστές (σοσιαλιστές) είδαν στο πρόσωπο του Χριστού έναν μεγάλο κοινωνικό επαναστάτη. Διατήρησαν μόνο τις κοινωνικές του ιδέες και τις προσάρμοσαν στις δικές τους θεωρίες, αφαιρώντας τη Θεία Του υπόσταση.

Οι οπαδοί του Διαφωτισμού δέχονταν ως μοναδικό και αλάνθαστο κριτήριο τη λογική και απέριπταν ό,τι δε χωρούσε σ' αυτήν. Γι' αυτό κράτησαν απορριπτική στάση έναντι του Χριστού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Όλες οι ομάδες να συνεισφέρουν και να δημιουργήσουν τον εννοιολογικό χάρτη της Διδακτικής Ενότητας στον πίνακα (ή σε χαρτόνι η κάθε μία), με κεντρική έννοια «**Ιησούς**».

→ Ας προσπαθήσουμε όλοι μαζί να συμπληρώσουμε τον παρακάτω πίνακα:

Ποια σημεία αμφισβητήθηκαν;	
Κατά την επίγεια δράση του Ιησού:	Στους νεότερους χρόνους (μετά την Ανάληψή Του):
Για ποιους λόγους πιστεύετε αμφισβητήθηκαν;	

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Να λάβετε υπόψη και τις απαντήσεις στην 1η δραστηριότητα για τα «*πρόσωπα που έμειναν στην ιστορία*» και να συζητήσετε στην ολομέλεια της τάξης:
- ♦ Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι είναι ο Χριστός το πιο πολυσυζητημένο πρόσωπο στην ιστορία της ανθρωπότητας.
 - ♦ Τι σημαίνει η ιστορικότητα του προσώπου του Χριστού για έναν σημερινό πιστό;

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

→ Λύστε το σταυρόλεξο και δείτε πόσα κατανοήσατε.

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΙΔΑΣΚΕΙ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΕΙ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να εντοπίζουμε βασικές πτυχές του διδακτικού έργου του Χριστού με αναφορές στον παραβολικό Του λόγο.
- Να συνδέουμε το απολυτρωτικό έργο του Χριστού μέσα από τις διηγήσεις των θαυμάτων Του με την ψυχοσωματική αναγέννηση του ανθρώπου.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ παραβολικός λόγος
- ♦ θεραπεία
- ♦ σημεία
- ♦ λύτρωση

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

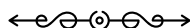
Το έργο του Ιησού Χριστού επί της γης, που περιλάμβανε τη διδασκαλία Του και τα θαύματα Του, ως «σημεία» του καινούριου κόσμου αγάπης.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Ποια στοιχεία συνθέτουν μία πετυχημένη διδασκαλία, κατά τη γνώμη σας;

.....
.....

Ο παραβολικός λόγος του Χριστού

Ένας από τους σημαντικότερους τρόπους επικοινωνίας του Χριστού με τους ανθρώπους της εποχής Του ήταν ο λόγος Του. Απευθυνόμενος σε κάθε ηλικία, φύλο, κοινωνική τάξη, κεντρικό ρόλο είχαν οι παραβολές Του.

→ Γιατί, όμως, μιλούσε με παραβολές;

Ο Χριστός όταν μιλούσε κυρίως δημόσια, απευθύνονταν σε ετερόκλητα πλήθη τόσο κοινωνικά όσο και μορφωτικά, αλλά και διαφορετικών θρησκευτικών πεποιθήσεων και γνώσεων. Άνθρωποι που δεν γνώριζαν την θεολογική γλώσσα των γραμματέων και των φαρισαίων. Στους άνδρες και τις γυναίκες του λαού, ήταν πιο κατανοητές και οικείες εικόνες και παραστάσεις από την καθημερινή ζωή και τη φύση. Επιλέγοντας και χρησιμοποιώντας στις παραβολές από τα παραπάνω, έδινε τη δυνατότητα και σε αυτούς, να κατανοούν τις μεγάλες αλήθειες της Βασιλείας του Θεού, όπως τι είναι, πόσο αξίζει, πώς οφείλει κάποιος να ζει.

Ως τρόπος επικοινωνίας βοήθησε η απλότητα των εικόνων και των λόγων του Χριστού, να μείνουν πιο έντονα στη μνήμη τους. Με τις παραβολές ένοιωθαν πιο κοντά στην πραγματικότητα της ζωής και κινητοποιούνταν η σκέψη και το συναίσθημά τους.

• Αναζητούμε τη σημασία της λέξης στο λεξικό.

Παραβολή

- ♦ Αλληγορική αφήγηση, που περιέχει κάποιο δίδαγμα (> παρά+βάλλω).

(Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Γ. Μπαμπινιώτη).

Η παραβολή του σπλαχνικού πατέρα, κατά Λουκάν 15, 11-32

Κάποιος άνθρωπος είχε δύο γιους.

Ο μικρότερος από αυτούς είπε στον πατέρα του:

- Πατέρα, δώσε μου το μερίδιο της περιουσίας που μου αναλογεί.

Κι εκείνος τους μοίρασε την περιουσία.

Ύστερα από λίγες μέρες ο μικρότερος γιος τα μάζεψε όλα κι έφυγε σε χώρα μακρινή. Εκεί σκόρπισε την περιουσία του κάνοντας άσπληνη ζωή. Όταν τα ξόδεψε όλα, έτυχε να πέσει μεγάλη πείνα στη χώρα εκείνη κι άρχισε κι αυτός να στερείται. Πήγε κι έγινε εργάτης σε έναν από τους πολίτες εκείνης της χώρας, ο οποίος τον έστειλε στα χωράφια του να βόσκει χοίρους. Έφτασε στο σημείο να θέλει να χορτάσει με τα ξυλοκέρατα που έτρωγαν οι χοίροι και κανένας δεν του 'δινε. Τελικά, συνήλθε και είπε:

- Πόσοι εργάτες του πατέρα μου έχουν περίσσιο ψωμί κι εγώ εδώ πεθαίνω της πείνας! Θα σηκωθώ και θα πάω στον πατέρα μου και θα του πω: «Πατέρα, αμάρτησα στον Θεό και σ' εσένα· δεν είμαι άξιος πια να λέγομαι γιος σου, κάνε με σαν έναν από τους εργάτες σου».

Σηκώθηκε λοιπόν και ξεκίνησε να πάει στον πατέρα του. Ενώ ήταν ακόμη μακριά, τον είδε ο πατέρας του, τον σπλαχνίστηκε, έτρεξε, τον αγκάλιασε σφιχτά και τον καταφιλούσε. Τότε ο γιος του του είπε:

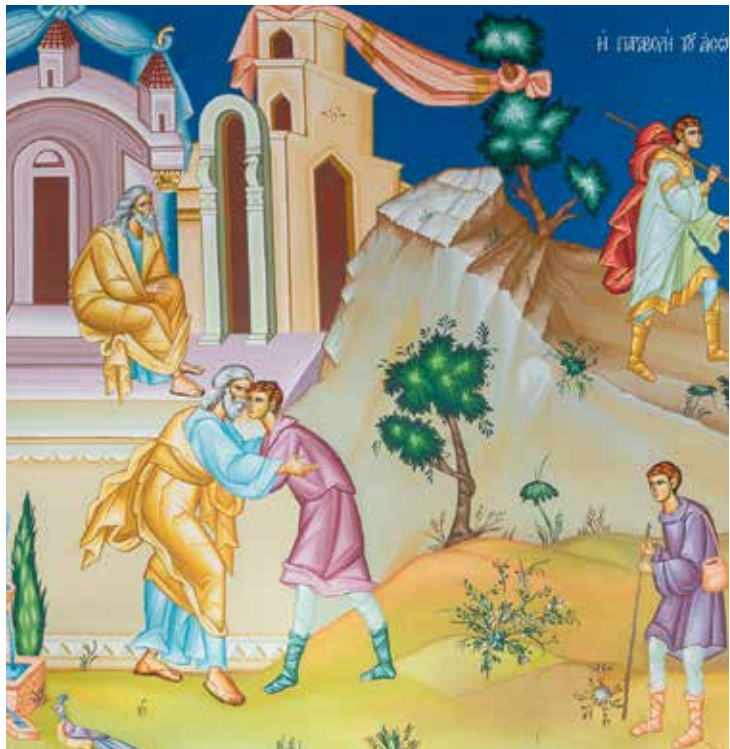
- Πατέρα, αμάρτησα στον Θεό και σ' εσένα και δεν αξίζω να λέγομαι παιδί σου.

Ο πατέρας, όμως, γύρισε στους δούλους του και τους διέταξε:

- Βγάλτε γρήγορα την καλύτερη στολή και ντύστε τον· φορέστε του δαχτυλίδι στο χέρι και δώστε του υποδήματα. Φέρτε το σιτευτό μοσχάρι και σφάξτε το, να φάμε και να ευφρανθούμε, γιατί αυτός ο γιος μου ήταν νεκρός και αναστήθηκε, ήταν χαμένος και βρέθηκε.

Έτσι άρχισαν να ευφραίνονται.

Ο μεγαλύτερος γιος του βρισκόταν στο χωράφι· και καθώς ερχόταν και πλησίαζε στο σπίτι, άκουσε μουσικές και χορούς. Φώναξε, λοιπόν, έναν από τους υπηρέτες και ρώτησε να μάθει τι συμβαίνει. Εκείνος του είπε:

Η παραβολή του Ασώτου υιού (τοιχογραφία τράπεζας
Ι. Μ. Αγίου Ιωάννη Προδρόμου Μακρυνού).

- Γύρισε ο αδερφός σου κι ο πατέρας σου έσφαξε το σιτευτό μοσχάρι, γιατί του ήρθε πίσω γερός. Αυτός, τότε, θύμωσε και δεν ήθελε να μπει μέσα. Ο πατέρας του βγήκε και τον παρακαλούσε, εκείνος όμως του αποκρίθηκε:

- Εγώ τόσα χρόνια σου δουλεύω και ποτέ δεν παράκουσα καμιά εντολή σου· κι όμως, σ' εμένα δεν έδωσες ποτέ ένα κατσίκι για να ευφρανθώ με τους φίλους μου. Όταν, όμως, ήρθε αυτός ο γιος σου, που κατασπατάλησε την περιουσία σου με πόρνες, έσφαξες για χάρη του το σιτευτό μοσχάρι.

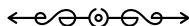
Κι ο πατέρας του του απάντησε:

- Παιδί μου, εσύ είσαι πάντοτε μαζί μου κι ό,τι είναι δικό μου είναι και δικό σου. Έπρεπε, λοιπόν, να ευφρανθούμε και να χαρούμε, γιατί ο αδερφός σου αυτός ήταν νεκρός κι αναστήθηκε, ήταν χαμένος και βρέθηκε.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Διαβάζουμε την παραβολή.

- ♦ Στη συνέχεια χωριζόμαστε σε δυο ομάδες και σχηματίζουμε δύο ομόκεντρους κύκλους. Ο εσωτερικός κύκλος είναι ο άσωτος υιός, ο οποίος βρίσκεται σε δίλημμα. Ο εξωτερικός εκφράζει τη «φωνή της συνείδησης», την οποία και ακούν όσοι στέκουν στον εσωτερικό κύκλο. Τα μέλη της ομάδας του εξωτερικού κύκλου μιλούν ο ένας μετά τον άλλον και, στη συνέχεια, ταυτόχρονα. Έπειτα οι δύο ομάδες αλλάζουν θέση και η διαδικασία επαναλαμβάνεται. Στόχος είναι να δημιουργηθεί δραματική ένταση, να εμβαθύνετε στο πρόβλημα του μικρού γιου και να βιώσετε τη δυσκολία της απόφασής του.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Να συγκρίνετε και να βρείτε σε ποια σημεία της παραβολής του Σπλαχνικού Πατέρα (Ασώτου Υιού) αντιστοιχούν οι χαρακτηρισμοί του Αγίου Νικολάου Καβάσιλα για τον Θεό:

«Ο Θεός είναι:

πιο στοργικός από κάθε φίλο,

πιο δίκαιος από κάθε κυβερνήτη,

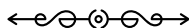
πιο τρυφερός από κάθε πατέρα,

πιο πολύ μέλος μας από όσο τα ίδια μας τα μέλη,

πιο αναγκαίος σ' εμάς από την ίδια την καρδιά μας».

(Άγιος Νικόλαος Καβάσιλας)

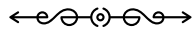
→ Τι μου αρέσει και ποια πρόταση με αγγίζει;

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Σίγουρα, όλοι έχετε ακούσει τη λέξη **θαύμα**.
- ♦ Τι εννοούμε συνήθως με τη λέξη αυτή; Πείτε μια λέξη ή φράση που σας έρχεται στη σκέψη.
- ♦ Ας το συζητήσουμε.

Τα θαύματα του Χριστού ως «σημεία» για την ψυχοσωματική αναγέννηση του ανθρώπου

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Παρατηρείστε προσεκτικά την εικόνα
- α. Τι βλέπετε;
- β. Τι σκέφτεστε γι' αυτό που βλέπετε;
- γ. Τι είναι αυτό που σας κάνει να αναρωτιέστε;

Η θεραπεία του τυφλού, Ιερό Ησυχαστήριο «Ο Τίμιος Πρόδρομος» Μεταμόρφωση Χαλκιδικής

Τα θαύματα του Χριστού, που μας διηγούνται οι Ευαγγελιστές, δείχνουν την καινούρια πραγματικότητα, τον Νέο Κόσμο της θείας αγάπης χωρίς τη φθορά, χωρίς τον φόβο του θανάτου. Ο κόσμος και ο άνθρωπος, που δημιούργησε ο Θεός και εξέπεσαν με το Προπατορικό Αμάρτημα, ανακαινίζεται και αναδημιουργείται διά του Χριστού. Αυτά που επιτελέστηκαν από τον Ίδιο, τους Αποστόλους, τους Αγίους και συνεχίζονται στην ιστορική διαδρομή του Σώματος της Εκκλησίας, είναι δείκτες της Βασιλείας του Θεού, «σημεία» που μας δείχνουν τον Καινούριο Κόσμο της αγάπης και της αφθαρσίας.

- **Γιατί έκανε θαύματα ο Ιησούς; Στα Ευαγγέλια ονομάζονται «σημεία». Γιατί άραγε και τι φανερώνουν;**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ♦ Να μελετήσετε στις ομάδες σας την αντίστοιχη περικοπή και να δημιουργήσετε συνεργατικά, ένα ποίημα για ένα άλλο «πρόσωπο» με βάση τη φόρμα δημιουργικής γραφής. Να το παρουσιάσετε στην ολομέλεια.

1η & 2η ΟΜΑΔΑ:

(Η θεραπεία Παράλυτου στην Καπερναούμ, κατά Μάρκον 2, 1-12)

Ύστερα από μερικές μέρες μπήκε πάλι ο Ιησούς στην Καπερναούμ και διαδόθηκε ότι βρίσκεται σε κάποιο σπίτι. Αμέσως συγκεντρώθηκαν πολλοί, ώστε δεν υπήρχε χώρος ούτε κι έξω από την πόρτα· και τους κήρυττε το μήνυμά Του. Έρχονται τότε μερικοί προς Αυτόν, φέρνοντας έναν παράλυτο, που τον βάσταζαν τέσσερα άτομα. Κι επειδή δεν μπορούσαν να τον φέρουν κοντά

στον Ιησού εξαιτίας του πλήθους, έβγαλαν τη στέγη πάνω από 'κεί που ήταν ο Ιησούς, έκαναν ένα άνοιγμα και κατέβασαν το κρεβάτι πάνω στο οποίο ήταν ξαπλωμένος ο παράλυτος. Όταν είδε ο Ιησούς την πίστη τους, είπε στον παράλυτο: «Παιδί μου, σου συγχωρούνται οι αμαρτίες». Κάθονταν, όμως, εκεί μερικοί γραμματείς και συλλογίζονταν μέσα τους: «Μα πώς μιλάει αυτός έτσι, προσβάλλοντας τον Θεό; Ποιος μπορεί να συγχωρεί αμαρτίες; Μόνον ένας, ο Θεός». Αμέσως κατάλαβε ο Ιησούς ότι σκέφτονται αυτά και τους λέει: «Γιατί κάνετε αυτές τις σκέψεις στο μυαλό σας; Τι είναι ευκολότερο να πω στον παράλυτο: "Σου συγχωρούνται οι αμαρτίες" ή να του πω "Σήκω, πάρε το κρεβάτι σου και περπάτα"; Για να μάθετε λοιπόν ότι ο Υιός του Ανθρώπου έχει την εξουσία να συγχωρεί πάνω στη γη αμαρτίες...», στρέφεται και λέει στον παράλυτο: «Σ' εσένα το λέω, σήκω, πάρε το κρεβάτι σου και πήγαινε στο σπίτι σου». Εκείνος σηκώθηκε αμέσως, πήρε το κρεβάτι του και μπροστά σ' όλους βγήκε έξω έτσι, που όλοι θαύμαζαν και δόξαζαν τον Θεό. «Τέτοια πράγματα», έλεγαν, «ουδέποτε είδαμε!».

3η & 4η ΟΜΑΔΑ:
(Η Ανάσταση της Κόρης του Ιάειρου, κατά Μάρκον 5, 22-24· 35-43)

Τότε ένας από τους Άρχοντες της Συναγωγής, που λεγόταν Ιάειρος, μόλις είδε τον Ιησού, έπεσε στα πόδια Του και Τον παρακαλούσε θερμά λέγοντας: «Η κορούλα μου βρίσκεται στα τελευταία της· έλα να βάλεις τα χέρια Σου πάνω της για να γιαιτρευτεί και να ζήσει». Ο Ιησούς έφυγε μαζί του και λαός πολύς Τον ακολουθούσε. Ενώ ακόμη ο Ιησούς μιλούσε, έρχονται άνθρωποι του Άρχοντα της Συναγωγής και του λένε: «Η κόρη σου πέθανε· τι εξακολουθείς να ενοχλείς τον Δάσκαλο;». Ο Ιησούς, όμως, μόλις άκουσε να λένε τα λόγια αυτά, είπε στον Άρχοντα της Συναγωγής: «Εσύ μη φοβάσαι· μόνο πίστευε». Και δεν επέτρεψε σε κανέναν να Τον ακολουθήσει, παρά μόνο στον Πέτρο, στον Ιάκωβο και στον Ιωάννη, τον αδερφό του Ιακώβου. Έρχονται στο σπίτι του άρχοντα της Συναγωγής και βλέπει ο Ιησούς να υπάρχει αναστάτωση και τους ανθρώπους να κλαίνει και να οδύρονται δυνατά. Μπήκε μέσα και τους λέει: «Γιατί αυτός ο θόρυβος και τα κλάματα; Το παιδί δεν πέθανε, αλλά κοιμάται». Εκείνοι Τον περιγελούσαν. Αυτός, όμως, αφού τους έβγαλε όλους έξω, παίρνει τον πατέρα και τη μητέρα του παιδιού και τους μαθητές Του και μπαίνει εκεί που ήταν το παιδί ξαπλωμένο. Πιάνει το κορίτσι από το χέρι και του λέει: «Ταλιθά κόυμι», που σημαίνει «Κορίτσι, σήκω επάνω!». Το κορίτσι σηκώθηκε αμέσως και περπατούσε. Ήταν δώδεκα ετών. Όλοι τότε κυριεύτηκαν από μεγάλη κατάπληξη. Ο Ιησούς, όμως, τους έδωσε αυστηρή παραγγελία να μην το μάθει κανείς αυτό και είπε να δώσουν στο κορίτσι να φάει.

→ 1η & 2η Ομάδα: **Είμαι ο παραλυτικός / Είμαι ο συνοδός του...**

→ 3η & 4η Ομάδα: **Είμαι ο πατέρας Ιάειρος / Είμαι το μικρό κορίτσι...**

1ο βήμα	2ο βήμα	3ο βήμα
Είμαι... ..	Υποκρίνομαι... ..	Καταλαβαίνω.....
Αναρωτιέμαι... ..	Αισθάνομαι... ..	Ονειρεύομαι... ..
Ακούω... ..	Αγγίζω... ..	Ελπίζω... ..

<p>1. (Ευχή του Μικρού Αγιασμού) «Διά γαρ τούτο παραγένοντας εν δούλου μορφή [...] υγείαν τω σώματι αληθή ορέγων και λέγων. ΐδε υγιής γέγονας, μηκέτι αμάρτανε [...]».</p>	<p>1. Διότι γι' αυτό ήρθες (Χριστέ) στον κόσμο με μορφή δούλου [...], δίνοντας την αληθινή υγεία στο (ανθρώπινο) σώμα και λέγοντας· βλέπεις ότι έγινες υγιής, να μην αμαρτάνεις πλέον...</p>
<p>2. (Ευχή του μυστηρίου του Ευχελαίου) «Πάτερ άγιε, ιατρέ των ψυχών και των σωμάτων, ο πέμπσας τον μονογενή σου Υιόν, τον Κύριον ημών Ιησούν Χριστόν, πάσαν νόσον ιώμενον και εκ θανάτου λυτρούμενον, ίσαι και τον δούλον σου (τάδε), εκ της περιεχούσης αυτόν σωματικής και ψυχικής ασθενείας, και ζωοποίησον αυτόν, διά της χάριτος του Χριστού σου».</p>	<p>2. Πάτερ Άγιε, εσύ που είσαι ο Ιατρός των ψυχών και των σωμάτων, που έστειλες το Μονογενή Σου Υιό, τον Κύριό μας Ιησού Χριστό, για να θεραπεύει κάθε νόσο και να λυτρώνει από τον θάνατο, θεράπευσε κι αυτόν τον δούλο σου από τη σωματική και ψυχική ασθένεια που τον περιβάλλει και δώσε του ζωή με τη χάρη του Χριστού σου.</p>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να σκεφτείτε, να συζητήσετε ανά δύο, με βάση τα παρακάτω ερωτήματα και στη συνέχεια να μοιραστείτε τις σκέψεις σας με την υπόλοιπη τάξη:**

- ♦ Στις παραπάνω ευχές, ποιος φαίνεται να είναι ο παράγοντας που έχει άμεση σχέση με τις θεραπείες των ασθενών;
- ♦ Αναζητεί ή συναντά ο σύγχρονος άνθρωπος το θαύμα;

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

- ♦ Αρχιμ. Βασιλείου Γοντικάκη, *Η παραβολή του Ασώτου Υιού*, εκδόσεις Δόμος 1990.
- ♦ Λύστε το σταυρόλεξο για τα θαύματα και τις παραβολές του Χριστού.

Διδακτική Ενότητα 4.6.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΥΡΓΟ ΤΗΣ ΒΑΒΕΛ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΑΓΑΠΗΣ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να ερμηνεύουμε τη βιβλική αφήγηση για την κατασκευή του Πύργου της Βαβέλ και τους συμβολισμούς της.
- Να αναγνωρίζουμε την εν Χριστώ αγάπη ως δομικό στοιχείο της σχέσης των ανθρώπων μεταξύ τους μέσα από την επεξεργασία σχετικών βιβλικών και ερμηνευτικών κειμένων.
- Να εξηγούμε τους τρόπους, με τους οποίους η χριστιανική αγάπη μπορεί να αποτελεί θεμέλιο των διαπροσωπικών και κοινωνικών σχέσεων στον σύγχρονο κόσμο.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ Βαβέλ
- ♦ αγάπη
- ♦ θεμέλιο
- ♦ ενότητα

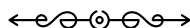
Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Την εν Χριστώ αγάπη ως θεμελιώδες στοιχείο της σχέσης Θεού-ανθρώπου, δηλωτικό της χριστιανικής αγάπης, χθες, σήμερα και σε κάθε εποχή.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Να εκφράσετε τις απόψεις σας στην ολομέλεια της τάξης σε ένα ιδιαίτερα σημαντικό θέμα:**
- ♦ Ποσό σημαντική είναι η αγάπη στην ανάπτυξη του ανθρώπου και στις διαπροσωπικές του σχέσεις;

Το γεγονός, σύμφωνα με το βιβλίο της Γένεσης, συνέβη χρονικά μετά τον Κατακλυσμό του Νώε και τη διάσωση των απογόνων του. Ας μεταφερθούμε σε μία εποχή όπου οι άνθρωποι άρχισαν να δημιουργούν πολιτισμό...

Η βιβλική αφήγηση του «πύργου της Βαβέλ» και οι συμβολισμοί της

Ο πύργος της Βαβέλ, Γέν. 11, 1-9

Αρχικά οι κάτοικοι της γης μιλούσαν όλοι μία γλώσσα και χρησιμοποιούσαν τις ίδιες λέξεις. Καθώς μετακινούνταν από την ανατολή, βρήκαν μια πεδιάδα στη χώρα της Σενάαρ κι εγκαταστάθηκαν εκεί. Τότε είπαν μεταξύ τους: «Ελάτε να κατασκευάσουμε πλίθρες* και να τις ψήσουμε στη φωτιά». Έτσι,

άρχισαν να χρησιμοποιούν στις οικοδομές πλίθρες αντί για πέτρες, και πίσσα αντί για λάσπη. Μετά είπαν: «Ελάτε να χτίσουμε μια πόλη κι έναν πύργο, που η κορφή του να φτάνει στους ουραμούς. Έτσι, θα γίνουμε ονομαστοί και δεν θα διασκορπιστούμε πάνω στη γη».

Κατέβηκε, λοιπόν, ο Κύριος να δει την πόλη και τον πύργο, που έχτιζαν οι άνθρωποι. Και είπε ο Κύριος: «Τώρα όλοι αυτοί αποτελούν έναν λαό με κοινή γλώσσα· και τούτο 'δώ είναι η αρχή των πράξεών τους. Από 'δώ και πέρα τίποτε απ' όσα θα σκέφτονται να κάνουν δεν θα τους είναι αδύνατο. Εμπρός, ας κατεβούμε κι ας επιφέρουμε εκεί σύγχυση στη γλώσσα τους, ώστε να μην καταλαβαίνει ο ένας τη γλώσσα του άλλου». Έτσι ο Κύριος τους διασκόρπισε από 'κεί σε όλη τη γη και σταμάτησαν να χτίζουν την πόλη. Γι' αυτό ονόμασαν την πόλη εκείνη Βαβέλ, γιατί εκεί ο Κύριος προκάλεσε σύγχυση στη γλώσσα των ανθρώπων και από 'κεί τους διασκόρπισε σε όλη τη γη.

→ **Άραγε σε τι μπορεί να βοηθήσει τον σύγχρονο άνθρωπο η ιστορία του Πύργου της Βαβέλ;**

Σίγουρα, αν αναλογιστούμε την πρόοδο του ανθρώπου στον τομέα της τεχνολογίας, θα μπορούσε να μας κάνει να συνειδητοποιήσουμε τις συνέπειες μιας αλόγιστης χρήσης της στην εποχή μας, που, με τη σειρά της, μπορεί να οδηγήσει πλέον σε απρόβλεπτες καταστάσεις έως την πλήρη καταστροφή μας.

Χρονικά βρισκόμαστε στα χρόνια της *Καινής Διαθήκης* και μετά την Ανάσταση και την Ανάληψη του Χριστού. Η δημιουργία της πρώτης Εκκλησίας κατά την ημέρα της Πεντηκοστής είναι γεγονός, με την αποστολή στον κόσμο του Αγίου Πνεύματος.

Ας δούμε ένα περιστατικό από την πρώτη χριστιανική κοινότητα των Ιεροσολύμων, όπως περιγράφεται στο βιβλίο των *Πράξεων των Αποστόλων*, για το κλίμα μεταξύ των πρώτων χριστιανών:

«... είχαν άπαντα κοινά», Πράξεις αποστόλων 2, 42-47

Όλοι αυτοί ήταν αφοσιωμένοι στη διδασκαλία των Αποστόλων και στη μεταξύ τους κοινωνία, στην τέλεση της Θείας Ευχαριστίας και στις προσευχές. Ένα δέος τούς κατείχε όλους, καθώς έβλεπαν πολλά, εκπληκτικά θαύματα να γίνονται μέσω των Αποστόλων. Όλοι οι πιστοί ζούσαν σε έναν τόπο και είχαν τα πάντα κοινά· πουλούσαν ακόμα και τα κτήματα και τα υπάρχοντά τους και τα χρήματα τα μοίραζαν σε όλους, ανάλογα με τις ανάγκες του καθενός. Κάθε μέρα συγκεντρώνονταν με ομοψυχία και τελούσαν τη Θεία Ευχαριστία σε σπίτια, τρώγοντας την τροφή τους, γεμάτοι χαρά και με απλότητα στην καρδιά. Δοξολογούσαν τον Θεό κι όλος ο λαός τούς εκτιμούσε. Και ο Κύριος πρόσθετε κάθε μέρα στην Εκκλησία αυτούς που σώζονταν.

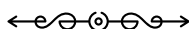

Η Θεία Μετάδοση (Ι. Μ. Βατοπεδίου, παρεκκλήσιο Αγίου Δημητρίου, Άγιον Όρος).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να συγκρίνετε ανά δύο τα παραπάνω κείμενα.**

- ♦ Ποια η διαφορά ανάμεσα στις δύο διηγήσεις και πού οφείλεται κατά γνώμη σας;
- ♦ Οι άνθρωποι σήμερα μιλούν τις διάφορες γλώσσες του κόσμου, όμως είναι αυτό η πραγματική αιτία της διαίρεσής τους; Σύμφωνα με το βιβλίο των *Πράξεων των Αποστόλων*, στα Ιεροσόλυμα από την πρώτη αυτή Εκκλησία έγινε ένα μοναδικό «πείραμα» στη ιστορία της ανθρωπότητας. Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά της πρώτης Εκκλησίας και σε ποια κοινή «γλώσσα» βασίστηκε;

Η εν Χριστώ αγάπη ως δομικό στοιχείο της σχέσης Θεού-ανθρώπου και δηλωτικό της χριστιανικής αγάπης

Η πρώτη χριστιανική κοινότητα των Ιεροσολύμων, έχοντας νωπά στη μνήμη της τα λόγια του Χριστού «*Όπου είναι δυο ή τρεις συγκεντρωμένοι στο όνομά μου, εκεί είμαι κι εγώ ανάμεσά τους*» (Ματθ. 18, 20), πέτυχε κάτι μοναδικό: μια ευλογημένη από τον Θεό κοινωνία μεταξύ τους, καθώς είχαν «*μια καρδιά και μια ψυχή, κανείς δεν θεωρούσε ότι κάτι από τα υπάρχοντα του ήταν δικό του, αλλά όλα τα είχαν κοινά*» (Πράξ. 4, 32) και τα διαμοιράζονταν, ανάλογα με τις ανάγκες της κοινότητας.

Ο ίδιος ο Χριστός βεβαίωσε ότι όλος ο Νόμος (Μωσαϊκός Νόμος) και οι προφήτες συνοψίζονται στην αγάπη (Ματθ. 22, 40). Μια αγάπη με διττή εντολή. Η πρώτη είναι να αγαπάς τον Κύριο, τον Θεό σου, και η δεύτερη, το ίδιο σημαντική, να αγαπάς τον πλησίον σου όπως τον εαυτό σου (Ματθ. 22, 37- 39). Μάλιστα δίνει το μέτρο και το περιεχόμενο αυτής της αγάπης, υπενθυμίζοντας σε όλους: «*Να αγαπάτε ο ένας τον άλλο, όπως εγώ σας αγάπησα*» (Ιω. 15, 12).

«*Τι μπορεί να φτάσει τη φιλανθρωπία και την καλοσύνη του Χριστού;*» θα αναρωτηθεί ο ιερός Χρυσόστομος.

Γι' αυτό έγινε για τον κάθε άνθρωπο «*η Οδός, η Αλήθεια, η Ζωή...*» (Ιω. 14, 6), κάτι που δείχνει πόσο πολύ τον αγάπησε ο Θεός «*ώστε παρέδωσε στον θάνατο τον μονογενή του Υιό, για να μη χαθεί όποιος πιστεύει σε Αυτόν, αλλά να έχει ζωή αιώνια*» (Ιω. 3, 16).

→ **Σήμερα, άραγε, πόσο διαφορετική θα ήταν η κοινωνία των ανθρώπων, εάν βάσιζαν την αγάπη τους στη αγάπη του Χριστού, που φτάνει έως τη θυσία;**

Ωστόσο, μόνο τότε τίποτε δεν θα μπορούσε να την καταστρέψει. Για αυτό και η χριστιανική αγάπη, όπως διδάσκει ο Απόστολος των Εθνών Παύλος, είναι πάνω από όλα: «*Αν μπορώ να λαλώ όλες τις γλώσσες των ανθρώπων, ακόμα και των αγγέλων, αλλά δεν έχω αγάπη για τους άλλους, τα λόγια μου ακούγονται σαν ήχος χάλκινης καμπάνας ή σαν αλαλαγμός κυμβάλου. Κι αν έχω της προφητείας το χάρισμα και κατέχω όλα τα μυστήρια και όλη τη γνώση, κι αν έχω ακόμα όλη την πίστη, ώστε να μετακινώ βουνά, αλλά δεν έχω αγάπη, είμαι ένα τίποτα*». Γιατί η αγάπη «*όλα τα σκεπάζει, όλα τα ανέχεται: όλα τα εμπιστεύεται, για όλα ελπίζει, όλα τα υπομένει, ποτέ η αγάπη δεν θα πάψει να υπάρχει...*».

Ο ύμνος της Αγάπης – Α΄ Κορ. Κεφ. 13ο

Αν μπορώ να λαλώ όλες τις γλώσσες των ανθρώπων, ακόμα και των αγγέλων, αλλά δεν έχω αγάπη για τους άλλους, οι λόγοι μου ακούγονται σαν ήχος χάλκινης καμπάνας ή σαν κυμβάλου αλαλαγμός.

Κι αν έχω της προφητείας το χάρισμα κι όλα κατέχω τα μυστήρια κι όλη τη γνώση, κι αν έχω ακόμα όλη την πίστη, έτσι που να μετακινώ βουνά, αλλά δεν έχω αγάπη, είμαι ένα τίποτα. Κι αν ακόμα μοιράσω στους φτωχούς όλα μου τα υπάρχοντα, κι αν παραδώσω στη φωτιά το σώμα μου για να καεί, αλλά δεν έχω αγάπη, σε τίποτα δεν μ' ωφελεί.

Εκείνος που αγαπάει έχει μακροθυμία, έχει και καλοσύνη· εκείνος που αγαπάει, δεν ζηλοφθονεί· εκείνος που αγαπάει δεν κομπάζει ούτε περηφανεύεται· είναι ευπρεπής, δεν είναι εγωιστής ούτε ευερέθιστος· ξεχνάει το κακό που του έχουν κάνει. Δεν χαίρεται για το στραβό που γίνεται, αλλά μετέχει στη χαρά για το σωστό. Εκείνος που αγαπάει όλα τα ανέχεται· όλα τα εμπιστεύεται, για όλα ελπίζει, όλα τα υπομένει.

Ποτέ η αγάπη δεν θα πάψει να υπάρχει...

Θα μείνουν τελικά για πάντα αυτά τα τρία:

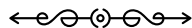
Η πίστη, η ελπίδα κι η αγάπη.

Και απ' αυτά το πιο σπουδαίο είναι **η αγάπη.**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να χωριστείτε σε ομάδες**

- Να γράψετε ανά ομάδα ένα ελεύθερο κείμενο ή ποίημα, εμπνευσμένο από τον «**Υμνο της Αγάπης**» του Αποστόλου Παύλου.

Η χριστιανική αγάπη ως θεμέλιο των διαπροσωπικών και κοινωνικών σχέσεων στον σύγχρονο κόσμο

Η αγάπη Χριστού για όλους τους ανθρώπους ανεξαιρέτως απευθύνει ένα κάλεσμα διαχρονικό. Να γίνουν οι άνθρωποι μαθητές Του με ένα και μοναδικό γνώρισμα, να έχουν αγάπη ο ένας για τον άλλο (1ω. 13, 35).

Ιωάννης Χρυσόστομος «Περί ελεημοσύνης»

Ενώ κάθεσαι στο σπίτι σου, έρχεται ο φτωχός να σου «πουλήσει» τον Παράδεισο και σου λέει:

«Δος άρτον, και λάβε παράδεισον», δώσε λίγο ψωμί και πάρε τον Παράδεισο. Δώσε ένα ρούχο και πάρε την βασιλεία των Ουρανών. Δώσε λίγα χρήματα και πάρε τη χαρά των Αγγέλων. Γι' αυτό κι εσύ δώσε λίγο ψωμί. Δεν έχεις ψωμί; Δώσε χρήματα. Δεν έχεις χρήματα; Δώσε ρούχα. Δώσε ένα ποτήρι νερό. Δώσε ένα πιάτο φαγητό. Δώσε λίγο λάδι. Δώσε κάτι. Μόνο δώσε.

Τα πάντα ο Χριστός δέχεται· μόνο αγόρασε τον Παράδεισο! (PG 62, 769)

Ντύσε τον Χριστό, για να σε ντύσει κι εσένα την ημέρα της Κρίσεως. Σκέπασέ Τον στο πρόσωπο του γυμνού αδελφού σου, για να σε σκεπάσει κι εσένα εν ημέρα Κρίσεως.

Ω, αγία ελεημοσύνη! Δίνεις έλεος και παίρνεις έλεος χιλιαπλάσιο και τώρα και τότε και πάντοτε...

→ **Να διαβαστεί το παραπάνω κείμενο στην ολομέλεια της τάξης.**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Μελετήστε το κείμενο του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου και εμπνευστείτε από αυτό.**
- ◆ Σκεφτείτε και γράψτε ανά θρανίο τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαμε σήμερα, να εκφράσουμε έμπρακτα την αγάπη μας στον πλησίον.
- ◆ Προτείνεται τρόπους φιλανθρωπικής δράσης στο πλαίσιο του σχολείου μας.
- **Να τους παρουσιάσετε στην τάξη.**

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

- Να δημιουργήσετε εξ αποστάσεως (e-class), ανά ομάδα, μια παρουσίαση (ή ένα βίντεο), στα οποία να αξιοποιήσετε τα λόγια ή τους στίχους που γράψατε (Δραστηριότητα για τον «Ύμνο της αγάπης»), διανθισμένα με εικόνες και μουσική της δικής σας επιλογής, που να ταιριάζει με το θέμα, και να το παρουσιάσετε στην τάξη.
- **Περί αγάπης:** Αποσπάσματα από το *Μέγα Γεροντικόν* (έκδοση Ιερού Ησυχαστηρίου Γενεσίου της Θεοτόκου, Πανόραμα Θεσσαλονίκης).

Η ΣΤΑΥΡΙΚΗ ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να αναγνωρίζουμε τη σημασία της σταυρικής θυσίας του Χριστού για τη σωτηρία του ανθρώπου.
- Να αναδεικνύουμε το σωτηριώδες μήνυμα της θυσίας του Χριστού για τον σύγχρονο άνθρωπο και τη σύγχρονη κοινωνία.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ Πάθη
- ♦ θυσία
- ♦ Σταύρωση
- ♦ Ανάσταση

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

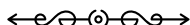
Την ολοκλήρωση του έργου του Ιησού επί της γης, με το σωτηριώδες μήνυμα της σταυρικής θυσίας Του για τον άνθρωπο της κάθε εποχής.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης με θέμα:

- ♦ Ποια είναι για σας η αξία της φιλίας; Μπορεί να φτάσει και μέχρι τη θυσία;

Η σημασία της σταυρικής θυσίας για τη σωτηρία του ανθρώπου

Η Σταύρωση δεν αφορά μόνο ένα ιστορικό γεγονός, αλλά αποτελεί μέρος του σχεδίου του Θεού για τη σωτηρία του ανθρώπου. Ο ανθρώπινος νους, όμως, δεν μπορεί να συλλάβει τη γενναιόδωρη και φιλεύσπλαχνη αυτή συμπεριφορά του Θεού απέναντί του. Μόνο με την υπέρβαση της λογικής και τη χάρη του Πνεύματος, συγκροτώντας την πίστη του, μπορεί να το πετύχει αυτό.

Ας προσεγγίσουμε το ίδιο το γεγονός της Σταυρώσεως, μέσα από τις πηγές, τα Ευαγγέλια, για να προσεγγίσουμε το πώς έγινε, με ποιον τρόπο, πως επήλθε ο θάνατος του Χριστού επί του Σταυρού, σε ποιες ιστορικές πηγές καταγράφεται κ.ά.

→ Να αναγνωστεί στην τάξη μια επιλογή από τις σχετικές περικοπές με το γεγονός της Σταύρωσης, με βάση τις παρακάτω παραπομπές:

Μαρκ. Κεφ. 15	Ματθ. Κεφ. 27	Λουκ. Κεφ. 23	Ιωάν. Κεφ. 19
---------------	---------------	---------------	---------------

(θα τις βρείτε στο διαδικτυακό τόπο της Ελληνικής Βιβλικής Εταιρείας)

Αναγκαία λοιπόν η πίστη προς τον Θεό, όπως αναφέρει και ο Απόστολος Παύλος:

«Το κήρυγμα για τον σταυρικό θάνατο του Χριστού είναι μωρία (ανοησία) γι' αυτούς που βαδίζουν τον δρόμο της απώλειας· για μας, όμως, που είμαστε στον δρόμο της σωτηρίας, είναι η δύναμη του Θεού» (Α΄ Κορ. 1, 18).

«Όποιος, όμως, δεν έχει το Πνεύμα, δεν παραδέχεται τα δώρα που φανερώνει το Πνεύμα του Θεού, αφού για κείνον όλα αυτά είναι μωρία (ανοησία). Και δεν μπορεί να τα καταλάβει, γιατί αυτά τα πράγματα μόνο με τη βοήθεια του Πνεύματος κατανοούνται. Αντίθετα, ο άνθρωπος που έχει το Πνεύμα, όλα τα καταλαβαίνει· αυτόν, όμως, κανείς από κείνους που δεν έχουν το Πνεύμα δεν είναι σε θέση να τον καταλάβει» (Α΄ Κορ. 2, 14-15).

«Συσταυρωθώμεν αυτόν και συνανιστώμεν»

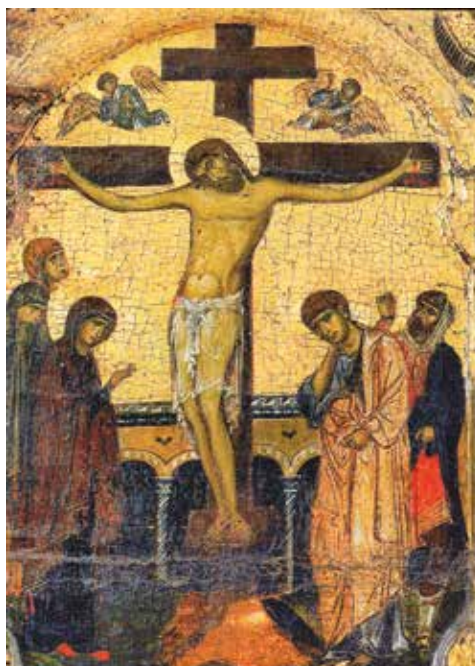
Το σύμβολο του Σταυρού νοηματοδοτεί και στηρίζει την πορεία προς τον Γολγοθά· οι πιστοί αντλούν από αυτόν σοφία, πίστη και δύναμη.

Ας λάβουμε υπόψη ότι όντως, ο Θεάνθρωπος πάνω στον Σταυρό πήρε πάνω Του τις αμαρτίες του ανθρωπίνου γένους.

Ωστόσο, εάν θέλει ο κάθε πιστός προσωπικά να ακολουθήσει τον Χριστό, οφείλει να σηκώσει και αυτός τον Σταυρό του και να πορευθεί προς τον Γολγοθά («Εάν κάποιος θέλει να με ακολουθήσει, ας απαρνηθεί τον εαυτό του κι ας σηκώνει κάθε μέρα τον Σταυρό του κι ας με ακολουθεί» Λουκ. 9, 23).

Αυτό θα το κατορθώσει με το να ακολουθήσει ελεύθερα και με τη θέλησή του, στη σταυρική πορεία Του τον Χριστό, όχι σίγουρα με το να μην πράξει στη ζωή του απολύτως τίποτα και να είναι αδιάφορος απέναντι σε όσα συμβαίνουν γύρω του, αλλά με το να είναι σε εγρήγορση (επαγρύπνηση, διαρκής ετοιμότητα) με προσευχή και νηστεία, ενάρτετη ζωή με θυσία, αγάπη και προσφορά στον πλησίον.

(Με στοιχεία από το άρθρο του Ηρακλή Ρεράκη, Καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ, 11/04/2023)

Η Σταύρωση (φορητή εικόνα I. Μ. Βατοπεδίου, Άγιον Όρος).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Ανά δύο να διαβάσετε παραπάνω τα θεολογικά κείμενα, να υπογραμμίσετε τις βασικές έννοιες-κλειδιά με θέμα.**

Η σημασία της σταυρικής θυσίας για τη σωτηρία του ανθρώπου

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- ♦ Χωριζόμαστε σε ομάδες και αναλαμβάνουμε ως δημοσιογραφικές ομάδες να επιλέξουμε τίτλους για τη σχολική μας εφημερίδα με αφορμή τη Μεγάλη Εβδομάδα των Παθών του Κυρίου, με θέμα: «Εικόνες με στιγμιότυπα από τα Πάθη του Χριστού». Σκάνναρε και δες τον κύκλο των Παθών του Χριστού από την Ιερά Μονή Διονυσίου Αγίου Όρους.
- ♦ Εάν επρόκειτο να γράψετε έναν τίτλο για το θέμα μας, ο οποίος να εμπεριέχει την πιο ενδιαφέρουσα και σημαντική πτυχή του, δηλαδή αυτήν που θα έπρεπε να θυμόμαστε οπωσδήποτε, ποιος θα ήταν αυτός;

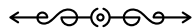

→ **Ας σκεφτούμε όλα όσα είπαμε σήμερα στην τάξη.**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Ανά δύο προσέξτε την εικόνα της Σταύρωσης στη σελ. 136:**

- ♦ Ας αναλογιστούμε τα προβλήματα της σημερινής κοινωνίας.
- ♦ Τι νομίζετε ότι απαντά ο Χριστός με τη σταύρωσή Του στους κατατρεγμένους και αδικημένους της εποχής μας; Δικαιολογείστε τις απόψεις σας.

Με βάση την εμπειρία μας

- Τι σημαίνει η λέξη «ιδανικά»;
- Σε ποια ιδανικά πιστεύετε πως βασίζεται σήμερα ο κόσμος μας; Είναι άραγε αρκετά για να ζήσουμε αληθινά ευτυχισμένοι και με αγάπη;
- Ας συζητήσουμε.

Το σωτηριώδες μήνυμα της σταυρικής θυσίας του Θεανθρώπου για τον σύγχρονο άνθρωπο και τη σύγχρονη κοινωνία

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Να αναγνωστεί το ποίημα στην ολομέλεια της τάξης.
- ♦ Ποιες σκέψεις σας γεννώνται;

Ευαγγελικό κείμενο

1. «Ελάτε σ' εμένα όλοι όσοι κοπιάζετε κι είστε φορτωμένοι, κι εγώ θα σας ξεκουράσω. Σηκώστε πάνω σας το ζυγό μου και διδαχτείτε από το δικό μου παράδειγμα, γιατί είμαι πρᾶος και ταπεινός στην καρδιά, και οι ψυχές σας θα βρουν ξεκούραση. Γιατί ο ζυγός μου είναι απαλός, και το φορτίο μου ελαφρό» (Ματθ. 11, 28-30)

2. «Ένας από τους κακούργους, που ήταν κρεμασμένος στο σταυρό, Τον βλασφημούσε και του ἔλεγε: "Εάν εσύ είσαι ο Μεσσίας, σώσε τον εαυτό σου κι εμάς". Ο άλλος στράφηκε σ' αυτόν, τον επιτίμησε και του είπε: "Ούτε το Θεό δεν φοβάσαι εσύ; Δεν είσαι όπως κι εκείνος καταδικασμένος; Εμείς βέβαια δίκαια, γιατί τιμωρούμαστε γι' αυτά που κάναμε· αυτός όμως δεν έκανε κανένα κακό." Και στον Ιησού ἔλεγε: "Θυμήσου με, Κύριε, όταν έρθεις στη βασιλεία σου". Ο Ιησούς του απάντησε: "Σε βεβαιώνω πως σήμερα κιόλας θα είσαι μαζί μου στον παράδεισο" (Λουκ. 23, 39-43).

Ο άγιος Αυγουστίνος, είπε: «Γνωρίζω τρεις σταυρούς: Ένα σταυρό που σώζει. Είναι ο σταυρός του Χριστού. Ένα σταυρό, με τον οποίο σώζεται ο άνθρωπος. Είναι ο σταυρός του καλού ληστή, του εκ δεξιών του Χριστού σταυρωθέντος. Γνωρίζω κι ένα τρίτο σταυρό, που σε κάνει να χάνεσαι για την αιωνιότητα. Είναι ο σταυρός του εξ αριστερών του Χριστού σταυρωθέντος ληστή. Οι τύποι αυτών των ανθρώπων, των δύο ληστών, αντιπροσωπεύουν όλη την ανθρωπότητα. Ο σταυρός του ληστή του εκ δεξιών παίρνει επάνω του τον σταυρό του Χριστού και σώζεται. Ο σταυρός του αριστερού ληστή αντιπροσωπεύει την μερίδα εκείνη των ανθρώπων, που δεν δέχονται τον σταυρό του Χριστού και χάνονται».

Το δράμα γενικά του σύγχρονου ανθρώπου σήμερα είναι ότι σταυρώνεται αλλά δεν ανασταίνεται, δεν έχει δηλαδή τη χαρά και αγάπη στη ζωή του, διότι δεν πιστεύει εύκολα στην Ανάσταση του Χρι-

Στο Σταυρό

Κι ακολούθησε του Γολγοθά το δρόμο
φορώντας αγκαθένιο ένα στεφάνι
κι ένα Σταυρό, σηκώνοντας στον ώμο.
Αυτός που ἴρθε να ζήσει, να πεθάνει,
προς την Αλήθεια για ν' ανοίξει κάποιο δρόμο.

Να Του καρφώσουν ἄφησε τα χέρια
και σα ληστή με τους ληστές κοιτούσε
να Τον κοιτάνε —οι ματιές σαν μαχαίρια.
Αυτός, που τη χαρά μόνο σκορπούσε
και μοναχά, για να βλογάει είχε τα χέρια.

Σαν άνθρωπος στα νύχια του θανάτου
παράδερνε, σαν άνθρωπος τη φύση
εχάιδεψε με τη στερνή ματιά Του.
Αυτός, που είχε τη ζωή στον κόσμο χύσει
και που ήταν πάνω από τους νόμους του θανάτου.

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ / [ΕΦΗΒΙΚΟΙ ΣΤΙΧΟΙ, 1913-1916]

Πηγή: Κώστας Καρυωτάκης: Στο Σταυρό

στού. Ο σύγχρονος άνθρωπος αφαιρεί την αγάπη από τη ζωή του κι έτσι καταστρέφει και καταστρέφεται. Πικραίνει η ζωή και ο κόσμος του.

[...] Εύστοχα παρατηρεί ο π. Δημήτριος Ντούτκο: " Ο Χριστιανισμός είναι χαρά. Όλα πρέπει να είναι χαρά! Όμως η χαρά δεν έρχεται έτσι. Η χαρά δεν αγοράζεται. Δεν αγοράζεται με χρήματα. [...] Η βαθύτερη λύση είναι μία: η μετάνοια.»

(+Αρχ. Γεωργίου, Καθηγουμένου Ι. Μ. Οσίου Γρηγορίου, Ο Σταυρός του Χριστού και η σημασία του στην ζωή μας, έκδ. Ι.Μ. Οσίου Γρηγορίου, Άγιον Όρος 1997. σσ. 38-45).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να μελετήσετε ανά δύο τα παραπάνω κείμενα και να συζητήσετε με βάση τα ερωτήματα:**

- ♦ Τι σημαίνει για τον συγγραφέα και για σας ότι ο άνθρωπος σταυρώνεται και δεν ανασταίνεται;
- ♦ Πώς βιώνεται ο Χριστιανισμός ως Ανάσταση και χαρά;

♦ **Διαβάζουμε στην ολομέλεια το παρακάτω ποίημα:**

Τώρα κατάλαβα τι 'ταν εκείνο,
που μ' έκανε και με κάνει πάντα
να στρέφομαι με δάκρυα
στον Σταυρό του Κυρίου.
Ήμουν κι εγώ
ένα από τα αγκάθια,
που μάτωσαν
το πανάχραντο πρόσωπό Του.
Ίσως κι ένα καρφί.

(π. Γεωργίου Δορμπαράκη, *Πώς να χωρέσεις σε χαρτί την Άβυσσο*., Ποιήματα, έκδοση Ιερού Ναού Κοιμήσεως της Θεοτόκου Πυλών Καρπάθου, Πειραιάς, 2012, σ.15)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Χωριστείτε σε δύο ομάδες:**

- ♦ Ποια θα ήταν η στάση μας, αν σήμερα ερχόταν ο Χριστός ανάμεσά μας;
- ♦ Τι νομίζετε ότι απαντά ο Χριστός με τη σταύρωσή Του στους αδικημένους αυτού του κόσμου; Συμβουλευτείτε και το 1ο ευαγγελικό κείμενο (*Ματ. 11, 28-30*).
- ♦ Να εμπνευστείτε από το ποίημα και την εικόνα της Σταύρωσης και να δημιουργήσετε συνεργατικά ένα κείμενο. Να το παρουσιάσετε στην ολομέλεια.

ΑΝΑΣΤΑΣΗ: Η ΖΩΗ ΝΙΚΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να εκθέτουμε τα βασικά σημεία της διδασκαλίας της Εκκλησίας για την Ανάσταση του Χριστού.
- Να αποτιμούμε τη σημασία που έχει το χαρμόσυνο μήνυμα της Ανάστασης του Χριστού για τη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ θάνατος
- ♦ Ανάσταση
- ♦ Πάσχα
- ♦ ζωή

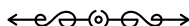
Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Το γεγονός της Ανάστασης του Χριστού και τη σημασία του χαρμόσυνου μηνύματος για τη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Σκεφτείτε, συζητήστε και δώστε έναν δικό σας ορισμό για τις λέξεις **θάνατος** και **Ανάσταση** και στη συνέχεια παρουσιάστε τον στην ολομέλεια της τάξης.

Ο θάνατος ως άλυτο και ανυπέρβλητο μυστήριο

Ο θάνατος είναι το πιο θλιβερό γεγονός στη ζωή μας. Αφότου μπήκε στη ζωή, αποτελεί μια τραγική εμπειρία και δεν είναι εύκολο στον άνθρωπο να ξεπεράσει την εμπειρία του θανάτου. Τον θεωρεί σαν τον κυριότερο εχθρό του. Συνειδητοποιώντας ότι κάποια στιγμή θα έλθει το τέλος του, προσπαθεί με κάθε τρόπο να αποφεύγει αυτή τη σκέψη του τέλους, γιατί επιθυμεί και σκέφτεται με κάθε τρόπο τη ζωή, τη συνέχειά της και την ανάπτυξή της.

Συμπεραίνουμε πως στην πραγματικότητα όλοι επιθυμούν να είναι αιώνιοι μέσα στον κόσμο σε πείσμα κάθε αντιξοότητας. Γι' αυτό και βλέπουμε τον άνθρωπο να έχει αναπτύξει έναν πολιτισμό, που να του προσφέρει ό,τι χρειάζεται όχι μόνο για να ζήσει, αλλά και για να αναπτυχθεί, να δώσει ποιότητα στη ζωή του.

Έχει πετύχει βέβαια με την Επιστήμη και την Τεχνολογία να υψωθεί πάνω από τις περισσότερες ανάγκες του, αλλά εξακολουθεί να υποφέρει και να αγωνίζεται για καλύτερο μέλλον. Τελικά, όμως, απέναντι στον θάνατο είναι εντελώς αδύνατο να κάνει κάτι. Επιδιώκει να τον λησμονεί, προσφέροντας στον εαυτό του ανέσεις ή ασχολίες, που τον κάνουν να ξεχνά ποιο είναι το τέλος του.

Σ' αυτή τη στάση του ανθρώπου έρχεται η Εκκλησία να του θυμίσει, πως η ζωή στην πραγματικότητα δεν έχει τέλος, είναι αιώνια. Από τη στιγμή που ο Κύριος Ιησούς Χριστός νίκησε τον θάνατο με την Ανάστασή Του, πρόσφερε σε όλη την ανθρωπότητα μια νίκη, τη σημαντικότερη από όλες. Γιατί το πιο σπουδαίο πρόβλημα του ανθρώπου, ο θάνατος, ξεπερνιέται ακριβώς με την ελπίδα της ανάστασης, όπως ομολογείται στο σύμβολο της πίστεως: «Προσδοκώ ανάσταση νεκρών και ζωή του μέλλοντος αιώνος».

Όμως ας δούμε τι μας λέει η *Αγία Γραφή* πάνω στο βασικό ερώτημα του θανάτου:

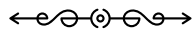
Ο Θεός δεν δημιούργησε τον θάνατο! (Σοφία Σολομώντος 1, 12-14 & 2, 23)

«Μην πάτε, λοιπόν, γυρεύοντας τον θάνατο με τον λανθασμένο τρόπο της ζωής σας και μην προκαλείτε την καταστροφή σας με τα έργα σας. Γιατί τον θάνατο δεν τον έκανε ο Θεός, ούτε είναι θέλημά Του ο αφανισμός των ζωντανών. Ο Θεός δημιούργησε το σύμπαν για να υπάρχει και το διατηρεί στη ζωή με τη συνεχή δημιουργία Του. Στα δημιουργήματά Του δεν υπάρχει τίποτα που να τα οδηγεί στην καταστροφή, καθώς πάνω στη γη δεν βασιλεύει ο θάνατος, αλλά ο Θεός.[...] Ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο για την άφθαρτη (αιώνια) ζωή. Τον έφτιαξε σύμφωνα με τη δική Του εικόνα, την εικόνα του Αιώνιου Θεού.

- Ποια είναι η αιτία, για την οποία ο θάνατος εισήλθε στον κόσμο;
- Γιατί ο θάνατος αποτελεί ένα βασικό, υπαρξιακό πρόβλημα του ανθρώπου;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Πώς οι άνθρωποι συνήθως θέλουν να παραμερίσουν την οδύνη, που τους προξενεί η σκέψη του θανάτου;
- Ας προσπαθήσετε να σκεφτείτε και να διατυπώσετε ανά δύο ορισμένες σκέψεις για το τι σημαίνει η φράση «η ζωή νικά τον θάνατο» και να τις μοιραστείτε στην τάξη.

Προσέγγιση στο γεγονός της Ανάστασης του Χριστού**Ανάσταση και «διάβαση» (Πάσχα)**

«Πάσχα» σημαίνει διάβαση, πέρασμα (από τη εβραϊκή λέξη «πεσάχ», που σημαίνει περνώ, προσπερνώ, κινούμαι).

Ο Χριστός έκανε αυτό το πέρασμα με την Ανάστασή Του και μας χάρισε την αιώνια ζωή. Μας πέρασε δηλαδή από την αμαρτία και τον θάνατο στη ζωή και την αφθαρσία. Γι' αυτό, ενώ οι Εβραίοι γιόρταζαν το δικό τους Πάσχα με τη θυσία του αμνού, εμείς, οι χριστιανοί, θεωρούμε πως ο Αμνός του Θεού, ο Χριστός, θυσιάστηκε για τη σωτηρία μας και έγινε ο Ίδιος θύτης και θύμα από αγάπη στον άνθρωπο. Έτσι, με τη βοήθειά Του, περνούμε από τη ζωή της σκλαβιάς –στην αμαρτία και τη φθορά– στη ζωή της ελευθερίας, αφού ανακαινισθούμε πνευματικά με το βάπτισμα και τον δικό μας, προσωπικό αγώνα. Η Ανάσταση του Χριστού είναι το πιο χαρμόσυνο γεγονός στον κόσμο και το γιορτάζουμε κάθε χρόνο με εξαιρετική λαμπρότητα.

Από το βιβλίο του π. Γεωργίου Florovsky *Θέματα Ορθόδοξου Θεολογίας*, 1989, Εκδότης ΑΡΤΟΣ ΖΩΗΣ

- Γιατί η Ανάσταση του Χριστού είναι διάβαση-πέρασμα;
- Ποιες προοπτικές ανοίγει η Ανάσταση του Χριστού για τον άνθρωπο, που βρίσκεται μακριά από την πηγή της ζωής, τον Θεό;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Δουλεύουμε ανά θρανίο με τις παρακάτω ερωτήσεις:**
 - ♦ Γιατί η Ανάσταση του Χριστού είναι διάβαση-πέρασμα; Ποιες προοπτικές ανοίγει η Ανάσταση του Χριστού για τον άνθρωπο, που βρίσκεται μακριά από την πηγή της ζωής, τον Θεό;

Η Ανάσταση του Χριστού μέσα από την Αγία Γραφή

Ύμνος για την υποδοχή του νικητή Θεού

Ας εγερθεί ο Θεός
κι ας σκορπιστούν οι εχθροί Του·
ας φύγουν από μπρος Του
αυτοί που Τον μισούν!
Όπως διαλύεται ο καπνός διαλύονται·
έτσι όπως λιώνει το κερι

μπρος στις φωτιάς τη φλόγα,
έτσι χάνονται οι ασεβείς
μπρος στου Θεού την παρουσία.
Αλλά οι δίκαιοι χαίρονται κι ευφραίνονται μπρο-
στά στον Θεό
κι από χαρά φωνάζουν. (Ψαλμ. 68, 2-4)

Η Ανάσταση του Ιησού

Όταν πέρασε το Σάββατο, η Μαρία η Μαγδαληνή, η Μαρία η μητέρα του Ιακώβου και η Σαλώμη αγόρασαν αρώματα, για να πάνε ν' αλείψουν το σώμα του Ιησού. Ήρθαν στο μνήμα πολύ πρωί την επομένη του Σαββάτου, μόλις ανέτειλε ο ήλιος. Κι έλεγαν μεταξύ τους: «Ποιος θα μας κυλήσει την πέτρα από την είσοδο του μνήματος;». Γιατί ήταν πάρα πολύ μεγάλη. Μόλις, όμως, κοίταξαν προς τα 'κεί παρατήρησαν ότι η πέτρα είχε κυλήσει από τον τόπο της.

Μόλις μπήκαν στο μνήμα, είδαν έναν νεαρό με λευκή στολή να κάθεται στα δεξιά και τρόμαξαν. Αυτός, όμως, τους είπε: «Μην τρομάζετε. Ψάχνετε για τον Ιησού από τη Ναζαρέτ, τον Σταυρωμένο; Αναστήθηκε. Δεν είναι εδώ. Να και το μέρος, όπου Τον είχαν βάλει». (Μάρκ. 16, 1-6)

Οι γυναίκες βγήκαν γρήγορα από το μνήμα με φόβο και με χαρά μεγάλη κι έτρεξαν να πουν τα νέα στους μαθητές Του. Καθώς, όμως, πήγαιναν να πουν τα νέα στους μαθητές του, τις συνάντησε ο Ιησούς και τους είπε: «Χαίρετε!». Αυτές Τον πλησίασαν, έπεσαν στα πόδια Του και Τον προσκύνησαν. «Μη φοβάστε!» τους λέει ο Ιησούς. «Πηγαίνετε να πείτε στους αδερφούς μου να φύγουν για τη Γαλιλαία κι εκεί θα με δουν». (Ματθ. 28, 8-10)

Κατά Ιωάν. 20, 11-17

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Δουλεύουμε ανά θρανίο με τις παρακάτω ερωτήσεις:**

- ♦ α) Ποιες έλαβαν πρώτες το μήνυμα της Ανάστασης; β) Από ποιον το έλαβαν; γ) Πότε το έλαβαν; δ) Πού το έλαβαν; ε) Γιατί το έλαβαν, αν και ήταν γυναίκες; Τι θέλει να μας δείξει η διήγηση; στ) Πώς συνέβη;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Με βάση τα παρακάτω ερωτήματα.:**

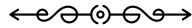
→ **Ας σκεφτείτε ατομικά και στη συνέχεια ανά δύο να συζητήσετε και να γράψετε ένα σύντομο κείμενο που να σας εκφράζει και να το μοιραστείτε με την τάξη. Προσέξτε και την εικόνα στη σελίδα 143.**

- ♦ Πώς θα αντιδρούσατε εσείς, εάν ήσασταν παρόντες στο γεγονός, όπως οι γυναίκες; Τι θα σήμαινε για την καθημερινότητά σας πλέον αυτό;
- ♦ Αν αυτή ήταν η αρχή μιας ιστορίας, ποια θα ήταν ενδεχομένως η συνέχειά της;

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Μια στιγμή της ζωής σας που νιώθετε χαρά.. (Πότε και γιατί;)
- Να εκφράσετε τις σκέψεις σας στην ολομέλεια.

Η Ανάσταση του Χριστού: Μήνυμα χαράς προς τον σύγχρονο άνθρωπο

Μόνο στον χριστιανισμό, σε αντίθεση με τις άλλες θρησκείες (μονοθεϊστικές, πολυθεϊστικές), ο ιδρυτής της ο Ιησούς Χριστός, νικά τον θάνατο και δίνει την υπόσχεση και τη δυνατότητα, ότι και οι πιστοί Του μπορούν να τον υπερβούν.

Σύμφωνα με τον Απόστολο Παύλο (Α Κορ., κεφ. 15), η έλλειψη πίστης στην Ανάσταση του Χριστού, δηλώνει την ματαιότητα της πίστης σε Αυτόν και στο λόγο Του. Άρα και οι μάρτυρες και αυτοί που τον ακολούθησαν μετά το θάνατό Του θα ήταν ψεύτες, γιατί κανείς δεν θα λυτρωνόταν από τις αμαρτίες του πραγματικά. Η πίστη χωρίς την Ανάσταση θα ήταν νεκρή και χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

«Αναστάσεως ημέρα» (δοξαστικό του όρθρου του Πάσχα)

Αναστάσεως ημέρα,
και λαμπρυνθώμεν τη πανηγύρει,
και αλλήλους περιπτωξώμεθα.
Είπωμεν αδελφοί,
και τοις μισούσιν ημάς·
Συγχωρήσωμεν πάντα τη Αναστάσει,
και ούτω βοήσωμεν:
«Χριστός ανέστη...»

Ημέρα Ανάστασης,
ας λάμψουμε από χαρά για χάρη της γιορτής
κι ας αγκαλιάσουμε ο ένας τον άλλο,
ας πούμε αδέρφια και σε αυτούς που μας μισούν,
ας συγχωρέσουμε τα πάντα,
για χάρη της Ανάστασης
και δυνατά να ψάλλουμε, χαρούμενα,
μ' όλη μας την ψυχή: «Χριστός ανέστη...»

«Χριστός ανέστη εκ νεκρών,
θανάτω θάνατον πατήσας
και τοις εν τοις μνήμασι ζώην χαρισάμενος»

Ο Ιησούς Χριστός αναστήθηκε αφού κατέβηκε
και δίδαξε στους νεκρούς,
καταπατώντας με τον θάνατό Του τον θάνατο,
και σε όσους βρίσκονταν σε τάφους,
χάρισε έτσι την αληθινή ζωή.

«Μη μου άπτου»: η εμφάνιση του αναστημένου Χριστού στη Μα-
ρία τη Μαγδαληνή (τοιογραφία στην Ι. Μ. Αγίου Αρσενίου
Χαλκιδικής).

Ο Άγιος Σεραφεΐμ του Σάρωφ, όταν τον επισκέπτονταν στο ασκητήριό του, πάντα υποδεχόταν τους επισκέπτες του λέγοντας: «**Χριστός ανέστη, χαρά μου!**» και επαναλαμβάνοντας τα λόγια του Αποστόλου Παύλου ότι η Βασιλεία του Θεού είναι «δικαιοσύνη και ειρήνη και χαρά με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος» (Ρωμ. 14, 17), ενώ συμπλήρωνε: «Η βαθιά χαρά του Χριστού δεν θα σε αφήσει ποτέ. Αυτή η χαρά φέρνει στη ψυχή του ανθρώπου γαλήνη και ειρήνη. Γι' αυτό να προσεύχεσθε αδιάκοπα. Να ευχαριστείτε τον Θεό για τα πάντα. Να 'στε πάντα χαρούμενοι...».

Ο Άγιος Σεραφεΐμ του Σάρωφ, εικονογράφηση Αγγελική Δελεχά.

→ **Να διαβάσετε το δοξαστικό του Πάσχα. Προσέξτε και τα λόγια του Αγίου Σεραφεΐμ:**

- ♦ Τελικά, ποια σημασία έχει για τον σύγχρονο άνθρωπο η πίστη στην Ανάσταση, ποια τα χαρακτηριστικά του ανθρώπου που πιστεύει στον Χριστό και φέρει το όνομά Του;
- ♦ Ας δημιουργήσουμε ένα περίγραμμα ανθρώπου στον πίνακα, να καταγράψουμε τα χαρακτηριστικά και να συζητήσουμε για τη σημασία της Ανάστασης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Ας ακούσουμε τους αναστάσιμους ύμνους (ψηφιακό αρχείο)**, που ψάλλονται το βράδυ της Ανάστασης και ας διαβάσουμε παρακάτω σιωπηρά τους στίχους:
- Ποια είναι η σημασία της Ανάστασης για τον άνθρωπο της κάθε εποχής; Σε ποιες ενέργειες προτρέπει ο ύμνος να προβούμε;
- Τι πρέπει να αλλάξουμε στη ζωή μας;
- **Ανταλλάσσουμε εντυπώσεις, συζητούμε.**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Δουλεύοντας σε ομάδες εξ αποστάσεως:** Η κάθε ομάδα να δημιουργήσει μία αφίσα (ενδεχομένως και ψηφιακά) ή μια παρουσίαση, ένα βίντεο (μοντάζ), ένα κολάζ, με πολλές εικόνες/αφηγήσεις από θρησκευτικές παραδόσεις της Ανάστασης. Επίσης, μπορείτε να δημιουργήσετε και μια άλλη εκδοχή του έργου (π.χ. την εικόνα του Χριστού, κάρτες με τεχνική κολάζ, επιλέγοντας λεπτομέρειες από έργα τέχνης, μικρά κείμενα κ.ά.).

Να συνεργαστείτε και από το σπίτι και να παρουσιάσετε τη δουλειά σας στην τάξη (E-class - Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο).

- **Λύστε το σταυρόλεξο και δείτε πόσα κατανοήσατε.**

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ανάστασιν Χριστού θεασάμενοι,
προσκυνήσωμεν άγιον, Κύριον, Ιησούν
τον μόνον αναμάρτητον.
Τον Σταυρόν σου, Χριστέ, προσκυνούμεν
και την αγίαν σου Ανάστασιν
υμνούμεν και δοξάζομεν·
συ γαρ ει Θεός ημών,
εκτός σου άλλον ουκ οίδαμεν,
το όνομά σου ονομάζομεν.
Δεύτε πάντες οι πιστοί,
προσκυνήσωμεν την του Χριστού αγίαν
Ανάστασιν·
ιδού γαρ ήλθε διά του Σταυρού
χαρά εν όλω τω κόσμω.
Διά παντός ευλογούντες τον Κύριον,
υμνούμεν την Ανάστασιν αυτού·
Σταυρόν γαρ υπομείνας δι' ημάς,
θανάτω θάνατον ώλεσεν.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Αφού είδαμε την Ανάσταση του Χριστού,
ας προσκυνήσουμε τον άγιο και Κύριο,
τον Θεάνθρωπο Ιησού, τον μόνον αναμάρτητο.
Τη Σταυρική Σου θυσία, Χριστέ, προσκυνούμε
και την αγία σου Ανάσταση
υμνούμε και δοξάζομε·
διότι Εσύ είσαι ο Θεός μας,
και Θεό άλλον εκτός από Εσένα δεν
αναγνωρίζομε κανένα,
και μόνο το όνομά Σου σημαίνει Θεός για εμάς.
Ελάτε όλοι οι πιστοί,
ας προσκυνήσουμε την αγία Ανάσταση του
Χριστού·
αφού η Ανάστασή Του, που έγινε μετά τη
Σταυρική Του Θυσία,
έφερε μεγάλη χαρά σε όλον τον κόσμο.
Παντοτινά θα ευλογούμε το όνομα του Κυρίου
και παντοτινά θα υμνούμε την Ανάστασή Του.
Διότι, επειδή υπέμεινε Πάθη και Σταυρό
από εμάς για εμάς,
κατανίκησε και έδιωξε τον θάνατο.

Διδακτική Ενότητα 4.9.

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε:

- Να διακρίνουμε το πρόσωπο του Χριστού ως πηγή έμπνευσης ποικίλων μορφών καλλιτεχνικής δημιουργίας και έκφρασης, στηριζόμενοι/-ες στις ευαγγελικές διηγήσεις.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ Χριστός
- ♦ τέχνη
- ♦ μορφές τέχνης
- ♦ ζωγραφική
- ♦ μουσική
- ♦ καλλιτεχνική δημιουργία

Σε αυτή την ενότητα θα μάθουμε για:

Την τεράστια επίδραση που άσκησε το πρόσωπο του Χριστού στην τέχνη, ιδιαίτερα στη ζωγραφική, στη μουσική και στη λογοτεχνία.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να εκφράσετε τις απόψεις σας στην ολομέλεια της τάξης με βάση το ερώτημα:**

- ♦ Ποιος είναι ο ρόλος της τέχνης στη ζωή του ανθρώπου;

Οι μορφές της τέχνης

- ♦ Οι καλές τέχνες είναι η αρχιτεκτονική, η γλυπτική, τα εικαστικά, η λογοτεχνία και η ποίηση, η μουσική, το θέατρο, ο κινηματογράφος, συχνά προστίθεται και η φωτογραφία.

Ο σκοπός της τέχνης

- ♦ Ο σκοπός της τέχνης αποτελεί πάντα ένα ενδιαφέρον θέμα συζήτησης: η δημιουργία του ωραίου, η μεταφορά ενός μηνύματος ή διδάγματος, η έκφραση του καλλιτέχνη, η τοποθέτηση σε διανθρώπινα κοινωνικά ή και πολιτικά ζητήματα είναι μερικές από τις απαντήσεις.

→ **Συζητήστε στην τάξη μεταξύ σας τι είναι τέχνη και ποιος ο σκοπός της.**

Διερεύνηση της σχέσης της Τέχνης με το Πρόσωπο του Χριστού ως πηγή έμπνευσης

Το πρόσωπο του Χριστού αποτέλεσε πηγή έμπνευσης σε όλη την πορεία της Παγκόσμιας Ιστορίας περισσότερο από κάθε άλλον, εκπολιτίζοντας λαούς, καλλιεργώντας την πνευματικότητα ως βάση για τις ανθρώπινες σχέσεις, καθοδηγώντας άγιους ανθρώπους να δημιουργήσουν μοναδικές δομές φιλανθρωπίας και ένα τεράστιο έργο αγάπης και τόσα άλλα. Επέδρασε όμως και με έναν μοναδικό

τρόπο και στον πολιτισμό του σύγχρονου κόσμου και της Ευρώπης. Το πρόσωπο Του ενέπνευσε όλες τις μορφές τέχνης, τη ζωγραφική, τη μουσική, την αρχιτεκτονική...

Τα γεγονότα από την επίγεια ζωή Του, όπως η Βάπτιση, τα θαύματα, οι παραβολές, η Σταύρωση, η Ανάστασή Του, αποτυπώνονται καλλιτεχνικά σε αμέτρητα έργα τέχνης, που αναμφίβολα συγκαταλέγονται στα κορυφαία έργα της παγκόσμιας τέχνης.

Ο Χριστός στα έργα των ζωγράφων

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ Να διαβάσετε τα παραπάνω κείμενα, στη συνέχεια παρατηρείστε το έργο τέχνης και με τη βοήθεια του/της καθηγητή/τριας σας, να απαντήσετε σύντομα στις παρακάτω ερωτήσεις:

Η Σταύρωση, Δομήνικος Θεοτοκόπουλος 17ος αιώνας(πηγή εικόνας: Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο <http://www.nationalgallery.gr> - Παράρτημα Κέρκυρας)

Η Σταύρωση, Από τον Φλαμανδό ζωγράφο Pieter Pauwel Rubens (1577-1640), (πηγή εικόνας: Wikimedia)

- ◆ Ποια είναι τα μέρη του πίνακα/θέματος;
- ◆ Ποιον λόγο εξυπηρετούν;
- ◆ Ποιο είναι το ενδιαφέρον σε αυτό το έργο/θέμα;
- ◆ Τι άλλο θα ήθελες να γνωρίζεις, για να σε βοηθήσει να κρίνεις τον πίνακα/θέμα;
- ◆ Ποια είναι η άποψή σου τώρα για το έργο/θέμα; Είναι περίπλοκο το έργο;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να χωριστείτε σε τέσσερις (4) ομάδες:**

- ♦ Να διαβάσετε στην ομάδα σας τη βιβλική διήγηση που παρατίθεται. Στη συνέχεια να διακρίνετε τους τρόπους μέσα από τους οποίους εκφράζεται στη ζωγραφική τέχνη το περιεχόμενο της συγκεκριμένης διήγησης:

1η ΟΜΑΔΑ

Ο Χριστός ως Καλός Ποιμένας (Ιω. 10, 11-13 - 17-18).

Εγώ είμαι ο καλός ποιμένας· ο Καλός Ποιμένας θυσιάζει τη ζωή του για χάρη των προβάτων.[...] Εγώ είμαι ο καλός βοσκός. Όπως ο Πατέρας μου αναγνωρίζει εμένα κι εγώ Αυτόν, έτσι κι εγώ αναγνωρίζω τα δικά μου πρόβατα κι εκείνα αναγνωρίζουν εμένα· και θυσιάζω τη ζωή μου για χάρη των προβάτων. Έχω κι άλλα πρόβατα, που δεν ανήκουν σ' αυτή τη μάντρα· πρέπει κι εκείνα να τα οδηγήσω. Θα γνωρίσουν τη φωνή μου και θα γίνουν ένα ποίμνιο με έναν ποιμένα. Γι' αυτό ο Πατέρας με αγαπάει, γιατί εγώ θυσιάζω τη ζωή μου, ώστε να την ξαναπάρω πίσω. [...] Αυτή την εντολή έλαβα από τον Πατέρα μου.

→ **Παρατηρήστε τη ζωγραφική παράσταση και προσπαθήστε να βρείτε:**

- ♦ Ο Χριστός ως Καλός Ποιμένας με ποια τεχνοτροπία αποδίδεται στη παρακάτω ζωγραφιά/ απεικόνιση.
- ♦ Ποια είναι τα γνωρίσματα του Καλού Ποιμένα, σύμφωνα με την ευαγγελική αφήγηση;

Ο Καλός Ποιμένας (ψηφιδωτό 6ου αι., Μουσείο Γάλλας Πλακιδίας, Ραβέννα, Ιταλία).

2η ΟΜΑΔΑ

Το τελευταίο δείπνο (Ματθ. 26, 17-28).

Την πρώτη μέρα της γιορτής των Αζύμων (το εβραϊκό πάσχα) πήγαν στον Ιησού οι Μαθητές και Τον ρώτησαν:

- Πού θέλεις να σου ετοιμάσουμε να φας το πασχαλινό δείπνο;

Αυτός τους απάντησε:

- Να πάτε στην πόλη, στον τάδε, και να του πείτε: «Ο Διδάσκαλος λέει: "Κοντεύει η ώρα μου· θα γιορτάσω στο σπίτι σου το Πάσχα μαζί με τους Μαθητές μου"». [...]

Όταν βράδιασε, κάθισε στο τραπέζι με τους Δώδεκα. Κι εκεί που έτρωγαν τους είπε:

- Αλήθεια σας λέω, ένας από σας θα με προδώσει.

Αυτοί λυπήθηκαν κατάκαρδα κι άρχισαν ένας-ένας να ρωτούν:

- Μήπως εγώ, Κύριε;

Εκείνος τους έδωσε τούτη την απάντηση:

- Όποιος βούτηξε μαζί μου το χέρι στην πιατέλα, αυτός

θα με παραδώσει. Ο Υιός του Ανθρώπου θα πεθάνει, όπως έχουν πει γι' αυτόν οι Γραφές. Αλίμονο, όμως, στον άνθρωπο εκείνον, που θα προδώσει τον Υιό του Ανθρώπου. Θα 'ταν καλύτερα γι' αυτόν να μην είχε γεννηθεί.

Ρώτησε κι ο Ιούδας, που τον πρόδωσε:

- Μήπως είμαι εγώ, Διδάσκαλε;

Κι ο Ιησούς τού απάντησε:

- Και βέβαια, όπως το είπες.

Ενώ έτρωγαν, πήρε ο Ιησούς το ψωμί και, αφού είπε ευχαριστήρια προσευχή, το έκοψε κομμάτια και το έδωσε στους Μαθητές του λέγοντας:

- Λάβετε και φάγετε· αυτό είναι το σώμα μου.

Ύστερα πήρε το ποτήρι και, αφού είπε ευχαριστήρια προσευχή, τους το έδωσε λέγοντας:

- Πιείτε από αυτό όλοι, γιατί αυτό είναι το αίμα μου, που επισφραγίζει τη νέα διαθήκη και χύνεται για χάρη όλων, για να τους συγχωρηθούν οι αμαρτίες.

Μυστικός Δείπνος, Ι. Μ. Βατοπεδίου, Άγιον Όρος.

→ Παρατηρήστε την παραπάνω ζωγραφική παράσταση και προσπαθήστε να βρείτε:

♦ Ποια στιγμή της βιβλικής διήγησης απεικονίζεται;

→ Παρατηρήστε τη στάση και τις αντιδράσεις των προσώπων.

♦ Σε ποιον από τους μαθητές στρέφεται το βλέμμα του Χριστού και γιατί;

♦ Γιατί άραγε τα πρόσωπα των Μαθητών φαίνονται λυπημένα;

♦ Με ποιον τρόπο εικονίζεται ο Μαθητής που Τον προδίδει, ο Ιούδας;

♦ Ποια στιγμή από τη διήγηση του Ευαγγελίου αποδίδεται, όταν οι Μαθητές στρέφονται ο ένας προς τον άλλο;

3η ΟΜΑΔΑ

Η Σταύρωση του Ιησού (Ιω. 19, 23-30)

Όταν, λοιπόν, οι στρατιώτες σταύρωσαν τον Ιησού [...] πήραν και τον χιτώνα Του που ήταν χωρίς καμιά ραφή, υφαντός ολόκληρος από πάνω μέχρι κάτω. Είπαν τότε μεταξύ τους:

- Ας μην τον σκίσουμε, αλλά να ρίξουμε κλήρο, για να δούμε ποιος θα τον πάρει. [...]

Κοντά στον Σταυρό του Ιησού στέκονταν η Μητέρα Του, η αδερφή της η Μαρία, γυναίκα του Κλωπά, και η Μαρία η Μαγδαληνή. Ο Ιησούς, όταν είδε τη Μητέρα Του και τον Μαθητή που αγαπούσε να στέκεται πλάι της, λέει στη Μητέρα Του:

- Αυτός τώρα είναι ο γιος σου.

Ύστερα λέει στον Μαθητή:

- Αυτή τώρα είναι η Μητέρα σου.

Από κείνη την ώρα ο Μαθητής την πήρε στο σπίτι του. Μετά απ' αυτό, ο Ιησούς, γνωρίζοντας πως όλα είχαν φτάσει πια στο καθορισμένο τέλος, για να εκπληρωθεί η προφητεία της Γραφής, λέει:

- Διψώ.

Εκεί κοντά βρισκόταν ένα σκεύος γεμάτο ξίδι. Οι στρατιώτες βούτηξαν ένα σφουγγάρι στο ξίδι, το στήριξαν στην άκρη ενός κλαδιού από ύσσωπο και το 'φεραν στο στόμα του Ιησού. Εκείνος, όταν γεύτηκε το ξίδι, είπε:

- Τετέλεσται.

Έγειρε το κεφάλι και παρέδωσε το πνεύμα.

→ Παρατηρήστε την παραπάνω ζωγραφική παράσταση.

- ♦ Ποιο στοιχείο του έργου του ζωγράφου σας συγκινεί περισσότερο;
- ♦ Ποια στιγμή της Σταύρωσης βρίσκετε ότι απεικονίζεται;

Η Σταύρωση, Ι. Μ. Βατοπεδίου, Άγιον Όρος.

4η ΟΜΑΔΑ

Η Ανάσταση του Ιησού (Μάρκ. 16, 1-8)

Όταν πέρασε το Σάββατο, η Μαρία η Μαγδαληνή, η Μαρία η μητέρα του Ιακώβου και η Σαλώμη αγόρασαν αρώματα, για να πάνε ν' αλείψουν το σώμα του Ιησού. Ήρθαν στο μνήμα πολύ πρωί την επομένη του Σαββάτου, μόλις ανέτειλε ο ήλιος. Κι έλεγαν μεταξύ τους: «Ποιος θα μας κυλήσει την πέτρα από την είσοδο του μνήματος;». Γιατί ήταν πάρα πολύ μεγάλη. Μόλις όμως κοίταξαν προς τα 'κεί, παρατήρησαν ότι η πέτρα είχε κυλήσει από τον τόπο της.

Μόλις μπήκαν στο μνήμα, είδαν έναν νεαρό με λευκή στολή να κάθεται στα δεξιά και τρόμαξαν. Αυτός όμως τους είπε:

- Μην τρομάζετε. Ψάχνετε για τον Ιησού από τη Ναζαρέτ, τον σταυρωμένο. Αναστήθηκε. Δεν είναι εδώ. Να και το μέρος όπου τον είχαν βάλει. Πηγαίνετε τώρα και πείτε στους Μαθητές Του και στον Πέτρο ότι πηγαίνει πριν από σας στη Γαλιλαία και σας περιμένει· εκεί θα Τον δείτε, όπως σας το είπε.

Οι γυναίκες βγήκαν κι έφυγαν από το μνήμα γεμάτες τρόμο και δέος· δεν είπαν όμως τίποτα σε κανέναν, γιατί ήταν φοβισμένες.

→ **Με βάση το ευαγγελικό κείμενο και τις γνώσεις σας απαντήστε στο ερώτημα:**

- ◆ Ποια αντίδραση των Μυροφόρων έχει απεικονίσει ο αγιογράφος/εικονογράφος;
- ◆ Ποια συναισθήματα διακατέχουν τις Μυροφόρες τη συγκεκριμένη στιγμή;
- ◆ Ποια τεχνοτροπία χρησιμοποιείται εδώ;

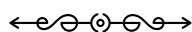

Οι Μυροφόρες στον Τάφο του Χριστού («Ουκ ἔστιν ὠδε», Ι. Μ. Αγίου Αρσενίου Καππαδόκη, Χαλκιδική).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να απαντήσετε ατομικά με συντομία σε μια ή περισσότερες από τις παρακάτω ερωτήσεις:**

- ◆ Τι ήταν αυτό που δεν καλύφθηκε στο μάθημα, ενώ προσδοκούσα ότι θα καλυφθεί;
- ◆ Τι ήταν σ' αυτό το μάθημα νέο ή έκπληξη για μένα;
- ◆ Ένα πράγμα που μου κέντρισε το ενδιαφέρον και θα ήθελα να το μελετήσω με περισσότερες λεπτομέρειες στο μέλλον...

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Αναζητήστε στο διαδίκτυο** και ακούστε ήσυχα το μουσικό κομμάτι «Ίδού ο Νυμφίος έρχεται» του Σταμάτη Σπανουδάκη, αφήνοντας τον εαυτό σας να περιπλανηθεί στους ήχους και στη μελωδία όσο το δυνατόν πιο πολύ.
- ♦ Να εκφράσετε ποιες σκέψεις και συναισθήματα έχετε, ακούγοντας τη μουσική σύνθεση.
 - ♦ Από πού πιστεύετε ότι εμπνέεται ο καλλιτέχνης;

Ο Χριστός στα έργα της κλασικής μουσικής και της βυζαντινής μουσικής

Με τον όρο κλασική μουσική προσδιορίζουμε, με μια ευρύτερη έννοια, την έντεχνη ευρωπαϊκή μουσική από τον Μεσαίωνα και εξής. Οι ρίζες της ιστορίας της ευρωπαϊκής μουσικής, ανιχνεύονται στην εκκλησιαστική μουσική, του 4ου αιώνα μ.Χ., και, κατ' επέκταση στη μουσική τόσο της Αρχαίας Ελλάδας και άλλων αρχαίων μουσικών πολιτισμών.

Η μονοφωνική μουσική υπήρξε η μουσική όλων των λαών της αρχαιότητας και των πρώτων αιώνων του Μεσαίωνα.

Επίσης η Βυζαντινή μουσική είναι μονοφωνική όπως και το ελληνικό δημοτικό τραγούδι .

Επίσης η μουσική τον Μεσαίωνα συνδέεται με την Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. Οι μονοφωνικοί Ύμνοι της επηρέασαν την μετεξέλιξη της δυτικοευρωπαϊκής μουσικής. Στα μοναστηριακά εργαστήρια οι μοναχοί καταγράφουν τις θρησκευτικές μελωδίες. Μέχρι τον 11ο αιώνα η μουσική, εκκλησιαστική και κοσμική, είναι μονοφωνική, αποτελείται δηλαδή από μία μόνο μελωδία.

Με στοιχεία από: Γιατρά, Δ. [Άρθρο] Μονοφωνική μουσική και πολυφωνική μουσική, Μουσική κίνησης, Έτος Δ, αρ. 53, σ. 6, 11-12 (1953)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- **Να σκεφτείτε, να συζητήσετε ανά δύο και να μοιραστείτε με την τάξη:**
- ♦ Η σύγχρονη ευρωπαϊκή μουσική δέχθηκε επιδράσεις και από την εκκλησιαστική μουσική. Γιατί πιστεύετε συνέβη αυτό;.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Η κάθε μία ομάδα να αναλάβει:

1η ΟΜΑΔΑ: Ο Μεσσίας του Χαίντελ

Ο Γκέοργκ Φρίντριχ Χέντελ (1685-1759) ήταν Γερμανός συνθέτης της περιόδου της μπαρόκ μουσικής, που διακρίθηκε κυρίως για τα ορατόριά του (= θρησκευτική όπερα χωρίς θεατρική δράση). Εγκαταστάθηκε στην Αγγλία από το 1712 και εκεί διέπρεψε. Ο Μεσσίας (Messiah, HWV 56) είναι ορατόριο το οποίο γράφτηκε το 1741, συμπεριλαμβάνοντας αποσπάσματα από τη Βίβλο, καθώς και Ψαλμούς από

το Αγγλικανικό Προσευχητάριο. Πρωτοπαρουσιάστηκε στο Δουβλίνο στις 13 Απριλίου 1742 και έκτοτε είναι ένα από τα συχνότερα εκτελούμενα χορωδιακά έργα του ρεπερτορίου της δυτικής μουσικής.

Αναζητήστε και ακούστε στο διαδίκτυο το σχετικό μουσικό απόσπασμα *Ο Μεσσίας του Χαίντελ*.

2η ΟΜΑΔΑ: Η εκκλησιαστική μουσική στη Δύση – Γρηγοριανό μέλος

Το γρηγοριανό μέλος είναι μονοφωνικό λειτουργικό μέλος (= μουσική) της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Πήρε το όνομά του από τον Πάπα Γρηγόριο Α΄ τον Μέγα (590-604 μ.Χ.). Τα χαρακτηριστικά του γρηγοριανού μέλους είναι ότι εκτελείται από τον ιερέα, τον πρωτοψάλτη, τη χορωδία, που αποτελείται από κληρικούς και παιδιά, καθώς και από το εκκλησίασμα, είναι ελεύθερου ρυθμού, ενώ ακολουθεί τον ρυθμό των λέξεων, κυρίως από τους *Ψαλμούς της Παλαιάς Διαθήκης*, και είναι μονοφωνικό. Η συνοδεία εκκλησιαστικού οργάνου προστέθηκε μεταγενέστερα. Τα γρηγοριανά άσματα αρχικώς υπήρξαν προφορική παράδοση.

Αναζητήστε στο διαδίκτυο και ακούστε δύο σύντομα ηχητικά αποσπάσματα Γρηγοριανού μέλους από τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία.

3η ΟΜΑΔΑ: Βυζαντινή εκκλησιαστική μουσική

«Όλοι οι Ύμνοι της Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής είναι εμπνευσμένοι από τη θεία διδασκαλία του Λυτρωτή Ιησού Χριστού. Άλλοτε υμνούν τον Θεό, άλλοτε τονίζουν το θείο Του μεγαλείο και πάντοτε διδάσκουν τον άνθρωπο, τον παρηγορούν και τον καθοδηγούν προς ό,τι ανώτερο θεϊκό και μεγάλο.

Η λογοτεχνική τους δομή και το ύφος των νοημάτων τους είναι κάτι το μοναδικό. Είναι περιπτώσεις ανθρώπων, που, ενώ δεν πιστεύουν, πηγαίνουν στη Εκκλησία και παρακολουθούν Ακολουθίες, όπως λ.χ. του Ακαθίστου Ύμνου, μόνο για τους λόγους που προαναφέρθηκαν.

Όλοι αυτοί οι Ύμνοι δεν γράφτηκαν από σκοπιμότητες. Οι Ύμνογράφοι είχαν υψηλά βιώματα, ζούσαν τη θείκη διδασκαλία και, πολλές φορές, είχαν εγκαταλείψει τα πάντα γι' αυτήν. Πετούσαν, κυριολεκτικά, στους αιθέρες της Αγιότητας. Πάντοτε έκρυβαν ακόμα και τους εαυτούς τους, προσπαθώντας μόνο να δείξουν το μεγαλείο του Θεού και να προσφέρουν στους ανθρώπους μέσα για πνευματική ανύψωση. Ακριβώς, γι' αυτόν τον λόγο έχει υποστηριχθεί ότι ουσιαστικά ο Ύμνογράφος ήταν ένας: το Άγιο Πνεύμα».

(Από το βιβλίο, *Μπροστά στα σύγχρονα μουσικά ρεύματα*, Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος, εκδ. Φωτοδότες, σελ.80)

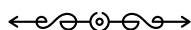
Αναζητήστε στο διαδίκτυο και ακούστε ύμνους της Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής.

Φύλλο εργασίας (1ης-2ης-3ης ομάδας)

→ **Αφού μελετήσετε το πληροφοριακό υλικό:**

- ♦ Να ακούσετε ήρεμα το μουσικό κομμάτι.
- ♦ Να κάνετε μια λίστα με δέκα (10) λέξεις ή φράσεις ο καθένας, με βάση τη μουσική που ανέλαβε η ομάδα σας, γύρω από οποιαδήποτε όψη ή πτυχή της μουσικής που ακούσατε.
- ♦ Να βρείτε ποιες λέξεις εκφράζουν την ομάδα σας και να τις παρουσιάσετε στην τάξη.

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

4η ΟΜΑΔΑ - Ο Χριστός στη Νεοελληνική Λογοτεχνία - Η ευωδία της Αναστάσεως

Τα άγρια κλαδιά στάζανε μία δροσιά αγιασμένη. Το χώμα και το κάθε ταπεινό βότανο μοσκοβολά σαν μοσκολίβανο. Ναός του Θεού είναι όλη η πλάση. Τα βουνά σηκώνουνε με αγαλλίαση τις κεφαλές τους μέσα στο χρυσό φως. Τα άσπρα συννεφάκια ανεμίζονται σαν σημαίες μέσα στον γαλανό ουρανό. Η θάλασσα αστράφτει στον ήλιο ανάμεσα στα δέντρα, στολισμένη με κάβους και με νησάκια. Ώς και οι ξέρες του πελάγου, και κείνες γιορτάζουνε. Το χώμα είναι μοσκολίβανο. Οι πέτρες θαρρείς πως είναι και κείνες ζωντανές και χαρούμενες. Τίποτα δεν είναι νεκρό κι άψυχο σήμερα, που αναστήθηκε ο Χριστός και χάρισε σε όλα τα πλάσματα και τα κτίσματα Ζωή και Αθανασία. Ο Βασιλέας της ζωής βασιλεύει σήμερα απάνω στο ζωντανό Βασίλειό Του. Πουθενά δεν υπάρχει πια θάνατος, πουθενά δεν απόμεινε σκοτάδι: «Νυν πάντα πεπλήρωται φωτός, ουρανός τε και γη και τα καταχθόνια».

(Φώτη Κόντογλου, Έργα 5, *Μυστικά άνθη*, Αθήνα 1977, σελ. 320)

Φύλλο εργασίας

- Η ομάδα σας αναλαμβάνει το πρόσωπο του Χριστού ως πηγή έμπνευσης συγγραφέων στη Νεοελληνική λογοτεχνία.
- Στο παραπάνω κείμενο ο συγγραφέας, Φώτης Κόντογλου, περιγράφει τα συναισθήματά του, που απορρέουν από το γεγονός της Ανάστασης του Κυρίου μας. Με βάση το κείμενο αυτό να περιγράψετε τι σημαίνει η Ανάσταση του Χριστού για έναν πιστό.

Το πρόσωπο του Χριστού ως πηγή έμπνευσης σύγχρονων μορφών καλλιτεχνικής δημιουργίας και έκφρασης.

Οι στίχοι από το τραγούδι: «Τα Μάτια Της Δακρύσαν Πάλι»

Ξεκίνησε μια νέα ημέρα. Κοίτα τον ήλιο.
 Κάλυψε τον Ουρανό, όπως το πικάπ το βινύλιο.
 Άκου τη μουσική που παίζει η Ζωή,
 είμαστε άνθρωποι μόνο όταν είμαστε μαζί.
 Απόλαυσε την ομορφιά της στιγμής,
 που είναι δώρο, κι αγκάλιασε το χαμόγελό σου.
 Κουράστηκες απ' τη δουλειά, σου κλέβουνε τα παλιά τον χρόνο.
 Γι' αυτό πιάσε τη ζωή απ' τα μαλλιά.
 Κοίτα τη φύση· τι σου έχει αφήσει,
 έχει τόσα να σου δώσει, θέλει να σε βοηθήσει.
 Το μόνο που χρειάζεται η καρδιά για να χτυπήσει
 είναι Αγάπη· αλλιώς, θα σταματήσει.
 Κάποιος να κλείσει την τηλεόραση που είναι ανοιχτή,
 ν' ανοίξει τα βιβλία κι όχι τον υπολογιστή.
 Η πιο σημαντική πληροφορία που πρέπει να ξέρεις
 είναι πως θα τα καταφέρεις...
 Ακούω λόγια, ρολόγια να λειτουργούν,
 ανθρώπους που καταστρέφουν, αντί να δημιουργούν.
 Επικοινωνούν αλλά μονάχα στο διαδίκτυο
 και βλέπουν τη ζωή μόνο μέσα από video.
 Μάθαμε προσευχές, SOS σε πανελλαδικές,
 αποστηθίσαμε, αλλά δεν κατανοήσαμε.
 Μιλάμε πριν σκεφτούμε κι ενώ ακούμε· πληγώ-
 νουμε,

θυμώνουμε, χωρίζουμε, αντί να ενώνουμε.
 Τα μάτια κλείνω, βλέπω και χωρίς αυτά,
 μη δίνεις τόση σημασία σε υλικά αγαθά.
 Μια μέρα θα κλείσουν από μόνα τους, θα δεις
 είσαι από χώμα κι Αγάπη, προέλευσης θεϊκής.
 Ζήσαμε ή όχι, αναρωτιέμαι,
 πόσοι είμαστε κάτοικοι της γης, αλλά δεν έχουμε νιώσει.
 Το γέλιο και το κλάμα ενός μωρού που σταμα-
 τήσαν,
 κι έτσι απλά τα Μάτια Της Δακρύσαν...
 Σώπασε· μη μιλάς, άκου...
 Τελείωσε μια ακόμη μέρα της ζωής σου
 κι αν δεν έρθει η επόμενη, εσύ προσευχήσου.
 Θα πάνε όλα καλά, το πιστεύω, ψυχή μου,
 κι αν όλοι είναι εναντίον μου, Εσύ είσαι μαζί μου.
 Στα άσχημα, στα όμορφα, στα πάνω και στα κάτω
 είναι καιρός, Ελλάδα μου, να μην το βάλουμε κάτω.
 Όρθιος δεν είσαι όταν το λέει ο καθρέφτης,
 αλλά αν σηκώνεσαι όταν πέφτεις...

Στίχοι από το τραγούδι ΣΕΡΑΦΕΙΜ
 (Jamster). Περιέχει μουσική από το «Τα Μάτια
 Της Δακρύσαν» του ΣΤΑΜΑΤΗ ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗ
 από το δίσκο «Μαρμαρωμένος Βασιληάς»
 (Stam Studio, 1998).

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

- Τι περιγράφει ο καλλιτέχνης μέσα από τους στίχους του;
- Υπογραμμίστε τους στίχους που φανερώνουν από πού είναι εμπνευσμένος ο καλλιτέχνης.
- Από ποιον και γιατί αναζητεί διεξόδους και απαντήσεις στη ζωή του;

Προτεινόμενο εκπαιδευτικό υλικό

→ Να συμπληρώσετε τα κενά με την κατάλληλη λέξη:

αρχαιότητας, τέχνης, κοινωνικά, έκφραση, γρηγοριανό, διδασκαλία, μελωδία, λογοτεχνία

- ♦ Σημαντική έκφραση της εκκλησιαστικής μουσικής στη δυτική Ευρώπη αποτελεί το μέλος.
- ♦ Το πρόσωπο του Χριστού ενέπνευσε όλες τις μορφές , τη ζωγραφική, τη μουσική, την αρχιτεκτονική...
- ♦ Οι καλές τέχνες είναι η αρχιτεκτονική, η γλυπτική, τα εικαστικά, η και η ποίηση, η μουσική, το θέατρο, ο κινηματογράφος, συχνά προστίθεται και η φωτογραφία.
- ♦ Η μονοφωνική μουσική, εκκλησιαστική και κοσμική, αποτελείται από μία μόνο
- ♦ Ένας άλλος από τους σκοπούς της τέχνης είναι η τοποθέτηση σε διανθρώπινα ή και πολιτικά ζητήματα.
- ♦ Η Βυζαντινή Μουσική είναι εμπνευσμένη από τη θεία του Λυτρωτή Ιησού Χριστού.
- ♦ Ο σκοπός της τέχνης είναι η δημιουργία του ωραίου, η μεταφορά ενός μηνύματος ή διδάγματος, η του καλλιτέχνη.
- ♦ Η μονοφωνική μουσική υπήρξε η μουσική όλων των λαών της και των πρώτων αιώνων του Μεσαίωνα.

→ Πρόταση: Ο Χριστός στην τέχνη του κινηματογράφου

- ♦ «Ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ» (1977), του Ιταλού σκηνοθέτη Φράνκο Τζεφιρέλι
- ♦ «Το Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιον» (1964), σε σενάριο και σκηνοθεσία του Πιερ Πάολο Παζολίνι.

Διδακτική Ενότητα 4.10.

ΤΟ ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Σε αυτή τη Διδακτική Ενότητα θα επιδιώξουμε :

- Να τοποθετούμαστε απέναντι σε υπαρξιακά και κοινωνικά ερωτήματα και ζητήματα με βάση τη ζωή και το έργο του Χριστού.
- Να εντοπίζουμε στα ευαγγελικά κείμενα παραδείγματα της στάσης που τήρησε ο Χριστός έναντι της πολιτικής εξουσίας κατά την επίγεια παρουσία Του.

Λέξεις-κλειδιά:

- ♦ ελπίδα
- ♦ χαρά
- ♦ νοηματοδότηση

Σήμερα θα μάθουμε για:

Τα ελπιδοφόρα μηνύματά της παρουσίας του Χριστού και πως νοηματοδοτούν τη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου.

Με βάση την εμπειρία μας

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

«Ελπίδα»:

→ Να γράψετε στο παρακάτω κενό μία λέξη ή μία φράση που σας έρχεται πρώτη στο μυαλό.

.....

Η ενανθρώπιση του Χριστού και τα ελπιδοφόρα μηνύματά της, νοηματοδοτούν τη ζωή του ανθρώπου

Ο άνθρωπος μετά την έξοδό του από τον παράδεισο δεν έπαυσε να τον νοσταλγεί και να τον αναζητά. Πολλές από τις προσπάθειές του μάλιστα πάνω σ' αυτή τη γη δεν είναι τίποτα άλλο από προσπάθειες, που του αναπετρώνουν την ελπίδα ενός καλύτερου «αύριο».

Γι' αυτό το «καλύτερο αύριο» του ανθρώπου ήρθε και ο Χριστός στον κόσμο μας. Ήλθε σ' αυτό τον κόσμο, αφού «κενώθηκε», άδειασε δηλαδή από το θεϊκό Του μεγαλείο, ταπεινώθηκε, για να συναναστραφεί τους ανθρώπους. Αυτή η συναναστροφή είχε ως σκοπό να τους δείξει το δρόμο προς τη Βασιλεία Του. Πήρε ο ίδιος τη μορφή αν-

Ο Χριστός κηρύττει στους Ιουδαίους, Μοναστήρι Dečani, ευγενική παραχώρηση BLAGO FUND

θρώπου (έγινε όμοίός του δηλαδή), ούτως ώστε να γίνει προσιτός, και να βοηθήσει στην καθημερινότητά τον άνθρωπο.

Οι σύγχρονοί Του, Τον έβλεπαν και συνομιλούσαν μαζί Του, ταυτόχρονα είχαν την ευκαιρία να βλέπουν -μέσα από τα θαύματα και τη διδασκαλία Του- ένα μέρος του θεϊκού Του μεγαλείου και κατ' αυτόν τον τρόπο να ελπίζουν ότι μπορούν να νικήσουν τις αντιξοότητες της ζωής τους, οδεύοντας προς τη Βασιλεία Του.

Όμως ο Χριστός είναι «δίπλα» στον κάθε άνθρωπο και «αντιλαμβάνεται τη μοναξιά και την αγωνία του», «δίνει νόημα στη ζωή του» και «χθες» και «σήμερα» και «πάντοτε» και τον βοηθάει σε κάθε απελπισμένη στιγμή, με τη δύναμη που έχει ως Θεός αληθινός. Αρκεί ο άνθρωπος να έχει πίστη και τότε μπορεί να αντιμετωπίσει με θάρρος κάθε δυσκολία και τότε η ζωή του αποκτά νόημα και περιεχόμενο. Ατενίζει με αισιόδοξο βλέμμα το μέλλον, γιατί γνωρίζει ότι είναι μαζί του ως το τέλος των αιώνων. Είναι Αυτός που με το Θάνατό Του οδήγησε την ανθρωπότητα στη θαυμαστή αιωνιότητα την οποία πάντοτε προσδοκά ο άνθρωπος: «και ζωή του μέλλοντος αιώνος»

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να μελετήσετε τα παραπάνω κείμενα.**

Στη συνέχεια να διαβάσετε σιωπηρά την παρακάτω ρήση (φράση):

«Ο Χριστός ως οδοδείκτης, στη ζωή του καθενός»

Σκεφτείτε, συζητήστε ανά δύο τις ιδέες σας και μοιραστείτε τες με την τάξη.

Διερεύνηση του σκοπού της Ενανθρώπισης και των ελπιδοφόρων μηνυμάτων της

Ο Χριστός ήλθε, λοιπόν, στον κόσμο μας για να φέρει την ελπίδα. Το μήνυμά Του ήταν πάντοτε μήνυμα χαράς. Κατά την ημέρα της σύλληψής Του, στη μήτρα της Αγίας Παρθένου, ο Αρχάγγελος της είπε τα λόγια: «Χαίρε εσύ, η ευλογημένη από τον Θεό...», γιατί επρόκειτο να γίνει μητέρα του Λυτρωτή μας. Ως λύτρωση θεωρούμε την απελευθέρωσή μας από τη δυναστεία της φθοράς και του θανάτου, που μόνο ο Δημιουργός μας μπορούσε να πραγματοποιήσει.

Σ' αυτήν την ελπίδα και τη χαρά αναφέρεται κι ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος στον Κατηχητικό λόγο του για το Πάσχα:

«Εάν είναι κάποιος πιστός και ευσεβής, ας απολαύσει την ωραία και λαμπρή αυτή γιορτή [...] Να εισέλθετε λοιπόν όλοι στη χαρά του Κυρίου μας [...] Το τραπέζι (Αγία Τράπεζα) είναι γεμάτο, απολαύστε το όλοι. Ο μόσχος (το φαγητό) είναι άφθονος και ανεξάντλητος και ας μη φύγει κανείς πεινασμένος. Όλοι απολαύστε το δείπνο, που παρατίθεται για τούς πιστούς. Όλοι απολαύστε τα θεία δώρα, που προσφέρει η Θεία αγαθοσύνη. Κανένας πιά να μη θρηνεί τη φτώχεια του, γιατί, τώρα, φανερώθηκε η Βασιλεία του Θεού, που προσφέρεται εξίσου σ' όλους. Κανένας να μην κλαίει πια για τα σφάλματά του, γιατί ανέτειλε από τον τάφο η συγχώρεσή μας από τον Αναστημένο. Κανένας ας μη φοβάται, πλέον, τον θάνατο, γιατί ο θάνατος του Σωτήρα μάς ελευθέρωσε από αυτόν. Γιατί ο Σωτήρας μας, τελικά, τον εξαφάνισε [...] Αναστήθηκε ο Χριστός και χαίρονται οι Άγγελοι. Αναστήθηκε ο Χριστός και η ζωή παντού βασιλεύει. Αναστήθηκε ο

Χριστός και δεν θα μείνει πια κανένας νεκρός στο μνήμα. Γιατί με την Ανάστασή Του ο Χριστός έγινε η αρχή της αναστάσεως όλων όσων έχουν κοιμηθεί»

Ι. Χρυσόστομου, Κατηχητικός Λόγος εις το Άγιον Πάσχα Α', MIGNE, Patrologia Graeca 59, 721-724

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να χωριστείτε σε ομάδες:**

- ♦ **Θέμα:** «Κανένας ας μη φοβάται πια τον θάνατο... Γιατί με την Ανάστασή Του ο Χριστός έγινε η αρχή της αναστάσεως όλων όσων έχουν κοιμηθεί»
- ♦ Εάν αυτή η φράση είναι **η αρχή ή η μέση μιας ιστορίας**, δημιουργήστε στις ομάδες σας μια μικρή δική σας ιστορία όπου η ζωή θριαμβεύει κατά του θανάτου, μέσα από την ελπίδα και την πίστη στην Ανάσταση...

Ο Κατηχητικός λόγος του Ιωάννου του Χρυσόστομου, διαβάζεται μεγαλοφώνως από τον ιερέα στους ναούς της Ορθόδοξης Εκκλησίας κατά την Ακολουθία της Αναστάσεως (Μ. Σάββατο βράδυ) στο τέλος της Θείας Λειτουργίας. Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, τον συνέταξε πιθανόν περί το 400 μ.Χ.

Ο Χριστός στην κοινωνική ζωή και η σχέση Του με την πολιτική εξουσία

Ο φόρος στο Ρωμαίο αυτοκράτορα

Τότε πήγαν οι Φαρισαίοι κι έκαναν σύσκεψη πώς να τον παγιδέψουν με ερωτήσεις. Έστειλαν, λοιπόν, τους μαθητές Του, μαζί με τους Ηρωδιανούς και του είπαν: «Διδάσκαλε, ξέρουμε πως λες την αλήθεια και διδάσκεις, αληθινά, το θέλημα του Θεού, και δε φοβάσαι κανένα, γιατί δεν υπολογίζεις σε πρόσωπα. Πες μας, λοιπόν, τι γνώμη έχεις; Επιτρέπεται να πληρώνουμε φόρο στον αυτοκράτορα ή όχι;». Ο Ιησούς κατάλαβε την πονηριά τους και τους είπε: «Γιατί προσπαθείτε να με παγιδέψετε, υποκριτές; Δείξτε μου το νόμισμα που πληρώνουμε για φόρο». Εκείνοι του έφεραν ένα δηνάριο. «Ποιανού είναι αυτή η εικόνα και η επιγραφή;» τους ρωτάει. «Του Αυτοκράτορα», του απαντούν. «Δώστε, λοιπόν», τους λέει, «στον Αυτοκράτορα ό,τι ανήκει στον Αυτοκράτορα, και στον Θεό ό,τι ανήκει στον Θεό». Όταν το άκουσαν αυτό έμειναν κατάπληκτοι και τον άφησαν κι έφυγαν (Ματθ. 22, 15-22).

→ **Με βάση το ευαγγελικό κείμενο, να αξιολογήσετε τη στάση του Ιησού έναντι της πολιτικής εξουσίας κατά την επίγεια παρουσία Του.**

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

→ **Να δημιουργήσετε συνεργατικά στις ομάδες σας ένα ποίημα:**

- ♦ Με βάση την παρακάτω φόρμα δημιουργικής γραφής, για τον Χριστό και τη ελπίδα που φέρνει στον σύγχρονο κόσμο το μήνυμα της ενανθρώπισης

Είμαι ο Ιησούς:

1ο βήμα

Είμαι... ..

Αναρωτιέμαι... ..

Ακούω... ..

Βλέπω... ..

Θέλω... ..

Είμαι... ..

3ο βήμα

Καταλαβαίνω... ..

Λέω... ..

Ονειρεύομαι... ..

Προσπαθώ... ..

Ελπίζω... ..

2ο βήμα

Αισθάνομαι... ..

Αγγίζω... ..

Ανησυχώ... ..

Κλαίω... ..

Γλωσσάρι

Αίρεση: σημαίνει κάθε θρησκευτική διδασκαλία που καταδικάστηκε από την Εκκλησία, ως αντίθετη με τα καθιερωμένα της δόγματα, δηλαδή τις αλήθειες της. (*Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας*, Γ. Μπαμπινιώτη).

αυτεξούσιος -α -ο: Αυτός που έχει ελεύθερη βούληση και εξουσιάζει τον εαυτό του.

Απολυτικό (εκκλ.): Τροπάριο που αναφέρεται ειδικά σε έναν άγιο ή σε ορισμένη γιορτή (Πύλη για την ελληνική γλώσσα).

Αρχάγγελος Γαβριήλ (άνθρωπος του Θεού): Στην Π.Δ. εμφανίζεται σε όραμα του προφήτη Δανιήλ (8, 16-17) και στην Κ.Δ. με την αναγγελία στην Ελισσάβετ (σύζυγο του Ζαχαρία), όπου της αναγγέλλει τη γέννηση του Ιωάννη του Προδρόμου και την τρίτη φορά, με την αναγγελία στην Παρθένο Μαρία της γέννηση του Ιησού.

Βαβυλωνία αιχμαλωσία – καταστροφή Ιερουσαλήμ: Στα τέλη του 6ου π. Χ. αιώνα πλήθος Ιουδαίων σύρθηκαν αιχμάλωτοι στη Βαβυλώνα από τον Βασιλιά Ναβουχοδονόσορα και το γεγονός αυτό ονομάστηκε «Βαβυλωνία αιχμαλωσία». Η αιχμαλωσία ήρθε μετά τη διάσπαση του ενιαίου Ισραηλιτικού Βασιλείου, όταν οι δέκα από τις δώδεκα φυλές σχημάτισαν το Βόρειο Βασίλειο, το Βασίλειο του Ισραήλ και οι υπόλοιπες δύο το Νότιο Βασίλειο, το βασίλειο του Ιούδα. Ακολούθησε ηθική κατάπτωση, αλλά και κακή πολιτική των περισσότερων από τους βασιλείς των δύο βασιλείων. Οι γειτονικοί λαοί δεν έχασαν την ευκαιρία από αυτή την αποδυνάμωση και έκαναν συνεχείς επιθέσεις που είχαν ως αποτέλεσμα την υποδούλωση των Ιουδαίων. Πρώτα καταλύθηκε το Βασίλειο του Ισραήλ από τους Ασσυρίους, το 722 π.Χ. και αργότερα καταλύθηκε και το Βασίλειο του Ιούδα και υποδουλώθηκε στους Βαβυλώνιους το 586 π.Χ.. Η πρωτεύουσα, η Ιερουσαλήμ, έπαθε φοβερές καταστροφές, ο Ναός του Σολομώντα λεηλατήθηκε και κήκε, ενώ μεγάλος αριθμός αιχμαλώτων οδηγήθηκε στην εξορία. Θεωρήθηκε ότι η καταστροφή ήταν αποτέλεσμα της αποστασίας του λαού και των ηγετών του από τον αληθινό Θεό. Η Βαβυλωνία αιχμαλωσία κράτησε 48 χρόνια (586-538 π.Χ.). Οι εβραίοι κατάφεραν να διατηρήσουν, όμως, την εθνική και πνευματική τους συνέχεια καθώς και την ιδιαίτερη ταυτότητά τους. Το 538 π. Χ. ο Πέρσης Βασιλιάς Κύρος εξέδωσε διάταγμα, το οποίο επέτρεπε στους εξόριστους Ιουδαίους να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Με διαταγή επίσης του Κύρου, παραδόθηκαν όλα τα ιερά σκεύη του Ναού στους επαναπατριζόμενους, οι οποίοι μετά την επιστροφή τους έχτισαν και πάλι τείχη στην Ιερουσαλήμ και ανοικοδόμησαν κατά το δυνατό την πόλη και τον Ναό.

διάκριση: Η αρετή που χαρίζεται από τον Θεό σε ένα Άγιο ή μία Αγία ως γνώση για να διακρίνει σε κάθε άνθρωπο τον βαθύτερο εσωτερικό του κόσμο, δίδοντάς του την κάθε φορά την κατάλληλη πνευματική συμβουλή

δόγμα: από το αρχαίο ρήμα δοκώ (-έω), που σημαίνει σκέπτομαι, νομίζω, πιστεύω – στη θεολογία έχει την σημασία των αληθειών που αποκάλυψε ο Θεός, στις οποίες στηρίζεται η πίστη.

Δοξολογία: Ευχαριστήριο ύμνος προς τον Θεό με δοξαστικό χαρακτήρα ως εισαγωγή στη θεία Λειτουργία ή με την ευκαιρία μεγάλων εκκλησιαστικών εορτών, εθνικών γεγονότων.

εγρήγορση: η επαγρύπνηση, όταν ο άνθρωπος είναι σε ετοιμότητα να δράσει, η εσωτερική κατάσταση του ανθρώπου (της ψυχής του) που είναι σε επιφυλακή για κάθε κίνδυνο.

ειλητήριο: Χειρόγραφο που τα κρατούν εικονιζόμενοι Άγιοι σε τοιχογραφίες των εκκλησιών και τυλίγονταν γύρω από μικρό κυλινδρικό ξύλο. Περιέχουν σημαντικά λόγια (προφητείες-ρήσεις) των εικονιζόμενων Αγίων.

Ενανθρώπηση: Η γέννηση του Υιού και Λόγου του Θεού με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος από τη Μαρία τη Θεοτόκο, όπως και η ζωή Του μαζί με τους ανθρώπους.

Ηρώδης ο Αντύπας: (4 π.Χ – 37 μ.Χ.), ορίστηκε από τον Οκτωβιανό Αύγουστο τετράρχης της Γαλιλαίας και της Περαιάς (Ματθ. 14,1 , Λκ. 3,1- 3,19), πρωταγωνιστεί στα χρόνια του Χριστού, από τη γέννησή Του έως και το θάνατό Του. Τον συναντάμε και στον αποκεφαλισμό του Ιωάννη του Προδρόμου και στην καταδίκη του Χριστού. Ακολούθησε, όπως και ο πατέρας του ο Ηρώδης, διπλωματική πολιτική τόσο προς τη Ρώμη, όσο και προς το ιουδαϊκό ιερατείο, προκαλώντας έτσι γενικότερα την αντιπάθεια του ιουδαϊκού λαού.

Θεόπνευστος, -ον (πνέω): Εμπνευσμένο από τον Θεό πρόσωπο, ως εκλεκτός/ή του Θεού.

Θεόπτης: Αυτός που είδε τον Θεό (Πύλη για την ελληνική γλώσσα).

θύραθεν παιδεία: Η κλασική παιδεία, σε αντιδιαστολή με την εκκλησιαστική (θύραθεν = έξω από την πόρτα). Αξιοποιήθηκε άριστα από τους Πατέρες της Εκκλησίας.

Ιωσήφ ο μνήστορας: Απόγονος της γενιάς του Δαβίδ. Θεωρείται ο πρώτος άγιος μετά την Παναγία. Πρωταγωνιστεί στο ιστορικό γεγονός της γέννησης του Χριστού έως και μέχρι τον δωδεκαετή Ιησού, τον οποίο συναντούμε στον ναό του Σολομώντα από κοινού με την Παναγία. Ο Ζαχαρίας και η Ελισσάβητ του εμπιστεύτηκαν την Μαρία, την μετέπειτα Θεοτόκο, όταν αυτή έγινε 13 ετών, καθώς τον επέλεξαν για τον δίκαιο χαρακτήρα του και τις αρετές του, παρόλη την ηλικία του και τη χηρεία του.

προορατικό χάρισμα: Το χάρισμα που δίνεται από το Άγιο Πνεύμα στον Άγιο, για να βλέπει γεγονότα που πρόκειται να συμβούν στο μέλλον προς όφελος του ανθρώπου.

Πρωτευαγγέλιο: «Έχθρα θα βάλω ανάμεσα σε σένα και στην γυναίκα, κι ανάμεσα στο σπέρμα σου και στο σπέρμα της. Εκείνος θα σου συντρίψει το κεφάλι κι εσύ θα του πληγώσεις τη φτέρνα» (Γεν. 3, 15). Αυτή η υπόσχεση του Θεού ονομάστηκε «Πρωτευαγγέλιο», δηλαδή πρώτη καλή αγγελία για τις επερχόμενες γενεές, και ανανεώνεται συνεχώς στην *Παλαιά Διαθήκη* με τις Θεοφάνειες, τα δραματικά φυσικά φαινόμενα, τους Πατριάρχες, αλλά κυρίως με τους απεσταλμένους στον λαό του Ισραήλ Προφήτες, οι οποίοι περιγράφουν μελλούμενα γεγονότα και, προπάντων, την Ενανθρώπηση του Λόγου του Θεού.

Σαμάρεια: πόλη της Παλαιστίνης στα ρωμαϊκά χρόνια, μεταξύ της Γαλιλαίας και της Ιουδαίας. Κατά το έτος 720 π.Χ. η Σαμάρεια κατακτήθηκε από τους Ασσύριους, με αποτέλεσμα, λόγω της επιμιξίας με τους κατακτητές, να προέλθει νέα φυλή που δεν έμοιαζε σε τίποτα με τις φυλές από τις οποίες προήλθε. Διατήρησαν το θρησκευμα των Ιουδαίων, ενώ δέχονται μόνο την Πεντατεύχο του Μωυσή, (Γένεση, Έξοδος, Λευιτικό, Αριθμούς, Δευτερονόμιον), απέρριψαν όμως όλα τα άλλα βιβλία της Π. Δ.. Παράλληλα εισήγαγαν σε αυτήν αρκετά ειδωλολατρικά έθιμα. Θεωρούσαν ότι ήταν οι γνήσιοι απόγονοι του Αβραάμ και του Ιακώβ. Μετά την καταστροφή του ναού από τους Βαβυλώνιους (586 π.Χ.), έχτισαν έναν ναό στο όρος Γαριζίν και εκεί πρόσφεραν θυσίες στο Θεό και το θεωρούν μέχρι σήμερα μοναδικό τόπο λατρείας στον Θεό. Μετά την επιστροφή των Ιουδαίων από την Βαβυλώνια αιχμαλωσία, αναπτύχθηκε ανάμεσα τους μεγάλη έχθρα, αρνούμενοι κάθε επικοινωνία.

Συγκρητισμός (θρησκευτικός): η ανάμιξη και η συνένωση ετερόκλητων (διαφορετικών μεταξύ τους) θρησκευτικών και λατρευτικών στοιχείων από διάφορες θρησκείες.

Συναξάρια (στον πληθυντικό): Παράγωγος όρος της λέξης σύναξις, δηλαδή της συνάθροισης των πιστών στους ναούς. Πρόκειται για λειτουργικά βιβλία της Εκκλησίας, που περιλαμβάνουν σύντομες ή εκτενέστερες αφηγήσεις με αντικείμενο τους μάρτυρες της πίστης και τα μαρτύριά τους, αλλά και γενικότερα βίους Αγίων, Οσίων, Ιεραρχών, ιστορικές αφηγήσεις για διάφορες θρησκευτικές εορτές κ.λπ.

Σύνοδος: συνάθροιση της Εκκλησίας για την επίλυση όχι μόνο οικουμενικών εκκλησιαστικών ζητημάτων.

Τελώνες: Έργο των Τελωνών ήταν η είσπραξη των τελών, δηλαδή φόρων που αποδίδονταν στους Ρωμαίους κατακτητές την εποχή του Ιησού. Εξαιτίας της απληστίας τους δεν ήταν αγαπητοί από τον λαό του Ισραήλ.

Πηγές υλικού

- ♦ Για τη μετάφραση της Αγίας Γραφής χρησιμοποιήθηκε η έκδοση TGV, έκδοση της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ από το 1997, εγκεκριμένη (15/5/1997) από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδας, διαθέσιμη στο: Η Αγία Γραφή ή Βίβλος on line σε πολλές εκδόσεις για όλους | eBible.gr
- ♦ Ι.Ε.Π. Παραδείγματα Κοινωνιομετρικού Τεστ και Κοινωνιογράμματος: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ (iep.edu.gr)

